JOHN DOS PASSOS

BÜYÜK ESERLER KİTAPLIĞI

ÖNEMLİ ADAM

(BİR NUMARA)

roman

VARLIK YAYINLARI

JOHN DOS PASSOS

ÖNEMLİ ADAM

BÜYÜK ESERLER

44

VARLIK

JOHN DOS PASSOS

ÖNEMLİ ADAM

(B İ R   N U M A R A)

Number One

Çeviren
NURETTİN ÖZYÜREK

VARLIK YAYINEVİ
Ankara Caddesi, İstanbul

BÜYÜK ESERLER KİTAPLIĞI : 44

Varlık Yayınları, sayı 920
İstanbul'da Ekin Basımevi'nde basılmıştır
Eylül, 1962

BİR NUMARA

B Ö L Ü M

— I —

Haklı bulmağa kalkıştığınız zaman birtek kimseye varır dayanırsınız,

bu çalışan bir adamdır belki,

eski bir çarklı tırmık üzerinde, bir çift inatçı katıra, avazı çıktığınca bağırmaktadır, (daima aksilik eden de, kara dudaklarını, sararmış dişleri üzerinde gererek, yanındakini tozlu ensesinden ısırmağa çalışan huysuz, dış koşum katırıdır.) aylardan Mart, rüzgâr dizginleri tutan elin çatlamış oynak yerlerini dağlamakta, çekme kolları takırdamaktadır, parçaları birbirine tellerle tutturulmuş olan tırmık, sert kesekler üzerinde sıçrarken, arıklar boyunca dümdüz ilerlemek zordur, aylardan Mart, gün sıcaktır; kuru sıcak rüzgâr deriyi kavurur, inadı tutmuş bir katır gibi geriye doğru kaykılmış olan yanırı yumru kulübeden, telgraf telleri altındaki posta kutusuna doğru uzanan yol kenarında çamurlu su ile dolu hendekteki göğün hayalini perem pürçük karıştırır,

adam yirmi yaşlarındadır belki; ernimiş kazağından yukarı fırlıyan kemikli boynu kırmızı, kirli; başlığının mavi güneşliği altında kalan kaşları çatık, şu dökme demir külçesi tırmığı kesek topakları üzerinde sürmededir, (toprak dersen killi balçık, kış çiftini sürmeden önce mevsim yağmurları düşmüştür,)

inatçı bir çift katırla, tek başına bir adam; sınırları üç yandan bodur çalılarla çevrili bir tarla, gökte fır dönüp uçuşan, pulluğun ardınca yeni açılmış arıklara konarak toprağı gagalıyan kara kara kuşlar... adam katırlara bağırırken dizginleri kasmakta, harını yakınındaki geçen yıldan kalma gümüş başaklı sapları eze eze tırmığı döndürmekte, kara kuşlar ürkerek havalanmakta, gökyüzünün rüzgârlı mavilikleri boyun-

ca buz parçaları gibi sürüklenen ak bulutlar önünde kara benekler halinde daireler çizmektedirler,

mutfak kapısı önünden her geçişinde kurumak üzere iplere gerilen çamaşırlar çoğalıyor, bu arada bazan ağzında çamaşır mandalı olduğu halde rüzgârın dalgalandırdığı ıslak bir çarşafla uğraşan karısına gözü ilişiyor, iki yaşındaki oğlunun boğmaca öksürüğünü ya da bebeğin halsiz ıngalarını duyuyordu; yola doğru arık açarken ise, bir direkten bir direğe bel vererek uzanan telleri, tozu dumana katan kamyonları, hızla uzaklaşan pırıl pırıl otomobilleri, pencere pervazında iri mavi sinekler gibi sarsak sarsak giden külüstür arabaları görüyordu,

mutfak kapısı önünden her geçişinde radyonun sesi kulaklarını dolduruyor; Kansas şehrindeki yağ, Şikagodaki hububat fiyatları, futbol maçlarının sonuçları, savaş haberleri, bu arada hükûmet bildirisinin bir maddesi, şimdi vakit gece olan bir yerlerden dumanı üstünde bir swing havası, bir adayın seçmenlerle yüzyüze konuşması duyuluyordu ,

reklâmlar, bulaşıcı hastalık haberleri, kaçırılmaz fırsat ilânları, piyango bileti almağa kışkırtan sesler,

ufukların, bulutların, kara kuşların, rüzgârın ötelerinde cam bölmeli stüdyolardan yayın programları sunan spikerlerin balgamlı gırtlaklarından yükselen sesler,

kulaklara çarpıyor; arık kenarları ile, huysuz bir çift katırla, haftalık çamaşırı iplere seren karıyla, çocuğun boğmaca öksürüğüyle, beşiğinde altı ıslak yatan bebeğin kısık ıngalariyle ilgili bir zihnin unutkan kıvrımları arasında kaybolup gidiyordu.

ZAVALLI ÇOCUK

Tyler Spotswood'un başı çatlıyacakmış gibi ağrıyordu. Kürek kemikleri arasından aşağı doğru yuvarlanan ter damlaları, gömleğinin beline yapışmış olan ıslak kısmına kadar inmekteydi. Elindeki sarı not defterinin yere düşmesine aldırmadan, sandalyesinde geriye doğru yaslanarak, gözlerini tavana dikti. Otel odası vantilatörünün çıkardığı homurtu, uykusunu getirmişti. Gece de sıcak bir geceydi doğrusu.

Daktilonun tıkırtılariyle belinliyerek uyandı. Geriye doğru

kaçınmak isterken birdenbire sıçrayıp ayak topukları üzerine inerek, taklasını yenice tamamlamış bir akrobat gibi, sandalyesinin yanında durdu. Sonra gözlerini oğuştura oğuştura, odanın öbür yanında, abajurlu bir lâmbanın önünde daktilosunun üzerine eğilmiş bulunan Ed James'in yanına gitti. Onun tekrar tekrar yazdığı cümleyi ilk bakışta okudu: Her namuslu vatandaşın partiye yardımı etmesi zamanı gelmiş bulunmaktadır.

Ed alnındaki yeşil ışık siperini çekip çıkararak saçsız başını bir mendille kuruladı. Ablak yüzünde kapak kenarları kızarmış yuvarlak gözleriyle Tyler'e baktıktan sonra ağlamaklı bir sesle sordu: "Bir Cumhur Başkanlığı Adayı için demiryolları lojmanında doğmuş olmak kusur ise bunda benim suçum var mı?"

"İşte senin yanıldığın nokta da budur, Ed," diyen Tyler heyecanlı heyecanlı bir aşağı, bir yukarı dolaşmağa başladı. "Sen ne sanıyorsun yahu, Chuck Crawford Amerika halkının göbeğinden gelmektedir... tanışınca da göreceksin ya... Bana sorarsan, ilk başta da söylediğim gibi tapınırcasına bağlıyım ona... Yoksa şimdi burada, Vaşington'da bulunmazdım herhalde. Senin Chuck hakkında iyice anlamanı istediğim nokta ise şu: O öyle heriflerden biridir ki, nerede doğmuşsa orası, doğum yeri olarak en münasip yerdir, anlatabildim mi?"

"Evet, politika bakımından Texarkola'da doğmuş olmanın bazı faydaları yok değil... Malûm ya bu şehir iki eyalette birden yer almıştır."

"Ed, senin bütün kabahatin doğuda fazla kalmış olmanda... Burada her şeyi çıkarına göre ölçen bir adam olmuş... Memleketimizdeki halk tabakasının nasıl düşündüğünü unutmuş bulunuyorsun."

Ed'in arkasına gelince duran Tyler bir sigara yaktı. Kaşlarını çatmış, önündeki saçsız başa, küçük ter damlaları ile kaplı kırışık pembe yüze, atlet fanilasının örtemediği çilli tombul omuzlara, daktilo tuşları üzerinde kararsızca gezinen kılsız ellere bakıyordu. Ed'in omuzları sarsılmağa başladı. Yüzünü yukarı doğru çevirince de, Tyler bu yüzün gülmekten karmakarışık bir hale gelmiş olduğunu gördü. Az sonra Ed derin bir nefes alarak o ağlamsılı sesiyle, "Sanki ikimizden lânet kuzeyli sen değil de benmişim gibi konuşuyorsun Toby," dedi, "Oğlum ben orada doğup büyüdüm... özbeöz bir halk çocuğuyum ben."

Tyler de gülmekten kendini alamadı. "Evet, ben yarı oralı yarı buralı gibi bir şeyim, doğrusu," diyerek esnedi. "Bütün suçum yeteri kadar uyumamak. Ne varki, Chuck Crawford'a ayak uydurmağa çalışan bir adam hiçbir zaman yeteri kadar uyuyamaz... Şimdi senden istediğim taslağa benzer birşey hazırlamandır. Sonra boşlukları Chuck'un anlatacağı gerçeklerle doldurursun."

Ed kıkır kıkır gülmeğe başladı. "Gerçekler mi dedin?"

"Chuck büyük adamdır, Ed. Birleşik Devletler Cumhur Başkanı olacak bir gün."

"Hepsi öyledir. Biliyorum."

Tyler akşamdan kalma başağrısına benzer bir kızgınlığın içinden doğru kabarmakta olduğunu hissetti. Kendini tutabilmek için gidip pencerenin yanında durdu. Dere yatağı boyunca uzanan yolda hızla ilerliyen otomobillerin uğultusu Mayıs gecesinin ağır yoğunluğu arasından duyuluyor, farların sık yapraklar arasında yeşil tüneller açtığı görülüyordu. Egzostların çıkardığı etil, yanmış yağ kokulariyle birlikte gelen solmuş bitki, çiğnenmiş çimenlerin özsu kokuları, kadın iç çamaşırlarını hatırlatıyordu. Sigârasının izmaritini baş parmağı ile işaret parmağı arasından fırlatıp yanan ucun karanlıkta çizdiği kıvılcımlı eğriyi sonuna kadar seyretti.

Ed yalvaran bir sesle, "Toby," diyordu, "Yaptığım işten zevklenmemi istemiyor musun?"

"Adamla daha tanışmadığını hep unutuyorum... Allahını seviyorsan birer içki getirtelim..." diyen Tyler telefon edip döndüğü zaman, Ed daktiloya yeni bir kâğıt takmış yazmağa hazır bekliyordu. "Evet, 1898 yılında Texarkola'da doğdu... devlet okullarına devam etti... Peki, babası nasıl bir adamdı?"

"Ben kendimi Jerry Evans'la ortak kereste işi yapıyorum sandığım günlerde tanıdım ihtiyar Andrew Crawford'u... Bundan çok zaman önce iyi bir kasaba avukatıymış, ama adam inandığından şaşmıyan eşeklerden, çıkar çizgisinin hep yanlış yanında bulunanlardan biriydi. Papazlar, Allahsız olduğunu söylerdi... yani şu bildiğin tiplerden... bugün bu, yarın öteki bir delice dâvanın peşinde koşanlardan... kasabanın sandalyasız nâzırı. Bu yüzden karısı şöyle rahat bir gün görmemiştir. Hattâ, öyle sanıyorum ki, şeytanın bizzat gelerek bu yaşlı efendiyi götürmesini beklediği günler bile olmuştur. Ama kasabada iyi tanındığı bazı çevreler de yok değildi. Çevrenin bütün politika uğraşılarına karışır, epeyce de adam toplardı ardına. Şim-

di onu, Ed Seaforth'un büyük bakkal dükkânında tozlu kara şapkasını geriye itmiş, ağzının iki yanından çiğnediği tütünün suları sızarken görür gibi oluyorum." Ed'in daktilosu tıkırdamaktaydı.

"Mükemmel," diyen Ed suratını ekşiterek devam etti, "... Tam benim gönlüme göre bir adammış."

"Bayan Crawford hep yaslıymış gibi duran kadınlardan biriydi. Annesi Georgia'nın çiftçi bir ailesinden gelmeydi, bir sirk cambazı ile evlenmişti. Bayan Crawford koyu dindar olduğu halde çok okumuş bir kadındı. Chuck bildiklerinin büyük bir kısmını ondan öğrenmiştir. Ailenin hali vakti hiç de iyi değildi, ama kasabanın hemen hemen en kültürlü ailesiydi, bana kalırsa. Ne var ki yiyecek bir dilim ekmek bile bulamadıkları çok günleri olmuştur. Chuck kendi hayatını kendi kazanmağa aşağı yukarı on yaşındayken başladı."

"Anne hâlâ sağ mı?"

"Evet, İndian Springs'de hısımları yanında Chuck ona elinden gelen her yardımı yapmaktadır."

"İşte bu çok iyi. Memleket çapında bir adam olma yolunda, elâlem önüne çıkarılabilecek yaşlı bir ananın bulunuşu birçok faydalar sağlıyabilir."

Tyler'in çene kasları slnlrli sinirli oynadı. Ağır ağır, "Ed," diye başladı, "Eğer bizim için iyi bir iş göreceğinden emin olmasaydım..."

"Elbet iyi bir iş çıkaracağım... ama benim için hiçbir önemi olmıyan bir adamın hayatını yazmak... Bana bak oğlum, eğer ben herşeyin gülünç yanını yakalamağı beceremeseydim şimdiye çoktan geberip gitmiş olurdum."

"Hele onunla bir tanış."

"Her neyse, anayla babanın durumu pek fena değil... Bu kitabı yazıncaya kadar epey ter dökeceğim herhalde."

"Çoğunu o sana anlatacak... Senin yapacağın bütün iş paragrafları düzenlemek olacak."

Ed daktilo tuşları üzerinde dolaşan parmaklarından gözlerini ayırmadan at kişnemesine benzer bir kahkaha attı.

İçkilerinden daha ilk yudumu içmişlerdi ki telefon çaldı. Tyler telefondaki sesin Sue Ann'ın sesi olduğunu anlar anlamaz gülümsiyerek öne doğru hafifçe eğilmişti. "Hello Tyler, ne âlemdesiniz orada?" Kadın nefes nefese konuşuyordu. "Öyle güzel bir öğle ziyafeti oldu ki anlatamam. Heyecandan ölüyordum az kalsın. Birleşik Devletler Baş Yargıcı oradaydı.

Chuck'ı bir görmeliydin... hele çorba ile balıkta o kadar sevimli bir hali vardı ki... öğretmeni yanında dondurma yiyen küçük bir oğlan çocuğuna benziyordu. Dönüşte Senatör Johns bizim arabaya bindi, Chuck onu da gelmeğe razı etti. Ayrıca memleketten gelen bazı kimseler de orada olacak. Gitmeden önce sizlerle bir dakika konuşmak üzere geleceğim."

"Bekliyoruz, Sue Ann," diyen Tyler telefonu yerine koydu. Gidip Ed'in arkasında durdu. "Sue Ann'dı telefondaki... Sana ondan söz açmadım daha."

"Bayan Crawford değil mi?"

Tyler çabuk çabuk başını salladı. "Çok iyi bir kızdır. İkisi sınıf arkadaşıydılar... Hukuka birlikte devam ettiler, ayni hafta içinde de avukatlık sınavını verdiler... Sonra ilk yazıhaneyi ortak olarak açtılar, Crawford-Jones Hukuk İşleri..."

"Kadın nereli?"

"Panhandle'ın küçük bir kasabasından... Eğer çekip çevrilmeğe ihtiyacımız olduğu her sefer, o bizi çekip çevirmeseydi, ne Chuck şimdiki durumunda olabilirdi ne de ben. Bizi dairelerine götürmeden önce konuşmak için buraya uğrıyacak. Senatör Johns varmış yanlarında... Senatör Johns Chuck'ın bir dağ köylüden daha fazla biri olduğunu düşünmeseydi vakit harcar mıydı onun için, ha?" Tyler bir yandan konuşurken bir yandan da uzanıp çekmeceden bir gömlek almak için eğilmiş bulunuyordu. Gömlek elinde olduğu halde içkisini bir dikişte içti, sonra, yüzünü yıkamak üzere banyoya girdi. Ed durmadan yazıyordu. Tyler mavi kelebek boyunbağını takmak için gardrob aynası önüne gelince bir süre durup düz kara kaşlı, solgun zayıf yüzünü seyretti. Gözlerinin altında torbalar, yanaklarından aşağı inen keskin çizgiler vardı. Suratının bu hali hiç de hoşuna gitmedi. Gözlerinin akları kanlıydı. Gene çok içmeğe başladım, diye söylendi.

Hol kapısı tıklatılmıştı. Bir fırlayışta daktilonun başından kalkan Ed kurusun diye vantilatörün önündeki sandalyeye astığı gömleğini kaparak banyoya doğru koştu. Tyler kapıyı açtı. Sue Ann, kol yenleriyle etekleri dantelli frize yeşil gece elbisesi içinde çağla badem gibi taptaze duruyordu. Güneşte yanmış göğsünü V şeklinde örten yakası. Chuck'ın petrol hisselerinden ilk büyük partiyi vurduğu gün alıp kendisine hediye ettiği, taç biçimli elmas broşla tutturulmuştu. Sarı saçları ziyafet için dalgalandırılmıştı ama, daha şimdiden dağılmağa başlamış bulunuyorlardı.

Bir kanun maddesini delil olarak gösterdiği zamanlar yaptığı gibi kaşlarını birbirine yaklaştırarak, "Tyler" dedi, "ne yapıp yapmalı bir foto muhabiri bulmalıyız... Homer senatörle yanyana fotoğraf çektirmek için bundan daha büyük bir fırsat ele geçiremez."

Genç kadının önünde geri geri giderek odaya giren Tyler, saatini çıkarıp baktıktan sonra cevap verdi: "Kolay bir iş değil bu, Sue Ann, hele bu şehirde..."

"Ama Homer ilgi çekecek bir havadis bugün.."

"Bizce öyle ama onlarca değil daha... Belki Ed birini tanıyordur... Hey Ed..." Ed Çin ipeğinden bir ceket giymiş, pespembe yüzüyle iki dirhem bir çekirdek banyo odasından çıktı. "Sana Eddy James'i takdim ederim." Sue Ann aynanın önüne geçmiş saçlarını düzeltmeğe çalışıyordu. Ed'in aynadaki hayaline bir baş eğişiyle selâm verdi. Dudakları arasında firketeler olduğu halde, "Afedersiniz Bay James," diye mırıldandı, "Biz Tyler'la kardeş gibiyizdir de..." Saçının bozulmuş buklelerini düzeltmek için acele ediyordu. Derken, iki uzun örgüyü çözmek zorunda kaldı. Sonra başının üzerinde çöreklendirdi. "Örgülerimi aşağı sarkıtıp gitsem Senatör Johns hayretinden küçük dilini yutar herhalde... Oysa babacığım, saçlarımı kesersem yüreğine ineceğini söylerdi, şimdi de Homer ayni şeyi söylüyor, ama uzun saçın işi çok..." Son firketeleri de iliştirdikten sonra onlara doğru döndü. "Bay James bizim için bir foto muhabiri bulabilecek misiniz?"

"Foto muhabirleri yaban ördeklerinden daha ürkektirler ama, birini yakalamağa çalışacağım," diyen Ed telefona sarılıp duvara dayandı. Sue Ann okuldan eve giden küçük bir kız gibi keklik adımlariyle sekerek kapıya doğru ilerledi. Kapıya varınca döndü, "Benim için bir foto muhabiri bulmayı size bırakıyorum, çocuklar. Bu yolda oteli ateşe vermeniz gerekse bile bence hava hoş. Senatör bizimle birlikte jambonlu sandviç yiyecek. O da tıpkı Homer gibi ziyafetlerde bir türlü karnını doyuramazmış. Homer Baş Yargıcın yanında öyle utandı ki bir lokma bile yiyemedi... neyse senatörü daha fazla bekletemeyiz. Her gün saat onbuçukta mutlaka evinde olur... sizin de ağzınızın viski kokmasını istemiyorum... senatörün bu konuda ne düşündüğünü bilirsiniz... Hadi bakalım elinizi çabuk tutun." Kapı kadının arkasından kapanınca Tyler banyoya gitti, pembe renkli ağız kokusu giderici sudan bir yudum alıp gargara yaptıktan sonra lavaboya tükürdü.

Geri döndüğünde ise Ed telefonu yerine koymaktaydı. Ed şaşırmıştı, yüzü kızarmış, terliyordu. "Klein Chimidt gelecek ama bu size biraz pahalıya mal olacak... bir bahane uydurmak da size düşüyor."

"Yaşa Ed," diyen Tyler hafifçe kekeliyerek ilâve etti, "Sue Ann demişti ki... şey yani banyoda bir şişe ağız çalkalama suyu var. Biliyorsun senatör içki içmeğe çok kızar." Ed başını geriye atıp güldü. "Onu öpeceğimi mi sanıyorsun, yoksa... Ne oluyoruz yahu, ilk defa mı Birleşik Devletler Senatörü görüyorum... Ben bu memlekette doğdum."

Tyler kıpkırmızı oldu. "Bizim bütün istediğimiz Chuck'ın yükselmesi... Kaldıki Millet Meclisinde bugün yaptığı konuşma onun ilk önemli konuşmasıydı."

Ed yüzünü, boynunu bir havluyla kuruluyordu.

"Konuşma allaiçin güzeldi... ama daha serin bir gün seçseydi iyi olurdu... Hadi bakalım gidiyoruz."

Otelin uzun tüylü bir halı serili geniş holünde yeniden terlememek için ağır ağır ilerlediler. Asansörlerden sonraki köşeyi döner dönmez açık kalmış bir kapıdan gelen Chuck'ın sesini duymağa başladılar. Kapının önünde bir garson tekerlekli servis masası üzerine eğilmiş salata hazırlamaktaydı. Elindeki tepsi üzerinde bir telgraf bulunan başka bir garson da ağzı açık, holün ortasında durmuş tepe penceresine bakıyordu. Kelimeleri seçebilmeğe başlamışlardı:

"Bu memlekette niye bir milyon kişi dünyanın bütün nimetlerinden yararlanırken, geriye kalan yüzondokuz milyon kişi yoksul, çıplak, aç dolaşıyor? Mantığa da dine de aykırıdır bu... İncil bize toprağın nimetlerini o toprağın insanları arasında paylaştırmayı emretmiyor mu, Senatör? Levitler kitabı 25, âyet 23."

Genizden gelen bu tanıdık sesi duyan Tyler, bir an, onu bir halk kürsüsünden ilk defa işittiği zamanki gibi huzur verici, ılık bir inanç dalgası ile sürüklendiğini hissetti. Chuck'ın sesine deli gibi tutkundu. Ama hemen ardından, Chuck'la buluşmak için acele ettiği zamanlarda daima olduğu gibi, kararsızlığın soğuk tedirginliği benliğini kapladı. Acaba Chuck kendisini nasıl karşılıyacaktı? Gözlerinin içine gülümsiyerek mi bakacak? Yoksa aralarına kalın bir perde geren patron bakışıyla mı karşılaşacaktı? Hayır, Tyler fazla alıngan olduğu için değildi, ama... neyse defet... Ses İncilden örnekler vermeğe devam ediyordu:

"Toprak hiçbir zaman satılmıyacaktır, çünkü toprak benimdir, çünkü sizler yabansınız, benim konuklarımsınız... ayrıca bu bölümün geri kalanı."

Ed'i öne doğru iten Tyler; kapıda kararsızlık içinde, nemli yorgun gözlerle birbirinden cesaret almağa çalışan, şaşkın bakışlı yaşlı bir karı kocaya sürtünerek geçti. Odanın ortasında, beyaz madeni kahve avadanlıkları ile dolu tepsiyi omzu hizasında tutmağa çalışırken donup kalmış gibi duran garsonun yanından ilerledi.

Homer T. Crawford, üstü otelin pırıl pırıl madenî takımları, şıkır şıkır buzlarla dolu su bardakları ile donatılmış, sert kolalı bembeyaz örtülü yuvarlak masada, Sue Ann'la Senatörün arasına oturmuştu. Patlak gözlerine vuran ışık bir yana, pembe yüzünün geri kalan kısmı gölgedeydi. Köpük beyazı gömleğinin yakası açık, siyah saçları karma karışıktı.

"Ben şuna bütün varlığımla inanıyorum ki senatör, Kutsal Kitapda Moskof Kızıllarının akıllarından bile geçirmedikleri derecede radikal bir ekonomik görüş vardır."

Bunu öyle bir şekilde söylemişti ki, Sue Ann'la senatör kahkahayı bastılar. Chuck da başını geriye atıp gürledi; sonra bir eliyle üç katlı sandviçi ağzına tıkarken ötekiyle, dökülen domuz sucuğu, piliç eti parçalarını toparlamağa koyuldu. Bir yandan yiyor, bir yandan da gri mavi fırlak gözlerini, senatörün gazetelerdeki resimlerine şaşılacak derecede benziyen buruşuk yüzünden ayırmıyordu. Senatör Johns'ın geniş alnı üstünde, güldükçe oynıyan, bir tutam beyaz saç vardı. Sue Ann serçe parmağını kıvırarak tuttuğu fincandan yudum yudum kahve içiyor, okul çağında bir kız gibi kıkır kıkır gülüyordu.

Garson konuşmaya verilen bu arayı fırsat bilip odaya daldı. Onun ardınca koşturan öteki garson ise gözlerini öyle bir ilgiyle Chuck'a dikmişti ki sandalyelerden birine çarpıp yuvarlandı. Tyler telgrafı aldı ama okumadı.

Chuck, Tyler'la Ed James'i görünce sandviçli eliyle onları masaya çağırdı. Ağzı dolu dolu "Garson," diye homurdandı, "Bu baylar için de sandviç getir." Tyler gönlünün derinliklerinde kuyruk sallıyan bir köpek gibi hoşnutluk duyduğunu farketti. Masaya doğru iki sandalye yaklaştırırken Chuck hakkında ne düşündüğünü anlamak için Ed'in yüzüne şöyle bir bakmak fırsatını buldu, ama gülümsemesinden hiçbir şey çıkaramadı.

"Yiyeceğin bu kadar bol, giyeceğin bu kadar bol, evlerin bu kadar çok olduğu bu memlekette senatör; evsiz barksız, çıp-

lak kimselerin bulunuşunu, ben, açgözlülükle sömürücülükten başka birşeye bağlıyamıyorum..." diyen Chuck, kapı önünde duran uzun boylu sıska ihtiyara seslendi, "Beybaba, senin geldiğin oralarda ahalinin kaçda kaçı, sırf alelâde, önemsiz kimseler oldukları için, yuvalarını terkedip yayan yapıldak yollara düşerek gurbette iş aramağa çıkıyor? Bu durumda sistemin gabahat hissesi ne gaderdir?"

"Bunu hisabitmek çoh zor, Bay Crawford..."

"Ne burda ne Birleşik Dövletler Temsilciler Meclisinde Bay Crawford yok... Ben sana o soğuk zabahlarda, hanım gayfaltıyı hazırlarkene, evin ayak işlerinde yardım eden Chuck Crawford'dan başka biri değilim... Şimdi de Amerika halkının günlük işlerine koşturmak için burada bulunuyorum. Senatör sana Oklihomi'den Bay Price'nan Baayan Price'ı takdim iderim... Bunlar benim seçim çevremden değiller ama su katılmamış yoksul çiftçi, eski dostlarımdırlar, ayrıca bunlar gibi bir milyon daha var. Siz de gelin hem büyük hem kıymetli bi'halk hizmetkârınnan tanışın." Price'lar çekine çekine ilerleyip herkesle el sıkıştılar. "Eh, buraya kadar zahmetiniz için ikinize de teşekkür iderim. Su katılmamış halkı görmek beni her zaman sevindirir. Böyle sufra başında oluşumu hoş görün, her zaman fırsat bulamıyorum... şu kılığımın düzgünlüğü de sırf Birleşik Dövletler Baş Yargıcınnan buluşmak zorunda olduğumdandır... Eh, şimdi bizim senatörle memleket durumu üzerine birez görüşmemiz gerekiyor."

Price'lar kapıya doğru yan yan çekilmeğe başladılar. Chuck yanaklarını şişiren büyük bir yudum kahve alarak geriye yaslandı. "Gördün ya senatör, benim ömrüm işte hep böyle geçer. Kapım gece gündüz kapanmaz. Ben halkın kendi temsilcileriyle, meclis içinde meclis dışında görüşüp konuşabilmesi gerektiğine inanıyorum. Hayata atıldığım ilk günden beri hep böyle düşünmüşümdür. Kapı kapı dolaşıp çanak çömlek sattığım günlerde de böyle düşünürdüm. İşte Sue Ann'ın yüzü, bir Patates-Soyma yarışması bahane olmasaydı onunla imkânı yok tanışamazdım. Ben tahsilini tamamlamak için çırpınıp duran kimsesiz, dağ köylünün biri iken o bana dünyanın en büyük desteği oldu."

Sue Ann yüksek sesle "Hiç de öyle değil Homer Crawford..." dedi, "Ben ömrümde bir kere bile patates soymamışımdır. O iş Kalıp-Gözlemesi yarışında oldu. Hattâ sen öm-

rümde bi'eşini görmediğim derecede iğri büğrü, işe yaramaz bi'gözleme kalıbını satmağa uğraşıyordun."

Chuck başını geri atıp kahkahayı bastıktan sonra, öksürükler püskürükler arasında, "Pekâlâ pekâlâ teslim..." dedi, "Senatör, bi'bardak kahve daha iç."

Yüzünü birden bir ciddiyet kaplamış, Ed James'e doğru dönmüştü. "Anladığıma göre Bay James, hayatımı, hem de biyografyamı yazmak için beni görmeğe gelmişsin. Pekâlâ, ama sana önce şunu söyliyeyim ki, benim hayatım daha başlamamıştır. Benim hayatım Amerika halkının avuçları içinde bulunuyor. Homer T. Crawford'un hayatını ne sen, ne de bi'başına heç kimse yazamıyacaktır. Önsöz doğduğum memleketin mahallsince yazılmış bulunuyor ,eğer Allah izin verirse, en güzel bölümler daha bundan sonra gelecek."

Senatör Johns'ın donuk gri gözlerinde hoşlandığını belli eden pırıltılar başlamıştı. "Benim gençliğimde buna 'İspanyada şato kurmak' derlerdi." dedi.

"Ben de zati, Bay Crawford, "millet vekilinin delikanlılık günleri" gibi birşey tasarlıyordum sadece."

"Ama benim ağzımdan yazacaksın, anladın mı?" diye gürledi Chuck, "Ben herşeyi birinci şahıs olarak yaparım."

Tyler bu sözlerin Senatör Johns üzerinde kötü bir etki yapmasından korkmağa başlamıştı. Chuck'ın her önüne gelenle herşey hakkında konuşma âdetine bir türlü alışamamıştı. Sigara tabakasını evirip çevirmeğe başladığı sırada telefon çaldı. Birşeyler yapma fırsatının verdiği rahatlık içinde uzun adımlarla telefona doğru gitti. Foto muhabiri otelin holünde olduğunu söylüyordu. Tyler, hemen yukarı gelmesini bildirdi. Telefonu kapatırken Sue Ann'ın merakla kendisine bakmakta olduğunu gördü. Başı ile "tamam" işareti yaptı. Bunun üzerine genç kadın gözlerini tavana dikip "çok şükür Allahıma" der gibi dudaklarını kıpırdattı.

Senatör Johns ayağa kalkmış, çok güzel vakit geçirdiğini, ama artık yaşlı gövdesi için yatma zamanının geldiğini söylemekteydi. Tyler senatörün panama şapkası ile bastonunu getirmek üzere bitişik odaya koşmadan önce, Sue Ann'la aralarında endişeli bir bakış geçti. Geri döndüğünde ise, Chuck kapı ile senatör arasında yer almış, memleketindeki son belediye meclisi üyeliği süresince, tabii kaynakların korunması için neler yaptığını anlatıyordu. "Amerika halkı," diye bağırıyordu, "Dünyanın en büyük mirasına konmuştur ya bunu, pamuğunu sat-

mış horoz döğüştüren çarıksızlar gibi har vurup harman savurmaktadır, gelgelelim bu işde en ileri gidenler fukara takımı değildir ha... bi'fakir adam ava çıktı mı, evine gader daşıyıp yiyemeyeceği gader çok hayvanı furmaz... çünkü herşeyin kıt olduğunu bilir o. Gelgelelim o büyük şirketler, kereste kumpanyaları, petrol kumpanyaları var ya, onların derdi günü büyük iş çevirmek, Fıransada yazlık villalar, buharlı yatlar... hep bunun gibi şeyler."

Siyah elbiseler giymiş sıska üç genç, kan ter içinde kapının önünde belirdi. Senatörün arkasına geçmiş olan Sue Ann ellerini kendi kendine el sıkar gibi birleştirip Tyler'a doğru salladı. Foto muhabirinin yardımcısı hazırlığa başlamıştı. Fotoğrafçı ise gümüş pırıltılı flâşını başı üstünde tutarak ilerlemekteydi. Dudakları sinirli sinirli gerilen senatör kapıya doğru ilerlemek istiyor ama Chuck onu elinden yakalamış, adamın canına can katacak tek yemek olan domuz gerdanı ile bir iki yeşil şalgam bulabilmek için bütün gün nasıl koşturduğunu... gelgelelim koca Vaşington şehrinde böyle memleket yemekleri yapan bir tek lokantanın bile bulunmadığını anlatıyordu. Senatör boyun eğmek zorunda kaldı. Kandırılıp hint yağı içirilmiş bir çocuk gibi yüzünü buruşturarak, tekrar masaya oturmağa razı oldu. Bir garson, elinde yemek listesi olduğu halde poz almış duruyor, Chuck ise masayı yumruklayıp boş tabağı işaret ederek koca otelde domuz gerdanı, yeşil şalgam bulunmadığı için garsona çıkışıyormuş gibi tavırlar takınıyordu. Fotoğrafçılar sevinç içinde oraya buraya koşturuyor, üzgün bakışlı ufak tefek foto muhabirinin solgun yüzü, birinci sahifede yayınlanacak bir iş yakalamış olmanın sevinciyle gülüyordu. Sue Ann gene kıkır kıkır gülmekteydi. Sonra Chuck senatörü kapıya kadar götürdü. Bu arada fotoğrafçının ayrılış sahnesini kaçırmaması için, tulumbadan su çeker gibi, senatörün elini sallıyordu.

Bir yandan da, "Senatör," diyordu, "Sana karşı bu küçük tuzağı kurduğum için beni bağışlamanı dilerim. Bu çocuklar benim işimi yaparlar her zaman, ben de onları arada bir sevindirmekten geri kalmam... Koca Chuck'ın kusuruna bakmamalısın... Onun kalbinde şu kadarcık kötülük yoktur. Sen Vaşington şehrinde fotoğrafı çekilmesi en zor olan adamsın, bu çocukların çektiği her fotoğrafın haftalıklarına yapılacak bir zam demektir... Senatör Johns'ın her yeni resmi birinci sahifelik bir haberdir... Öyle değil mi çocuklar?" Delikanlılar he-

vesle başlarını salladılar. Sue Ann'la Chuck da senatörü asansöre kadar geçirdiler.

Chuck kolunu Sue Ann'ın beline dolamış, sırıta sırıta geri döndü, "Neyse ihtiyar deveyi hendekten atlatabildik bu sefer... Röportajı Şehir Haberleri Masasından geçirebilirler mi dersiniz?" Ed James cevap verdi, "Elbet, domuz gerdanı, yeşil şalgamdan daha güzel bir haberi nerede bulacaklar..."

Chuck birdenbire dönüp, yumruklıyacakmış gibi ona doğru gitti, "Senin bütün bunlara, bir ağız kalabalığı, bir demagog saçmalığı gözüyle baktığını biliyorum, Bay James... Ama neden böyle yaptığımı söyleyivereyim de dinle... Bizim geldiğimiz melmekâtta doğru dürüs beslenmeyen bir sürü fakir fukara var... Bu insanlar benim her söylediğimi dinlerler, çünkü neden benim onların dostu olduğumu bilirler onlar... İşte bu yüzden ben de fırsatını buldukça, yeşil şalgam derim, ireçel derim, salata derim... o ahalinin çoğu da, eğer bizim koca Chuck bunları yiyorsa bir kere denemeye deyer, deye düşünür, böylece gerekli vitamini falan almaya başlamış olurlar." Ed James, o tatlı gülümsemesiyle, "Bay Crawford sözümü geri alıyorum," dedi.

Fotoğrafçı öteberisini toplamıştı. Ed James onu bir yanına, muhabiri bir yanına alıp kollarına girerek; bu arada bir sağındakinin, bir solundakinin kulağına acele acele birşeyler fısıldıyarak, asansöre doğru götürdü. Bu anda Chuck, avurtlarını içeri çekmiş olduğu halde kapı pervazına dayanmış, yumuşak fötr şapkalı iki adamın anlattıklarını dinliyordu. Kendini bir koltuğa bırakan Sue Ann, Tyler'a fısıldadı, "Şimdi hiç olmazsa rahat bir nefes alabiliriz." Hafifçe başını sallıyan Tyler ise, acaba ne zaman bir kadeh birşey içebileceğim diye düşünmekteydi.

Chuck elinde aceleyle yazılmış bir kâğıt olduğu halde yanlarına geldi. "İşte dosyaya konacak bir isim listesi daha... Bu işi yaparsın değil mi Sue Ann?" Sue Ann esniyerek doğrulup kâğıda uzandı. Chuck dudaklarının ucuyla, karısının kaşına bir öpücük kondurduktan sonra, "Sen de doğru yatağa küçük hanım" dedi, "Ben şu delikanlıları yanıma alıp şehri yeni baştan boyatacağım."

Sue Ann da uykulu uykulu, "Benim yapmıyacağım birşey yapma sen de," diye mırıldandı.

Otelin birinci kat bekleme salonundan yaz başlangıcı gecesine çıkar çıkmaz Chuck bağırarak, "Nereye gideceğimizi

söyle şuna Toby" dedikten sonra taksiye girdi. Panama şapkası burnunun üstüne eğilmiş olduğu halde bacaklarını ön koltuğun arkalığına uzatarak geriye yaslandı. Ed'le Tyler yanına yerleşmeğe vakit bulamamışlardı ki, o monoton bir sesle ağır ağır anlatmağa başladı. "Ben beni bileli kendi başıma yaptığım ilk iş gazete satmak olmuştur. Bizimkilerin bana bir metelik harçlık verecek halleri yoktu. Para istiyorsam çıkıp kendim kazanmak zorundaydım. O günlerde bizim kasabanın gazete bayii bi' bacağı kesik yaşlı bi' herifti. Kendisi bu bacağını Vicksburg önlerindeki savaş sırasında kaybettiğini söylerdi ama, ben onun körkütük sarhoşken marşandiz katarından yuvarlanıp bacağını tekerleklere kaptırdığını öğrenmiştim... Herneyse, işte bu adam, NEW ORLEANS PİCAYUNE'le Saint Louis gazetelerini almak için istasyona beni gönderir, bazan da dükkânını tamamiyle bana bırakırdı. Dükkân dediğim de State Line bulvarında duvara oyulmuş bir kovuktu. Tabelâsında "Kırkambar" yazılıydı ki ben bu kelimenin; gazetelere, dergilere, kitaplara yazı yazanların fikirleri mânasına geldiğini sanmışımdır uzun zaman... Allah sizi inandırsın."

Şoförün birdenbire frene basmasiyle şiddetle sarsılan taksi, Connecticut Bulvarına sapmakta olan sarı renkli tramvaya çarpmaktan kurtularak durdu. İçerdekilerin yüzünü tohuma kalkmış bitki kokusu taşıyan ılık bir esinti yaladı.

Bunun üzerine Chuck bağırdı: "Hey, ahbap sen önüne bak. Konuşulanları dinlemek için başını geriye çevirmek zorunda değilsin."

"Kusura bakma bey," dedi şoför, "Ben de hayata gazete satmaknan başladım... Ne tesadüf değil mi? Gelgelelim senin hayatta benden çok fazla yol aldığın anlaşılıyor... yoksa şimdi şu külüstürü süren sen, arka koltukta oturup da fetva veren ben olurdum..."

Chuck gülerek, "Sen hiç üzülme arkadaşım," dedi, "Bu memlekette her türlü adam için yerimiz var."

"Elbet," dedi, taksi şoförü, "Ama büyük bir kısmı belediyenin aşevi önünde kuyruk olmuş bekliyor."

"İşte biz de bunu düzeltmek istiyoruz, arkadaş. Sen hiç Homer T. Crawford'u duydun mu? Bütün bunları değiştirecek adam odur." diyen Chuck, Ed'in dizine vurdu. "Bak sana bi' şey anlatayım da dinle... Koca Amerika Birleşik Dövletlerinde pazar günü kilise okuluna gittiği için zopa yiyen bi' çocuk varsa o da benimdir, gitmediği için deel, gittiği için... Çünkü bi-

zim peder kendine göre düşünceleri olan bi' adamdı... Yoo, Allahsız takımından deeldi, buna eminim ama Bob İngersll'nan, aziz tasvirleri düşmanı Brann tayfasınnan düşüp kalkardı. O papazlar için nasıl şeytanın ard bacağı ise papazlar da onun için öyleydi. Şimdi anlıyorum ki dar kafalının biriymiş. Anacığım Metodist kilisesine bağlıydı. Kocası Andrew uğruna herşeyini verdiğini, ama kilisesinden de vazgeçemiyeceğini söylerdi. İşte aşağı yukarı hepsi bu kadar... evet babam çok akıllı bir avukattı, ama yedi eyalet içinde bir eşine daha rastlanamıyacak kadar inatçı herifin biriydi, kendi zararına olacak kadar inatçıydı. Bir dâvayı kazanmış olsa bile ardını bırakmaz, yargıçla anayasa üzerine, din üzerine tartışmaya, çekişmeye devam ederdi. Mahkemeye hakaretten ödediği para cezası, avukatlıktan kazandığı paradan fazlaydı... Zati müşterilerinin çoğu fakir kimselerdi, o da onları para için fazla sıkıştırmazdı... Benim pazar günleri kilise okuluna gitmeme anamla birlikte karar vermiştik. Mahallenin bütün çocukları bu okula devam ediyor, mükâfat olarak küçücük resimler alıyor, hep birlikte kır gezmelerine çıkıyor, eğlenip gülüyorlardı... bense onlara katılamadığım için çok üzülüyordum. Derken gizliden gizliye gitmeye başladım... babama balık avına çıktığımı söylüyorduk. Hayırlı bir iş için uydurulan yalanın günah olmıyacağını düşünmüştük... Ama bir gün bizim ihtiyar beni, boynumda temiz bir yaka, koltuğumun altında dua kitabı, göğsümde mavi bir kurdela olduğu halde öteki çocukların arasında, kibirden burnum kaf dağında eve dönerken görünce, ense kökümden yakaladığı gibi evin arka tarafındaki odunluğa götürüp ver etti zopayı... Ömrümde böyle dayak yememiştim. Hayatında hiçbir şeyin ona, benim o günkü halim kadar dokunmadığını söylerdi. Gebertse gözünde yokmuş. O günden sonra ihtiyarla yıldızlarımız hiç barışmamıştır. Şunu da söyleyimki, âyet ezberlemekte Pazar Okulunun bütün mükâfatlarını silip süpürmüştüm... Ne günlerdi be... ben o günlerde telefon rehberini bile ezberleyebilirdim. Bütün peygamberlerin sülâlelerini, söyledikleri sözleri, Süleyman Peygamberin İlâhilerini su gibi ezbere biliyordum ki bunlar daha sonraları kızların peşinde koşmaya başladığım zaman çok işime yaramıştır."

Tyler öne doğru katlanmış ön koltuk arkalığının üzerinde, Chuck'ın ayakları yanında oturuyordu. Ağzı kulaklarınday-

dı. Chuck rolünü mükemmel başarıyor, Ed James de bunu olduğu gibi yutuyordu. İşler yolundaydı. Yalnız üç kadeh viski, diyordu kendi kendine, şu içindeki bir köşeye atılmış bulaşık bezi duygusundan kurtulmak için üç kadeh içecek, sonra odasına, yatağına gidecekti. Sık yaprakların sokak lâmbaları üzerine eğildiği iki yanı ağaçlı geniş caddelerde, trafik arasında, tenha ara sokaklarda, tek katlı tuğla evler önünden böyle bir taksi içinde sarsıla sarsıla gitmek hoş bir şeydi. Gece havasına, iç çamaşırları içinde bir kadının vücut kokusunu hatırlatan, yaz kokuları yayılmaktaydı.

Pırıl pırıl aydınlatılmış lokanta önünde durup da bir kapıcının koşarak taksi kapısını açtığı sırada Chuck, memleketindeki ilk Metodist kilisesine renkli pencere takma işinde papaza nasıl yardım ettiğini anlatmağa başlamıştı. Taksiden hızla çıkıp lokantaya daldı. Ed James onu yarım adım geriden takip ediyordu. Tyler taksi ücretini ödemek için para çantasını çıkarırken şoför sordu: "Abi. kimdir bu adam?"

"Milletvekili Crawford, Homer T. Crawford... Geleceği çok parlak bir adam, bana sorarsan."

"Doğrusu çok tatlı konuşuyor."

"Bu günlerde bir radyo konuşması yapacak... dinlemeği unutma."

Tyler acele acele merdivenleri çıkıp, hava ayarlama tertibatlı lokantanın sigara dumanlı serinliğine girdi. Pembe ışıklar, sving müziği karşısında bir an şaşırıp kapı önünde durarak; çehrelerin, sigaralı ağızların, çıplak kadın omuzlarının, bacakların, saçsız başlarla enselerin meydana getirdiği karmakarışıklığa baktı. Chuck'la Ed köşedeki büyük masaya yerleşmişlerdi. Chuck anlatıyordu. Ed not defterini çıkarmıştı.

"...Şehirde dolaşıyor, herkesle konuşuyordum. Dondurma yapan herifnen annaştık, ben bir yer hazırlayıp lise öğrencilerine onun dondurmasını satacaktım. Beni spor yarışmaları için şakşakcı başı seçmişlerdi, böylece yalnız onun dondurmasının satılmasını sağlamak benim elimdeydi. Senin anlıyacağın ihtiyar Dr. Wisdom'un renkli camlar için para toplama işinde büyük başarı gösterdim. Oysa daha onaltı yaşında bile değildim. Dondurma fabrikasının sahibi Rosa adında yaşlı bi' İtalyandı, oğulları büyük işler çeviriyor şimdi. İşte bu herifden, Dr. Wisdom hayrına parasız dondurma vermesini istedim. Ehtiyar Rosa hoş bi' adamdı ama birşeyin parasız verilebileceğini ömründe hiç duymamıştı... Bunun kendisini batı-

racağını söyledi... ama hiç de öyle olmadı. Ne kadar çok bağışta bulunduysa millet te o kadar çok dondurma aldı."

Ed James sakin sakin gülümsiyerek, "Doğru," dedi "İhtiyar Rosa'yı ben de hatırlıyorum. Yıllarca önce Horton'da bir yer açmıştı."

"Evet işte o ihtiyar Rosa... Sonra kasabadaki bütün papazları dolaşıp bu renkli cam işine katılmalarını söyledim. Kır gezintileri için parasız dondurma falan verebileceğimi bildirdim. En fazla ayak direyen katolik papazı, Baba Scalise oldu. Ama sonunda hepsini, iyi hıristiyanlar gibi, ayni yalaktan su içer duruma getirdim... Bugün bile o renkli pencereler vardır kilisede... Hey Toby, garson içki getiriyor mu?.. Konuşmaktan ağzım kurudu... Yaşşa be... viski ile bardaklar... şişeyi bırak arkadaşım... O kilise okulunda... bi' insanın edinebileceği en büyük öğrenim olan İncil öğrenimi dışında, bi'şey daha öğrendim ki her insanın kafa tası içinde bir sürü dikenli çit engelleri vardır... Bir kimseyi bir fikre inandırmak mı istiyorsun, yapılacak şey o dikenli çitte bir giriş yeri, bir boşluk buluncaya kadar dolaşmaktır. Bir dikenli tel çite önden yüklenip geçmek istersen bilki donun takılıp yırtılacaktır. Kilise okulunda İncili okuya okuya öğrendiğim başka bir gerçeği daha söyliyeyim; İsrail Oğulları bizim bugün bu memlekette karşılaştığımız güçlüklerin çoğuyla ayni olan güçlüklerle karşılaşmışlardır. Bu güçlükleri yenmek için buldukları son hal çaresi de Hıristiyan inancıdır. Şimdi, alelâde bir adam, dar kafalı eşşeğin biridir, değil mi? Natu kafa natu mermer. Ama senin, benim geldiğim yerlerdeyse Bay James... hani şu, Doğu dergileri yazarlarının İncil Yurdu deye akıllarınca alay ettikleri yerlerde ise, insanların çoğu kafataslarını dolduran dikenli çit engellerini Kutsal Kitaptan edinirler... İşte bu insanlarla anlaşmanın en kolay yolunun kitaptan âyetler tekrarlamak olduğunu zamanla keşfettim... İhtiyar Dr. Wisdom'un o renkli cam işine yardım edişten de, daha sonraları tamamlamak için çırpındığım okullardan çok fazla şeyler öğrenmişimdir... Binlerce dolar değerinde dersler almışımdır... Evet, bir kere dikenli çitin öbür yanına geçtin mi, gayri iş bir tayın terbiye edilmesine benzer, alıştıra alıştıra sürebilirsin... Hani bir yaşlı papazdan söz açmıştım ya, işte bu papaz benim şeytanın ard bacağı olduğuma inanırdı... Tek kelime lâtince bilmediğim için zahir... Ama okula gitmek için memleketten ayrılma günü gelip de, bana ödünç para verecek kadar budala birini aramağa başla-

dığım zaman karşıma kim çıksa beğenirsin? İşte o ihtiyar katolik papazı çıktı. Cübbesini yukarı kaldırıp, pantalon cebinden eski püskü, yağırlı bir cüzdan çıkardı... Allah belâmı versin böyle yapmadıysa. Ben o güne kadar papazların pantalon giydiklerini bilmezdim. İskoçlar gibi etekliğe benzer bi'şey giyerler sanırdım... Derken cüzdandan iki tane yüz dolarlık çekti... bunlar benim o güne değin gördüğüm en büyük bankanotlardı... Al şunları oğlum, dedi, ne zaman elin erer gücün yeterse o zaman ödersin. Ben beni bileli yaptığım en zevkli iş de ehtiyara parasını ödemek olmuştur. Nakit param yoktu, onun için petrol hisse senedi ile ödedim... Senetleri alırken yüzünü buruşturdu... bazı kimselerin petrol hisseleri hakkındaki düşüncelerini bilirsin... ama ölmeden önce, bu ehtiyar papaz hisseleri tam binbeşyüz dolara sattı... Bu kadar para edeceklerini bilseydim vermezdim elbet."

Hepsi birden güldüler. Tyler yeniden bardaklara içki doldurdu. Bu üçüncü bardak oluyor, içinde hoş bir kımıldanma başladığını hissediyordu. Chuck'ın hayatını yazdırma fikri onundu, Ed ise bu işi başarıyla yapabilirdi. Gerçekten bunu yazabilecek bir kimse varsa o da koca Ed'den başkası değildi. Chuck viskisinden yudumlamak için susunca hemen Ed'in kulağına fısıldadı. "Bu katolik papazı hikâyesi var ya, oy toplamak için mükemmel bi' hikâyedir. Bir seçim sırasında, sırf bu hikâye yüzünden bir manastırın bütün rahibeleri oylarını ona verdiler."

Chuck alçak gönüllü bir sesle açıkladı: "Tabii anlattığım kimselere göre azıcık değiştirip süslüyorum."

"Ben Chuck'ın hayatından milyonlarca insanın okuyacağı bir hikâye çıkarabileceğimizden şüphe etmiyorum." diyen Tyler, bardakları sarsacak şekilde masaya vuruyordu. "Biz bütün memleketin Homer T. Crawford'u eyaletimizde tanındığı gibi tanımasını istiyoruz."

"McCoy'dan bir cümle." dedi Ed James.

Tyler farkında olmadan bardağına viski koydu. Bugün ilk defa kendisini tam formda hissediyordu. Viskiyi susuz olarak dikti. En sertinden çavdar viskisi olduğu halde midesindeki o yanan yerden bütün vücuduna tatlı tatlı yayılıyordu. Sanki viskiyi tatmak için bir dikişte içmiş gibi kadehini diğer bardaklarla birlikte yeniden doldurdu.

Chuck anlatmağa devam ediyordu: "Eyalet üniversitesine devam ettiğim günlerde karnımı doyurabilmek bir meseley-

dı, şimdi bunu hatırlarken bile karnımın acıktığını hissediyorum. Başlangıçta ihtiyar Rosa'nın dondurmasını satmağa çalışmıştım amma, bölgenin dondurma kıralları piyasayı tutmuş bulunuyorlardı. Onun için bu iş iyi gitmedi. Sonra bir hırdavatçı dükkânında kâtiplik buldum, buldum amma bu sefer de ders çalışmaya vakit kalmamaya, notlarım düştükçe düşmeye başladı. Dekanın kara listesine geçecek derecede kötülemiştim. Derken bir konuşma yarışması düzenlediler. Konu: Demir yollarına devletin sahip oluşu halkın yararına aykırıdır. Beni garip, dağ köylünün biri diye bellemiş olan dekan, yarışmaya girmeme nerdeyse razı olmayacaktı. Bu işe girebilmek için ödenmesi gereken beş doları, halime acımakta olduğunu bildiğim bir kızdan borç aldım. Sonra kitaplığa kapanıp ilk buharlı makinenin icadından bu yana yazılmış bütün kitapları, makaleleri okudum... bana olumlu tezin savunulması verilmişti... Kürsüye çıkıp Allahın cezası bi'papağan gibi bütün o kitaplardakileri, tüzükleri, rakamları sayıp döktüm... jüri üyelerini nefessiz bırakıncaya gader gonuştum... gonuşmayı sona erdirmekten ödüm patlıyordu... Senin anlıyacağın beyim, tartışmayı oy birliğinnen gazandım... ödül yüz dolar... Ben susup da herkes alkışlamaya, tepinmeye başlayınca dâvanın öbür yönünü savunmuş olduğumu farkettim. O günden bu yana demir yollarına milletin sahibolması gerektiğine inanırım... Gayri okulda küçük Chuck için ne yapsalar az geliyordu. Beni tartışma takımına aldılar, maçlarda alkışçı başı yaptılar, bütün öğrenci derneklerine üye yazdılar, o kadar ki, dünyalar benim olmuş gibiydim. Gelgelelim, bütün bunlar paraya dayanıyordu. Benimse yemek masrafı için bile herhangi bir gelirim yoktu. Böylece borca girdim, çaresiz. Derken, üç beş kuruş kazanabilmek için daktiloculuğu denedim, ama bu iş de pek sökmedi. Bi'marşandiz katarına atlayıp şehirden kaçmak zorunda kaldım. Panhandl'a gidip bir mağazada ambalâj sandıklarını açma işine girdim... ama çocukluğumdan beri biliyordum ki, ben öyle insanın belini büken ağır işler için yaradılmamışım. Neyse, çok geçmeden, mağazada satılan mutfak eşyalarının seyyar satıcılığını kopardım. Gelgelelim bir arabam yoktu... sen de bilirsin ya, bir seyyar satıcının yakışıklı bi'arabası bulunmalıdır... ondokuz yaşındaydım ama göstermiyor, her çareye baş vurup bıyık büyütmeye çalışıyordum..."

Lokantanın kapanma saati gelmişti. Garson elinde hesap puslası ile masanın yanında bekliyordu. Chuck neşeli bir ses-

le sordu: "Peki, şimdi nereye çocuklar, buradan nereye gidiyoruz?" Ed de hemen, "Burada kesip dağılamayız," dedi, "hikâyenin geri kalanını da dinlemem lâzım." Tyler sâkin bir yer bildiğini söyledi.

Chuck göz kırptı. "Bu Toby herifinin cebinde öyle bi'adres defteri vardır ki, görenin gözleri fal taşı gibi açık kalır."

Hepsi birden kahkahayı bastılar.

Merdivenlerden inerken Chuck omzunu Tyler'in omzuna yaklaştırıp ağzının köşesinden sordu: "Kaç gaymen var?"

"Çok var. Lâzım olur deye almıştım."

"Körkütük sarhoş olmadan onları bana versen iyi olur."

"İş yok... daha üç kadeh içtim."

"Sen ver hele Toby, kasadar benim bu gece."

Tyler avuç dolusu paradan iki tane yirmi dolarlık ayırıp tomarın geri kalanını Chuck'a verdikten sonra, iki yirmiliği dikkatle katlıyarak çantasına yerleştirdi. Çene kemiklerinde bir yanma başlamıştı. Chuck alttan alır bir sesle: "Böylece para hesabı tutmak için kafa yormaktan kurtulmuş oluyorsun. fena mı, Toby?" dedi. Tyler cevap vermeden kızgın adımlarla, yaya kaldırımın yanında bekliyen taksiye doğru gidip içine girdi.

Ön koltuğun öne doğru katlanan arkalığına iki büklüm oturmuş, ötekilerin ne konuştuklarına kulak asmadan, ıssız geniş asfalt caddeleri seyrediyordu. Taksi durduğu zaman dışarı çıktı. Sokak lâmbasının küre şeklindeki buzlu cam abajuru etrafında dönen pervanelere, Haziran böceklerine bakmağa başladı. Pervaneler birçok şeyleri hatırlatmaktaydı: Şu puslu Vaşington gecelerinde çocukken duyduğu koyu yalnızlık, gücünü yitirmişlik duygusu, özsuyu akan ağaçların gölgelediği tek katlı tuğla evlerin avlularında duyduğu boşluk; gidilecek bir yeri, yapacak hiçbir şeyi olmamanın verdiği can sıkıntısı. Bir kadına sahip olma isteği... Sonra olanlar olmuş, birçok kadınla da düşüp kalkmıştı. Herşeyi berbat etmişti. Şimdiyse dönmüş şu palavracı prospu çocuğu için çalışıyordu. Bir fellâh gibi bu itoğlu ite kölelik ediyordu, ama bundan ne kazanıyordu? Ona kaç kadeh içki içebileceğini söylemek hiç kimsenin haddine düşmemişti. Çocukken top oynamağa gittiği için babasının bağırıp çağırmalarından bu yana kendini hiç böyle hissetmemişti. Buna sebep, belki de şu berbat şehirdi. Bu şehirde yapılacak tek şey, bol bol kafayı çekmekti. Hayır

istenilen kalıba girmiyecekti; kendisini nasıl idare edeceğini pekâlâ biliyordu.

Taksi uzaklaşmış, Chuck'la Ed, gidip içeri girmişlerdi. Üzerinde "İtalyan Restoranı" yazılı donuk camlı küçük kapının yan tarafındaki zile bastı. Kapıyı iç fanilâlı şişman bir adam açtı. "Bay Spotswood, hoş geldiniz. Arkadaşlarınız oturup başladılar bile... Çok uzatmayın n'olur... Zati vakit geç oldu." "Ama uyunamıyacak kadar berbat bir sıcak var." diye homurdanan Tyler adamın ardından gitti. Fışkırmış şarap, sarımsak kokulu bir koridordan geçerek odaya girdi. Orta yerde dörtköşe bir masa vardı. Üstüne, sarı zemin üzerine kırmızı güllü bir muşamba örtülmüştü. Chuck'la Ed, bir viski şişesiyle soda püskürtücüsünün başına geçip oturmuşlardı. Odada başka kimse yoktu. Başbaşa iyi anlaştıkları görülüyordu.

Chuck dostça bir gülümseyişle ona bakıp, "Senin sâkin köşe burası demek Toby? Burası insana eski içki yasağı günlerini hatırlatıyor."

Ed kişner gibi gülerek ilâve etti, "Tabiate dalıp kendinden öyle bir geçmiştin ki, beklemeden girdik içeri."

"Sâkin köşe leş kokuyor." diye aksi bir cevap verdi Tyler.

Chuck'ı konuşmaktan hiçbir şey alıkoyamazdı. "Tanrı şahit, o günlerde insanlara her istediğimi yaptırabiliyordum. Yaşlı Ben Freeman kapkacak mağazasının müdürüydü aynı zamanda. Eli sıkı bir adam olmakla ün salmıştı, ama otomobilin ilk taksidini vermeye kandırdım onu. Kırmızı renkli bir Studbaker'di. Elden düşmeydi. Ama bizler için çok gösterişli bi'arabaydı o günlerde. İşte böylece seçmenleri kafeslemeye başladım..." Chuck gülüyordu, "Aslında müşterilerdi bunlar tabiî, ama ikisi aynı şeydir... işte, zengin fakir kafeslediğim her aile için bir sicil tutmaya başlayışım da o günlere rastlar."

Tyler bardağını dudaklarına götürmüş olduğu halde söze karıştı, "Ben bunu Sue Ann'ın fikri sanıyordum." dedi.

"Evet, sicil kartı tutmak fikri Sue Ann'ındır. O günden bu yana bu işi benim için yürüten de odur. Üniversitenin yaz seminerinde Araştırma Kursuna devam etmişti. Ben bu işe, konuştuğum her ailenin adını, adresini bir kâğıt parçasına yazmakla başlamıştım. Önceleri yazmaz, kafamda tutardım, ama, gitgide liste ,benimki gibi bir kafa için bile uzun gelmeye başladı... Ben de zati sözü Sue Ann'a getirmek üzereydim... O günlerde gece-gündüz yollardaydım. Otellerde yatacağıma, çiftliklerde kalıyor, böylece, halkı öğreniyor, nasıl yaşadıklarını

görüyor, nelere ihtiyaçları olduklarını anlamaya çalışıyordum. Odun yarmak, sobayı yakıvermek, gaz lâmbasının camını silmek, domuzlara yem vermek gibi işlerde evin kadınına yardım etmeye daima hazırdım... Yapamıyacağım hiçbir pis iş yoktu... Kasabalarda kurulan panayır filân gibi hay-huy zamanlarında yarışmalar düzenledim. Böyle şeyler onları oyalar... Zati basit insanlarla uyuşmak zor değildir. Halk benden çok hoşlanıyordu... Böylece bir yıla yakın seyyar satıcılık yaptıktan sonra anladım ki, Ben Freeman'i durmadan kazandırdığım halde, kendi cebimde metelik birikmiyor... İşte Sue Ann'ın ortaya çıkışı bu sıradadır. Babası Mordecai Jones, atak maceraperestin biriydi. Bugün zengin, yarın beş parasız bir adamdı. Lamar Parsons adında da bir avukatı vardı. Bu adam, eyâletin kuzeydoğu bölgesinin en zekî, en akıllı avukatıydı, ama delik bir meteliği bile güvenerek emanet edemiyeceğin bir adamdı. Sue Ann'la biz sevişmeye başlayınca, beni kendi oğlu gibi seven koca Mardecai, kendi kendine benim hukukçu olmamı kararlaştırır, Parsons'a da beni yazıhanesine almasını söyler. Petrol işleri üzerine bir sürü kanun var ki, bunlar epeyce kaypaktır. Yaşlı Mordecai'ın beni o yazıhaneye yerleştirmekten bütün maksadı da, kendi işleri bakımından avukatını göz altında bulundurup dalavere çevirmesine engel olmaktır. Sue Ann, dâvaları incelemekte bana yardım etmeye başlamıştı... bi'kızdan beklenmiyecek kadar da aklı eriyordu doğrusu... Bu yüzden onun da hukukçu olmasına karar verdik. Böylece bütün işleri ikimiz görecek, Lamar Parsons'a bi'sürü para ödemiyecektik. Derken evlendik. İkimiz birden baroya girdik, çocuğumuz oldu, keyfimiz yerindeydi demeye kalmadı, yeni açılan bi'petrol kuyusunun ateş alması sonunda Mordecai Jones yanarak öldü. Alacaklılar çekirge sürüleri gibi üşüştüler... Petrol hisselerini aldılar, ihtiyar Jones'un evini aldılar, öyle ki, cenaze masraflarını görmek için bile tek kuruş bırakmamacasına herşeyi aldılar."

Tyler bardağını dikip ayağa kalktı. Niyet ettiğinden daha yüksek çıkan bir sesle, "Leş gibi kokuyor burası..." dedi, "Helen'e bir telefon edeyim... Felekten bir gece çalsak iyi olacak."

"Vaşington'da ha?" diye bağırdı Ed, "İmkânı yok."

Tyler bir onluk bulmak için cebini yoklıyarak telefona doğru gitti. Telefonun zili uzun uzun çaldıktan sonra, cırlak bir kadın sesi cevap verdi. Vaktin çok geç olduğunu söylüyor-

du. "Koca Toby için vakit hiçbir zaman geç değildir, Helen... Üç kişilik bi'çilingir sofrası... Ben, Bir Numara, bi'de kodaman bi'gazeteci... Elbet... Telefonla haber ver." Dönüp masaya gelirken hafifçe sallanıyordu. "Helen kapalı ama, arkadaşları var... Ona dedim ki, Toby için vakit hiçbir zaman geç değildir... Katılacak gibi güldü... İyi kızdır Helen."

"Bana bak," dedi Ed, "benim evli bir adam olduğumu, daha doğrusu boşanmış bir adam olduğumu unutma."

Chuck, "Korkma canım," dedi. 'Şöyle bi, göbek atmaya gidiyoruz sadece."

"Azıcık harekete ihtiyacımız var," dedi Tyler... "Bu Allahın belâsı şehirden nefret ediyorum. Oysa, burada doğup büyüdüm." Bardağını doldurdu.

Chuck gürliyerek, "Senin şu sâkin köşe fazla sâkin geldi değil mi?" dedi. "Bana gelince, ben cazbandı olan yerleri daha çok severim... Nemleketteyken şanoya çıkar, çalgıcılara şeflik ederdim... Millete verdiği paranın hakkını ödemeli, ben bunu bilir, bunu söylerim... Nasıl olsa bir gün ölüp gideceğiz."

Telefon zilinin çalması üzerine Chuck hemen ayağa kalkıp telâşla gitti. "Başka bir adres veriyorlar..." dedi geri döndüğü zaman. "Fena bir yer değil herhalde... Biraz içki götüreceğiz... Toby arkadaşım sen gidip bir taksi çeviriver."

Tyler hesabı ödemek için mutfağa girdi.

Bu sırada Ed, "Bay Crawford," dedi, "bana politika hayatına nasıl başladığınızı daha anlatmadınız."

"Aramızda 'Bay Crawford' filân diye birşey yok... Bana sadece Chuck diyebilirsin... ben politikaya hiçbir zaman başlamış değilim... politikayla oldum olası mücadele edegelmişimdir. Sue Ann'la eşyalarımızı toplayıp baba yurdu Texarkola'ya gittik. Babacığım sizlere ömür, garip anam ise bakılmağa muhtaç bir durumda... anama iyi baktık doğrusu, kime sorsan böyle söyler... Tabelâmızı Simmonds binasında astık. İlk dâvamız Halk Hizmetleri Kurumuna karşı idi. Dul bir kadının elektiriğini haksız yere kesmişlerdi. Tazminat dâvası açtım. Öfkelerinden deliye döndüler, eyâletin en pahalı avukatlarını tuttular, ama jüri beş yüz dolar tazminata karar vermediyse Allah benim cezamı kaldırsın... O gün bugündür, Kurum bu gibi işler yüzünden mahkemeye düşmemeye bakar, hele avukatlığını ben almışsam, anlaşma yoluna gider... Derken seçim zamanı geldi, Eyâlet Su İşleri Müdürlüğü için Demokrat listesinde aday gösterilen herifi kanıyon ezince, ben adaylığımı

koydum. Seçilmedimse Allah belâmı versin. Küçük Andy bir kundak bebeğiydi daha. Ben, Sue Ann, Bebek, yeni otomobilimizle çevrede dolaşmaya başladık, bir Buick almıştık, o günlerde. Seyyar satıcılık yaparken tanıştığım kimselere uğrayıp hal hatır soruyor... yaşlı hanımları otomobille taşıyorduk... Sandık başlarında elli yıldır görülmemiş derecede çok seçmeni seçime soktuk... tam bir başarı olmuştu... İşte o seçmenler o günden bu yana benim halk hizmetinden uzaklaşmama bir türlü razı olmamışlardır."

Dışarda bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Tyler, sokak lâmbalarından dökülen ışıklarla pırıldıyan boş bulvarlar boyunca ilerlemekte olan takside, öbür ikisinin arasına oturup geriye yaslanmıştı. Bir alanda askerî bir büyüğün at üstündeki heykeli ıslak ıslak parlamaktaydı. Tyler oturduğu yerde doğrulup heykele bir selâm çaktı. Hepsi birden güldüler. "Koca Chuck Crawford'un bir yol ortasında, bronz bir at üstünde oturduğunu düşün bi'kere... Pek de olmıyacak bi'şey değil hani."

Ed James o kişnemeli kahkahasını koyverdi. "Bana sorarsan, canlı bir köpek olmak, ölü bir arslan olmaktan iyidir."

Chuck ise, "Canlı bi'arslan olmaktan da zarar gelmez adama," dedi, "bu da bayır aşağı kütük yuvarlamak gader golaydır, eğer insanlarınan bağdaşmanın yolunu biliyorsan... Örnekse işte ben... Şehir Meclisi seçim dönemi sonuna varmadan, benim gibi genç bi'adam için tehlikeli, kandırıcı, tuzaklarla dolu bir iş olan Eyâlet Halk Hizmetleri Komisyonuna üye olmuştum. Basit halk biliyordu ki, ben onların çıkarına uygun çalışıyorum, niye çalışmıyacaktım ki, ben de onlardan biri değil miydim? Bu görevde beş yıl kaldım, sonunda da bi'av tazısının dişleri gibi lekesiz çıktım."

Tyler söze karıştı, "O günlerde, memleketteki politikacı çetelerin en fazla saman altından su yürüteni ile daimî bir çekişme içindeydik. Ben Jerry Evans'la kereste işi yapıyordum... Şirketin ormanlık arazisi üzerindeki bazı petrol, gaz hisseleri yüzünden başımız derde girmişti... İşte Chuck'la bu şekilde tanıştık... Sonra buhran başgösterip bizim iş kapanınca Chuck bana iş verdi."

"Seni bi'köle gibi kullanmadım, değil mi Toby?"

"Elbette Chuck."

"Benim için çalışanların hepsi de en belâlı takımındandı... Bir Numara olmasa her biri ya mapusanede, ya da fakirler

evinde alırdı soluğu, doğru değil mi, Toby?" diyen Chuck elini Tyler'ın dizine atıp kuvvetle sıktı.

"Elbette, Bir Numara." dedi Tyler.

Ed sordu, "Bir Numara ne demek?"

"Bizim memleketteki parti teşkilâtında bana bu adı vermişlerdir. Bir Numara, yani reis, değil mi, Toby?"

"Evvvet efendim." diye bağırdı Tyler.

Taksi, yalnız kapı üstü penceresinden hafif bir ışık görünen tuğla evin önündeki otomobilin gerisinde durdu. Dar uzun pencerelerin hepsi karanlıktı. Bunu gören Chuck, 'Parlak ışıklar dediğim bu değil' dedi. Yağmur sağanağı altında, pardesü ceplerindeki içki şişeleri tıngırdıyarak arnavut kaldırımından karşıya geçtiler. Şoför, üniformalı bir zenci, eğilerek kapıyı açtıktan sonra, şişeleri almak için elini uzattı. Helen, eski günlerdeki pansiyonların holüne benziyen, az ışıklı bir salonda onları bekliyordu. Kalkık burunlu, tavşan dişli, kınalı gür saçlı, sert tavırlı bir kadındı. Mor gece elbisesinin üstüne bir erkek pardesüsü atmıştı. İnce sosyetik bir sesle, 'Hoş geldiniz,' dedi. 'Arkadaşlarımı sizlere takdim edebilmek için az önce Henry'den beni otomobille buraya getirmesini rica ettim... Doğru yukarı kata lûtfen."

Ed her basamağa basışta şıngırdıyan pirinç çubuklarla tutturulmuş, eski moda çiçekli bir yol halısı serili merdivenden yukarı çıkarken, Chuck'la Tyler, Helen'in iki yanını almışlardı. "İyi kalbli Helen... Helen sen bir milyon dolar edersin."

"Ah çocuklar, emin olun çok üzgünüm... Hiç olmazsa bir saat önce telefon etseydiniz sizi eve alabilirdim. Ama ne yapayım? Neyse, hayal kırıklığına uğramıyacaksınız. Bugüne kadar bir tek dostu hayal kırıklığına uğratmamışımdır... Herşeyi içinde elli dolar."

Tyler arka cebini yoklamağa başladı.

Tyler'ı omuzlayıp öne geçen Chuck, "Birliğin maaş kâtibi benim bu gece," dedi, "Toby kafayı bizden çekecek."

"Çekmek değil, aynı kıvamda tutmak," diyen Tyler, elini Helen'in gece elbisesi önünde gezdirdi.

Helen gıcır gıcır yeni para tomarını sallıyarak geri çekildi. "İşin alışveriş yönünün böylece aradan çıkmış olması iyi bir şey, değil mi?" Paraları siyah deriden, şişkin çantasına tıkarak yerleştirdikten sonra, yüzünü tavana doğru kaldırıp merdivenlerden çıkmağa başladı. "Ben tanıştırdıktan sonra hemen gideceğim. Misafirlerimle meşgul olmam lâzım."

"Yukarda neleri var, çıkıp bir görelim Chuck," diyen Tyler, en üst basamağa gelince sendelemesi üzerine, iki eliyle duvara dayanarak durdu. Havayı kokladı. Eski zaman pansiyonlarının çürümüş lâhana kokusunu duydu.

Kendisini toparlamak için sırtiyle duvara yaslandı. Sonra adımlarını dikkatle ayarlıyarak, önce bir ayağını, sonra ötekini atmak suretiyle, yürüyüp eski biçim bir odaya girdi. Odada siyah mermerden bir şömine, onun üstünde çerçevesi altın yaldızlı bir ayna vardı. Elektrik ampulleri ile salkım salkım kristaller sarkan bir avizenin hayali aynada görülmekteydi. Chuck elini ağzına siper ederek. "Cenaze çıkmış bi'eve benziyor," dedi. "Felekten ne güzel bir gece çalıyoruz, Toby."

Tyler'ın gözleri, aynada avize hayali altındaki kendi yüzüne takıldı. Dalgınca, ama tatlı cana yakın bir gülümsemeyle kaplı olan bu uzun çehre, bir şaşkaloz çehresi değil, hayatın kalleşliklerini, hayal kırıklıklarını iki üç kadeh içkiyle unutmağa çalışan bir adamın yüzü idi Yanında ise Chuck'ın düzgün yay kaşları, aynı anda her yöne birden bakıyormuş hissini uyandıran, fırlak iri gözleri ile kıvırcık saçlı yuvarlak başı görünüyordu. Yanakları al al olmuştu. Çenesi bunca ensesi böylesine kalın olmasaydı, ilk hovardalığına çıkan, yirmi yaşında toy bir delikanlı sanılabilirdi.

Şömine rafı üzerinde, aynanın iki yanında iki vantilâtör vardı ki, Tyler'a odanın yedekte çekilen bir mavuna gibi ilerlemekte olduğu hissini veriyordu. İlerliyor, salıntısızca gidiyordu sanki. Birisi gramofona 'Night and Day' i koymuştu. Oda ağır ağır, sessiz, salıntısız dönmeğe başladı. İşinin bütün inceliklerini bilen, ufak tefek, bir kızıl saçlı ile dansetmekteydi. Kız kulağının içine birşeyler mırıldanıyordu. Sonsuz bir mutluluk hissetti. Bütün gece, her istasyonda vagonları birbirine çarptırarak durup kalkan bir banliyö katarı gibi sarsıntılı, duraksamalı olan yaşaması, birden bir ekspres treni hızıyla ileri atılmış bulunuyordu. Vantilâtörler homurdanmaktaydı. Kızıl saçlı mırıldanıyordu. Oda gürüldeyen bir uçağın yolcu kabiniydi. Kendisi de kaderine doğru ilerliyor, bu yolculuğun her anından büyük bir zevk alıyordu. Kızıl saçlıyı öylesine bir sıkıca sardı ki, "Uf," diye bağıran kız, "Tarzanlık taslamak yok." dedikten sonra koluna bir çimdik attı.

Derken hepsi oturdular. Biraz içki içtiler. Kızlar erkeklerin kucağına yerleşti. Öbür iki kızın ikisi de esmerdi. Biri çengel burunlu, ağırbaşlı; Chuck'ın boynuna kollarını dolamış ola-

nı ise, oğlan gibi kısa saçlı, göze batacak kadar iri memeliydi. Plâğı değiştirmek için gidip, Andalusia'yı koydu. Chuck, defet onu 'Night and Day' i dinliyelim dedi. Bu arada küçük kızıl saçlıyı kolları arasına almış, müziksiz filân dansa başlamıştı. Tyler da oğlan saçlıyla dansetmekte olduğunu farketti. Elini kızıl saçlıya doğru sallıyarak, "Cici bir kız, değil mi?" dedi. "Çok tatlıdır," diye fısıldıyan kızın dudakları Tyler'ın kulak memelerini gıdıkladı. "Saçları boyama değil kendi rengi. Kaşlarının da aynı renkte oluşundan anlıyabilirsin." Bu sırada biri Andalusia'yı koyunca, Chuck, "Olmaz," diyerek yeniden 'Night and Day' i koydu.

Tyler kucağına kızıl saçlıyı almış, oturuyordu, ona çılgınca tutkundu. Viski şişesinden bir yudum içirmek için çalıştıktan sonra şişeyi kendisi dikti. Çenesine dökülen içkiyi kız bir mendille hafif hafif vurarak sildi. Bu arada Chuck, öbür iki kızı almış, çift damlı bir dansa başlamıştı. Ed ise bir kenarda salıncak koltuğa gömülerek pürosunu tüttürüyordu. Derken kızların üçü birden Chuck'ın çevresinde dansederek dönmeğe başladılar. Tyler yere oturmuş bir yudum içki daha içerek başının dönmesini durdurmağa çalışıyor, Chuck, kızları savurup çeviriyor, oda ise o lânetli avizenin altında fır fır dönüyordu.

Odanın dönüşünü durdurmak için Tyler oturduğu yerde geriye kaykılıp sırtını duvara bastırdı. "Gel buraya kızıl saçlı!" diye bağırarak bacağından yakaladığı kız, sendeleyip üzerine düştü.

Chuck, yüzü kızgınlıktan gerilmiş olduğu halde, koşarak geldi, kızı iki eliyle belinden kavrayıp geri çekti. "Dur'lan," diye bağırdı nefes nefese, "kız kimin sanıyorsun?" Sonra kızı kaldırıp kulağına, "Sen ona aldırma şekerim, sarhoş." dedi.

"Ya sen kendini ne sanıyorsun?" diye bağıran Tyler, toparlanıp ayağa kalkmağa çalıştı ise de, dizlerinde kâfi derman yoktu. "Seni de herhangi bir itoğlu it gibi tepeliyebilirim." diye yumruklarını salladı, ama bir türlü doğrulamıyordu. Yüzü kıpkırmızı olduğu halde, duvarın dibine yığılmış, Chuck'ın gürliyen kahkahalarını duyuyor, haline gülmek için açılmış ağzını, tehditkâr gözlerini odanın değişik yerlerinde görüyordu. Ötekiler hiçbir şey olmamış gibi danslarına devam etmekteydiler.

Şu avize, şu lânetli çılgınların dansedişi, midesini bulandırıyordu. En iyisi buradan uzaklaşmak diye düşündü. Büyük

bir dikkatle ayağa kalkmağa başladı. Duvara dayana dayana ilerleyip sendeliyerek hole çıktı. 'Akşam yemeğinde lâhana yemişler' diye söylendikten sonra, bu akıllıca buluşuna şaştı. Kendini bir sandalyeye bıraktı. Orada uzun bir zaman kaldıktan sonra, kızlardan birinin kendisini dik bir merdivenden yukarı doğru çekerek çıkardığını, önünden geçtikleri açık pencereden dışarda, titrek yağmur perdesi ardında göğün külrengi bir hal almağa başlamış olduğunu farketti. Merdiven dikti. Yukarı kattaki oda zindan gibi karanlıktı. Işığın birdenbire yandığı sırada, bir banyo odasında başı dönerek durmaktaydı. Lâvanta çiçeği kokulu kabarık bir kaplamayla kaplı kapıya doğru tökezledi. Kapının birdenbire açılması üzerine ise, boylu boyunca yüzüstü serildi. Bir kız kıkır kıkır gülüyordu. Ter içinde nefes nefese ayağa kalkmağa çalıştı. Sonra kızı yakaladı. Çengel gibi bir şeyi açmağa çalışıyordu. Derken ipekli bir kumaşın yırtılışı duyuldu.

Tyler belinliyerek uyandı. Birdenbire bütün uykuyu silkip atıvermişti. Pancurun kenarından giren ışık odayı ikiye bölüyordu. Yataktan atlayıp el yordamiyle elbiselerini aramağa başladı. Onları bir sandalyenin üzerine düzgün bir şekilde serilmiş olarak bulduğu sırada elleri öylesine titremekteydi ki, donunu giymekte epey güçlük çekti.

İlk aklına gelen şey, Chuck'ın nerede olduğuydu. Şantajın bunca bol olduğu bir şehirde, Chuck'ın böyle bir yere gelmesine hangi şeytana uyup da engel olmamıştı?

Başı çatlıyacak gibi ağrıyordu. Bir yerlerde su damlamaktaydı. Bir kapıyı açıp banyo odasına girerek yüzünü yıkadı. Sonra kızın hangi kız olduğunu anlamak için geri döndü. Kızıl saçlıydı. İçinin rahatladığını hissetti. Kızın yüzü bulanık su rengindeydi, ama gençti pekâlâ. Helen'in kızlarına güvenilebilir, diye düşündü, ama gene de bilinmezdi ki. Allahım ne büyük bir tehlikeyi göze almışlardı. Bir tek şantaj olsa, öpüp başlarına koymalıydılar. Peki, dün gece neler olup bitmişti Allahaşkına?

Durmuş kızın uçuk benzine bakıyordu. Kızıl saçları gözlerinin üzerinde, ucu kalkık burnu yastığın kıvrımına girmiş, uyuyordu. Zavallı yavrucak. Tyler, onu çıplak omuzundan tutup sarstı. Başını döndürürken uyanan kızın gözlerinde bir korku, bir hayal kırıklığı farketti. Ona tatlılıkla sırıtmak istediyse de, suratının kolalanmış gibi gerildiğini hissetti.

"Ötekiler evlerine mi gittiler, nonoşum?" diye sordu karıkmış bir sesle.

Kız öylesine uykuluydu ki, güçlükle konuşabiliyordu. "Tabiî, kodaman gideli saatler oluyor... ne kodamandı ama."

"Hay Allah, dün gece körkütük sarhoş olduğum için özür dilerim."

Kız esnedi, öbür yana döndü, yeniden uyumağa başladı.

Tyler, ayakkaplarını bağlamakta epey güçlük çekti. Her eğilişinde başı zonkluyordu. Neler olup bittiğini hatırlamağa çalışmaktaydı. Hangi cehennemin diplerine gitmişlerdi? Böyle bir âlem yapmağa kalkışmak ne büyük bir çılgınlıktı? Şapkasını bulamıyordu. Para çantası ceket cebindeydi. Elbiseleri çamur içinde, yağmurdan ıslak, buruş buruştu. Her adımda çatırdıyan karanlık merdiveni ayak uçlarına basa basa indi.

Dışardaki sıcak gün ışığı, şakağına bir beyzbol sopasiyle vururcasına çarptı. Gökyüzü ağrıyı gözlerinden içeri doğru bastırıyordu sanki. Taksi buluncaya kadar bir hal oldu. Oteldeki odasının temiz, yatıştırıcı, tanıdık bir görünüşü vardı. Ağır ağır, dikkatle tıraş oldu. Önce sıcak, sonra soğuk bir duş yaptı. Temiz elbiseler giydi. Daha sonra, vücudu hâlâ titremekte olduğu halde, koridorda hızla ilerliyerek Crawford'ların kaldığı daireye doğru gitti.

Kapı açıktı. Girdi. Güneş girmesin diye storlar indirilmişti. Chuck gömleğinin kollarını sıvayıp büyük masanın başına geçmiş kahvaltı ediyor, tamamiyle dinlenmiş, dipdinç görünüyordu. Sue Ann ise, biraz ötede, kolalı blûzu içinde bir papatya gibi taze, daktilo ile yazı yazmaktaydı. "Seni aramadığımız yer kalmadı Toby... Öyle çok işimiz vardı ki, bu sabah. Miss Jacoby hasta, onun için Sue Ann gagalıyor daktiloyu."

Sue Ann gergin bir sesle, "Tyler," dedi, "Senatör Toad bu sabah saat sekiz ondörtte, yatağında öldü."

"Yani, sekiz ay için bir senatörlük boş demek oluyor."

"Az önce Valiyle telefonda konuştum... Boşalan yere Bayan Toad'u atıyacakmış."

"Emma Toad'u ha? Aman Allahım." diyen Tyler bir ıslık çaldı.

"Az önce düşündüm ki:... bilirsin Toby, ben kumar oynamayı severim."

Sue Ann söze karıştı, "Homer Senatörlük için adaylığını koyacak. Fevkalâde değil mi?"

"İyi ama Millet Vekilliğinden ayrılmayı gerektirmez mi bu iş?"

"İlk yoklamalar sonuna kadar, hayır." diyen Chuck'ın sesinde düşünceli bir mırıldanma vardı. "Kaldı ki, Mecliste başlarını dinlemek isteyen bazı dostlarımız da yok değil."

Tyler ona doğru ilerleyip, masanın üstünden elini uzattı, "Şu halde, tebrikler Senatör Crawford... Senatörün sekreteri dün gece murdar bir şekilde körkütük sarhoş olduğu için saygıyla özür diler."

BİR NUMARA

BÖLÜM

II

Halkı bulmağa çalıştığınız sırada, belki de
beton bir garajın arka taraflarında, bilyalı yatak takan, orta yaşlı bir tamirciye varır dayanırsınız,

(bu sırada dışarda, anayolda, kocaman kamyonlar gürüldemekte, hızla geçen otomobiller vızıldamaktadır

içerde ise, radyo bütün gün boyunca, konuşmakta, mırıldamakta, çıngırdamakta, tatlı şarkılar, çılgın havalar çalmakta, şangırdamakta, fısıldamakta, geleceği söylemekte, sövüp saymakta, öğütler vermekte, öğütler: bir kulaktan girip ötekinden çıkmaktadır)

o kendi halinde bir adamdır, Main dışında bir pansiyonda oturur, çocuğu yoktur, karısı bırakıp gitmiştir, geceleri ya kahveye çıkar, ya birlik toplantılarına gider, ya dar yatağında sigara içerek resimli gazete okur

bir şanzumanı söküp indirmekte, bir fren balatasını sıkıştırmakta, âlet tezgâhından gerekli anahtarı seçebilmek için gözlerini kısmakta, saplamaları el atar atmaz erişebileceği bir yere koymakta, hidrolik krikonun koluna bir an dayanıp hayale dalmaktadır;

kasları gerilir, arka taraf yerden yukarı kalktığı sırada kolları üç dört kere daha aşağı yukarı iner kalkar;

(bu arada nabzın gönderdiği kanla, beyin zarı sinirleri dimağın binbir serüvenine ışık tutar:

milyon başlı bir topluluktan biri olarak yanındakilere ayak uydurmuş, yakasında rozet, elinde birliğin pankardı, partiye bütün benliğiyle bağlı olduğu halde ilerler, aykırı kafadaki kalabalıktan ayrı bulunan, bağlandığı parti, onu alır görürür, o neyin nasıl olduğunu bilendir,)

pırıl pırıl tanıdık âletleri, yağdanlığı, eğlendirici karışık

makina parçalarını ustaca kullanan parmaklarla, beton duvarlar arasında çalışmaktadır,

dışarda her yönden gelip her yöne giden kamyonlar gürüldemekte, otomobiller vızıldıyarak uzaklaşmakta, tozlu kutusuyla radyo havayı her yönün sesleriyle doldurmaktadır

zihni çelen, kandıran, kışkırtan sesler

yepyeni özlemler uyandırmakta, yağlı kara elleri, alışkın kasları, âlet tezgâhıyla yalnız başına bir adamın kulaklarına, gelişi güzel tohum serper gibi, söz dizileri aktarmadadır.

iş tulumunun cebinde bir çift üyelik kartı: herkesten her yöne yayılan muazzam sesler, birisinin gönlünde

yarı söndürülmüş istek közlerini, günlük yaşamanın külleriyle örtülü eski ihtiyaçları

belki de bir tutkuyu

eşelemektedir.

O ADAM Kİ

Tyler yarı uykusu arasında, geceki viskinin hâlâ damarlarında dolaştığını hissediyordu. Hiçbir şey düşünmemeğe çalışmaktaydı, ama beyni kafa tası içinde bir saat gibi tıkır tıkır işlemesine devam ediyordu. Zamanın çarkı da durmadan dönmekteydi: Saat sekiz Pleasant Vadisi; saat on Arrow Springs'deki Oldfellows Salonu; öğleyin Poplar Fork parkında orman kebabı, beyzbol maçı; üç otuzda Harmony'de hayvan panayırı ile ödül kazanan katırın açık arttırmayla satılışı; ambalâj fabrikası işçilerinin paydos saatinde konuşabilmek için tam vaktinde Eberhart'ta bulunuş; sonra Horton, Meksikalılar Çarşısı, Sam Houston Meydanı, Teknik Okul, Sabine, 12 nci Caddede fener alayının başlaması, daha sonra Grand Opera Binasındaki büyük miting. Allaha şükür ki, yarın günlerden pazardı.

Yanan göz kapaklarını sımsıkı kapamış, sırtüstü uzanıyordu. Bir an için karanlıklara dalıp gitmesine karşılık, şimdi göz kapaklarının, pencereler önündeki gölgeliklerin arasından, dışarda pırıl pırıl bir göğün bulunduğunu hissetmekteydi. Ufkun çiğ menekşe beyazlığı, istemediği halde, sızarak uykusunu kaçırıyordu.

Aydınlıkla birlikte sesler başladı. Bir horoz öttü sonra,

biri daha. Uzaklarda bir çalıkuşu tutturduğu iki notayı tekrarlamağa başladı. Bir flurya, büyük bir coşkunlukla makara çekti. Her yandan telâşlı bir kıpırdanış, cıvıltılar, kopacak fırtınayı haber veren bir uğultu gelmekteydi. Ahırdan tepinmeler, altı boş tahtalara vuran nalların çıkardığı kof gürültüler duyuluyordu. Mutfakta kapkacak tıngırtıları vardı. Bir beç tavuğu sürüsünün karıkmış gıdaklamalarını, şosede birinci vitese geçen bir kamyonun homurtusu bastırmaktaydı. Tepelerin ardında bir marşandiz vagon bağlıyordu. Bir lokomotif düdük öttürdü.

Göz kapaklarını ne kadar sıkı yumarsa yumsun, yayılan ışık aradan sızıyor, kafa tasının içini aydınlatarak; dün işlediği hatâları, sağlıyamadığı görüşmeleri, unuttuğu isimleri, Squaw Rock Golf Kulübünde içtiği içkilerden sonra söylediği o saçma sapan sözleri hatırlatıyordu. Dünü unutamıyor, bugün'den yakasını kurtaramıyordu. Karanlık bari devam etseydi. Başı gittikçe ağaran sabahın gürültüleriyle çatlıyacak gibiydi.

Gözlerini açtı. Pancurun yarığından girip odayı düzlemesine kesen alelâde sarı gün ışığını görmekten bir rahatlık duydu. Doğrulup oturdu. "Ne geceydi be," dedi yüksek sesle. "Eh, kalkayım artık." Odanın öbür köşesindeki eski moda yüz yıkama leğenine doğru sendeliyerek gidip leğeni doldurduktan sonra yüzünü suya daldırdı. Derken, atlet fanilâsı ile donunu çıkarıp ıslak elleriyle sıska vücudunu baştan aşağı sildi. Vücudunu kaplıyan ıslaklık kuru havada buharlaşırken serinlik vericiydi.

Gidip başucu masasından bir sigara alarak dudakları arasına yerleştirdi, yakmağa çalıştı. Titreyen ellerini sigaranın ucuyla rastlaştırıncaya kadar bir sürü kibrit sarfetmesi gerekti. Gözlerini kapamış olarak bir süre oturup sigaranın dumanını ciğerlerine çekti. Dışarda kümes hayvanlarının gürültülerine karışan Chuck'ın sesi vardı. Tyler gülümsedi.

"Kümeste tavuklara yem vermiyorsa kahrolayım." Gofre pantalonunu ayağına çekerek pancuru açmak için pencereye gitti. Dışardaki durgunluk karşısında hayrete düştü. Arazi göz alabildiğine hafif yeşil kıpırtılı yumuşak dalgalar halinde ufka değin uzanıyordu. Arkalarında boz renkli küçük ahırları, ince uzun yeldeğirmenleri ile bayırlara yayılmış tek katlı beyaz çiftlik evleri, tümseğe çekilmiş balıkçı kayıklarını andırıyordu.

Tyler böylece esniyerek pencereden dışarıya bakarken,

Chuck'ın gürültülü sesi daha yakından duyulmağa başladı. Evet, işte, çizmeleri çekmiş, beyaz kovboy şapkası, açık kahverengi ipek gömleği, çakı gibi külot pantalonu ile ıslak çimenler üzerinde uzun adımlarla yürürken dipdinç, tertemiz görünüyordu. Yarım adım gerisindeyse, pazen gömleğinden hindi boynu gibi cılk kırmızı, bumburuşuk, sıska boynunu uzatmış olduğu halde Tom Molly seğirtmekteydi. Onun ardından, Tyler'in daha önce hiç görmediği, çoğu iş tulumlu beş on rençber ile çiftlik yanaşması geliyor; erkeklere yüksek topuklu iskarpinleri ile ayak uydurmakta epey güçlük çeken pembe şapkalı Bayan Molly en geriden yaklaşıyordu. Bunlar, pencerenin önünden geçtikten sonra Sue Ann göründü. Geniş kenarlı bir şapka, koyu mavi tiril tiril bir elbise giymiş, iki eliyle yardım ederek küçüklerden birini yürütmeğe çalışıyordu. En son olarak da, oğlanların en büyüğü Andy, baştan aşağı kovboy kıyafetinde, oyuncak tüfeğiyle, hayalî kızıl derililere nişan alarak geldi. Bu arada Tyler'a gözü ilişen Sue Ann, Tyler'ın her zaman içine su serpen gülümsemesiyle güldükten sonra dudaklarını 'kahvaltı' der gibi kıpırdattı. O da gülümsiyerek başını salladı. Yüzünü yüz yıkama leğenine yeniden daldırmak için pencere önünden ayrıldı.

Tıraş fırçasını kaybettiği, ellerinin titremesine de bir türlü engel olamadığı için soğuk su ile tıraş olmak bir işkenceydi. Sakinleşebilmek için, el çantasında atlet fanilâsına sarılı olarak taşıdığı viski şişesinden uzun bir yudum almak zorunda kaldı. Bunu yapmamak için çok direnmişti. Viskinin tadı berbattı. Önce kendini daha kötü hissettiyse de, sonra elleri yavaş yavaş sakinleşerek tıraşını tamamlıyabildi. Kanı bir türlü dinmiyen çenesindeki kesiği tutarak evin çevresini dönüp mutfağa koşturdu. Mutfak kapısı önünde bulunan sundurmanın merdivenine ilk adımını attığı sırada merdiven altından çıkan çoban köpeği, onu az kalsın yere yıkıyordu. "Toby oğlum," diye söylendi, "şu içkiyi bırakman şart senin."

Kafesli kapıdan mutfağa süzülmesiyle kuru bir sıcak dalgasının yüzüne çarpması bir oldu. Chuck uzun dar masanın başına geçip oturmuş, konuşuyor, haşlanmış pancara benziyen kırmızı, yuvarlak, terli yüzünü bir o yana, bir bu yana çevirerek anlatıyordu. Mısır ekmeği, kaynamış yumurta yığınları, domuz sucuğu, pirzola, yağlı yağlı parıldıyan kızarmış patates tabaklarının altında muşamba örtü görünmez olmuştu. Kahve fincanlarının, süt bardaklarının arasında, kıllı kollar,

esmer eller dolaşıyordu. Tahta sıraları doldurmuş adamların, lokmalarını çiğniyen suratları Chuck'a doğru çevrilmişti. Chuck iri çene kemiklerini oynatarak hem yiyor, hem konuşuyordu. Sabah ışığıyla mavileşmiş fırlak gözleri, her suratı görebilmek için devrile devrile mutfağı dolanıyordu.

Masa başındakilerin kamburlaşmış sırtları gerisinde, kimi iş tulumu, kimi hâki pantalon-çizme giymiş bir sıra adam, ayakta sessizce duvara dayanarak dinliyor, kahvaltı için yer boşalmasını bekliyordu. Gerilerde fokur fokur kazanları, tencereleriyle ocak; ocağın önünde, buharlar içinde Bayan Molly ile kendisine harıl harıl yardım eden, gece başlıklı iki tombul, sarışın kadının telâşlı hayalleri vardı. Tyler içeri girince masadaki adamlar dirseklerini toparlıyarak bir yer açtılar. Otururken, geldiğini bildirmek için Chuck'ın bakışlarını yakalamağa çalıştı, ama Chuck her yere baktığı halde bir onu görmüyordu.

Chuck'ın sesi, çatal bıçak, bardak gürültüleri üstüne çıkmaktaydı. "... küçükken memlekette böyle bi'kayfaltı etseydim, öldüm de cennete girdim sanırdım. Ne var ki, bu bile, bu yurdun basit halkının olabilecek zenginlikler yanında heç kalır... bi'kere bütün malı mülkü meydana getiren halk tabakasıdır... bunlar elele verip de hükûmetimiz içindeki ömrü billâh elini sıcak sudan soğuk suya değdirmemiş. En büyük Halkcı adına insanlığı altın haça geren, bankerleri, sömürücüleri, yağmacıları bl'dehlescler... bu çıkarcıların memleket mahsulü üzerindeki boğucu pençelerini gevşetmek için atılacak ilk adım ise, bunların yardakçılarını, bunlara aracılık edenleri işlerinden uzaklaştırmaktır. Millet yalağından ilk uzaklaştıracağımız adam da Şişko Galbraith'dir..." Odada gülüşmeler oldu, herkes kulaklarını dikmeğe başlamıştı, "Banker çanağı yalamış yardakçıların en kafasız, en budalalarından biri olan bu adam, geçmişi bu memlekette erkek, kadın, çocuk herkesçe bilindiği halde kalkmış, seçmenlerden Amerika Birleşik Dövletleri Senatörü olmak için, Demokrat Partinin adayı gösterilmesini isteme yüzsüzlüğünde bulunuyor. Oysa, bu adam, bu memleketin kanını emen bir sülükten daha kötü, her şeyini yiyip göbeğini şişirmiş..." diyen Chuck, burada durup, odanın bir ucunda başlıyan gülüşmelerin bütün odaya yayılmasını bekledi. "Şimdi de istiyor ki, o büyük Doğu hisselerinden geri kalanını satsın diye kendisini Vaşington'a gönderelim. Bu durum karşısında bizim ona söyliyeceğimiz şudur: 'Hayır Bay Şiş-

ko Galbraith, bu Allahın sıcağında seçim koşusuna çıkman sağlığın için iyi değildir. Nefes darlığına iyi gelmez. Sen serin yazıhanene dön, zengin müşterilerini mahkemelerde savunmana devam et, Amerika Birleşik Dövletleri Senatosunda değil... Bu eyâlet halkı bu sefer kendi içlerinden birini gönderecek gayri." Chuck ağzını sildi, "Yaşşa Chuck... Ver şunların ağzının payını." bağırışları arasında ayağa kalktı.

Duvar boyunca sıralanmış olanlarla, masada yiyenlerin kamburlaşmış geniş sırtları arasında kalan dar geçitte, gülerek, şakalaşarak, terli omuzlara vurup kolları kavrıyarak, enselerden tutup el sıkarak ilerledi. Bir iki yudum sıcak kahveyi içmekte güçlük çeken Tyler'ın yanına gelince ise, onu ceket yakasından tutarak, asma dallarıyla örtülü taraçaya çıkardı, ağzının kenarından acele acele, "Misafir odasında buluşalım," dedi, "canı cehenneme köy... Bazı yerlere telefon etmemiz gerek." Sonra bütün yüzünü kaplıyan bir sırıtışla dönüp kafesli kapıdan içeriye bağırdı, "Eyvallah ağalar, sizleri ilk yoklamalar sırasında tekrar göreceğiz... Şişko Galbraith eğer mutlaka Vaşington'a gitmek isterse ne yazık ki, yol parasını kendi cebinden vermek zorunda kalacak... Çünkü neden, bu eyalet halkı onu oraya göndermek istemiyor da ondan." Sonra basamaklardan atlayıp evin köşesini dönerek uzaklaştı.

Tyler taraçanın gölgesinde bir süre durup titreyen elleriyle bir sigara yaktı. Sonra eğildi, bacağına sürtünen köpeğin uzun tüylü başını okşadı, günlük işlere kendini hazırlamak üzere omuzlarını geriye atarak doğruldu. Sarı sıcak gün ışığı altında ağır ağır Chuck'ın ardından gitti.

Pencerelerine yazlık beyaz perdeler gerilmiş misafir odası serindi. Boylu boyunca divana uzanmış olan Chuck, hoparlörlü kamyonu kullanan sarı saçlı, dörtköşe yüzlü delikanlıya hangi plâkları çalacağını söylüyordu. "Tamam evlât, hadi bakalım. Biz şehre girinceye dek bi'kilometre önden gidecen, sonra yapışacan gafileye... Esaslı bi'kişi geldiğini bildir millete, şaşırayım deme ha."

"Başüstüne Chuck."

Şoför gider gitmez Chuck başını yastık üzerinde döndürerek, alçak bir sesle sinirli sinirli, "Steve Baskette bu geceki mitinge katılmaktan vazgeçti. Horton'a gelemiyecek kadar çok işi varmış. Bu herifin içini kemiren ne?"

"Bence, eyaletin valisi olmak sıfatıyla..." diye başladı Tyler.

"Vali, bok... Bence Galbraith'i aday göstermeyi kuruyor."

"Steve için Galbraith sıçan otundan farksızdır."

"Ama sıçan otu da şekerle belenip herkese yutturulabilir... Senin Jerry Evans'la aran nasıl, Toby?"

"Valla, biliyorsun Jerry'le ben iyi arkadaştık."

"Jerry'nin Steve'e çok iyilikleri dokunmuştur... Jerry olmasaydı Steve bugünkü yerinde bulunamazdı."

"Ama, Jerry kaz gelmiyecek yere tavuk vermez, Chuck."

"Evet, hiçbir politikacıya itimadı olmadığını biliyorum. Ama bu politika değil... bu memleketin kurtuluş dâvası... O bana inanmasa bile, sana inanır... Hemen bi'telefon et. Onu şimdi evinde bulabilirsin."

"Jerry tersdir merstir ama dürüsttür, Chuck."

"Biliyorum, biliyorum, onların hepsi şerefli kimseler... Brütüs de şerefli bir adamdı ama, velinimetinin kaburgaları arasına bıçağı saplamaktan geri kalmadı... Eğer Steve Baskette'in desteğini sağlıyamıyacaksam, hemen memlekete döneyim daha iyi."

Ardında hoplayıp sıçrıyan üç çocuğu olduğu halde Sue Ann, keklik adımlariyle içeri girdi. "Oh, Homer, Bayan Baskette'i Vali Konağındaki yatağından kaldırıp, zavallının başını şişirinceye kadar bu akşam yemeği için ne ilgi çekici kimseleri dâvet ettiğimi, Bayan Gibbs Cunningham'ın, Bayan Everitt'in de geleceğini, neler hazırladığımı, hangi çiçekleri seçtiğimi, herşeyi herşeyi anlattım... Zavallı kadıncağız, Steve'in çok işi olması yüzünden belki gelemiyeceğini söylerken nerdeyse kendini tutamayıp ağlıyacaktı."

"Ne halt olursa olsun gelmeli," diyen Chuck, üstüne tırmanmağa çalışan üç küçük oğluna, "Defolun, şeytan çekiçleri... Babanızın işi var şimdi..." diye gürledi. "Toby şu ak süprüntüleri götür de çayıra salıver. Bizim Sue Ann'la iki çift sözümüz var konuşulacak."

Tyler üç küçük eli tek avucuyla kavrıyarak güle oynıya avluya çıkardı. Evin arka tarafındaki çimenlikte el-sende oyununa başlattıktan sonra, kaşlarını çatarak telefona gitti.

Numarayı verip önce bir bacağına sonra ötekine yaslanarak beklemeğe başladı. Bu sırada Chuck'ı görmeğe gelmiş bulunan taşra halkı, bel bel bakışlariyle gruplar halinde holden geçiyordu. Dışarda, hoparlörlü kamyon 'Old Folks at Home" u çala çala harekete geçmiş gidiyordu. Chuck telâştan yüzü karmakarışık bir halde misafir odasından dışarı fırladı. "Toby," diye bağırdı, "telefon eder etmez ardımızdan gel. Sue Ann'ın

arabası seni bekliyecek. Oldfellow Salonunda hepinizin sahnede bulunmanızı istiyorum."

Telefonda cevap veren bir zenci kız sesiydi.

"Aloo... Bay Jerry Evans'la konuşmak istiyorum... evet lûtfen... Hey Dük... ben Toby... Tyler Spotswood... Evvvet efendim. Ya senden n'aber: Valla ben müstakbel Amerika Birleşik Devletleri Senatörüyle birlikte savaşa katılmış bulunuyorum... her zamanki kampanyalardan biri... Elbet, elbet... biliyorum... Ne var ki, Dük, politika tahtaravallisini bilirsin... Halk Hizmetleri Komisyonundayken epey anlayış göstermişti, değil mi? Bütün istediği halk menfaatlerini korumak... Elbet Dük, ta kendisi. Bi'kaçamak yapıp Poplar Fork'da bize katılsan ya? Chuck top sahasındaki şişkebap toplantısında bi'konuşma yapacak... Benim de seninle konuşmak istediğim bazı şeyler var... Steve hakkında... Elimizi çabuk tutmamız gerekecek. Hiç değilse eğlenmiş olursun... çünkü gezginci bi'sirkten farkımız yok... Bando da orada olacak... Steve'de kararını vermek üzere ama, bilirsin o senin sözünden çıkmaz... Saat daha sekiz bile değil... Hele senin sürüşünle öğleden önce orada olabilirsin... Uçakla mı? Elbet daha iyi. Uçuş süresi bir buçuk saatten fazla olmasa gerek... Gösteriden hoşlanacaksın... Chuck politika hayatının en güzel konuşmasını yapacak, hele o dağ köylülerin 'Her Vatandaş Bir Milyoner' i çalmalarını bir duymalısın. Hasılı, sana güveniyorum Dük. Elimizi çabuk tutmamız gerekiyor. Büyük miting, Horton'un Grand Opera Salonunda bu akşam yapılacak... Had'eyvallah Dük."

Tyler, telefonu yerine koyarken yüzünden aşağı terler akmaktaydı. Kalbi hızla çarpıyordu. Panama şapkasını, el çantasını almak için yatak odasına uğradıktan sonra, evin ön kapısından koşarak dışarı çıktı. Sue Ann krem renkli Zephyr'in arka koltuğuna rahatça yerleşmiş, otomobilin yanında palmiye yaprağı yelpazesiyle yüzünü güneşten korumağa çalışan, nefes nefese konuşup hayret nidaları koyveren Bayan Molly'nin pasta tarifini dinliyordu. Evin önünde sessizce durmuş bel bel bakan bir kadın erkek kalabalığı vardı. Otomobilin içi çantalarla doluydu. Küçükler durmadan oraya buraya tırmanıyorlardı. Bu yüzden Tyler yaşlı şoförün yanına geçti. "Günaydın Sam," dedi. Sue Ann geride boş yer olduğunu söylediyse de, Tyler soluyarak ön taraf daha serin dedi. Araba ağır ağır hareket ederek tek katlı beyaz evden uzaklaşırken kadınlar ince sesleriyle güle güle diyor, adamlar şapkalarını sallıyorlar-

dı. Mısır tarlaları arasında tepelerin yumuşak meyillerini döne döne uzanan tozlu yolda sarsılarak giden otomobil, bir sığır otlağını geçtikten sonra, düzgün şoseye çıktı. Sue Ann'ın heyecanla sorduğu ilk şey Evans'ın durumu olmuştu.

Tyler, Sue Ann'ın yüzünü görebilecek şekilde geriye dönerek, "Bilmem ki," dedi, "bi' gösteriş hevesi olabilir... ama uçarak gelip bize Poplar Fork'da katılacak, özel bi'uçağı var." "Yaa," dedi kadın. "Yığınla para kazanıyor herhalde?" "Yalnız petrolden yılda net yüzbin dolar geliri var... Yani işi yolunda Jerry'nin." "Homer'den kendisi için ne istiyecek acaba, Toby? Biliyorsun bazı şeyler var ki, Homer yapamaz."

Tyler dudaklarını büzdü, "Onun yerine yapacak biri bulunabilir... Adamlarının birçoğu herşeylerini Homer'e borçlu."

"Öyle, şüphesiz." diyen Sue Ann'ın sesi kesildi.

Tyler onun kısılan gözlerinde beliren bir anlık korkuyu farketti. Bunun hemen ardından kadın, o okul çağındaki kız gülümsemesiyle, kaşlarını birbirine yaklaştırarak, "Siz hep birlikte Bay Evans'ı yola getirebilirsiniz," dedi, "Homer'in Little Rock'da yaptığı 'Her Vatandaş Bir Milyoner' konuşmasından sonra, bütün parasını bağışlamağa kalkan bankeri hatırlıyorsun, değil mi?"

"Hatırlamağa mecburuz." diyen Tyler, tekrar yerine yerleşti. Dışarıyı, buğday anızlarının soluk sarı pırıltılarını seyretmeğe başladı. Küçük toz hortumları ufka kadar uzanan yeşil mısır tarlasına doğru ağır ağır ilerliyordu. Mısır tarlalarından sonra tepeler alçalıyor, dümdüz serilmiş buğday tarlaları başlıyor, otomobil telgraf direkleri, tel çitler arasında uzanan düz yolda hızla ilerliyordu. Gökte pamuk beyazı bulutlar, aralarında çelik mavisi açıklıklar bırakarak, muntazm bir şekilde yayılmışlardı.

Vakit te hızla geçmekteydi. Pleasant Valley'de hafif pırıltılı uzun düz bir yolun sonundaki soluk yeşil ağaç topluluğu üzerinden göğe doğru yükselen su deposunu gördüklerinde, güneş epeyce yükselmiş bulunuyordu. Yolun sağında iki ahşap kulübeyle bir sığır yalağını geçtikten sonra, tozlu reklâm levhalarını gördüler ki bunlar; Ananın Ekmeği, Peri'nin Garajı, Alamo Motelleri, Ayçiçeği Yemek Salonu, Kocayemiş Kadın Terzisi'nin reklâmını yapmaktaydılar. Derken alçak binaların kırmızı beyaz külrengi çatılariyle ufka dizilişlerini farkettiler.

Chuck'ın beyaz arabasıyla hoparlörlü kamyon, şehrin kenarında, bir otomobil dizisinin ortasında yer almış, duruyordu,

Yan tarafta ahşap küçük bir ev, onun hemen ardındaysa bir silo ile duvarları teneke kaplı büyük bir sığır ahırı vardı. Saatine bakan Tyler'in çene kasları gerildi. Evet, sabah hızla ilerlemekteydi. Saat şimdiden dokuzu çeyrek geçiyordu. Sue Ann arka koltuktan öne doğru eğilerek, "Kumandayı ele sen alsan iyi olur, Toby," dedi. "Programa göre gecikmiş bulunuyoruz."

"Hay hay, ileri emrini şimdi veririm."

Araba tamamiyle durmadan atlıyan Tyler, Chuck'ın çevresinde omuz omuza sıralanıp birikmiş kalabalığa doğru uzun adımlarla ilerledi. Tanıdığı bir iki adamla el sıkıştıktan sonra, kalabalığı yararak ortaya girdi. Chuck sırıtan suratların meydana getirdiği halkanın orta yerinde bacaklarını ayırmış duruyor; havı kaçmış kara elbiseli; kuru ceviz kabuğu gibi buruşuk yüzlü ihtiyar bir adamın söylediklerini, büyük bir dikkatle, dudaklarını büzerek dinliyordu.

İhtiyarın halinden uzun zamandan beri konuştuğu anlaşılmaktaydı. Yarık tırnakları kirden kararmış, nasırlı esmer elinde tuttuğu ince uzun değneği sallıyor, nemli mavi gözlerini Chuck'ın yüzüne dikmiş, "Hepinizin bu kaltakafsun işiynen ilgilenmeniz gerek. Ben on yaşımdan beri her istedikçe su çıkarmışımdır." diyordu. "Şimdi siz, madem ki herkesi bir milyoner etmeyi istiyorsunuz, öyleyse toprağın hazinelerini dışarı vurdurmayı öğrenmelisiniz. Benim babam yedi kardeşden birinin yedinci oğluymuş, bana kaltakafsun hünerini öğreten de odur."

Yaşlı adam gözlerini ne zaman başka yere çevirse Chuck, arkasında duranlara kaçamak bir göz kırpıyor, ama ciddiyetini hiç bozmuyordu.

"Toprağın altında Hazreti Süleyman gününden beri hazineler yatıyor. Eğer usulünü biliyorsanız, bir fındık sopasıynan altın bile bulabilirsiniz."

İş tulumlu, atlet fanilâlı, tıknaz bir adam, "Peki baba, sen niye zengin de'ilsin?" diye sordu.

İhtiyar adam kambur sırtını doğrultup dik dik onun yüzüne baktı, ağzındaki tütünü bir avurdundan öteki avurduna götürdükten sonra, sertçe söylendi, "Olmadığımı nerden biliyorsun?"

"Hepimizin bildiği bir şey varsa, vatandaşlarım," diye bağırdı Chuck; "ömrü boyunca zor bir işle uğraşmış bir adamın bunu isbat edecek birşeyleri olması gerektiğidir."

Yaşlı adam suratını buruşturdu, tozlu çizmeleri arasına,

uzun bir fışkırtı halinde, çiğnenmiş tütün suyu tükürdü, "Ben hayatımda hiçbi'işe el sürmüş de'ilimdir," dedi, "Fındık sopası daldırabilen bi'adama zenci gibi iş görmek yaraşmaz."

Herkes gülmeğe başlamıştı. Chuck'ın yüzüne kan hücum ediyordu, "Peki, İncil demiyor mu ki, eken biçer, diye? Benim bu memleket halkından her insanın kafasına yerleştirmek istediğim sır; işine, dükkânına, tarlasına eken herkes biçtiğinin tam değerini alsa, hepimizin bir milyonerin hayat seviyesine kavuşacak olduğumuzdur. Bu ise, Hazreti Süleyman'ın bütün o ihtişamı içinde yaşadığı hayattan daha iyi bir yaşama demektir.

Yaşlı adam iddialı bir sesle, "Kimin yanında bi'parça altın var?" diye bağırdı. Tyler bu sırada altın saatini çıkarmış, vaktin geç olduğunu anlaması için Chuck'ın burnuna doğru uzatmaktaydı. Bir kolunu ip cambazı gibi yana açmış olan yaşlı adam, sopasını saatin üzerine uzattı. Sopanın ucu, küçük bir balık vurmuş olta ucu gibi titredi. Saat gün ışığında parıldadı.

Chuck bağırdı, "Sen kazandın, baba. Saati al."

"Olmaz. O benim dedemindi." diyen Tyler saati telâşla cebine koydu.

Onu buradan nasıl ayıracağını düşündüğü sırada, şosenin kenarında tozu dumana katarak duran Avrupa modeli yarış otomobilinden inip kalabalığa doğru yürüyen, uzun boylu, uzun burunlu, süvari kıyafetli adama gözü ilişti. Chuck'ı gömleğinin yeninden çekerek, "Norman Stauch geldi." dedi.

Chuck ise kalabalık arasında ağır ağır ilerlerken peşinden gelen, gri alpaka elbiseli, kısa bacaklı şişman adamı göstererek, "Toby, sana Frank Goodday'i takdim ederim," dedi. Sonra başını çevirip bağırdı, "Hepinize teşekkür ederim, arkadaşlar. İlk yoklamalarda gidip oylarınızı Homer T. Crawford'a vermeyi unutmayın."

Tyler, Stauch'u karşılamak için koşmuştu. "Norm, bu kadar erken nasıl kalkabildin?.. Saat misin be piçkurusu." Elini tutmuş, tulumbadan su çeker gibi durmadan sallıyordu. Norman Stauch'un uzun bir yüzü, uzun bir burnu, kocaman kulakları, konuşurken aşağı yukarı hareket eden sivri bir gırtlak çıkıntısı vardı. Biraz kekemeydi. "O me me mektubu ku kullanmayı düşündüğümü sana ha haber vereyim dedim."

Tyler, gülümsemeden gözlerini kısarak, "Beşbin papel," dedi, "bugün bankaya yatırabilir miyim?"

Strauch 'evet' anlamında başını salladı. "Eee, Bir Numara nasıl?"

Onlar farkına varmadan yaklaşmış bulunan Chuck, "Demir gibi, Norman, demir gibi," dedi. "Arkadaşlar, Bay Goodday bize yüz bin dolarlık yeni inek ahırını gösterecek."

Tyler 'vaktimiz yok' demeğe yelteniyordu ki, Chuck buna bakışları ile engel oldu. Böylece, Chuck gıcır gıcır ahır bölmelerini, son model süt sağma makinelerini, tombul memeli, mis kokulu, bir Hintli kadını gözleri gibi uzun kirpikli, sürmeli iri gözlü, inekleri büyük bir ilgiyle incelerken, o da Stauch'la birlikte Chuck'ı takibetti.

Yayıkların bulunduğu yere gelince Tyler dayanamadı, "Fevkalâde bir düzen kurmuşsunuz doğrusu, Bay Goodday," dedi bağırarak. "Ama ben bu adamı hemen alıp götürmek zorundayım." Saatini çıkarıp baktı. "Çünkü, şu anda bütün eyalet halkı güneş altında, yapacağı konuşmyı dinlemek için bekleşmektedir." Duvar gibi sağır olan Frank Goodday, sadece gülümseyip başını salladı.

Beyaz iş tulumlarının sırtına mavi renkte 'Goodday Mandırası' yazılı bulunan temiz görünüşlü birçok delikanlı toplanmıştı. Sirkte bir çocuk gibi, her gördüğünü açık ağız, yuvarlak gözlerle seyreden Chuck, söylediklerini onlar da duysunlar diye sesini yükselterek, "Öyle görünüyor ki, bugün biz ineklerimize, ihtiyar Hazreti Süleyman'ın cariyelerine baktığından daha iyi bakıyoruz... Yani benim memleketteyken, o soğuk sabahlarda bi'iskemleye oturup sarı kızı sağdığım günlerden bu yana epey ilerlediğimiz muhakkak."

"Ziyaretinize gerçekten çok sevindik, efendim... Yemeğe kalsaydınız, bana da bizim yaşlı hatuna da şeref vermiş olurdunuz." dedi Bay Goodday.

Chuck, onun elini kavrayıp kulağına eğilerek bağırdı, "Frank, hepiniz toplanıp Horton'a gelseniz ya, bu akşam. Mandıra sahiplerini çok ilgilendiren bazı noktalara da dokunacağım. Şişko Galbraith... Şişko Gaybraith ineğe benzediği halde inekten hiçbir şey anlamaz."

Söylenenlerden nasılsa bir kelime duyabilmiş olan Frank Goodday, "O namussuz var ya," dedi, "beni mahkemeye verip beş bin dolarımı aldı. Biz bura halkı bi'Cumuhiretçiye oy veririz de, ona vermeyiz."

Bunun üzerine Chuck, "Benim peder de Cumhuriyetçiydi." diye bağırdıktan sonra, dirseğiyle Tyler'i dürttü.

Hemen ardından da kısa tırıs adımlarla, dar yoldan otomobillere doğru yöneldi. Tyler de, "Senin için sahnede bir yer ayıracağız, Bay Goodday," diye bağırdıktan sonra Chuck'ı takibetti. Mandıra yolunun iki yanında sıralı ağaçların koyu gölgeliğinden çıkar çıkmaz, hoparlörlü kamyon 'Her Vatandaş Bir Milyoner' i çalmağa başladı. Oynak havaya ayak uydurdular. "Sa savaş türkünüz mü, bu " diye sordu Stauch, "Radyo yo yo yorumcularından birinin ondan bahsettiğini duymuştum." Tyler, "Elbet..." dedi. "Bayan Crawford sözlerini yazdı, Chuck da havasını uydurdu." Chuck hem gidiyor, hem mırıldanıyordu:

Kalkınacak bu yurdun her rençberi
İşi başında cümle işçileri
Her askeri her bahriye neferi
Ardayaklar üzerinde şahlanmış gibi."

Norman Stauch dinlemek için durdu. Titreyen dudaklarıyla bir şey söylemek için çabalamaktaydı. Nihayet becerebildi, "Bo bom ba," dedi. "Bomba gibi."

Chuck dört kapılı büyük beyaz Lincoln'ın yanında onları bekliyordu. "Norman'la sen benim arabaya binin Toby," dedikten sonra önde oturan iki genç adama bağırdı. "Çocuklar, işte Norman Stauch dedikleri adam. Misisipi batısının beyaz derili en büyük kumarbazı... Norm sana Herb Jessup'ı takdim ederim."

Sakin sesli, süzgün bakışlı, katmer çeneli genç adam, arabanın gerisine doğru tombul beyaz elini uzatırken ,"Tanışıyoruz." dedi. "Direksiyon başındaki de Jacki Hastin." diye devam etti Chuck. "Onsuz olamayız. Benim ayıları benim adıma o idare eder." Hastings açık sarı saçları fırça gibi kısa kesilmiş, kalkık burunlu, tıknaz, sakin bir gençti. Başını geri çevirip hırıltılı bir sesle, "Meraba," dedi. Herb Jessup, yayvan yayvan ilâve etti, "Stauch aynı zamanda en şanslılardan biridir..."

Otomobillerin teşkil ettiği diziden ayrılıp da, köşeyi dönerek şehre girmekte olan hoparlörlü kamyonun ardından gitmeğe başladıkları sırada, Chuck sordu, "Eee, Toby para işleri ne durumda bakalım?"

"Norm'un bazı söyliyecekleri var, bu konuda." dedi Tyler.

"Norman ben seni herzaman halkın tarafını tutan bir adamı olarak tanırım."

"Ga Galbraith'in para saçtığını söylüyorlar," diyen Stauch burnunun ucuna bakıyordu. "Çok oy satınaldı mı dersiniz?"

"Benimle aşık atmıya kalkışmıyacak kadar akıllıdır. Onların hiçbiri bana oyun oynıyamaz." dedi Chuck.

Virajı döndükten sonra, avlu çimenleri yer yer sararmış, çarpık sundurmalı, boyaları pul pul dökülmüş ahşap evler arasında ilerlemeğe başladılar. Tren yolu yakınındaki virajdan sonra ise, sarı boyalı kömür deposunu, zahire yükleme yerini, sarı tuğladan eski istasyon binasını geçerek, duvarları tahta kaplamalı fabrikanın köşesinden kıvrıldılar. Yol buradan sonra kasabanın çarşısına doğru uzanıyor; sinekli oteller, kirli pansiyonlardan sonra bir alana ulaşıyordu. Alanı tek katlı bakkal dükkânları, hertürlü araç-gereç satılan dükkânlar çevrelemekteydi. Mağazaların önlerindeki saç oluklu sundurmalar altında, iş tulumlu adamlar, direklere, duvarlara dayanmışlar, bel bel bakınıyorlardı. Alanın orta yerinde bulunan bando, sahanlığının çevresindeki tahta sıralarda da yorgun yorgun oturmuş birkaç kişi vardı. Hoparlörlü kamyon havalar çalarak alanı dolaşmağa başladıktan sonra, kolları sıvalı kasabalılar mağazalardan, ahçı dükkânlarından dışarı çıktılar. Bando sahanlığının üzerinde yırtık pırtık iş tulumlu, yalnayak iki zenci çocuk üzeri yazılı bir bezi germeğe çalışmaktaydılar. Bezde şunlar yazılıydı: HER VATANDAŞ BİR MİLYONER. BİRLEŞİK DEVLETLER SENATÖR ADAYI: HOMER T. CRAWFORD. otomobilin yayakaldırımı kenarında durmasiyle Chuck'ın dışarı atlaması bir oldu. Partinin bölge kurul üyeleriyle buluşacaktı. Üyeler tüküre gerine, pantalonlarını yukarı çeke çeke otomobillerin arasından çıkıp, ağır ağır yaklaştılar. Chuck'ın ilk sözü şu oldu: "Dağ köylüler nerde, hangi cehennemin dibin deler?"

"Lâstikleri patlamış... Telefon edip sana Springs'de katılacaklarını söylediler."

Chuck ağzının kenarından "cırk" diye bir ses çıkardı. "Peki, hani ahali ne cehennemin dibinde? Bütün gücüyle sizler için çalışacak bir adamı Vaşington'a göndermek için bu muydu yapacağınız? Bu kasabanın hükûmet parasına ihtiyacı yok mu?"

Keten elbiseli şişman bir adam, kızarmış terli yüzünü büyük bir mendille silerek, "Bu kasaba senin bildiğinden daha

uyanıktır Bay Crawford," dedi. "Oylarını en iyi adama verecek kadar uyanık."

Chuck yatıştırıcı bir sesle, "Sinirlenmiyelim Bay Fredericks," dedi. Şişman adam adıyla çağrılmaktan memnun, gülümsedi. "Buranın şerefli bi'güccük kasaba olduğu besbelli. Ama ben de sana haber vereyim ki, beni aday göstermeniz, benim için bi'iyilik deildir... Bu benim için daha çok çalışmak, para kazanma imkânlarını yitirmek demektir... Üstelik o burnu kaf dağında şirket avukatının sana ne faydası dokunabilir, düşün bir kere. O herif bu gibi bi'kasabada insan yaşadığının bile farkında değildir. Bense işler nasıl, biliyorum. Ömrüm böyle küçük kasabalarda geçti. İstihsal güçleri önündeki engelleri kaldırılan küçük Amerikan kasabalarını ne büyük bir geleceğin beklediğini biliyorum... Toby Allasen git şu herife söyle de kessin şu havayı. Söyle de biraz nefes alsın. Çeksin arabayı, biz ona yolda yetişiriz." Hoparlörlü arabayı yakalamak için koşturan Tyler, terin sırtından aktığını hissetti. Kafatası içinde homurdanan ses şöyle diyordu: Bu herif beni haber uşağı gibi kullanmaktan vazgeçmezse, hemen çekip gideceğim.

Chuck bando sahanlığı üzerine çıkmış, başını bir yana eğerek bekliyor, çevrede dağınık bir halde duran adamların yüzlerine bakıyordu. Hoparlörlü kamyonun sesi kesilir kesilmez, ağır ağır, acıklı bir sesle konuşmağa başladı: "Vatandaşlarım, ben sizden beni Birleşik Dövletler Senatosuna seçmenizi istemeyyorum. Doğrusunu dimek lâzım ise benim bu iş için gerekli yüksek bi'tahsilim de yok. Hepiniz bilir ki, ben sadece bi'küçük kasaba satıcısıyım, birez de hukuktan anlarım. Başkasının kesesine el uzatmamak gerektiğinden gayri bi'şey bilmem... Daha doğrusunu dimek lâzım ise, ben Vaşington gibi bi'başşehirdeki hayata ayak uydurabilecek bi'kimse de değilim. Böylesine bi'mevki bizim gibi basit adamların ma'folmasına bile yol açabilir... Benim sizden bütün istediğim şey, kendi çıkarlarınızı düşünmenizdir. Şişko Galbraith'e oy vermeyin. Çünkü bu adam, otuz yıldır bu eyalet halkının kanını emmekte; sömürücülerin, faizcilerin, bankerlerin, sömürmelerine, büyük faizler almalarına, rehinleri zaptetmelerine âlet olmakta; kurtarıcı İsa Hazretlerinin kendi eliyle tapınaktan sürüp çıkardığı bu adamların fakir fukara sırtından, onların alın terinden dünya malıyla zengin olmalarına yardım etmektedir. Ben ne onun, ne de onun gibilerin dostu değilimdir ya,

sözgelimi, Galbraith'in en iyi arkadaşlarından biri olsaydım, gene de sizden, sırf onun iyiliği için, ona oy vermeyin diye yalvarırdım. Çünkü bilirsiniz ki, bir adamın kalbi fazla yağa dayanamaz. Şişko Galbraith ise Vaşington gibi bir şehirde, bu eyaletin namuslu halkının gözü önünde bulunduğundan daha fazla yağ bağlamak imkânlarına kavuşacaktır. Eğer onu Vaşington'a gönderirseniz, millet yemliğine başını daldırıp öylesine semirecektir ki, sağlığını bile berbat edecek... Hattâ hayatına bile mal olacaktır. Siz vatandaşlarımın Bay Şişko Galbraith'e karşı büyük bir saygı, onun yüksek çıkarlarına karşı da büyük bir ilgi duyduğunuzu biliyorum, ama ona oy vermek, dostca bir davranış olmıyacaktır herhalde." İfadesiz yüzler bir gülüşle kırıştı. Yaşa'lar, varol'lar yükseldi. Bunun üzerine Chuck'ın sesi daha yüksek, daha güvençli çıkmağa başladı.

Norman Stauch soğuk gülümsemesiyle, Tyler'ın kulağına, "He herif esaslı ha," diye fısıldadı, "Bomba gibi herif, valla. Toby eğer radyo için endişe ediyorsan..."

Tyler da fısıldayarak cevap verdi: "O işi en iyi halledecek kimsenin sen olduğunu düşündüm Norm, ama sana söylemeğe bir türlü cesaret edemedim..."

"At yarışlarında kucak dolusu gıcır gıcır bankanot savuran bir adamdan politika için de birazcık para yatırması neye istenmesin? Toby senin bu koca oğlanda iş var."

"Chuck'ın başkalarına benzemediğini unutma. Kendini tamamiyle halk hizmetine verebilmek için işini gücünü bıraktı."

Stauch bu sefer gülümsemeden, "Kaz gelecek yere tavuk göndermek, değil mi?" dedi.

Beş dakika sonra otomobile binmişler, yenice dikilmiş pamuk tarlaları arasında uzanan bir yolda hızla ilerliyorlardı. Kara topraklar üzerinde külrengi yaprakları el biçiminde açılmış pamuk fidesi dizileri ufka yaklaştıkça puslar içinde kayboluyorlardı. Bir saat gecikmiş durumdaydılar. "Salon dolarsa sıcaktan durulmaz," diyordu Tyler. Chuck çenesini kısıp dudaklarını büzmüş, sessizce oturuyordu.

Ovanın buğulu kımıldanışları ötesinde başka bir su deposunun pırıltısı gözlerine çarptığı sırada Chuck, Norman Stauch'un önünden başını uzatarak, Tyler'a emir verdiği zamanlardaki sert sesiyle şöyle dedi: "Bu sefer Sue Ann'la çocuklar sahnenin tam üstünde yer alacaklar ,anlaşıldı mı? Onları başka ne için taşıdığımızı zannediyorsun, yani."

Sesinin bu tonu Tyler'ı öfkelendirmeğe yetmişti ama, oto-

mobil Arrowhead Springs çarşısının ana caddesinde barok kemerli, sarı tuğla Lodge binası önünde durunca atlayıp gerideki otomobilin kapısını açmasına engel olmamıştı. Gözleri şaşkınlıktan yuvarlak yuvarlak olan Sue Ann, "Bu İspanyol nezaketi de nerden çıktı?" diye sordu. Tyler güceniık bir sesle, "Bir Numara mesut ailenin tam kadrosuyla sahnede görünmesini istiyor." dedi. Sue Ann, Tyler'a o sırada biraz yapmacık gibi gelen bir kıkırdayışla güldü.

Tozlu antrede, mavi gömlekli, çok mevsimlerin teri tozuyla kirli hasır şapkasını geriye itmiş, sakat şapşal görünüşlü bir adam Chuck'a birşeyler anlatıyordu. Sue Ann yanından geçerken şapkasını eline alınca, iki üç tel saçı bulunan yuvarlak, solgun renkli başı meydana çıktı. "İşte böyle Senatör," diyordu adam, "Baktım saat onda gelmediniz halkı hemen geri çevirdim. Senatör gecikti, en iyisi Poplar Fork'a gidin de futbol maçını seyredin dedim... doğrusu pek de bi' kalabalık yoktu... buna şaşmıştım, hele dün gece gördüğüm düşten sonra böyle oluşuna çok şaşmıştım... evet bi' düş gördüm... her halde hep Senatörü düşündüğümden olsa gerek, çünkü benim berber dükkânı Her Vatandaş Bir Milyoner hareketinin merkezi olagelmiştir bu kasabada. Öteki berber salonu ingilizceyi bile doğru dürüst konuşamıyan, beş para etmez Bohunk adında birinindir, kendisi Galbraith'cidir üstelik... Ne çok purupuganda yapıp, ne çok bildiri dağıttığımızı bilemezsiniz... Haa baylar, size gördüğüm düşü anlatıyordum. Düşümde Senatör seçilip yerini almış, ama öyle alelâde ilk yoklama seçimi değil, büyük kocaman bi' toplantı salonundaydı, bunu karıma anlatınca, elbet dedi Cumhur Başkanlığı seçimini görmüşsün, işte benim gördüğüm düş buydu."

Chuck'ın büzülmüş dudakları bir gülümsemeyle yayıldı.

Herb Jessup monoton sesiyle, "İnşallah kahvaltıdan önce anlatmamışsındır bunu," dedi. Herkes gülmeğe başladı.

Berber ise sesini yükselterek, "Doğrusu baylar," dedi, "Sizi hayal kırıklığına uğrattığım için gerçekten üzgünüm, ama zati cumartesi günleri miting için uygun günler değildir aslına bakarsanız. Son yıllarda millet alışveriş filân gibi işleri için Poplar Fork'a gitmeyi âdet edindi. Bazıları tıraşlarını bile orada oluyorlar. Bu arada şunu da söyleyim ki, içinizden herhangi bi' bay köşe başındaki dükkânıma şeref verirse berberlikle ilgili

her türlü ihtiyacı parasız olarak görülecektir, saç tıraşı, sakal tıraşı, şampuvan, ne isterse."

"Bu bölge için endişe etmememiz gerektiğini görüyorum Bay Waldensperger," dedi Chuck.

"Teşekkür ederim efendim. Teşekkür ederim Senatör Crawford... Senatör, size neler yapabileceğimi göstermeği çok isterdim. Bir iki makas dokunuşu, ya da bi' sıcak havlu dinlendirici olurdu bence."

Chuck sırıtarak başını salladı. Adamın elini samimi bir şekilde sıktıktan sonra hemen otomobile atladı. Bu sırada Sue Ann karanlık antreden gizli gizli işaret etmekteydi, "Aman tuvaleti bir gösteriver," dedi, "Oğlanlar çok sıkıştı." Tyler da Waldensperger'in kulağına fısıldadı. Adam çabuk çabuk başını salladıktan sonra, hep birlikte muşamba kaplı, hamam böceği kokulu koridorda ilerlediler.

Geriye döndükleri zaman, gevşek dudakları arasından sigarası sarkan Herb Jessup'ı dış kapıya omzuyla dayanmış bekliyor buldular. "Bir Numara gitti," dedi, "Baayanla birlikte hemen ardından yetişmemizi söyledi. Ne canlı bi' kasaba de'il mi, hamfendi?" Sonra Sue Ann'ın otomobile girmesine yardım etti. Tyler ise, "İnanmazsınız ama geçen seçimlerde bu bölgeden tam dörtbin dörtyüz Demokrat oyu çıktı," dedi. Kaldırımda duran Waldensperger de söze karıştı: "Allahın izniyle gene alacağız o oyları, hem de hepsini Senatör Crawford için." sonra partal şapkasını saygıyla çıkardı. "İyi yolculuklar Bayan Senatör Crawford."

Hareket ettikten sonra derin bir "Oh" çeken Sue Ann, kıkır kıkır gülerek, "Biz mi deliyiz, yoksa geri kalanlar mı kaçırdı bilemiyorum," dedi. Herb Jessup konuşmak için başını ön sıradan geriye çevirdi. "Size bi'şey söyleyim mi, Bayan Crawford, bu bölgede bu teşkilât için iyi iş çıkaran bi' adam varsa, o da Clyde Galbraith'dir." Tyler sesini çıkarmadı. Durmadan kıpırdanan oğlanlardan ikisini dizlerine almış, kasabanın dış mahallelerine çıktıkça daha küçülen, daha bakımsızlaşan zenci kulübelerini seyrediyordu. Derken yol çakıllı bir dere yatağına doğru indi. Dik bir yar boyunca sıralanmış yeşil çamurlu pınarların önünden geçtiler. Sonra beyaz betonarme bir köprüyü geride bırakıp sakız ağaçları, çam koruluğuna girdiler. Korunun ötesinde, küçük tepeler üzerinde şeftali bahçeleri bulunan bir bölge vardı. Burada yol geniş otlaklar üzerinde yeniden düzeliyor, beyaz yüzlü ineklerin göz alabildiğine yayıldık-

ları görülüyordu. Hoparlörlü kamyonla onun ardınca giden bir dizi otomobil yolun beyaz şeridi üzerinde, çok ilerdeydi. Tyler sinirli bir şekilde ayağını oynatarak, "Yetiş şunlara Sam," dedi. "Arabada çocuklar varken hızlı gitmekten hoşlanmam, Bay Toby." Sue Ann da, "Bas gaza Sam," diye bağırdı, "Mızıkçılık etme de bas gaza." "Peki, hanımefendi, burada senin sözün geçer." Tyler çekingen çekingen, "Zati geç kaldık," dedi, "Bana öyle geliyor ki, boşuna vakit geçirdik bu sabah."

"Toby, şu senin arkadaşın Norman Stauch da kim, Allahaşkına?"

"Ha o mu, anadan doğma bi' kumarbaz. Bahse girmiyeceği bi'şey yoktur. Döğüş horozu, yarış atı, av köpeği... Ben onunla ilk defa Jerry Evans, ben üçümüz ava çıktığımız gün tanıştım... Jerry'nin kerestesi için yeni aldığı koruda keklik avlıyorduk. Bi' ara Stauch koruya şöyle bi' baktı, sonra bu korudan üçyüz bin metreden fazla kereste çıkmazsa bin dolar vereceğini söyledi, hem de bahsi kazanmazsam Allah benim belâmı versin dedi."

Sue Ann gözleri parlıyarak yerinde doğruldu. "Bu gibi adamlar ön sezileriyle yaşarlar. Onun da kuvvetli bir ön-sezisi vardır herhalde?"

"Hem de sonsuz bi' ön-sezisi var hamfendi." dedi Herb Jessup.

Hoparlörlü kamyona yetişmek üzereydiler, öyle ki, dümdüz yolda kendi lâstik tekerleklerinin çıkardığı vızıltı arasından, 'Listen to the Mocking Bird'ün nağmelerini duymağa başlamışlardı. Türküye ağız uyduran çocuklar da öyle bir gürültü yapıyorlardı ki, konuşmağa imkân yoktu. Tyler'ın dizleri üzerinde durmadan zıplıyorlar, nefes almasına fırsat vermeden, üstüne, başına tırmanıyorlardı. Tyler onları zaptedebilmek için 'Koca Boynuzluların Sonu' masalını anlatmağa başladı.

Bütün otomobiller bir küçük alan göbeği çevresinde dizilmiş, mavi-beyaz üstüne kırmızı harflerle yazılı PİLİÇ SANDVİÇ levhası önünde durmuşlardı. Chuck'ın otomobili hizasına geldikleri zaman Tyler, Bir Numara'nın bir elinde ısırılmış iri bir sandviç, öteki elinde bir kokakola şişesi olduğu halde memnun, memnun oturmakta olduğunu gördü. "Heyy, Toby buraya gel."

Çocuklar hep birlikte, "Anne bize sandviç al... Anne bize dondurma al," diye tutturmuşlardı. Tyler'la Jessup dışarı çıkıp yandaki otomobilin penceresi önünde durdular. "Şu kaldırım

kenarı lokantasındaki servise ne diyorsunuz?" diye bağırdı Chuck. Servisi soluk mavi tamburmajor üniformalı, çorapsız bir kız yapıyor; içkileri, sandviçleri alüminyum bir tepsi üzerinde getirip dağıtıyordu. Ayni şekilde üniformalı dört beş kız da tahta bir sıraya oturmuş beklemekteydi. Sarı saçları son tellerine değin kıvrılmış, düzgün bacaklı, fidan gibi kızlardı. "Dağ köylülerin canları cehenneme," diye bağırdı Chuck, "Bidahaki seçim kampanyasına üniformalı kızlarla çıkacağım."

Stauch kızların hepsini kiralayıp bu geceki Horton mitingine götürmeği ileri sürdü, ama kızlar kaşlarını kaldırıp gülümsiyerek, piliç kumpanyasıyla kontratımız bulunmasaydı ne iyi olurdu, dediler.

Tyler saatini çıkardı. Alnını kırıştırarak, "Biri çeyrek geçiyor," dedi. "Şiş kebabına geç kalıyoruz."

Chuck şişenin dibine kadar daldırdığı başak sapı ile fokurtulu bir ses çıkardıktan sonra, kelimelere basa basa, "Ben bi' adam için üç çeyrek saatimi harcamışsam, o adam önemli bi' herif demektir," dedi. Konuşurken kucağındaki adres kartlarını karıştırıyordu. "Frank Goodday nasıl olmuş da buraya, Fairhope ili sütçüler derneği başkanı diye yazılmamış, oysaki adam düpedüz başkan."

Tyler soğuk bir sesle, "Gözümüzden kaçmış olacak," dedi.

"Pekâlâ, şu kızların adlarını adreslerini yaz öyleyse.. Üniformalı güzel kızlar, nerde olsa. işe yarar."

Norman Stauch, otomobilin öbür yanından ince alaylı sesiyle şöyle dedi: "Telefon numaralarını da bana teslim edebilirsiniz."

Tyler kafileyi güçlükle harekete geçirdi. Ta ötelerde ağaçların soluk yeşil kıpırtıları arasında boyalı çinko damların parıldayışları, adliye binasının külrengi kubbesi, su depoları, bir çift kilise kulesi, kara kara bacalar görünmeğe başladı. Daha sonra da, düz arazi kesimi ilerisindeki sıra tepeleri kaplıyan ağaçlar üzerinden gün ışığını yankılatan bir fabrikanın dörtgen silueti yükseldi.

Fabrikayı geçer geçmez top sahasına geldiler. Hoparlörlü kamyon veryansın gidiyordu. İlk kalabalık bir dere yatağı kenarında bulunan ağaçlar altındaki yüzme havuzu çevresindeydi. Havuzdaki ıslak başlar haykırıyor ,atlama kulesine çıkmış çocuklar hep bir ağızdan bağrışıyorlardı. Derken panayır kulübeciklerini, şıngırtılı seslerle dönen atlı karıncayı geride bırakarak bir kamyona dolmuş bölge komite üyelerinin ardınca

ilerlediler. Bir sürü arabanın durduğu otomobil park yerinin ortasından geçip, çevresi bir tente ile çevrili söylev sahanlığının gerisinde durdular. Tentenin üzerine gerilmiş yağlı kâğıtta "SENATÖR ADAYI CRAWFORD" yazısı ile siyah dalgalı saçlı, yuvarlak pembe bir yüz görünüyordu. Otomobilden çıktıkları sırada şişkebabının yağlı yanık et kokusunu duydular.

"Ömrümde öğle vakti böyle bir kalabalık görmedim," dedi Sue Ann.

Tyler ise alçak sesle mırıldandı: "Hoparlör tertibatı mükemmel değilse, söylediklerini hiç kimse duyamaz, bu durumda," Sonra hemen bir telefon kulübesi bulup, Jerry Evans'ın gelip gelmediğini anlamak için hava alanına telefon etmeğe gitti. Bir yudum içki içmeden bu işe daha ne kadar zaman devam edebileceğini meraka başlamıştı.

Telefon kulübesi bir cızbız köfteci tezgâhının gerisindeydi. Çevresindeki insanlar gülüşüp konuşuyor, çiftçi ailelerini taşıyan kamyonlar gürüldeyerek geçiyor, çocuklar kestane fişekleri patlatıyorlardı. Bir adam da kırmızı, mavi, sarı renkli salam biçiminde balonlar satıyordu.

Tyler bu sıcak, bu toz, bu gürültü, bu çalkantı ortasında kendini tutmağa çalışmaktaydı. Bir kadeh içkiye öylesine ihtiyacı vardı ki. Söylev sahanlığındaki Dağ Köylüler bandosu "The Wreck of the Old Ninetyseven"i çalmağa başlamıştı. Müzik, alandaki bütün hoparlörlerden şangır şungur ortalığa yayılıyor, Tyler'ın telefondaki sesi duymasını güçleştiriyordu. Bir an dükün adını hatırlıyamadı. Telefondaki ses, alo alo deyip duruyordu. Cevap vermesi gerekti. "Şey, özel bi' uçak gelecekti geldi mi?" Bir delikanlı sesi cevap verdi. "Evans'ın tekkanatlısı mı, az önce iniş için izin istedi."

Tyler telefonu hızla yerine koyup otomobillere doğru koştu. Kalabalık bir karşılama heyeti Chuck'ın çevresini almıştı. Her çocuğun elinde küçük bir Amerikan bayrağı vardı. Çocuklar bayraklarını sallıyarak balon, dondurma istiyorlardı. Tanıştırmalar, el sıkışmalar arasında, Tyler'ın Bir Numaraya yaklaşabilmesi için epey zaman geçti."

"Ben Evans'ı almağa gidiyorum."

Chuck onun sırtına vurarak, "Hiç böyle bi' kalabalık gördün mü?" diye bağırdı, "Kim denüş halkın ilgisini çekmiyorum, diye?" Sonra arada bir yaptığı gibi yumruğunu çenesine dayadı, "Evet bu baldırı çıplakların yarısı şenlikleri seyretmeye

geldi buraya... Ama ben hele bir başlıyayım, hepsi de yalnız Homer T. Crawford'u dinlemeye geldiğine inanacaktır."

"Stauch'u da birlikte götürüyorum."

"Ona bol bol şiş kebapnan bira vermeyi unutma."

Tyler gidip Stauch'u küçük Crawford'ların yanında buldu. Stauch onlara eskimo almış, şimdi de uçaklı döner dolaba bindirmeğe çalışıyordu. Sue Ann ise kalabalıkta üçünü bir arada tutacağım diye bir hal olmaktaydı. Nihayet gidip otomobile bindikleri zaman, Stauch durgun bir sesle, "Biliyor musun Toby," dedi "Çocuklarım olsaydı, böyle çılgınca işler karıştırmazdım gibi geliyor bana."

"Ama o karıştırdığın çılgınca işlerden para kazanmadığını iddia edemezsin," dedi Tyler, "Ben, benim de çocuğum yok, bir sürü çılgınca işler de yapıyorum, hem de para kazanmadan."

"Birer kadeh birşey içsek nasıl olur, Toby?"

Tyler hayır anlamında başını salladı. "Yapılacak çok işim var."

Top sahasına bakmak için başlarını geriye çevirdiler. Pırıl pırıl otomobil dizileri arasında dolaşan bir insan kalabalığı, büyük şemsiyeler altına öbek öbek toplanmış kadınlar, satış kulübeleri, hızla dönen atlı karıncalar vardı. Alana açılan yollardan uzun otomobil kolları yaklaşıyor, mavi gökte külrengi bir toz bulutu asılı duruyordu.

"Toby," diye bağırdı Stauch, "William Jennings Bi-Bi-Bryan'dan bu yana e-e-en büyük şey bu.."

Hava alanına daha epeyce uzak bulundukları halde, hangarın önünde duran açık mavi renkli, tek kanatlı büyük uçağı seçebilmişlerdi. Çift kanatlı, sarı mavi eğitim uçakları onun yanında oyuncak gibi kalıyordu. İriyarı bir adam olan Jerry Evans, beyaz keten bir elbise giymiş, panama şapkasını geriye itmiş uçağın önünde duruyor, elindeki puroyu sallıyarak, mavi tulumlu iki genç makiniste birşeyler söylüyordu. Tyler'la Stauch otomobilden inip ona doğru yürüdüler.

"Nerdeyse beni atlattığından şüphelenmeğe başlıyordum, Spotswood," diye bağırdı, "N'aber'lan hinoğlu hin..."

"Dük, bu Norman Stauch... Norm, bu eyaletin en büyük adamlarından biri."

Evans düzgün iki sıra halindeki iri beyaz dişlerini meydana çıkaran bir gülüşle, "Ama merak etmeyin," dedi, "Doktorlar ellerinden geleni yapıyorlar ufaltmak için. O ne yahu, ko-

cabaş hayvan panayırı mı var yoksa?" dedikten sonra otomobile girebilmek için iki büklüm eğildi.

"Yoo. Bu Chuck taraftarlarının kendiliklerinden düzenledikleri küçük bir mitingden başka bi'şey değil."

"Ama bana söylediklerine göre, Galbraith'in seçilmesi torbada keklikmiş."

"Hele az bekle görürsün... Seni lâfla kandıracak değiliz... Anıa görecek olduklarını gördükten, duyacak olduklarını da duyduktan sonra, bu iş hakkında neler düşündüğünü gidip Steve'e anlatmanı istiyorum sadece."

Stauch fısıltı halinde sordu, "Steve gelecek yılın seçim kampanyasına girecek, değil mi?"

"Evet," dedi Tyler.

Stauch bu sefer Evans'a sordu, "Horton'da ihtimaller ne durumda?"

"Galbraith için bire iki veriyorlar."

"Sâyimi... Öyleyse ben hemen bi' telefon edeyim. İkindiye varmaz bire bir olur, bu iş." diye Stauch terminal binasına doğru koştu.

O gittikten sonra Jerry, Tyler'a dönüp sakin sakin şöyle dedi: "Ünvanının hakkını veriyor piçkurusu."

Tyler güldü. "Herif tam kumarbaz... Hay Allah, ne iyi ettin de geldin... Emin ol, çok sağlam bir durumdayız burada."

"Ama, Crawford halkın kafasına o saçmasapan fikirleri sokmasa çok daha iyi eder."

"Hele söyleyeceklerini dinle de ondan sonra... İşi öyle bir evirip çeviriyor ki, kodamanı da rahat nefes alıyor, baldırı çıplağı da."

"Herneyse, şöyle bir bakacağım elbet... Steve'e gelince öğleden sonra ne zaman isterse konuşabilir benimle. Bu memlekette öyleleri var ki sırt çevireceksin, öyleleri de var ki sırtına bineceksin... Senin bütün kabahatinse Spotswood, daima imama uymandır. Hepiniz böylesiniz... Ama bu herif kaçığın dik âlâsı."

Tyler yüzünü buruşturdu. "Amerika halkının hoşuna gidebilmek için bi' adamın biraz kaçık olması şarttır... Zati ben de böyle olduğu için Bir Numaradan ayrılamıyorum, zannederim... Neyse, şimdi gidip şu Norm'u bulalım. Körkütük sarhoş olmasını istemiyorum."

"Toby, ben de sana şunu söyliyeyim ki, buraya gelmeden önce çek defterimi kasaya kilitledim... Sen beni bilirsin, Toby."

"Senden bir metelik bile beklediğim yok, şartolsun... Bütün istediğim, Steve'e giderek onu vali konağının arka bahçesinde bir köşeye çekip, burada gördüklerin, duydukların hakkında ne düşünüyorsan ona anlatmandır."

"Steve daha çok Galbraith'i tutuyor değil mi?"

"Asla. Kaldı ki, Steve sonuna kadar rengini belli etmiyen kimselerden biridir."

Sırtları Evans'ın uçağına dönük olarak durdukları yerden, ileri doğru birbuçuk kilometre kadar uzanan sararmış çayırlığın ötesindeki şenlik yerini, otomobilleri, atlı karıncaların dönüşlerini, sarı bir toz bulutu içindeki paraşüt kulesinin inip çıkan paraşütünü görüyor; atış poligonundan gelen tark tark tark seslerini, 'The Old Maid'i çalan dağ-köylüler bandosunun tıngırtılı gürültüsünü duyuyorlardı.

Telefon etmekten dönen Norman Stauch gayet ağır başlı bir tavırla şöyle dedi: "Eh çocuklar, son kertesine kadar bahse girmiş bulunuyorum... Şimdi bir iki lokma birşey yiyip iki tek atmağa ne dersiniz?"

Tyler onun arabaya girmesi için kapıyı açarken, "Uçak durak yerinin hemen gerisinde bir hafif içki yeri var," dedi, "Gir içeri Norm, yoksa söylevi kaçıracağız." Otomobil top sahasındaki kalabalık arasında daha fazla ilerleyemeyince Tyler şiş kebabı almak üzere Sam'ı gönderdi. "Buradan da güzelce duyabiliriz söylenenleri, hem de kalabalığa karışmak zorunda kalmadan," dedi.

Evans çıkışır gibi homurdandı, "Hani hepiniz halka âşıktınız, Toby?"

"İnsaf et Dük... Halk dediğin hepimiziz diye Chuck bir defa söylemişse, bu yüz kere tekrarlamıştır."

Evans gülüp geniş burun delikleriyle havayı kokladıktan sonra, "Öyleyse yiyelim," dedi.

Arkalarında mor ipek gömleğinin kolları dirseklerine kadar sıvalı, iri kemikli beyaz kollu, aşçı külâhı giymiş genç bir adam ızkara köfte yapıyor, bir yandan da soğan kızartıyordu. Tyler adam başına birer köfte ile uzun bardaklar içinde kokakola ısmarladı. "Gelin şunu Küba işi yapalım, bende iki yudumluk bir şey var." diyen Stauch arka cebinden yassı bir gümüş matra çıkardı.

Laterna susmuştu. Dağ-köylüler bandosu 'The Hoot Owl Trail'i yarıda kesmişlerdi. Bulunduğu yerde içkisini yudumlıyan Tyler, hasır şapkaların, kovboy şapkalarının, güneş başlık-

larının, palmiye yaprağından yelpazelerin, kadınların başları üzerinde tuttukları gazetelerin ötesindeki beyaz tenteli kürsüyü, ince elbiseler giymiş kadınları, gömlek kolları sıvalı güçlü erkekleri görebiliyordu. Chuck daha gelmemişti. Bütün yönlerden birden gelen bir ses yükselip alçaldıktan sonra bir çığlık halini aldı, (Tyler içinden, Allah belâsını versin şu hoparlörlerin, diye geçirdi.) derken ses ayarını buldu... "benim tanıtmama ihtiyacı yoktur..." ses hafif bir anırmaya benzer şekilde alçaldıktan sonra yeniden düzeldi: "Homer T. Crawford, bu eyaleti Birleşik Devletler Senatosunda temsil edecek olan adam."

Bir alkış, bağırış, ıslık tufanı arasında ,üzeri açık bir otomobil ağır ağır ilerledi. Gölgeliklere sığınmış halk kalabalığı önünden kürsüye doğru geldi. Chuck ayağa kalkmış, Bölge Kurul Üyelerinin başları üzerinden şapkasını sallıyordu. Sue Ann, Andy'yi kucağında tutuyor, öteki iki küçüğü ise adamlar omuzlarına almış bulunuyorlardı. Bir an için kürsünün ardında kaybolduktan sonra, yeni bir alkış tufanı yükselip bütün hoparlörlerden ortalığa yayıldı. Kürsünün bulunduğu sahanlık üzerindeki kalabalık Chuck'ın geçmesi için yol açıyordu. Chuck uzaktan küçük bir oğlan çocuğu gibi görünmekteydi. Hoparlörde telâşlı bir sesin, "Hey bana bak, çocukları yukarı verin. Millet çocukları görsün." demesi üzerine Tyler yüzünü buruşturdu. Kalabalık arasında ise bir kıpırdama başlamıştı.

Chuck başını geriye atıp kollarını iki yanına sarkıtarak mikrofonun önünde yer aldı. "Vatandaşlar," diye başladı.

"Vatandaşlarım, aşağılık basının satılmış sütunları arasındaki muarızlarım.. bana karşı olanlar diyorlar ki, ben bu şanlı devletler birliği içindeki eyaletlerin en büyüğü olan bu eyalette yollara düşmüş dolaşarak, insanoğlunun hayatını ulu, güzel kutlu kılabilmek için sabırlı bir çalışma sonunda meydana getirdiği herşeyi yıkıp yoketmek istiyormuşum...

"Yalan söylüyorlar.

"Şişko Galbraith de yalan söylüyordu, dün gece Jutson şehrinde verdiği söylevde... Ne zaman isterse bunu onun yüzüne karşı da söyliyebilirim..."

Chuck bir an durdu. Ceketini çıkarıp attı. Sonra boyun bağına asılarak gevşetti.

"... Tanrı da kulları da biliyor ya," diye bağırdı, "Bu şehirlilığı beni sıkıyor..." Sonra açık yürekli bir eda ile, "O yalanlar da aynı şekilde hafakanlar bastırıyor," dedi. Ön sıralarda başlıyan dostça gülüşmeler bütün alana yayıldı. Chuck da mavi

pantalon askıları ile durmuş, çocukça sırıtıyor, boyunbağını çıkarmağa çalışıyordu.

"...İşte gömleğimin de, onların dediği gibi, kızıl renkte olmadığını görüyorsunuz. Vatandaşlarım, onlara göre ben uygar ağırbaşlılığın beyaz gömleği altında, anarşinin, sosyalizmin, komünizmin, kargaşalığın kızıl gömleğini saklıyormuşum. Düpedüz yalan söylüyorlar. Oysaki, Tanrı korkusu olan namuslu vatandaşlarımın da yardımıyla, benim yapmağa çalıştığım şey, cümle ekinlerin, harmanların asıl sahibi Tanrıya tapınmak için, herkesin kendi inancına göre dualar etmek için toplandığımız küçücük kiliselerimizle, yuvalarımızı kurtarmaktır..."

İhtiyar Sam, kilisede iane kâsesi dolaştıran bir papaz ciddiyetiyle, kalabalık arasından ilerleyip Tyler'a yaklaştı. Elindeki üç tabak içinde bol salçalı şiş kebapları vardı. Bu manzara karşısında gırtlağı düğümlenir gibi olan Tyler, "Benimkini sen ye, Sam" diye fısıldadı, "Benim çok işim var."

Sonra çevresine bakındı. Norm yiye içe keyfine bakıyordu, onun için endişe etmeğe lüzum yoktu. Jerry ise ne olursa olsun kanmamağa karar vermiş bir adam edası takınmıştı. Tyler'ın kendisine baktığını görünce fısıldadı: "Bu kanlı gömlek konusunu ne demeye en sona saklamıyor?" Az ötede, pembe yüzlü iki genç çiftlik yanaşması, biri sarılar öbürü allar giymiş iki sarışın kızla gülüşüp fingirdeşmekte idi. Daha ötede, iş tulumlu, sarkık çeneli, yaşlı bir rençber, çalışmaktan yamrı yumru olmuş elini kulağına siper ederek, söylenenleri dinliyordu. Eski püskü hasır şapkasını geriye itmişti.

"Beni o yüce meclise siz vatandaşlarımı temsil etmek üzere gönderdiğiniz zaman ilk yapacağım iş, hangi partiden olursa olsun, gecekondu ev sahiplerini koruyacak bir kanun tasarısı sunmak olacaktır." Yaşlı adam, "Amin" diye içini çekti. Kalabalık ise el çırpıp "yaşa varol" diye gürledi...

"Bizim herşeyimizin temeli ailemiz ,yuvamızdır... Şimdi burada, sizlerin önünde bana karşı olanların yalanlarına cevap vereceğim. Bu kalabalık içinde beni tanıyan belki yüz kişi vardır. Bunlar beni, ya bir seçim kampanyası sırasında, ya halka herhangi bir şekilde hizmet için koştururken, ya da fakir bir zavallı çocukken tahsil paramı kazanmak için çanak çömlek, mutfak eşyaları satmağa çalıştığım sıralarda tanımışlardır... beni evinde barındırmış bu kimselerden biri, benim yıkıcı bir şey söylediğimi, ya da yaptığımı duymuşsa çıksın söylesin... Az önce gözüme ilişen, Morganville'den Bay Bill Jones'la Bayan

Jones'a soralım... Bill, aile bakımından sıkıcı bir adam olduğuma dair diyeceğin bi'şi var mı?"

"Anlat şunlara Bill," diye bir ses yükseldi. Uzaklarda bulunan iki kişinin çevresindeki kalabalık dalgalandı. Gülüşlerin, kahkahaların, yaşa varol'ların izlediği bir cevap ağızdan ağıza dolaştı ama Tyler bunu duyamadı. "Peki, yargıç Benton senin fikrin nedir?" Buna ince bir ses cevap verdi: "Evimde sa'a güvenemem." Chuck güldü, "Ben evli bi' adamım, hemşerilerim. Beni evimde oyalıyacak çok şey var." Bu sırada Sue Ann çocukları kürsü sahanlığının kenarına getirmeğe çalışıyordu, ama çocuklar bir fırsatını bulup bölge kurul üyelerinin bacakları arasında kayboluyorlardı.

"Bu koca oğlan seçimi kazanır," dedi Norman Stauch. Yaşlı adam da, "Amin, hele öğleden sonra yağmur yağmaz da, top oyununu berbat etmezse," dedi.

"Yağmıyacağa benzer," dedi Norm.

"Ama ben öğle vakti bi' horoz öttüğünü duydum. Öğle vakti horoz öttü mü, akşama varmadan yağmur yağacak demektir."

Jerry Evans ilgilenmişti.

"Fırtınaya da çevirir mi, dersin baba Bir saat önce hava haberleri iyi idi."

"Hayır beyim, ben fırtına olacak demedim, ben diyorum ki, öğle vakti horozlar öterse o gün yağmur yağacağına alâmettir."

"Haklısın baba," diyen Evans dirseğiyle Tyler'ı dürttü, "Şu ipnotizma olmuş halinden silkin artık da, çekip gidelim bu lânet yerden... Steve'le biraz gevezelik etmek hiç fena olmıyacak... Hadi sen de gel Stauch, bakalım benim yeni uçağı beğenecek misin."

Chuck'ın sesi dört bir yanı kaplıyordu. Kürsüde el kol sallıyan adamla bu sesin ilgisi olduğuna inanmak zordu. İhtiyar Sam elinde başka bir şiş kebabı tabağı ile kalabalık arasında ilerlemeğe çalışmaktaydı. Tyler ona, "Sam, sen bizi tıkabasa doyurmağa kararlısın galiba," dedi, "Hadi öne geçip yol aç da, bizi hava alanına bırakıver." Sam o sakin sesiyle, "Otomobilde radyo var, onun için söylevi dinliyebilirsiniz," diye fısıldadı, "Bugün bizim reis hakkaten Bir Numara." Jerry'nin yüzündeki ifade Tyler'ın gözünden kaçmamıştı. "Jerry, ona kapılmaktan korktuğun için dinlemekten vaz geçtin, değil mi?" Jerry Evans güldü. "Zenginin iğne deliğinden geçmesi ile cen-

net kapısından içeri girmesi işi yâni... Allah kahretsin, evet."

"Ama unutma ki Chuck seçimi kazanacak."

"Ben bir gerçek karşısında bulunayım da, bunu farketmemiş olayım ha? Yarım günümü bir hiç uğruna mı harcıyorum sanıyorsun?"

Kalabalık arasından otomobillerin durduğu yere doğru ilerledikleri sırada Tyler sözgelimi kabilinden sordu: "Şurada kaç kişi var, dersin Norm?"

"Onbin kişiden aşağı değil... Hillsdale'le Eberhart'tan bile gelenler var sanırım."

Söylev hâlâ devam ediyordu. Çiftlik arabalarının gölgesinde yiyip içen insanların, motosikletleriyle gelmiş genç çiftlerin, yaylılarının tentesi altına oturmuş yaşlı bir çiftin önünden geçtiler. Yaylının arkasına bağlanmış bulunan iki katır, döke saça yonca yiyordu. Güneşten renkleri atmış eski model tozlu arabalar arasında, bu yıl yapısı pırıl pırıl otomobiller göze çarpmaktaydı. Jerry'nin otomobil plâkaları ile modellerini dikkatle incelediği Tyler'ın gözünden kaçmadı. Crawford'un arabasını bulunca Sam bir eliyle kapıyı açarken öteki elindeki şiş kebabı tabağını içeri uzattı.

"Bunları yolda yeriz," dedi Evans, "Toby, doğrusu epey bir kalabalık toplamışsınız... ama bunların hepsi seçim vergisini öder mi, acaba?"

Tyler gülerek, "Seçim vergisi yönünden hiç endişen olmasın," dedi, "Sam bizi önce kürsünün arkasına götür. Bir haber bırakmak istiyorum."

Sam söylev kürsüsüne yanaşabilmek için, güneş altında yanan toprak alanda geniş bir daire çizmek zorunda kaldı. Bu sırada otomobilin radyosundan Chuck'ın sesi duyuluyor; varlıktan, yoksulluktan, kurtuluştan, çiftlik ürünleriyle fabrika mamullerinin herkese eşit olarak dağıtımından bahseden sözleri kulaklarını dolduruyordu. Tyler otomobilden atlayıp, kalabalığı yararak kürsü tentesinin gölgesindeki basamaklara uykulu uykulu oturmuş olan Herb Jessup'ın yanına vardı. Herb Jessup, "Meraba Toby," dedi, "Bakıyorum ağzın kulaklarında gibisin. Naber?"

Tyler onu pek sevmediği halde dostça gülümsemekten kendini alamadı. "Herb, Bir Numara'nın söylevini bitirir bitirmez benim Normans Stauch, Evans'la birlikte Valiyi almağa gittiğimi söyle. Biz size Horton'daki otelde katılacağız. Bir yere yazsan daha iyi olur. Bir Numara için bir daire ile 1503 numaralı

odayı ayırtmıştım. Başka odalara yerleştirmelerine sakın razı olma. Sonra, Allahaşkına, Sue Ann'ın Bir Numarayı programı içinde tutmasına yardım et. Sam Houston Park'daki fener alayının tam sekizde başlaması kararlaştırılmış, bu arada Bir Numaranın yemek yemek, Vali ile konuşmak için de vakit ayırabilmesi lâzım."

Herb arsız arsız esniyerek, "Başka emirleriniz?" dedi. Tyler öfkelenmeğe başlamıştı. Yanak kasları kıpırdadı. Bir süre birbirlerine sert sert baktılar. Sonra Herb'in Küpid yayını andıran dudakları suluca bir gülümsemeyle yayıldı. "Bütün emirleriniz yerine getirilecektir, Bay Spotswood."

Tyler gülümsemeğe çalıştıysa da, suratı gerili kaldı.

"Pekâlâ," dedikten sonra sertçe dönüp otomobile girdi.

"Vatandaşlarım... Benim bugün bu kürsüde, Amerika halkının en güzel bir örneği olan şu topluluk önünde, yurt yüzeyine yayılmış milyonlarca küçük iş yerleriyle, çiftliklerinde, fabrikalarında, kafa çalışmaları, el emekleri ile bu memleketi bugünkü durumuna getiren gerçek halk önünde savunmak istediğim düşünce; bu memleket üreticilerinin ellerindeki son meteliği almak için akla gelmedik düzenler kuran, sömürücü kazançlarla başları dönmüş olan muarızlarımın dediği gibi kızıl bir ihtilâl düşüncesi değildir, bunun kızıl kargaşalıkla hiçbir ilgisi yoktur. Benim savunduğum düşünce, atalar mirası Amerikan eşitliği düşüncesiyle, adalet inancıdır." Otomobilin pırıltılı radyosundan, şakır şakır alkışlar, yaşa-varol'lar duyulmaktaydı.

"Kapat şu lâneti be Sam," dedi Evans, "Toby, bana bıraksalar hepinizi ipe çekerdim."

Stauch damdan düşer gibi konuşmağa başladı. "Biri bana bir gün heyecanlı bir futbol maçı seyretmek yerine gidip politika gevezeliği yapacağımı söyleyseydi, bu adam çıldırmış galiba derdim... Senin hava gemisinde iki kadeh bir şey içecek bir bar vardır, inşallah Bay Evans. Bugün benim durmadan içebileceğim günlerden bir gün. Ne dersin Toby?"

"Zihnim çok meşgul şimdi... Gece onbire doğru dersen, pekâlâ."

Stauch hava alanında bir telefon konuşması yaparak onları bekletti. Telefondan dönerken ellerini oğuşturuyordu. "Ben size demedim mi? Şimdi üç'e dört veriyorlar."

"Bunu senin bahse girişin yaptı," dedi Jerry Evans, "Tamam baylar, gidiyoruz." Uçağa girdiler. Sam şiş kebaplarıyle

beş altı şişe kokakola uzattı. Evans onlara pilotu Babe Sisson'u tanıttı. Babe kızıl saçlı, çilli bir gençti. "Sandviç al, Babe." "Teşekkür ederim efendim, ben yedim."

"İçkileri hazırlamağa havalandıktan sonra başlarız," dedi Evans. "Hava durumu nasıl, Babe?" Pilot, yerine yerleşirken başını geriye çevirerek cevap verdi: "Dört beş saat daha iyi gidecek."

"Bel kemerlerini bağlamamıza lüzum yok, kollarınızı şu meşin halkalara geçirin, tamam." Evans portatif masaları dizleri üzerine açarken, Tyler'la Stauch açık mavi renk deri koltuklarında kasılmış oturuyorlardı. Bir hostes bulsam iyi olacak, herhalde." Stauch bacaklarını ileri doğru uzatarak, "Yaşamak dediğin böyle olur," dedi.

Motor gürledi. Uçak pek düzgün olmıyan toprak alanda ilerlerken gövdesi sarsılıyordu. Bir dönüşten sonra havalanmak için motor hızını artırdı. Beyzbol sahası, insan kalabalıkları arasına serpilmiş rengârenk satış kulübelerinin tenteleri altlarından hızla kayarken, kanatları yukarı doğru iten kaldırıcı gücü hissediyorlardı.

"O-o-orada yirmi bin kişi yo-yoksa ben adam değilim," diyen Stauch uçağın içini kolanya kokusuyla dolduran büyük bir mendil çıkararak, uzun burnunu, ince uzun yüzünü, başının epeyce gerilerinde yer almış kırmızı kulaklarını sildi. Uçak kasaba üzerinde yükseliyordu. Şoseyi kestikleri sırada öyle bir sarsıldı ki, nerdeyse yerlerinden fırlıyacaklardı. Kokakola şişeleri dört bir yana yuvarlanmıştı. Hemen uzanan Tyler salça şişesinin devrilip dökülmesine güçlükle engel olabildi. Uçak yana yatarak yarım bir daire çizdi. Yükseldikçe hava da sakinleşiyordu. Evans ellerinde buz dolu üç bardak, koltuğunun altında ise bir rom şişesiyle geldi.

Tyler döşemeye diz çökmüş, dağılan şişeleri toplamağa çalışmaktaydı.

"Bugün bundan fazla içki içmem," diye bağırdı, "Daha doğrusu büyük mitingin sonuna kadar."

Evans da bağırarak cevap verdi, "Steve içki ikram eder sanıyorsan... hiç korkma etmez."

"Steve Horton'a gelecek mi acaba?" diye sordu Stauch.

Evans evet anlamında hızla başını salladı.

Bulut kümeleri pencere önünden geçip gidiyordu. Aşağılarda puslar arasından görünen ova, muazzam bir tabağı andırıyordu. Havalandırma deliklerinden giren rüzgâr ıslık çal-

maktaydı. İçten içe gizli pembe bir ışıkla yanıyormuş gibi duran kümülüs bulutlarının ufuk boyunca sıralandıklarını fark etmeğe başladılar.

Tyler ciğerlerini şişirerek, "Dük sen çok şanslı bir herifsin," diye fısıldadı. Evans onu duymamıştı ama, bir kahkaha atarak cevap verdi: "Oraya buraya koşturmayıp da kereste işinde kalsaydın, sen de benim kadar çabuk ilerliyebilirdin... kafan benimki kadar işler, üstelik benden çok daha fazla bir tahsilin var."

"Neyse bu sefer yağlı bir kuyruk yakaladı, hele şükür," diye bağırdı Stauch.

Evans yüksek sesle, "Bunu benim anladığım mânada mı söylüyorsun acaba?" dedi. İçkisinden uzun bir yudum aldıktan sonra, Stauch'a dönerek kulağına iğildi, "Belki inanmazsın ama severim itoğlu iti. Savaş sırasında denizaşırıya birlikte gittik. O günlerde ortalığı birbirine katan ben, beni uslandırmaya çalışan ise oydu. Ama zaman nasıl değişiyor..."

Tyler sonunu duyamadığı halde başını salladı.

Bütün sandviçleri yiyip bitirmiş, ikişer bardak daha içki içmişlerdi ki, yeşil ağaçları, nehri; beyaz, kırmızı, sarı dama taşlarına benziyen evleri, vilâyet binasının külrengi kubbesini görmüşler, hava alanı üzerinde daireler çizerek alçalmağa başlamışlardı. Ilık ağır bir havanın uçağı doldurması ile içi bulanan Tyler, midesini bastırmak için rom şişesinden uzun bir yudum aldı.

Bir taksiyle vali konağına geldiklerinde, kendilerini bekliyen beyaz ceketli yaşlı zenci. "Bu tarafa baylar, lütfen," diyerek, geniş verandayı dönüp binanın arkasındaki küçük bahçeye yol gösterdi. Vali asma dallarıyla örtülü sundurmanın altında bacaklarını hasır masaya uzatarak beşik sandalyeye oturmuş, daktilo başındaki genç adama bir şeyler yazdırıyordu. Uzun boylu, düşük omuzlu, siyah saçlarla çevrili dar alınlı bir adamdı. Onları karşılamak için beşik sandalyesinden hızla kalkıp her biriyle el sıkıştı, "Buyurun baylar," dedi, "Oturmaz mısınız?" Konuşmadan oturdular. Ortalıkta, asmaların ötesinde bulunan böceklerin çıkardıkları çıtırtılardan başka ses yoktu. Evans iç cebinden deri bir sigara tabakası çıkarıp teker teker herkese uzattı. Her biri sessiz sessiz bir puro aldı. Tyler de çakmağını çıkarmıştı, önce valinin sonra da Norman Stauch'un purosunu yaktı. Evans kendininkini bir kibritle tutuşturdu. Bir süre böylece oturup dolgun purolarını tüt-

türdüler. Evin içinde bir yerlerden piyano sesleri geliyordu.

Nihayet Evans, "Steve," dedi, "Uçuş için çok elverişli günlerden biri bugün."

"Yukarlarda hava öyle serin ki," dedi Stauch.

Vali sordu: "Chuck'ın işleri ne alemde?"

"Hepsini sıraya diziyor," diye bağırdı Stauch, "Horton'da bahisler bire karşı bir şimdi."

Tyler gülmeğe çalıştı. "Stauch bahse çok meraklıdır... Kendi cenazesi üzerine bile bahse tutuşabilir."

Valinin uykulu gözkapakları aşağı süzüldü, "Hayat sigortası olurken hepimizin de yaptığı bu değil mi?"

"Bak ben bunu hiç bu yönden düşünmemiştim," dedi Evans.

Vali gırtlağını temizledi. "Fork'da epey bir' kalabalık toplanmış değil mi?"

Buna Stauch cevap verdi: "En azından yirmi bin kişi... Ben William Jennings Bryan'ın gömüldüğü günden beri hiç böylesini görmedim."

"On bin kişi bile başarı sayılır," dedi Evans.

Tyler sesindeki heyecanı belli etmemeğe çalışarak, "Poplar Fork büyük bir yer değil," dedi, "Yirmi bin kişinin toplanabilmesi için halkın çok uzaklardan gelmiş olması lâzım."

Vali gırtlağındaki balgamı kazıdı, ayağa kalktı, köşedeki tükürük hokkasına doğru ağır ağır gitti, dikkatle tükürdükten sonra geri geldi.

"Üstelik hava da sıcak" dedi.

Evans ucu sundurmanın tavanına doğru dönük purosuna bakıp, ağzının kenarlarından mavimtrak dumanlar salıvererek, "Arada bir de böyle bir adam ortaya çıkıyor, kendini kabul ettiriyor," dedi, "Halkın hoşuna gitme meselesi." Evans'ın baktığı yere bakan Tyler, sundurmanın tavanına rahatça tutunup baş aşağı sarkmış küçük bir bukalemun gördü.

Vali Baskette, "Bu akşam üzeri çok işim var, Jerry," dedi.

"Seni bir saatte Horton'a uçurabilirim," diye direndi Evans, "Hem de hava alanına gidiş geliş dahil olmak şartiyle."

Vali yeniden ağır ağır kalkıp sundurmanın pancurlarından birini açtı. Tyler ona yardım etmek için yerinden fırlamıştı. Konakla yolun görünmesine engel olan büyük manolya ağaçları arasındaki çimenlik gün ışığı altında yeşil yeşil pırıldıyordu. Vali gözlerini kısarak gökyüzüne baktı. Manolya ağaçlarından birinin ardında beyaz bir bulutun ucu görünmek-

teydi. "Fırtına bulutları," dedi, "Yok beyim yok, ben hanımı otomobille alır gelirim oraya."

"Yaşa Steve," dedi Jerry Evans, "Akşam yemeğini, Alcazar otelinde benimle birlikte yiyeceğini unutma... Telefon edip su kaplumbağası hazırlamalarını söyliyeceğim."

"Bilirsiniz ya, Jerry'nin ziyafetleri esaslı olur," dedi Tyler, "Mutlaka geleceksiniz, değil mi bay Vali?"

Vali göz kapaklarını ağır ağır indirdi. "Ben bulunmak istediğim yere genel olarak varırım, Bay Spotswood."

Taksi şoförü kaldırım kenarındaki gölgelikte uyuyordu. Uyandırdıkları zaman "Hava limoni," dedi, "Bana kalırsa fırtınaya çevirecek."

"Çabuk ol öyleyse," dedi Evans.

Norman Stauch da, "Bizi uçak tutmasına uğratmıyasın, Jerry," dedi, "Akşam yemeğindeki su kaplumbağasını ağız tadı ile yemek istiyorum."

Uçak hava alanından yenice kesilip ilk dönüşünü tamamlamıştı ki, bir rodeo beygiri gibi yalpalamağa, yunuslamağa başladı. Emniyet kemerini sıkıştırıp ayaklarını ön koltuğa dayamış olan Evans, "Fevkalâde bir yolculuk olacak," diye bağırdı, "Kara ciğerleri çalıştırır bunun böylesi." Tyler da "Cehennemin dibi fevkalâde," diye bağırdı, "Akşama yemek yiyemezsem, gösteririm ben sana."

Uçak bir sis tabakasını yarıp geçmiş, beyaz bulutlara doğru tırmanıyordu. Bulut aralıklarından koyu renkli ağaçlıklar, gümüş kıvrıntılı körfez, tuzlalar, kahverengi yeşil tarlalar, görünüyordu. Sonra, sahilin soluk yeşil düzlükleri üzerinde yükselen Horton'un külrengi gökdelenlerini gördüler. Uçak sis tabakasına doğru dalınca, yağmur taneleri camlara çarpmağa başladı. Hava deliklerinden içeri giren rüzgâr nemliydi.

Şimdiye kadar kusmamak için ağzını sıkı sıkı kapalı tutmuş olan Tyler, "Şu senin pilot işinin ehlidir, inşallah," dedi.

"Babe mi," diye bağırdı Evans, "Babe buradan Poplar Fork'a gözünü kırpmadan ters uçuşla gidip gelebilir."

Stauch da bağırdı, "Şu anda ters uçmadığımızdan emin misin?"

Koyu renkli bir çamlık hızla yükselerek onlara doğru geldi. Pilot süzülüşü düzeltince uçak çam ağaçlarının tepesinde zıplayıp sarsılarak uçmağa başladı. Sonra birdenbi-

re gün ışığına çıkarak çayırlık geniş ovalar üzerinde ilerlediler. Şose boyunca dizilmiş ağaçları, yüksek gerilimli kabloları atlıyarak geçtiler. Kuru çimenli hava alanı kanat altından hızla kaymaktaydı. Tyler uçağa yanaştırılan merdivenin kauçuk kaplı basamaklarına adım atıp da, çatırtılı böcek sesleriyle dolu ikindi havasına çıktığı zaman bile midesinde bir kımıldanma hissediyordu. Bacaklarının titremesine güçlükle engel olabilmekteydi. Gökyüzü koyu maviydi. Yalnız ufuk boyunca sıralanmış büyük bulut kümeleri vardı ki, tepeleri açık sarı, soluk pembe, etekleri ise kirli çivit rengindeydi.

Evans'ın timsah derisinden bavulunu el arabasıyla taşıyan zenci hamal arkalarında olarak hava alanı binasından dışarı çıktıkları zaman kaldırımın kenarında duran tek taksiyi gördüler. Şoförü uyuyordu. "Kasabada herşey bir ölü sessizliğine gömülmüşe benziyor," dedi Evans. "Hele Bir Numara gelsin... herşeyi nasıl canlandırır o zaman görürsün," diye cevap verdi Tyler, "Şoför Alcazar oteline çek lütfen."

Evans bacaklarını ileri doğru uzatarak germişti. "Beş yıldan beri ilk defa olarak yarım gün işten uzak kalıyorum," dedi. "Şimdi hepimizin en büyük ihtiyacı, bir duş yapıp iki kadeh soğuk içki içmek," diyen Norman Stauch uzun uzun esnedi. "Her zaman söylediğim gibi insan canının istediğini yaparak para kazanmalı."

Tyler sordu: "Steve gelmekten cayar mı, dersin?"

"Sen zati üzüntüsüz duramazsın," dedi Evans.

"İçki içtiğim zamanlar herşeye boş veririm, içmediğim zamanlar ise lüzumundan fazla endişeli olurum... Neyseki önümüzdeki çarşambadan sonra dinleneceğiz."

"Bakıyorum çok ümitlisin Toby," dedi Evans.

"Evet, çünkü Galbraith gösterebileceği bütün marifetleri gösterdi sanıyorum."

"Peki ya zenci kanı meselesi?"

"Belki onu da bu gece ortaya atacaktır. Böyle birşey yapmağa kalkarsa bizim de elimizde, onun yakın akrabasından üç kişinin eyalet tımarhanesinde yatmış olduğuna dair, sözüne inanılır bir doktorun tanıklığı var, hem de biri cinayet hastalığından yatmış."

Sarı tuğladan İspanyol mimari tarzında yapılmış büyük otelin kapısından girdikleri sırada içerden gelen sıcak hava yüzlerine çarptı. Bir mağarayı andıran karanlık hol ise serindi. Otel kâtibinin masasında kendisini bekliyen bir tomar mek-

tup bulunduğunu gören Evans yazıhanesine telefon etmek için ayrıldı. Stauch dışardaki bir içki bayiinden viski almağa gitti. Senatör adayı Crawford için ayırtılan dairenin ne olduğunu soran Tyler ise, Bayan Jacoby'nin sabahtan beri orada olduğunu öğrendi.

Asansörle çıkıp 1503 numaralı odanın yarı açık kapısından içeri bir göz attı. Ed James o bütün yüzünü kaplıyan gülümsemesiyle masanın başına oturmuş, karton bir kutudan kırmızı mavi beyaz kaplı kitaplar çıkarıyordu.

ZAVALLI ÇOCUK CUMHUR BAŞKAN ADAYI adlı kitap basın evinden gelebilmişti nihayet. Tyler antreyi hızla geçip öbür odaya girdiği sırada, kitap biraz daha geç kalsaydı bu işe yatırdıkları paranın boşa gitmiş olacağını düşünüyordu. Ed'le konuşmadan önce bir duş yapıp elbiselerini değiştirmek istedi. Kitabın gecikmesi konusunda Ed'le nasıl olsa kozlarını paylaşacaklardı.

Öbür odaya girince, bayan Jacoby'yi pencere önündeki masada, gözleri yarı kapalı, ince uzun burnu tavana dikili olduğu halde daktilo ile yazı yazar buldu. "Toby amca," diye çığlığı basan bayan Jacoby, her zamanki o tuhaf haliyle tünekte bir kuş gibi ileri geri sallanmağa başladı. Gözleri de kuş gözlerini andırıyordu aslına bakılırsa. Koyu siyah saçları, fazla kavisli kaşları, göze batacak derecede keskin gaga burnu da bu benzeyişi tamamlamaktaydı. Sesinde eski Kentucky'lilerin cıvıltısı vardı. "Öldün mü, kaldın mı merak eder olduk"

"İki bin kilometre kare içinde uğramadığımız çiftlik, uğramadığımız rençber evi kalmadı... Turşum çıktı. Ama bakıyorum sen kabuğu yenice soyulmuş bir çağla badem gibi taptazesin. Beni arıyan soran oldu mu? Buraya Jerry Evans'ın uçağıyla geldim."

"Herb Jessup, Eberhad'dan telefon etti. Görülmemiş bir başarı olmuş. Antrepo işçileri çılgınca bir coşkunlukla karşılamışlar, Bir Numarayı."

"Poplar Fork'dakinden de büyük, öyle mi?"

Bayan Jacoby hızlı hızlı başını salladı.

"Bir fırsatını bulursan, bütün bunları birer birer Evans'a anlat, olur mu? Bu akşam uğrıyabilir, Vali ile önemli birkaç kişiye akşam yemeği verecek. Bayan Crawford'un vereceği ziyafet hazırlıkları tamamlandı mı?" Bayan Jacoby evet anlamında tekrar başını salladı.

"Fevkalâde bir şey olacak. İstakoz var, tatlı olarak da Fu-

runda Greypfurt. Ah ben de bulunmak isterdim ama, bu odayı bırakıp gidememki."

"Birşey daha, bayan Jacoby, eyalet konağındaki o arkadaşına telefon et de, Valinin yola çıkıp çıkmadığını bir soruver. Çıkmamışsa hemen harekete geçmemiz lâzım."

"Elkins Cone'la beş dakika önce konuştum. Vali ile Bayan Baskette dördü üç geçe oradan ayrılmışlar."

"Sen bir meleksin bayan Jacoby," diyen Tyler ona eliyle bir öpücük gönderdikten sonra antreden geçip kendi odasına girdi.

Sigara izmaritleri, ekşi alkol kokan oda hiç de iç açıcı bir durumda değildi. Yazı masasının üzerinde bir hafta önce cevaplandırılmaları gereken mektuplar yığılıydı. Bir süre hareketsiz durup, yatağın insana hüzün verecek derecede tanıdık olan yeşil çiçekli örtüsünü seyretti. Sonra bir telgraf zarfını açmağa başladıysa da, önce duş yapmağa karar vererek, kâğıdı okumadan tekrar zarfa yerleştirdi. Soyundu, banyoya girdi, gözleri kapalı olarak bir süre ayakta durdu. Daha sonra yüzünü duştan fışkıran suya doğru kaldırdı. Havluyla sırtını kurularken lavabonun üzerindeki aynaya baktı. Suratının hali karşısında, uçaktaki hava tutmasına benzer bir gönül bulantısı hissetti. Sıska yanakları iyice kararmıştı. Sabahleyin o kadar erken kalkmıştı ki, traş olup olmadığını bile bilmiyordu. Traş makinesini aceleyle yüzünde gezdirdikten sonra, temiz beyaz bir elbise giydi. Masanın üzerindeki mektupları, telgrafları, toparladı, büyük bir zarfın içine doldurup bayan Jacoby'nin odasına geçti.

Orada Ed James'i kadının masasına eğilmiş, kitaplardan birini onun için imzalarken buldu. Dolgun kalçalı Ed'in şu hali nedense Tyler'ı tiksindirdi. Bu herif ne haltetmeye birşeyler yapmıyordu? "Meraba, Ed." dedi sertçe. Ed döndü, ellerini uzatıp ağır ağır ona doğru geldi. Pembe ablak çehresinde hilekâr, hoşnut bir gülümseme vardı. "Toby aslanım," dedi, "Hayalete dönmüşsün."

Tyler onun uzanan elini dalgın, önemvermez bir şekilde sıktı. Genç kadına bakarak, "Jessup tekrar aradı mı, bayan Jacoby?" diye sordu.

"Bir Numara on dakikaya kadar Sam Huston Park'ta olacakmış."

"Şu halde ben de oraya yetişebileceğim..." diyen Tyler, yardıma muhtaç bir çocuk gülümsemesiyle kadına bakarak, elin-

deki koca zarfı masanın üstüne koydu, "Sen de bu arada bayan Jacoby şunların bi' icabına bakıver... Öyle ki gelecek haftaya kadar hiç birini gözüm görmesin." Bayan Jacoby 'Ah sen ne adamsın," der gibi parmağını salladı. Tyler ise, "Hadi bakalım Ed," dedi sertçe, "Seninle takside konuşabiliriz."

Asansörle inerken şakaklarının çatlıyacak gibi ağrıdığını hissediyordu. Ne olursa olsun dayanmak zorundayım, diye düşündü. Ama bu düşünce öylesine canlıydı ki, yüksek sesle söylenmişden farksızdı. New York'tan buraya kadar yaptığı uçak yolculuğunu anlatmakta olan Ed'in söylediklerine kulak vermek için kendini zorladı.

Taksiye bindikleri zaman Ed, "İşte böyle," diyordu, "Herşeyi bir yana bırakıp geldim buraya. Bundan sonraki görevim ne "

"Sen önce şuna cevap ver Ed, kitap ne demeye bu kadar gecikti?"

"Çünkü, Allahın belâsı bir kitapçıyı bu işe seçtiniz de ondan. O beceriksizden başka ne beklenirdi ki,"

Tyler bir sigara yaktı. Sinirlenmemeğe çalışıyordu. Kendisinden beklenmiyecek derecede tatlı bir sesle, "Peki geçelim bunu," dedi, 'Burada göreceklerini bir dergiye, ya da bir gazeteye yazarak zahmetinin karşılığını fazlasiyle alabileceğini düşündük."

Ed soğuk bir sesle, "Peki bu arada ne ile geçineceğim?" diye sordu.

"Burada kalacağın üç dört gün için sana hükümetin geçici görevli bir memuruna verdiğini vereceğiz, yani yirmi beş dolar gündelikten başka zaruri masraflar..."

"Beni milyoner etmiyecek bir para."

"Chuck'ı Birleşik Devletler Senatosuna seçtirebilirsen eder pekâlâ." Ed bir kahkaha attı. Tyler durumunu değiştirmeden devam etti. "Bu işi ciddiye al, rica ederim... Ben seni bir iş için bir yere çağırdım mı, orada senin çıkarına birşeyler vardır mutlaka."

İkindi göğü bulutlanmağa başlamıştı. "Şans işte," diye homurdandı Tyler, "Fener Alayı sırasında yağmur tutturmasa bari. Ed allasen kaçırma bu fırsatı. Sürt burunlarını bütün basın birliklerinin güzelce. Öyle bir olay ki bu... Bir kere, yıllar yılı eşi görülmemiş derecede rengârenk bir kampanya açıyoruz. Bu işe eski zaman gösterilerinin havasını verebilmek için hiçbir zahmetten kaçınmamamızın nedeni ise sırf siz ya-

zarlara yazmağa değer birşeyler verebilmektir. Ben senin bu olayı ilk olarak New York gazetelerine bildirmeni istiyorum. Miting sona erer ermez telefona sarılırsın. New York'un bu işi ele aldığı dakikada taşra basınının kapıları ardlarına kadar açılacaktır."

Taksi onları parkın öbür yanına götürüp bırakmıştı. Tyler ise, Ed'e söylediklerine öylesine dalmış bulunuyordu ki, yanlış yerde indiklerinin farkına varmadı. Avucunu dolduran bozuk paralar arasından taksi ücretini güçlükle ayırdı. Beyni kafatasının içinde donmuştu sanki. Taksi oradan uzaklaştıktan sonradır ki, çevresine bakındı. "Hani kalabalık, hangi cehennemin dibinde?" Arrowhead'dekine benzer bir fiyasko düşüncesi bütün vücudunu ürpertti. Ed şaşkın bir gülümsemeyle yüzüne bakıyordu. "Tee karşı tarafta katır anırmasına benzer bir gürültü var," diye homurdandı.

Tyler, tesbih çiçekleri, yıldızlar, çimenlik tarhlar arasında kıvrılan dar yolda olanca hızıyla koşmağa başladı. Golf sahasının öbür yanındaki Gulf Bulvarı boyunca sıralanmış binalar önündeki ağaçları, ağaçlar altında toplanmış beyaz gömlekli erkeklerle, ince entarili kadınlar kalabalığını, bakır renkli bulut kümeleri rasından sızan aydınlık içinde görebiliyordu. Kalabalık küçük kara bir beneği andıran bir adamın çevresini almıştı. Tyler çimenliğin ortasından o yöne doğru ilerlemeğe başladı. Öylesine hızlı gidiyordu ki Ed'in hırıltılı solukları her an biraz daha gerilerde kalıyordu.

Kalabalık büyüktü, canlıydı, neşeliydi; millet gülüp eğlenmek için dışarı uğramış bulunuyordu. Koyu elbiseli bir kasaba söylevcisi durmadan birşeyler söylüyor, kanter içinde kelimeleri yuvarlıyarak, belki bininci defa: "Şunu demek istiyorum ki...", "Yani sizin anlıyacağınız..." diye tekrarlıyordu. Tyler nihayet yanına gelebilmiş olan Ed'e gülümsiyerek baktıktan sonra, "Chuck gelmemiş daha... ama şu kalabalığa bak." dedi.

Millet gülünce o da, hem biraz daha yüksek sesle gülüyor; millet el çırpınca, o da çılgınca alkışlıyordu. Ed James kulağına eğilip, "Kim bu herif?" diye sordu. Tyler adamı ömründe bir kere bile görmemişti, ama, "Bu bölgenin liderlerinden biri," demekten kendini alamadı. "Bu taşra liderleri epeyce oy sürükler peşleri sıra."

İçindense 'Herif berbat' diye söyleniyor, parkın öbür yanında taksiden inmiş olduklarına şükrediyordu. Yeniden endişelenmeğe başladığı sırada ise, klâkson gürültüleri arasından

hoparlörlü kamyonun sesini farketti. Dağ-köylüler bandosu "O Susanna"yı çalmakta, kamyon bulvar boyunca ilerlemekteydi. "Chuck geliyor" diye bağrışmalar başlamıştı. Kamyon kalabalığın ortasında kaldırıma yanaştı. Beş Dağ-köylü mızıkacı arka kapağın üzerinde yer almıştı. "Her Vatandaş Bir Milyoner"i çalmağa başlayınca kalabalık arasında bulunan bazı gençler de şarkıya katıldılar. Tyler da çevresindekileri coşturmak umuduyla başladıysa da, çoğunluk sessizce durup gösteriyi seyretmekle yetindi.

Derken, Chuck'la ailesini getiren küçük spor otomobil kamyonun yanına yanaşıp durdu. Çocukların gözleri kızarmıştı, yorulmuşlardı. Üçü de arka koltukta ayakta duruyor, ellerindeki bayrakları sallamak için pek hevesli görünmüyorlardı. Burunları akmıştı. Tyler'ı görür görmez "Toby amca" diye bağrışmağa başladılar.

Tyler, Ed'i de ardınca sürükleyerek kalabalık arasında yol açtı. Chuck'ın ağzı kulaklarındaydı. Küçük otomobilin direksiyonu başında bir çiftlik delikanlısını andırıyordu. Yanakları tombul kırmızı elmalar gibi pırıl pırıldı. İlk sözü, "Steve nerede?" diye sormak oldu. Tyler da "Geliyor" diye bağırdı. Uçaktan indiğinden beri hiç içki içmediği halde sarhoş gibiydi. Chuck o kuru, emredici sesiyle dişlerinin arasından sordu: "Peki ne haltetmeye ayrıldın onun yanından? Şimdi sen şunları otele götür. Ben de hemen geliyorum."

Sonra çevikçe otomobilden inip kamyonun arka kapağı üstüne çıktı. "Hadi bakalım delikanlılar, başlıyoruz." diye bağırdı. Mızıkacılardan birinin elindeki okarinayı alarak çalacakları türküyü söyledikten sonra, halkın bağrışmaları tepinmeleri arasında, bando eşliğinde çalmağa başladı. "Bir de muarızlarım diyorlar ki; benim içim temiz, vicdanım rahat değilmiş... Oysaki sevgili vatandaşlarım, bir insanın tatlı patetis üzerine havalar çalabilmesi, ancak temiz bir vicdana sahip olmasıyla mümkündür. Evet siz vatandaşlarımın buraya Şişko Galbraith'i çok sevdiğiniz için toplanmış olduğunuzu biliyorum... her birinizin o koca petrol kumpanyalarında büyük hisseleriniz, demiryolları bonolarınız, otobüs şirketlerinde de öylesine geniş çıkarlarınız var ki, bunlarla ne yapacağınızı bilemediğinizin farkındayım. Şişko Galbraith'e gelince onun derdi günü, tanrıyla kullarının önünde bana iftira etmek, adımı kötüye çıkarmak için ne lâzımsa yapmaktır. Diyor ki, ben Halk Hizmetleri

tim kurulu üyesi olarak, yaşlı bayan Mulligan'ın bir odasında kira ile oturduğum günlerde, yüz havlusu yürütmüşüm, ulus parkından çiçek fidesi, ağaç fidanı aşırmışım... Bu gece de, babamın damarlarında zenci kanı olduğunu, benim zavallı yaşlı anacığımı para sızdırmak için nasıl döğdüğümü anlatacakmış. Tabiî Şişko Galbraith'in bu uydurmalarını duyan o koca göbekli sömürücüler, bankerler, tefeci tüccarlar sevinçlerinden deliye dönecekler; kendi çıkarlarını koruyan Şişko Galbraith'in, benim gibi fakir, zavallı, okul yüzü görmemiş bir dağ-köylüyü, yani vatandaşlarına hizmet etmekten başka suçu olmıyan Chuck Crawford'u bozguna uğratması karşısında bayram edeceklerdir... Cehennem zebanileri gibi kahkahalar atacaklardır. Atsınlar bakalım. Sevinebildikleri kadar sevinsinler. Ama oylar bizim elimizdedir. Onlarınsa paralarından, gazetelerinden, lüks otellerde özel dairelerinden başka neleri var... Şişko Galbraith'in bu ilk yoklamadaki kazanma şansı, gayya kuyusuna düşen mikadan bir oyuncağın kurtulma ihtimalinden daha zayıftır."

Tyler Ed'in kulağına eğilerek, "Milleti nasıl elde ediyor, görüyorsun ya... Bu senin gazetecilik hayatının en büyük malalesi olacak Ed. Hadi eyvallah şimdilik." dedi. Bu sırada alkışlar yüzünden Chuck konuşmasına ara vermişti. Tyler spor otomobilin direksiyonuna geçip marşa bastı. Çocukların en küçüğü ağlamağa başlamıştı. Diğer ikisi "Billy donunu ıslattı" diye bağırıyorlardı. "Biraz acele etsek iyi olur Toby," dedi Sue Ann "Homer'in o katırı artırmaya koyuşunu bir görecektin... Katır bile hoşlandı bu işten." Birdenbire esen kuru bir rüzgârın kaldırdığı toz bulutu yüzlerine çarptı. "Çok yorgunsun değil mi, Sue Ann?" dedi Tyler.

"Bir yatağa boylu boyunca uzanıp bir çocuk gibi hüngür hüngür ağlıyabilirim." Başını tek bir saniye genç adamın omzuna koydu. Sonra dikiz aynasını yüzünü görebilecek şekilde ayarladı. "Oh, şu halime bak" dedi, "Yüzüm gözüm birbirine karışmış."

Tyler uzunca bir süre, burun deliklerinde saçlarının hafif kokusunu, başını koyduğu omzunda ise bir çeşit karıncalanma hissetti. Otomobili otelin önüne çektikleri sırada gökyüzünü bulutlar kaplamış, caddeleri tozlu rüzgârlar tutmuş bulunuyordu. Çocukları ellerinden tutmuş, başlarını rüzgârdan öne eğmiş olarak beraberce, otele doğru koşa koşa gittiler.

Tyler ilk iş olarak Valinin gelip gelmediğini otel kâtibinden öğrenmek istedi. Valinin değil, hayalinin bile gelmemiş ol-

duğu haberini aldı. Odasının bulunduğu kata çıktığı sırada bir ara, nasılsa asansörden dışarı bakıyordu ki, ipek pırıltılı külrengi ceketli bir adam gözüne ilişti. Yazı masasına eğilmiş adamın geniş sırtı tanıdık bir sırta benziyordu. Asansör hareket etmiş olduğu için bir üst kata kadar beklemekten başka çare yoktu. Kendisini aşağı indirecek asansörü beklerken epeyce sinirliydi. Evet gördüğü adam vali idi. Yanındaki koltukta ise, eflâtun bürümcüğü içinde pek iriyarı görünen Bayan Baskette oturmaktaydı.

"Ooo Bayan Baskette, Bayan Crawford her yerde sizi arıyor. Yağmur yüzünden güçlük çekmediniz inşallah."

Bayan Baskette incecik sesiyle, "Delikanlı," dedi, "Valiyle ben kimseye görünmeden yan kapıdan girdik ki, kocamla uzıcık başbaşa kalabileyim... Çünkü böyle bir fırsat her zaman elime geçmiyor."

Vali başını kaldırıp karısıyla ayni fikirde olduğunu işaret ettikten sonra, tekrar mektubunu yazmağa koyuldu.

"Bayan Crawford ikinizi de kendi dairesinde dinlendirmekten çok memnun olacaktır... Hemen gidip burada olduğunuzu haber vereceğim."

Telefon edebilmek için otelin ana giriş holünden geçmesi lâzımdı. İkindi kalabalığı arasından kendine bir yol açmağa çalıştığı sırada, buruşuk ablak yüzlü, çok iyi tanıdığı şişman bir adamla karşılaştı. Bu adam Galbraith taraftarı, Tüccarlar Birliği Başkanı Pete Spencer'di. "Hey, Pete... sizin şampiyon ne alemde?"

"Mükemmel," diye güldü Pete, "Ama bakıyorum sen yorgun gibisin Spotswood. Chuck Crawford'un da bitkin bir halde olduğunu söylüyorlar, hattâ Houston Park'ta sesi öyle kısılmış ki, ancak fısıltıyla konuşabilmiş."

"Bu akşam Opera binasında yapacağı konuşmayı dinleyince görürsün," dedi Tyler.

'Bana bak Spotswood, biri valiyi şehre girerken görmüş, doğru mu?"

Tyler hiç renk vermeden 'hayır' anlamına başını salladı. "Benzetmiş olacaklar... Ben bile bir iki dakika önce buraya gelirken tıpkı Steve'e benziyen birini otomobile binerken gördüm. Eh, hadi şimdilik eyvallah. Galbraith üstüne para koyacak birine rastlarsan bana yollamayı unutma. Bu seçimde bir iki bahis kazanayım, istiyorum."

Telefona gidip Bayan Jacoby'yi buldu. "Bayan Crawford'a

söyle amcası ile yengesi gelmiş, ara katın salonunda kendisini bekliyorlar. Hiç vakit geçirmeden insin oraya."

Sonra doğru Jerry Evans'ın dairesine çıktı. Salonun ortasında uzun bir masa vardı. Üstü, güller, eğrelti yaprakları, otelin en güzel gümüş takımları ile donatılmış bulunuyordu. Jerry Evans'la Norman Stauch ise köşedeki büfede sıralanmış viski, cin şişelerini gözden geçiriyor, çeşit çeşit kokteyllerin tadını kontrol ediyorlardı. "Şampanya da bulundursak mı, ne dersin Toby?"

Tyler öyle bir telâş içindeydi ki, konuşmakta güçlük çekiyordu. Nefes nefese bağırdı: "Steve'i hemen buraya almamız lâzım. Pete Spencer'le avenesi bütün koridorları tutmuş bulunuyorlar. Bahse girerim ki, kulaklarına kar suyu kaçmış, Steve'i yakalayıp kendi taraflarına çekmek için kandırmak niyetindeler. Dük sen hemen otelin müracaat masasına telefon edip, Vali ile buluşacağınızı, ama bunun özel bir toplantı olduğu için Valinin hiç kimse tarafından rahatsız edilmek istemediğini, arıyan olursa böyle söylemelerini tembih etsen iyi olur. En iyisi, soran olursa valinin burada bulunmadığını söylesinler. Ben de gidip nöbet bekliyeceğim. Bir Numara neredeyse gelir şimdi."

Sue Ann çoktan işe koyulmuş bulunuyordu. Tyler asansörden dışarı adımını atar atmaz onun o genç kız sesiyle konuşmakta olduğunu duydu. Çocuklar hemen yastık savaşına başlamasalarmış, o da daha erken aşağı inip Baskette'leri karşılayabilecekmiş. Bayan Baskette ise çocuklara bayıldığını, onları hemen görmek istediğini söyledi. "Mükemmel öyleyse Bayan Baskette, biz de Valiyi Bay Evans'ın ziyafet vereceği salona bırakır, doğruca çocukların yanına çıkarız... Yumurcaklar oteli yerle bir etmeden önce gitsek iyi olur." Vali kendisinin de çocukları çok sevdiğini, onlarla birlikte gelmek istediğini söyledi. Tyler geride durmuş, sırıtarak başını sallıyor, söze karışmıyordu. "Hadi öyleyse, Toby, eğer hâlâ nefesleri tükenmemişse, onların hakkından bir sen gelebilirsin." "Bizimkiler hep büyüdüler artık" dedi Bayan Baskette, "Ne fena." Otelin geniş, serin koridorunda giderlerken Sue Ann şöyle diyordu: "Bu akşam Opera binasında Vilinin Homer'i halka takdim etmesi hakikaten çok heyecanlı birşey olacak. Zati bugün bizim için öyle fevkalâde bir gün oldu ki... Nereye uğradıksa halk Homer'i çılgın gibi karşıladı, sizin gelişiniz ise buna tuz biber ekmiş olacak." Hep birlikte çocukların odasına girdiler. İkisi ge-

niş karyolaya, en küçükleri Billy ise sedire uzanmış duruyorlardı. Güler yüzlü zenci dadı aralarında dolaşmaktaydı. Çocuklar iri yuvarlak gözlerle tavana bakıyor, sakin sakin yatıyorlardı.

Vali gırtlağını temizledi. Bayan Baskette ise cıvıltılı bir sesle: "Aman ne şeker şeyler..." dedi, "Kocanızı tanımıyorum Bayan Crawford, ama şu kadarını söyliyebilirim ki, böylesine tatlı genç bir hanımla böylesine cici çocuklar edinmeyi becermiş bir adam, herhalde yabana atılamaz."

"Evet, Chuck'dan kötülerinin senatör oldukları çok görülmüştür," dedi Vali.

Tyler da yapmacık bir konuşkanlıkla söze karışarak, "İşte böyle sayın vali," dedi "Acaba bayanları başbaşa bıraksak nasıl olur? Dostlarımız da bizi bekliyorlar, herhalde."

Koridorda Vali tek kelime söylemedi. Tyler'ın da kafası bomboştu. Söyliyecek hiçbir şey gelmiyordu aklına. Islık çalmağa başlamak üzereyken kendini tuttu. Koridorun uzun tüylü halısı boyunca yan yana, hantal adımlarla ilerlediler. Gri üniformalı asansörcü kızın, "İyi akşamlar, Bay Spotswood," demesini gülümsiyerek karşılamak hoş bir şeydi, ama kız valiyi tanısaydı Tyler daha çok memnun olacaktı. Dördüncü katta da hiç konuşmadan, uzun koridor boyunca ilerleyip Jerry Evans'ın dairesine geldiler.

Tyler kapıyı açıp Valiye yol verdiği sırada göğsünü hafifçe kabartmaktan kendini alamadı. Oda, Havana purosu, gül, viski, Angostura birası kokuyordu. Konuklar yepyeni elbiseleriyle, tertemiz, pırıl pırıl, neşeliydiler. Tyler'ın zihninin bir köşeciğinde 'Para kokuyor' cümlesi canlandı kendiliğinden.

Hep bir ağızdan "Steve" diye bağırdılar. Jerry Evans, sol elinde bir kokakola bardağı, sağ elini uzatarak kapıya doğru ilerledi. "Bu bizim için hakikaten büyük bir zevk." Tyler ağır ağır gülümsedi. Sonra hızla dönüp tekrar asansöre koştu. Kafasındaki ses, 'bir imalâtçı gülümsemesi' diye tekrarlıyordu. Asansörle indiği sırada bile bu gülümsemeyi dudağının neresinde taşıdığını hissetmekteydi.

Holü geçip telefoncu kızın bulunduğu yere doğru yürüdü. Saçları açık sarıya boyanmış, sivrice yüzlü, taşbebek kirpikleriyle güzel kara gözlü bir kızdı. Tyler telefon rehberleri üzerinden uzanabildiği kadar ileri doğru eğilip kızın yüzüne bakarak, "Nasılsın şekerim," diye fısıldadı.

"Ooo Bay Spotswood siz bu sözleri...? Evet efendim, Bay

Bromfilde haber gönderilmiştir... Burası Alcazar oteli... İyi akşamlar efendim.. .Bay R. J. Higgins... Bay R. J. Higgins otelden ayrıldı."

"İnan bana Francie çok cicisin."

Kız yeni ay biçiminde yolunmuş kaşlarını kaldırarak ona baktı. "Servis kısmına söyleyin lütfen, burası santral efendim." Bu sırada kızın eli önündeki santral levhası üzerinde oradan oraya hareket ederek fişleri çıkarıp sokuyordu. Arada bir telefon numarası çevirmek için elini uzattığı zaman kırmızı tırnakları parıldamaktaydı.

"İlk yoklamalar sona erer ermez," diye fısıldadı Tyler, "Seninle şöyle başbaşa bir akşam yemeğinde iki kadeh içip, gösterileri seyretsek nasıl olur?"

"Ben içki içmem Bay Spotswood... Oyumu kime vereceğimi öğrenmek istemez misiniz?"

"Onu sonra konuşuruz. Bu akşam o kadar ciddisin ki, buraya ne söylemek için geldiğimi bile unuttum. Bay Evans, Vali ile bizden birkaç kişiye 465 numaralı odada ziyafet veriyor. Hiç kimseyle telefon konuşması istemiyoruz. Kim çağırırsa çağırsın 1503 numarada Bayan Jacoby'ye bağlarsın, ya da saat dokuza kadar beklemelerini söylersin... Anladın değil mi? Unutmazsın ya?" Francie açık sarı bukleli başını sallayınca Tyler'ın burnuna misk gibi bir esans kokusu geldi.

"Şu burnu kaf dağında olan Bayan Jacoby değil mi?" dedi kız dargın dargın, "Valiyi üçbeş kere aradılar, ama hepsini atlattım. Çünkü rahatsız edilmek istemediğini söylemiştiniz."

"İyi yapmışsın. Bundan sonra da öyle yap. Sen zati hiç yanlış bir şey yapmazsın, şekerim."

Genç adamın bir dakika derin derin gözlerinin içine bakmasına ses çıkarmıyan Francie, "Siz öyle zannedersiniz," dedi, "Burası Alcazar oteli, iyi akşamlar efendim. Hayır efendim danışma bürosu değil... Servis kısmına söyleyin lütfen."

Tyler istemiye istemiye oradan ayrıldıktan sonra bir sigara yakarak asansöre doğru gitti. Hayır, içkiye başlamak için vakit henüz erkendi.

Asma katta asansörden inip, Sue Ann'ın bayan konukları oyalandırdığı özel yemek salonunu dışardan dolandı. Yarı açık kapıdan tiz kahkahalar, tavuk gıdaklamalarını andıran karmakarışık gürültüler duyuluyordu. Garsonların biri gidip biri gelmekteydi. Tyler kararsız bir halde durdu. Öylesine yor-

gundu ki, yemekten sonra Baskette'leri Opera binasına götürmek üzere alınan tedbirleri bir kere daha gözden geçirmek için Sue Ann'la nasıl temas sağlıyacağına bir türlü karar veremiyordu. Yanında duran, kocaman saksı biçiminde şapkalı kızın, yeğeni Lorna Stockton olduğunu nice sonra farkedebildi.

Başlarını aynı anda birbirine doğru çevirmişlerdi. "Hele şükür, kuzenim Tyler Spotswood, ben de acaba daldığı hayal âleminde daha ne kadar zaman kalacak diye merak etmeye başlamıştım. Kim bu seni hülyalara salan? İçerde mi?"

"Lorna, şu Allahın belâsı kampanya yüzünden öyle yorgunum ki, ayak üstü mü, yoksa başaşağı mı duruyorum, farkında değilim. Neyse, sen nasılsın? Amcam Mat'la Haarriet yengem nasıllar?"

Lorna kıkır kıkır gülerek, 'Kuzenim Tyler seni bana Allah gönderdi herhalde," dedi, "Çünkü NEWS-DİSPATCH'in Anahtar Deliği Görünüsü sütununu bana verdiler, şimdi ötekileri anlatmak istiyorum."

"Bana daha önce niye haber vermedin Lorna? Seni Bayan Crawford'un yemeğine davet ettirebilirdim."

"Böylece de beni işimden attırmış olurdun. Çünkü, senin o Crawford çetesi hakkında Bay Carey'in ne düşündüğünü bilirsin."

"Biliyorum, sevgili Lornacığım, ama şimdi bayan Crawford'un seni kabul etmesini sağlarsam, bizi biraz kollarsın değil mi?"

Lorna hızlı hızlı başını salladı. "Evet, bayanların akşam yemeği konusunda nükteli birşeyler yazmam gerekecek. Akşam yemeği saatinde tavuklar toplantısı, görülmüş şey değil. Şimdi içerde püro içtikleri üzerine bahse girerim."

"Lorna, sen Bayan Stephen Rogers Baskette'i, eyaletin saygıdeğer bir numaralı kadınına yakışmıyacak birşey yapacak bir kadın mı sanıyorsun?"

Lorna'nın gözleri, Tyler'ın kendisine uzun hikâyeler anlattığı o eski günlerdeki gibi süzgünleşmişti. "Genç kız teessürlerini arzeyler," dedi.

"Gir içeri de gör," diyen Tyler bir not defteri çıkarıp birşeyler yazmağa başladı. "Bak Lorna, seni Bayan Crawford'la tanıştırırsam, mızıkçılık yapmazsın, değil mi?"

"Söz veririm... valla billa, gözüm önüme aksın... ama kadın biraz bayağı gibi geliyor bana, sen de dersin?"

Tyler iyice sinirlenmeğe başlamıştı. Kaşlarını çatarak ho-

murdandı: "Benim gördüğüm kadınların en zekisi, en tatlısı, en az bayağı olanıdır."

Lorna küçük kara gözlerinin şüpheci bakışlarıyla Tyler'ı süzüyordu. "Ne o, bakıyorum gene kaptırmışsın kendini. Ah şekerim gizlemeye kalkma, ben seni senden iyi bilirim."

Yüzü hafifçe kızaran Tyler hemen arkasına dönerek çiziktirdiği yazıyı Bayan Crawford'a götürmesi için bir garsona verdi. Tekrar Lorna'ya döndüğü zaman yüzü eski ifadesiz halini almıştı. "Sırf bu şakana karşılık olarak, Lorna... Ben de sana bu geceki mitingin can alacak noktasını söylemiyeceğim... Neyse yine de seni gördüğüme çok sevindim diyebilirim."

"Kızmadın ya Tyler, maksadım azıcık takılmaktı."

"O noktayı Sue Ann'dan sızdırmaya bak."

Sue Ann kapıya gelmiş duruyor, yeşil elbisesi pul pul pırıldıyordu. Saçlarını bukleler halinde başının üstünde toplamış, bir sıra parlak yıldızla süslü yeşil bir tülle bağlamıştı. Tatlı kısık sesiyle "Bayan Stockton," dedi, "Doğrusu sizin Toby ile akraba olduğunuzu bilmiyordum. Arayıp soruşunuza çok sevindim. Toby'nin yakınları bizim de yakınımız sayılır. İçeri buyurup bir fincan kahvemizi içmez misiniz?"

Lorna'nın hayran bakışlarını gören Tyler, "Güzel," dedi, "birbirinizden hoşlanacağınıza eminim. Lorna, senin için Opera locasında bir yer ayırtacağım... Gelecek hafta bir gün öğle yemeğini beraber yiyelim... tıpkı eski günlerde olduğu gibi." Lorna başını salladı ama bu son sözlere inanmadığı yüzünden belliydi.

"İnşallah," dedi.

"Yok, yok mutlaka, Lorna."

Asansörle yukarı çıkarken bir sigara daha yaktı. O kadar çok sigara içmişti ki, ağzının içi zehir çanağına dönmüştü. Ama kendini daha neşeli hissetmekteydi. Yemek sırasında içeceği iki kadeh içkiden sonra keyfi tamam olacaktı. Zavallı Lorna. Yıllarca önce Tyler onu sevmiş, sevdiğini sanmıştı. Şimdi koridor boyunca giderken, amca çocukları oldukları için evlenmemeleri gerektiğine gözyaşları dökerek karar verdikleri geceyi, bu karar üzerine hemen oturup ömrü boyunca zilzurna olacak derecede kafayı çekeceğini söylediği anı hatırlıyordu. Eh, kendisi bu sözünde durmuştu. Lorna ise, o gecenin ertesi gün Teğmen Stockton'la nişanlanarak hikâyenin tadını azcık kaçırmıştı, ama gene de güvenilebilir bir kızdı Lorna. Toplum

olayları sütununda Crawford'lara karşı insaflı davranacağı beklenebilirdi.

Jerry Evans'ın salonuna girmeden önce bir süre durup masadakilerin seslerini, kahkahalarını dinliyen Tyler ,o gece yapmak zorunda olduğu işlerden gayri bütün düşünceleri zihninden uzaklaştırmağa karar verdi. Dönüp aşağıya, bara inse de körtütük oluncaya değin içerek bu işi yapsa... Viski içme düşüncesi öyle kuvvetliydi ki, nerdeyse midesinin ısınmağa başladığını hissedecekti. Kapıyı itip girdiğinde içerdekiler çorbayı yeni bitirmişlerdi. Garson onun için de sıcak bir tabak ayırmıştı. Ed James'le Frank Goodday'in arasındaki boş yere oturdu. Kaşığını çorba içinde ileri geri oynatırken masada bulunanları seyretmeğe başladı.

En başta kırışıksız beyaz elbisesiyle iriyarı gövdeli Jerry Evans yer almıştı. Yuvarlak yüzü, beyaz kumaşın, çiçeklerin, gümüş takımların üstünde kocaman kırmızı bir ay gibi görünüyordu. Hemen yanında Vali oturuyordu. Keskin burnunun köprüsünde çatık gür kaşlarının azıcık yukarsından başlıyan siyah saçları geriye doğru taranmıştı. Steve Baskette, arada bir yudum su içerek lokmalarını ağır ağır çiğniyor, kendisine sorulan sorulara, ağır göz kapaklarının uzun kirpiklerini aşağı indirerek cevap veriyordu. Chuck onun karşısında yer almıştı. Frank Goodday'in herşeyden hoşnut, saf duruşu yanında Tyler, Chuck'ın kırışık alnını, ağzının iki köşesiyle gözlerinin çevresinde bulunan üzüntülü çizgileri, buruşukları farkedebiliyordu. Bıkkın, yorgun, yerini yadırgıyan bir haldeydi. Kendisinden beklenenden çok az konuşuyordu. Tam karşısında, saçları fırça gibi kısa tıraşlı, kocaman ağızlı kişnek sesli genç bir adam vardı ki Baptist kilisesinin vaizi, Horton'un Her Vatandaş Bir Milyoner komitesi başkanı Muhterem Chester Bigelow oturmuş bulunuyordu. Masanın öbür ucunda yeralmış olan Norman Stauch büyük bir neşe içinde yiyip içiyor, kendisini ablak çehreli bir Noel Baba hoşgörürlüğü ile dinliyen Yargıç Banning'e Arizona'da vurduğu besili ördeğin meğer içi doldurulmuş bir ördek olduğunu, başını geri atıp kahkahalarla gülerek, anlatıyordu. Ed James; Frank Goodday; Herb Jessup ses çıkarmadan konuşulanları dinliyor, Muhterem Bigelow ise konuşmak için fırsat kolluyordu. Ama su kaplumbağasının masaya gelmesiyle Yargıç Banning ondan atik davranıp ön alarak su kaplumbağalarının avlanması hakkında, çocukken Shreveport bataklıklarında su kaplumbağası avına

çıktıkları sırada gördükleri yılanlar üzerine bir seri hikâyeye başladı. Şampanyalar patladı. Yaşlı yargıcın durmadan anlatması, bu yüzden Muhterem Bigelow'un söze karışmak için fırsat bulamayıp sabırla beklemek zorunda kalması Jerry Evans'ın hoşuna gidiyor olmalıydı.

Tyler tabağındaki koyu jelâtin gibi şeyden bir lokma almağa çalıştıysa da, bir türlü yutamadığından, tıkanmamak için garsondan bir kadeh viski istemek zorunda kaldı. Mitingden önce içmemek için kendi kendine söz vermişti ama bir kadehin zararı dokunmazdı.

Garsonun büyük bir gümüş servis tabağı içindeki Alaska Puding'ini göstermek üzere masanın çevresinde dolaştırmasından hemen sonra, ikide bir saatini çıkarıp çıkarıp bakmakta olan Muhterem Bigelow ayağa kalktı, mitingi başlatmak için Opera binasına gitmek zorunda olduğunu, kusuruna bakmamalarını, ayrıca herkesin saat dokuz-kırkbeş'den on-onbeş'e kadar radyoyu dinlemeği unutmıyacağını ümidettiğini bildirdi. Chuck da kalktı, kolunu Muhterem Bigelow'un köşeli omuzuna atarak onunla birlikte kapıya doğru giderken, kulağına heyecanlı heyecanlı birşeyler fısıldadı. Güle güle demek üzere Jerry Evans da kalkıp kapıya gitmişti.

Geri dönen Chuck masayı dolanıp Tyler'ın arkasında durdu. Sonra onu tutup kaldırarak kendi oturduğu yere doğru götürdü. Halinden hoşnut bir homurtu çıkarıp, sandalyesine yığıldıktan sonra da Tyler'a kendi yanında, valinin karşısındaki yere oturmasını işaret etti.

Bu arada Jerry de yargıç Banning'in yanına oturmuş ona İskoç hikâyelerinden birini anlattırıyordu. Masanın o ucunda herkes gülüyor, herkes bir hikâye de kendisi anlatabilmek, ya da araya bir iki gülünç söz sokuşturabilmek için fırsat kolluyor, tetikte bekliyordu.

Tyler, Vali, Chuck ise perde ardına gizlenmiş gibi sessiz, tek kelime söylemeden birbirinin yüzüne bakmaktaydılar. Tatlılarından bir lokma bile almadan tabaklarını ileri doğru itmişlerdi.

Chuck alçak sesle hızlı hızlı konuşmağa başladı: "Senin senato için adaylığını koymak istediğini bilseydim, ben Allah seni inandırsın, beklerdim... Ben gencim daha... Eğer bu dönem sonunda senato adaylığını koyacak olursan bütün teşkilâtımla seni destekliyeceğim... Bence sen bu eyaletin elli yıldan bu yana gördüğü en iyi valisin... Evet, Senatör Koca Heights ba-

lık suratlı iyi bir adam, ama o daha çok bu milletin politikasını değil de katır yetiştirmesini iyi bilir. Şurda iki yılı kaldı zati... Allah kahretsin, belki de istifa eder. Bak Steve, eğer Senatoya girmek istiyorsan ben seni oraya sokabilirim. Gerekirse ben kendim bile istifayı basabilirim."

Vali uykulu uykulu homurdandı: "İki adamın kâğıt üzerine geçirip imzalarını atamıyacakları bir işde anlaşma yapmaya kalkışmaları boşuna bir gayret olur."

Chuck sesini yapmacıklı bir şekilde yükselterek, "Bana güvenmiyorsan bile, Toby'ye güvenebilirsin, Steve..." dedi, "Cümle alem bilir ki, Tyler Spotswood sapına kadar dürüst bir adamdır... Yani sana şunu söylemek istiyorum ki, bu geceden sonra teşkilâtımızın sesi yalnız bu eyaletin dört bucağında değil, bütün yurdun her tarafında duyulacaktır."

Steve Baskette birşey söylemedi. Masanın öbür ucunda bir kahkaha bir hay huydur gidiyordu. Derken Vali, kelimeler dudaklarının arasından güçlükle dökülüyormuşcasına, ağır ağır şöyle mırıldandı: "Ben sürülerin yem borıuları ile güdüleceğine inanmıyorum."

Tyler söze karışarak neşeli bir sesle, "İsterseniz işi şu yönden ele alalım," dedi, "Her ikiniz de gerçekten tarafsız seçmenlerin desteğine sahip bulunuyorsunuz... yani herhangi bir kurulun elde edemiyeceği oylara. Valinin yüzbin'e yakın bir oy çoğunluğuyla seçildiğini biliyoruz. Bizim bölge Chuck'ı Millet Meclisi üyeliğine seçtiği zaman ise Chuck, Willy Green'i bire karşı üç farkla altetmişti. Bence, Steve'e çoğunluğu sağlıyan bağımsız aydın seçmenlerin oylarıdır ki, Chuck'ı Senatoya gönderecektir. Biz istesek de, istemesek de... antr parantez bütün samimiyetimle ben şahsen istiyorum diyebilirim... birleşmek, birlikte hareket etmek zorundayız, çünkü ayni seçmenlerin desteğine sahip bulunuyoruz. Bu desteği parçalarsak hepimiz kaybetmiş oluruz."

Vali bir garson çağırıp ku'ağına birşeyler fısıldadı. Garson gitti, bir tabak ekmekle bir şişe salça getirdi. Vali tek kelime söylemeden ekmeğin üzerine salça döküp çatalıyla yaydıktan sonra ısırdı. "Yemek üstüne tatlı yemem" dedi. Gözleri tabağında sessizce oturmuş, lokmasını çiğniyordu. Masanın öbür ucundan, Yargıç Banning'in monoton sesiyle anlattığı bir seyyah hikâyesine gülen Stauch'un at kişnemesini andıran kah-

kahası duyulmaktaydı. Derken ortalığa bir sessizlik çöktü, herkes Steve Baskette'in söyliyeceklerini merakla bekliyordu.

Masanın her yanından duyulan keskin bir sesle, "Bence Clyde Galbraith hiçbir şekilde güvenilecek bir adam değildir," dedi. Hiç kimsenin yüzüne bakmadan peçetesini ağır ağır, dikkatli dikkatli katladı, kendisi bakımından ziyafetin sona erdiğini göstermek istiyormuşcasına sandalyesini geriye itti.

Garsonlar viski bardakları, purolar dağıtıyordu. Tyler çakmağını çıkarıp önce Valinin, sonra Chuck'ın purosunu yaktı. Tam kendisininkini de yakıyordu ki, Jerry öteden seslendi: "Bir ateşle üç kişi, dostum, jamais de la vie" Tyler ise, "Öyledir yiğit," dedikten sonra çakmağı söndürüp tekrar yaktı. Üçü birden ayağa kalktılar.

Chuck sordu: "Saat kaç, Toby?"

Tyler saatine baktı, "Sekiz otuza geliyor."

"Tam Opera binasında bulunmamız gereken zaman... Peki şu senin geçit resmi hangi cehennemin dibinde, Toby?" Chuck'la Vali pencereye doğru gitmişlerdi. Diğerleri de onların ardındaydı. Garsonlar sandalyeleri öteye çekmişti.

"Geçit nerdeyse başlar." Tyler boynunu iğip aşağı doğru, sokağa baktı. "Sayın Vali bizler evvel zaman gösterilerini politikaya eklemenin çok yararlı olacağına inananlardanız..." dedikten sonra garsonlardan birine seslendi: "Hey, delikanlı, bu pencereler nasıl açılıyor?"

"Açılmaz, efendim, çünkü hava ayarlama tertibatı var."

"Sen açılmaz sanırsın," dedi Chuck, "Toby git bana Jackie'yi çağır, hırsız çantasını da alıp getirmesini söyle... O herşeyi açar."

Jackie Hastings içeri girdiği sırada aşağıdaki caddeden trampet sesleri, hoparlörlü kamyonun gürültüleri duyulmağa başlamıştı. Jackie'nin ardı sıra gelen delikanlı, sarkık çenesinde kıllı benler bulunan, sarsak tavırlı, iriyarı bir boksördü. Uzun kolları, kemikli bilekleri, muz hevenklerini andıran kocaman elleri vardı. Bir gözünün ötekinden daha küçük oluşu suratına şaşı bir esrarengizlik veriyordu. "Ooo, Saunders benim eski döğüş arkadaşım da gelmiş," diyen Chuck delikanlının kaburgalarına bir yumruk attı.

Saunders eğilerek arkadaşça sırıttı. Elinde küçük bir aygıt çantası vardı. Jackie Hastings'le birlikte, otelin giriş kapısı üstündeki balkona açılan pencerenin hava geçirmez bantla-

rını, göz açıp kapayıncaya kadar sökerek pencereyi açtılar. Odaya nemli sıcak bir havayla birlik, caddeden gelen ayak patırtıları, otomobillerin klâkson sesleri doldu.

"Bu çocuklar var ya, bunlar ben kimi, ya da neyi paralayın dersem onu dakkasında paramparça ederler," diyen Chuck onların sırtlarına birer şaplak indirdi.

Tyler durumu açıklamak için, "Hoparlör şebekelerimizi hep bunlar kurarlar," dedi.

Hoparlörlü kamyon tam aşağıdan Chuck'ın bir demecini tekrarlıyan plâğı harekete geçirip, sesi kulakları sağır edecek derecede sonuna kadar açmıştı:

"İçinde yaşadığımız yıllar, alelâde vatandaşın zaferini sağlıyacağı, alelâde vatandaşın, hükûmeti, hattâ bütün medeniyeti yeniden ele geçireceği yıllardır. Bu çağ halkın haklarını koruyacak; halkın, halk için, halk tarafından idare edilme ilkesini çiğnetmiyecek olan alelâde halk çocuklarının seçilmeleri gereken çağdır..."

Chuck çevik bir hareketle eşiği geçip balkona çıktı. "Sen de gel Steve," diye çağırdı, "Gel de kaç müşterimiz var görelim." Vali beyaz elbiselerini kirletmemek için dikkat edip çıktıktan sonra eğilerek aşağıya baktı. Tyler da onu takip etti. Steve Baskette gözlerini göğe kaldırıp havayı kokladıktan sonra, "Fırtına havası" dedi.

Caddede kızıl alevli ışıklar, beyaz hoparlörlü kamyonu, kamyonun ardına dizilmiş de, yazılı dövizleri rüzgârda uçuşan otomobilleri, dizinin iki yanında ilerliyen insanların omuzlarını, başlarını aydınlatıyor, karşı taraftaki binaların karanlık pencerelerinde yankılanıyor, alçak bulutların sarkan pembe saçaklarına doğru yükseliyordu. Hoparlörlü kamyon sesini keserek durdu. Arka tarafında bulunan iki projektörü balkondakilerin üzerine çevirmesiyle caddeden bir bağırıştır gürledi. Balkona doğru dönen insanların yüzlerini kızıl alevli ışıklar aydınlatmaktaydı. Hoparlörlü kamyon 'Her Vatandaş Bir Milyoner' plâğını çalmağa başladı.

Tyler Valinin birdenbire bir silâh namlusuyla burun buruna gelmiş gibi irkildiğini farketti. Chuck kollarını yana açarak zıplamağa başlamıştı. Derken Valiye sarıldı. Boyu Valinin boynuna erişebilecek kadar uzun olmadığından ancak beline sarılabildi. Valinin dudakları kara ,keskin bir çizgi halinde sıkılmıştı. Serbest kalan kolunu aşağıdaki kalabalığa karşı bir

iki kere salladıktan sonra, düşman kurşunundan sakınan bir adam gibi eğilerek, pencereden içeri girdi.

Tabloda bir figür olmak istemediği için Tyler ondan önce kirişi kırıp içeriye dalmıştı. Yardım etmek üzere uzattığı elini tutmıyan Steve Baskette hızla uzaklaştı. Tyler bu arada, kara kirpikler arasından hışımlı bir yılan bakışın kendi gözlerine saplandığını hissetti. Bu bir an sürmüş, sonra o ağır kirpikler aşağı doğru düşmüştü. Şimdi Steve Baskette, yargıç Banning'e şöyle diyordu: "Fener alayları düzenlemenin âdet olduğu o eski günlerde, bay yargıç, biz her köşebaşında bir katran varili yakardık. Hattâ bir seferinde, Tutuncari'nin yarısı bu yüzden yanıp kül olmuştu."

"Evet, yalnız viski fıçılarını da unutmıyalım," dedi Yargıç, o yumuşak sesiyle, "Her köşe başında bir fıçı da viski bulunurdu."

Chuck balkondan odaya atladı. "Her şey gösterişe bağlıdır, ben bunu bilir bunu söylerim... gerisine boşver." diyerek tozlu ellerini uğuşturdu. "Kapa şu namussuz pencereyi Toby, nerdeyse donup kaykılacağız be..." Ayaklarını yana açmış durarak ağzı kulaklarında gülümsüyor, odadakilerin yüzüne bakıyordu. "Kusura bakmazsanız, baylar, Toby ile benim söylev üzerinde yapılacak biraz işimiz var. Yarım saat sonra salondayız. Toby bana ne söyliyeceğimi bildirir ,ben onları tekrarlarım... Sahnedeki oturma işini Bay Jessup düzenliyecek... Hey, Herb nerelerdesin yavu? Sesin soluğun çıkmadığı için seni bu gece hiç görmedim."

"Buradayım," diyen Herb Jessup iri gövdesini sandalyeden ağır ağır doğrulttu. "Baylar, bana sorarsanız artık gitme zamanı geldi."

Chuck, Tyler'ı kolundan tuttuğu gibi hole çıkardı. "Nerde o namussuz goriller?"

"Tee şurada, 425 numaralı odadalar."

Kapıya vurmadan içeri girdiler. Chuck hemen bağırıp çağırmağa başladı. "Allah senin belânı versin emi ulan murdar Jackie. Ne biçim bi' fener alayıydı, ulan o ha? Ben sadece on parça kızıl alev sayabildim. Ben sana parayı sakınma, demedim miydi? Ben sana o binliği neye verdim sandındı, ha? Ulan üstüne hazır polis kuvvetleri sevkedilmemiş bir kalabalığa kalabalık dendiğini sen nerde duydun?" Jackie Hastings, "Kızma Bir Numara," dedi mavi gözleri parıldıyarak. Her zaman için tam anlamını bulmamış bir ifade taşıyan kalkık burunlu yü-

zü soğuk bir hal aldı. "Bense çocuklara iyi bi' iş becerdiklerini söylüyordum."

"Saunders ile Crummit nerde?" Saunders ile sivri kafalı, kabarık göğüslü bir adam banyo kapısı önünde belirdi. "Orada viski zıkkımlanıyordunuz, herhal. Bana bakın, eğer miting sona ermeden kafa çekecek olursanız hepinizi defedeceğimi bilmiş olun. Eğer siz orospu çocukları sizi hapisaneden uzak tutanın ben değil de başka biri olduğunu sanıyorsanız çok yanılıyorsunuz. Ben bu gece için ne istemiştim? Opera binası önünde bi' tırafik tıkanıklığı ile, saat sekize gader salondaki bütün yerlerin dolmasını. Bence o kırmızı alev sallıyan bir avuç lise talebesinin hiçbir kıymeti yoktur."

Saunders sızlanarak, "İstersen azcık daha zenci delikanlısıyla Meksikalı toplıyabilirim, ama vakit birez geç oldu."

"Allah kahretsin, benim istediğim beyaz kalabalığı."

"Artık miting başlamış bulunuyor. Bizim Muhterem açış nutkuna başlıyalı yarım saat oldu." dedi Tyler.

"Salonda kaç adamımız var, bizim?"

"En azından yüz kişi, Bir Numara." diye sızlandı Jackie. "Allah seni inandırsın, opere tıklım tıklım dolu. Az önce ben gözlerimle gördüm."

"Pekâlâ, hemen haber sal, Valiyi bir güzel alkışlasınlar. İçeri girerken, konuşmaya başlayınca, bütün konuşması süresince coşkun bir şekilde alkışlasınlar. Ne söylediğini duysunlar, duymasınlar ziyanı yok. Kendim için birşey istemiyorum, millet beni nasıl olsa alkışlar, ama ben Valinin de evine memnun gitmesini istiyorum. Çünkü, adam sudan çıkmış sıpaya döndü bugün."

Bir küfe dolusu kömürün, kömürlükten aşağı boşaltılışını andıran bir şakırtı gelmesi üzerine Chuck irkilerek: "Bu da ne?" diye sordu.

Jackie Hastings göğsünü şişirdi: "Aha yağmur derler buna, Bir Numara. Şimdi, seni bir sürü boşuna masraftan korumuş olduğum için memnunsun herhalde?"

Saunders pantalonunu yukarı çekerek Chuck'a yaklaştı, "Büyük bi'kalabalık toplamış olsaydık bilem, hepsi iliklerine kadar ıslanıp evlerine dağılacak, gene de Galbraith'e vereceklerdi oylarını... Sen hele salonu bir gör de ondan sonra, Bir Numara. Hem millete sokaklarda ayaz kestirip soğuk aldırmaktansa, hepsini bi'salona doldurmak daha iyi değil mi, ha?"

"Pekâlâ, pekâlâ," dedi Chuck asık bir suratla. "Hadi, şimdi iş başına."

En önde Jackie Hastings çıktı, onun ardında Chuck'la Tyler, en geride ise Saunders'le Crummit olmak üzere, ayak seslerini boğan uzun tüylü koridor halısı boyunca ilerleyip asansöre doğru gittiler. Bu düzende yürümeği iyice bellemişler gibi kısa, hızlı adımlarla gidiyorlardı. Asansör onları zemin katındaki garaja indirdi. Beyaz boyalı Lincoln'ın geniş arka koltuğuna Chuck'la Tyler, ön kısma da diğer üçü yerleşti. Caddeler drenaj deliklerine çamurlu zifos suları boşaltmaktaydı. Tyler, sesinde hafif bir kikirdeme ile, "Senin söylevi yarıda bırakıp dağılamazlar, hiç olmazsa," dedi. Chuck gülümsemedi ama, duymamış gibi arkaya yaslanarak, gözlerini otomobilin tavanına dikti.

Opera binasının arka kapısına doğru koşarak gitmek zorunda kaldılar. Chuck ateş püskürüyordu. "İçinizden bi'namussuz çıkıp da, bi'şemsiye almayı neden akıl etmedi?" Sahne arkasının tozlu, paslı demir merdivenini ter içinde, aceleyle çıktılar. "Amma da pis bi'külüstür yangın kapancasıymış ha," diye homurdanan Chuck, "Biz bunu yerle bir edip, yenisini yapacağız." diyordu.

Sahneye çıkmadan önce, soluk almak için, bitki resimleriyle kaplı bir dekor panosu önünde durdu. Panoyu dikkatle seyrediyordu. Tyler de tam gerisindeydi. Kalbi hızla çarpıyordu. Yargıç Banning yağ-yumuşak sesiyle konuşuyor, durmadan konuşuyordu. Bulundukları yerden sahne üzerindeki kadın erkek dinleyicilerin profilleri görünmekteydi. Ondan sonra, salonun bir kısmı, yumru yumru başlar, soluk pembe çehrelerle beneklenmiş mor gölgeli kısmı geliyordu. Chuck olduğu yerde duruyor, balıklama dalışa hazır bir kimse gibi, bütün vücudu gergin, bekliyordu. Elini ensesinde, yüzünde dolaştırdı. Başını geriye çevirmeden, homurtulu bir sesle, "Bir mendil ver!" dedi. Tyler, katlanmış, temiz bir mendili uzattı. Chuck'ın eli hem buz gibi soğuk, hem titriyordu. Bütün vücudu da, yağmur fırtınasına tutulmuş bir av köpeği gibi ıslanmış, titremekteydi. Derken birdenbire parlak sahne ışığına doğru atıldı. Yüzü çocuksu, pembe; gözleri iri, yuvarlak; etli dudaklarında arsızca bir gülümseme olduğu halde; hızlı, serbest, kısa adımlarla ilerledi. Salonda bir alkış şakırtısı koptu. Sahnede bulunanlar yerlerinden kalkarak, çevresinde top-

landılar. Yargıç Banning döndü, cübbesi üzerindeymiş gibi bir tavırla kollarını ona doğru uzattı.

Tyler daha iyi görebilmek için ışığa çıkmıştı. Chuck doğruca Valiye gidip elini yakaladı. Ön sırada bulunanlar gürleyerek alkışlamağa başladılar. Tyler bu işe harcadığı emeklerin boşa gitmediğini hissetti. Yarışı kazanmıştı. İş başarılmıştı. Artık gidip bir kadeh içki içebilirdi.

Herşey önceden kararlaştırıldığı gibi olmaktaydı. Yargıç Banning konuşmasını bitiriyor, Valiyi takdim ediyordu. Salon valiyi, yaşa-varol'lar, bağırışlar, borazanlar ile alkışlıyor; Dağköylüler Bandosu, valinin en çok sevdiği, 'N'olur beni ıssız kırlara gömün' türküsünü çalıyordu. Steve Baskette konuşmağa başladığı sırada herne-kadar canı sıkkın idiyse de, gittikçe açılıyordu. "Arkadaşlar... Birlik içindeki en büyük Demokrat Eyaletin Demokratları... bu akşam sizlerle beraber bulunmak, gerçekten büyük bir zevktir..."

Tyler dinlemiyordu. Yalnız gün boyunca yapılan konuşmalarda sık sık tekrarlanan bazı kelimeler, diğerleri arasından sıyrılıp kulaklarına çarparak, sinekler gibi vızıldıyorlardı... "sizlere hitabetmek bir mazhariyet... Takdim etmekle şeref duyarım... O adam ki..."

Salon yıkılıyordu. Millet ayağa kalkarak tepinip bağırışmaktaydı. Tyler içinde, birdenbire, bir kızgınlık hissetti. Sırtını dönüp ağır ağır uzaklaştı. Tanrı şahit, şimdi bir kadeh içki içebilirdi.

Demir merdivende kaygısızca ağır, ağır yukarı çıkmakta olan Ed James'le karşılaştı. Ed, Tyler'i tepeden tırnağa süzdü, "Dayanamadın, değil mi?"

"Kapa çeneni, Ed. Hadi gel de, otelde bir şeyler içelim."

"Ha şöyle Toby. Ben de işi sofuluğa döktün diye korkmaya başlamıştım." Yağmurun olanca hızıyla döğdüğü kapı önünde bir taksi bulmak için durdular.

"İşte böyle," diyordu Ed, "senin makaleyi yazdım. Nasıl yazdığımı Allah biliyor. Bankerler için reklâmcılık etmeyi bırakıp da, gerçekleri anlatabilmek üzere bağımsız gazeteciliğe başladığım aklıma geldikçe... Bu, diyorum, Romalı dostlar, hemşeriler, gülünecek bir şey."

Tyler sinirli sinirli, ayak burnunu kaldırıp indirmekteydi. Birden sesinin kısılmış, fısıltıdan daha yüksek sesle konuşamaz hale gelmiş olduğunu farketti. Yalvarıcı bir fısıltıyla, "Allahını seversen, bir kadeh içinceye kadar sabret." dedi.

Otel koridorları sâkin, yatıştırıcı bir serinlikteydi. Tyler'ın odası sessizdi. Yatak, masa, koltuk, telefon, vantilâtör, hepsi her zamanki yerlerindeydiler. Alışık olduğu elbise temizleme sıvısı kokularıyla dolu gardrobun rafına uzanarak, bir şişe viski aldı. O kadar yorgundu ki, mantarı kaplıyan kalaylı kâğıdı yırtıp açamadı.

Ed, bir bebekle konuşuyormuş gibi yatıştırıcı sesiyle, "Dur hele, ver onu bana... benim çakıda bir tırbuşon var." dedi.

Tyler terli ceketini, boyun bağını çıkarıp; ıslak, soğuk gömleğiyle kendini yatağa attı, "Yuva," dedi kırıkmış sesiyle, "yuva, doğduğun yer değil, gönül verdiğin yerdir."

"Hiç su katılmamış bir gerçek bu." diyen Ed, yarım bardak dolusu sade viskiyi uzattı. Tyler başını kaldırarak, söz anlar bir çocuğun ilâç içişi gibi, uysal uysal viskiyi yudumladı.

Ed şöyle dedi: "Ben bir-iki yudum içtikten sonra çekip gideceğim. Zati senin de dinlenmeye ihtiyacın var." Tyler bardağı dikip bitirdikten sonra başını yastığa koyarak viskinin sâkinleştirici etkisini bekledi. Sonra başını kaldırdı.

"Yâni, beni tek başıma sarhoş olmak için bırakıp gideceksin?" Tyler konuşmakta kolaylık hissetmeğe başlamıştı bile. "Canın cehenneme, ama ben sızmadan şuradan şuraya ayrılamazsın."

Sırıtarak doğrulup yatağın kenarına oturduktan sonra kadehini şişeye doğru uzattı.

BİR NUMARA

BÖLÜM

III

Halkı bulmağa kalkıştığınızda, bütün gün bir mağazada çalışmış, onyedi yaşında bir çocuğa varır dayanırsınız, belki; nihayet evine gelebilmiştir (babası tuhaf bir adam, ev halkı kendisini anlamıyor, iş saatleri fazla uzun, aldığı para çok az, bir çift yeni ayakkabıya ihtiyacı var, kız arkadaş edinmekten çekiniyor; spor bir otomobile sahip olmak, bir gece ceketi almak, bir yönetmen olup cilâlı büyük bir masada oturmak, hattâ bir yerlerde belli belirsiz bir şekilde Başkan olmak isteği bile vardır); radyoya delicene düşkündür;

dört katın merdivenlerini koşarak çıkar (sonradan katlara ayrılmış eski bir konuttur bu ev), komşuların seslerine, gramofonlarına, sevdikleri programlara, komşu kızının piyano çalışmalarına, birilerinin pirzola kızartışına kulak kabartır; çatı katı kapısını açar, sonra ardından hızla çarpıp kapatır, naftalinli dolapların ağır havasını, tozlu kuru kirişlerin, çarpık masa sandalyelerin tutkal kokusunu sevinçle ciğerlerine çeker;

çatı penceresi altındaki üç ayaklı sehpa üzerinde ambalâj sandığına güzelce yerleştirilmiş bir cihaz vardır:

traş zamanı gelip geçmiş dağınık saçları üzerinden kulaklığı başına taktığında, hem alıcı, hem verici, kısa dalgada çalışan bir cihaz, (yüzündeki ergenlikler berbat, şu sivilce merhemi için bir mektup yazmağı da unuttu, yatakta geceler dersen, kadın rüyalarıyla birer işkence) şimdi ayar tamam, cihaz çalışmakta, ısınmağa başlıyan lâmbaların verdiği seslerle kulakları çınlamaktadır;

seslerle dolu, sinyallerle benekli havalara, yankılı sonsuzluğa girmiş bulunmaktadır,

sınırsız bir kürede, kulakları her yeri dinlemekte, nükteler saçan dili, görünmeyen beldelere, bilinmeyen merkezlere,

herkese bir şeyler anlatmaktadır, (ya şunu duymuş muydunuz?)

(dün gece kondansatörü düzeltmeğe çalışırken sandalyede uyuya kalmıştı), işte bu el yapısı cihazın uzanabildiği ufuklarda:

polis otomobilleri konuşuyor, kalın bir aynasız sesi: Conduit Road'da üç el havaya ateş, Locust'da bir adamın bir kadına sataşması, Freeland Caddesi ardındaki oyun sahasında patlak veren kavga.... diyor,

konuşan Catalina adasında George, çok bilen biri gibi konuşuyor herif... bizim küçük yole... yarış... şöööyle bir direndi... kavança etti... floku çektim, tutundu... ne olup bitiyor, anlamamıza kalmadan öyle keskin bir döndü ki... anlaşıldı, Long Point, anlaşıldı... vay anam vay... Joe (sesine bakılırsa ipsizin biri) Joe şehre inip veresiye bir çorba içti, bu gece dansa gidecekmiş... o kaşalot susmaz bilirim, çünkü herif vejateriyen, millete havuç hakkında demeç vermek için kristalli cihazı üzerinde tam bir hafta uğraştı, ama iş yok... Fred, Melburn'u tutturdu dün gece, şimdi de Bombay'ı arıyor. Biraz da müzik, ne dersin ha?.. kulaklar bir rumbayla çınlar, Havana'da tango söyliyen bir kadının ince sesi duyulur,

çatı katında pencereler kararmıştır; vakit epey geç olmalı; akşam yemeği; kulaklıkları çıkarmasıyla uzaklaşıp giden:

evrendir

geri kalan ise, hergün'ün kötürüm imkânları, pabucun yenmiş topuğu, pantalonun ernimiş paçası, işe yarar tek boyunbağının üzerindeki lekeler,

değişiklik için duyulan çılgınca özlem.

TAZI DİŞİ GİBİ TEMİZ

Tyler, küçük mutfağın cilâlı kauçuk muşambası üzerinde yalınayak yalpaladı. Pancurların parlak şeritleri arasından sızıp, dışardaki gün vuruğu bitkilerin yeşil, mor renklerini birbirine katarak içeri giren ışık hüzmeleri, gözlerini kamaştırdı. Ömründe ilk defa başı ağrımıyordu. Kendisini iyi, çok hafif bir şekilde çakırkeyf hissetmekteydi. Yalnız kafası biraz büyümüş, dokunsan kırılıverecek gibiydi. İnce, güçsüz boynu üstüne tehlikeli bir şekilde konmuştu. Yumurta kabuğu gibi

sert kafa tası şeffaftı, bu yüzden yeşil mor ışık hüzmeleri, hafifçe büngüldeyen hassas beynini döğüyorlardı. Pancur kordonunu titrek parmakları ile kavrayıp çekerek ışığı azalttı.

Başı ağrımıyordu ama, bacakları titriyordu. Üstünde yalnız pijamanın ceketi vardı. Yatak odası kapısına doğru sendeleyip, endişeli gözlerle içeriye baktı. Kadın hâlâ uyuyordu. Mavi alaca karanlıkta seçebildiği şey, yastık üzerine yayılmış bir sarışın saç kümesiyle, yatak örtüsü altında bir şekilden ibaretti. Horluyordu. Peki, şimdi onu evine nasıl gönderecekti? Ne kadar zamandan beri buradaydılar? Hatırlamağa çalıştıkça kafasının içi karmakarışık bir karanlıkla doluyordu. Herşey bir yana, kimin nesiydi bu kadın, kimdi?

Bir sandalyeye düzgünce asılmış elbiselerine gözü ilişti. Dili dişleri arasında olarak, ayak uçlarına basa basa, hâlâ viski, sigara kokan yatak odasına girdi, sandalyeyi elbiselerle birlikte kucağına alıp mutfağa döndü. Kapıyı santim, santim kapadıktan sonra ciğerlerini dolduran havayı bıraktı. Nefesini o kadar uzun bir süre tutmuştu ki, gözleri kararıyordu. Kendi kendine 'buradan hemen cehennem olup gitmeliyim' diye mırıldandığını farketti. Sandalyeyi elbiselerle birlikte tekrar kucağına aldığı sırada ise, bıyık altından sessizce kikirdiyordu.

Mutfağın öbür yanında, mor çiçekli halısı, huş ağacından masası, mor çiçekli yastıkları ile bir divan bulunan küçük oturma odası vardı. Tyler sandalyeyi burada yere koydu. Divana oturup kıllı bacaklarını öne doğru uzattı. Biraz düşünmek istiyordu. Çok geçmeden, kendi derdi kendine yeten bir insan gibi, dalıp gitti. Chuck'ın bir sürü rakamla yüklü sözleri kulaklarını çınlatmaktaydı, "Hisseleri bana satmaları neden doğru olmuyormuş, Toby? Onları o yerlere yerleştiren ben değil miyim?" "Chuck, yapamayız bunu. Hayır, Chuck, hayır." Tyler'ın başı bir yandan öbür yana dönüp duruyordu. "Bu kârda kötülük yok ki. En iyi iş adamına satarız... milletin kuyuları geliştirilmiş olur... kira hisseleri vergileri indirir. Kimse de mızıklayamaz. Yani, tazı dişi gibi tertemiz bi'iş." Hırsız-âlarm zili çalmağa başladı. Tyler korkuyla belinledi. Zil hâlâ çalıyordu.

Meğer telefonmuş. Durmadan zırıldıyor, Allahın belâsı kadını uyandıracak. Tyler zihnini açmak için, alnı acıyıncaya kadar kaşlarını yukarı kaldırdı. Telefon elindeydi, ama hangi ucunu kulağına götüreceğini bir türlü bilemiyordu. Sue Ann'-

ın heyecanlı, incecik sesi bıcır bıcır duyulmaktaydı. Tyler durmadan, "Bi'dakka, Sud Ann," diyordu. Sue Ann konuşuyor, konuşuyor, hemen gelmesini söylüyor, bunca zamandır nerelerde olduğunu soruyordu. Homer neredeydi? Tyler birden toparlandı. "Şimdi gelemem, Sue Ann." dedi.

"Gene içtin değil mi, Tyler? Oysa içmiyeceğine söz vermiştin."

"Hayır, hastalandım. Şimdi bi'doktor bakıyor bana. Saat kaç oldu?"

"Saat iki Tyler."

"Altı'da otelde olacağım, Sue Ann."

"Ayık olarak, değil mi?"

"Şüphesiz."

Sue Ann 'güm' diye telefonu kapatır kapatmaz Tyler telâş içinde pantalonunu giymeğe başladı. Ama tamamiyle giyinmesi epey sürdü. Ayna yoktu. Kadını uyandırırım korkusuyla, yatak odasından geçip, banyoya gitmekten çekiniyordu. Gömleğini giyerken bir düğme koptu. Boyunbağı kulağının altında kördüğüm oldu. Yeleğini nerede çıkardığını bilmiyordu. Derken dış kapıyı açmış, bir otomobilin pırıl pırıl radyatörü, iki dikkatli gözü andıran farları ile karşı karşıya gelmiş olduğunu farketti. Bu, karanlık bir holde, bir tanıdıkla yüz yüze gelmek gibi bir şeydi. Evet, kendi otomobiliydi. Şimdi Sunnyside motelinde bulunduğunu hatırladı. Arabanın çevresinden dolanıp geçerken, anahtarı çevirmiş olduğunu görmek için başını uzattı. Anahtar yerinde yoktu, ceplerinde de değildi, yatak odasında yeleğinde olsa gerekti. Hoş, otomobil kullanacak durumu da yoktu zaten.

Dışarısı rüzgârlıydı. Tam orta yerinde bir çınar ağacı bulunan çimento avlunun şıkır şıkır aydınlığında ilerledi. Başının üstünde el biçimindeki yapraklar sallanıyordu. İri dik gövdeden kopmuş kabukların altından yeşil, ak, soluk-sarı benekler belirmişti. Kendi içi de böyle karmakarışıktı.

Avluya giriş yerindeki dört yanı camlı kulübede mavi gömlekli bir çocuk, masaya oturmuş, bilmece çözüyordu. "Bana bir taksi çağırıver." Delikanlı esniyerek telefona uzandı. Tyler dışarda durmuş, taksiyi bekliyor, birilerinin gelip kendisini lâfa tutmaması için dua ediyordu. Çimentoda yankılanan güneş, gözlerini kamaştırmaktaydı. Sağanaklı rüzgâr, sürüklenen toz karşısında bütün vücudu ıslak, derisi baştan başa soyulmuş gibiydi.

Taksi geldiği sırada camlı kulübedeki çocuğa kekeliyerek: Eğer bayan... hay Allah, defteri imzalarken kadının adını ne yazmıştı?.. şey, bayan... eee, eğer bayan beni ararsa bir iş için gittiğimi söylersin, diyebildi. Taksi iki yanında reklâm levhaları, turist otelleri, restoranlar bulunan geniş bir yolda ilerliyordu. Şoför omzunun üstünden geriye doğru bağırdı: "Yolculuk nereye, efendim?" Tyler: "Hamama çek," dedi, "hamam kürü yapacağım. Doktor böyle söyledi."

Hamamın karanlık, sessiz holünde sendeliyerek giderken beyaz ceketli, yağlı sarı ablak suratlı, kurbağa ağızlı bir adam, karşı kapıdan gelmiş, "Sen hiç tasa etme Bay Spotswood," diyordu. "Göz açıp kapayıncaya kadar hiçbir şeyin kalmaz."

"Hemen başla öyleyse Pelke," diyen Tyler'ın omuzları düştü. "Önemli bi'toplantıya hazırlanabilmem için beş-kırkbeş'te buradan çıkmış olmam gerek."

"Sen hiç tasa etme." diye tekrarladı Pelke.

Tyler önce sıcak bir madensuyu banyosuna sokuldu. Sonra, yalnız başının dışarda kaldığı bir kutu içinde buğulandı. Hemen ardından, soluğunu kesecek derecede soğuk bir duş altına götürüldü. En sonunda da Pelke, onu bir kerevete uzatıp işe koyuldu. İri, yumuşak elleriyle Tyler'ın sıska kollarını oğuyor, bir yandan da anlatıyordu: "Dün de onu elden geçirdim... Herb Jessup'nan birlikte... İki kızılderilinin yardımı olmasaydı işimi zor bitirirdim ya, neyse... O Herb de az anasının gözü değil ha. Senin hakkında çok iyi şeyler söylediler Bay Spotswood, dediler ki, canını dişine takıp çalışmışsın, sen olmasaymışın bu kampanyayı kazanamazlarmış. Kafayı Lunt'ın orda çekmişler. Eh, büyük adamların da ara sıra başlarını dinlemeleri şart. O batakane Norman Stauch'unmuş, bana öyle dedi... Canını yakıyor muyum, Bay Spotswood?" Tyler homurdandı. "Kan dolaşımı zıkkımı vücuttan defederken böyle olur. Sen onu, o ilâç torbasıynan görecektin asıl... Koca Joe'yu spor salonundan sağ çıkarmamaya kararlıydı sanki... Herb Jessup'nan karşılıklı giydiler eldivenleri, Herb'i iki dakika içinde serseme çevirdi. Herb'de pek iş yok, ama az dayanıklı değil, ben bu vücudu odun yarmakla kazandım diyor. Ama o göbeği eritmezse kulak asma. Diyor ki, hep yedikleri hep içtikleri göbeğine gidiyormuş. Peki ya nereye gidecekti? Göbekten başka gidecek neresi var? O asıl Patsy Donahue'ya dua etmeli kızları temiz tuttuğu için. Kızlardan biri hastalık kapmaya görsün, kadından Allaha ısmarladık Lunt'a... Po-

lis müdürü McGuire'ı tanırsın, işte bu McGuire, Patsy Donahue'nün üvey kardeşidir. Patsy'nin bi'sözü üzerine hepsini dehler bu kasabadan... ama doğrusu ben o batakanenin Norman Stauch'a ait olduğunu bilmiyordum. Ben, orayı Patsy ile müdür ortaklaşa çalıştırıyorlar sanırdım. Norman Stauch burayı barbuttan kazandı derlerse hiç şaşmam. Bizim burada bahisler aldı yürüdü... Batakane bütün memlekete ün salmış, inanır mısın? Geçenlerde Şikago'dan iki kalantor uğradı bana, sırf orayı görmek için gelmişler, ne dersin bu işe, ha? Eileen McCoy'un Reno doğusunda kalan yerlerin en ateşli yosması olduğunu söylediler... Dokunduğunu yakan cinsindenmiş bu kız. Gözü de öyle yükseklerdeymiş ki, A.B.D. Senatöründen aşağısına bacaklarını açmazmış... hem de her senatöre de değil, bil bakalım hangisine?.. Oysa daha düne kadar içimizden biri alıp eve götürse bu kız Noel geldi zannederdi... Bay Spotswood, ilâm ne demek, Allasen?"

"İlâm, mahkeme kararı demek... Chuck'ın aday seçiminde Bakanı yola getirmek için bizim de böyle bir karara ihtiyacımız var... çünkü Bakan, Galbraith güruhundan."

"Ama herşey yolunda, değil mi öyle? Bu iş çantada keklik, değil mi? Doğrusu ortaya koyduğum o yirmibeş doları kaybetmek istemem. Bahse girdiğim herif, seçim onaylanmadan kesenin ağzını açmıyor."

"Tasa etme, Pelke," dedi Tyler. "Parayı cebinde bil."

"Doğrusu, böyle bir kampanyadan sonra kafaları çekmeniz hakkınızdır, ama senin yerinde olsam Bay Spotswood, her sabah bi'bardak sıcak suya bütün bi'limonu sıkıp içerdim. Ben beni bileli böyle yaparım. Ben bunu kendisine anlattığım güne kadar Norman Stauch kara ciğerinden rahatsızdı. Sıcak suyla limon, kanı temizlemeğe birebirdir. Eh, şimdilik tamam Bay Spostwood. İnşallah bundan böyle sık sık gelirsin de, seni sapasağlam gönderirim buradan. Onunla Vaşington'a gidersin yine, değil mi?"

"Herhalde," diyen Tyler, havası ağırlaşmış küçük beyaz kabinin kereveti üzerinde gerindi. "Unutma Pelke, beş-otuz..."

Pelke onu bir havluyla sararak, "Unutur muyum hiç..." dedi.

Denizde yoğun bir ses gibi beyaz, uzak, çok uzaklardaydı. Son iki günün olayları sisler içinde gittikçe belirli bir şekil alan gemiler gibi zihninde canlanıyordu. Kız Alcazar'daki santralcı kızdan başkası değildi; küçük Francie'den başkası değil-

di elbet. Francie iyi bir kızdı. Tyler esnedi. İşine dönmek zorundaydı kızcağız. Tanrıya şükürler olsun ki, onu o geceki onbir-kırkbeş treniyle gönderecekti. Havlunun altında büyük bir dikkatle gerindi. Büyük bir dikkatle; çünkü kolları, bacakları kırılıvereceklermiş gibiydi. Sonra yine uykulu uykulu esnedi. Bütün vücudunda, hâlâ ağrılı bir sağılma vardı. Kafası hamur gibiydi. Ağır ağır dalıp, uyudu.

Beyazlar içinde bir tellâk, ayak başparmağını çekiştirerek uyandırdı. İrkilerek kalktı, köşedeki yüz yıkama leğeninde yüzüne soğuk su serpti, güzelce ütülenip kerevetin üzerindeki bir çengele asılmış olan elbiselerini ağır ağır giydi. Başında hâlâ bir uyku ağırlığı vardı, ama kendini iyi hissediyordu. İçi dışı bir güzelce etüvden geçmiş olmanın hoş gevşekliğini duymaktaydı. Tek bir kadehcik içki içme düşüncesi baştan çıkarırcasına aklına geldi, ama hemen savdı. İçki işi tamamdı artık. Şimdi Sue Ann'ın kendisine ihtiyacı vardı. Bir benzedrin tableti aldı mı, uykusu iyice açılırdı.

Otelde Crawford'ların kaldığı dairenin kapısını çekingen çekingen tıklatırken kalbi hızla çarpmaktaydı. "Girin," diye bağırdı Sue Ann. Yalnızdı, dar yenli, uzun bir sabahlık giymişti, alaca karanlık odada, pencereler boyunca bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Saçları darmadağınıktı. Tyler bu hali görür görmez, 'Lunt'daki küçük yosmayı biliyor" diye düşündü, Hemen ayaklarına kapanmak, 'seni seviyorum' demek geçti, içinden.

Kadın alaylı bir sesle, "Neyse ki zamanında geldin," dedi. "Hasta filân değilsin ya. Bahse girerim ki, hakkında düşündüklerim yüzünden kulakların epey çınlamıştır Tyler."

Odanın ortasındaki yuvarlak masa üzerinde duran kehribar renkli lâmbayı yaktı. Yüzü gergindi. Gözlerinden ağladığı anlaşılıyordu. Beyaz işlemeli sarı sabahlığının pahalı bir görünüşü vardı ama, fazla gözalıcı değildi. Tyler kolları iki yanına sarkmış bir halde ona baktı, baktı, sonra şöyle dedi: "Bana hiç kimse inanmıyacak biliyorum, ama bu sefer kesin olarak içkiyi bıraktım." Sue Ann dinlemiyordu. Elleri, sanki onun boğazını sıkmak istermiş gibi kenetlenmiş olduğu halde, bir adım yaklaştı.

"Homer nerede?" diye sordu.

Tyler kekeledi. "Bilmiyorum Sue Ann. İki gündür hiç kimseyi görmedim... Ben hamam küründen geliyorum. Chuck

belki de Norman Stauch'la beraberdir. Gözden geçirmeleri gereken bazı kâğıtlar vardı da..."

Sue Ann birdenbire arkasını dönüp odadan çıktı. Tyler titriyerek bir sigara yaktı. Ama sigara öyle tatsız geldi ki, hemen ezerek söndürdü. Kül tabağından yükselen ince dumanın, kehribar lâmba ışığında yeşil helezonlar çevirişi midesini bulandırdı. Sue Ann geri geldiği sırada o hâlâ, sigarayı tablaya vurarak söndürmeğe çalışmaktaydı. Yüzünü pudralamış, saçlarını toparlamış olan kadın, "Ayran getirmelerini söyledim," dedi, "babacığım ne zaman fazla kaçırsa, ayran iyi gelirdi."

Tyler boynunu bükerek, "Teşekkür ederim Sue Ann." dedi.

"Masanın başına geçip de biraz kafa çalıştıralım," diye sâkin sâkin söylenen kadının pencereler arasındaki yeşil siperlikli okuma lâmbasını yakması üzerine Tyler, masa üzerinde mavi zarflı bir yığın resmî kâğıdın bulunduğunu gördü. "Bunların hepsinin icabına bakıldı, yapılacak işler tamamlandı," dedi kadın. "Adaylık da bu akşam üzeri onaylandı, ama bu iş bize beklediğimizden pahalıya maloldu... hemen borç para bulmamız gerek... Evans'dan alabilir miyiz dersin?"

"Jerry'yi bilirsin Sue Ann," dedi Tyler. "Chuck daha çok Norm Stauch'la anlaşmış bir durumda... Yani, en çok güvenilecek adamımız Norm'dur. Belki de sırf bu iş için onunla beraber bulunuyor."

Sue Ann birden ayağa kalkıp pencerelerin oval maviliği önünde dolaşmağa başladı. "İllâllah hepinizden." Tyler gözleri dolu dolu, kalkıp kadının önüne geçti.

"Şu dünyada senin için yapamıyacağım hiçbir şey yoktur, Sue Ann... Yalnız ben değil, hepimiz böyle... Biliyorsun bunu."

"Kendimi öyle alçalmış hissediyorum ki," dedi kadın. "Böyle devam ederse, aynada kendi yüzüme bakamaz hale geleceğim."

Tyler'ı iki omzundan tutup masaya doğru itti. Bu dokunuşla bütün vücudu yanan genç adam, kollarını kadının beline dolamak isteğini yenebilmek için tekrar masaya oturup ilâmlardan birini okumağa başladı. Kadın cilveli, cilveli, "Senin aradığın o değil ki..." dedi. "Hadi, hadi bırakalım çocukluğu... İşte Yargıç Minnegerod'un kararı şu..." deyip Tyler'ın yanına oturdu. Sonra, karar bildiren bir tutanak yazmanı serinkanlılığıyla okumağa başladı: "İlk yoklamalarda seçilen bir adayın gerekli yeterliği bulunup bulunmadığı konusunda herhangi bir onay işlemine ihtiyaç yoktur. Binaenaleyh, oyla-

rın sonucu belli olup, aday seçim kartını eline alır almaz, seçimin yapıldığı iş için, belirli hükümler gereğince, aday seçilmiş sayılır, yani seçim listesindeki uygun yere adının yazılması ile cümle âleme karşı..."

Kapıya vurulmaktaydı. Tyler sandalyesinden suçlu bir irkilişle ayağa kalktı. Sue Ann yerinden kıpırdamadan, "Giriniz," diye bağırdı. Garson, ayranı getirmişti. Kadın başını kaldırmadan, "Teşekkür ederim, masaya bırakıverin." dedikten sonra okumasına devam etti: "Seçim kampanyasına girişmek, başka birinin aday seçilmiş olduğu ispat edilmediği müddetçe, kampanyaya devam etmek..."

Tyler'ın yüzü genç bir çocuk gibi kızarmıştı. Kadına yakın oturmağa cesaret edemedi. Sandalyesini geriye iterek, bardağa döke-saça ayran doldurup içti. Sonra konuşabileceğine kanaat getirir getirmez sordu: "Son fıkrada onların işine yarıyabilecek herhangi bir kayıt var mı?"

"Hiçbir şey yok," dedi Sue Ann. "Yemin edebilecek yalancı şahitler bulmağa çalışıyorlar, ama bulsalar bile bir şey yapamazlar. Yalnız her ihtimale karşı bankada biraz paramız olması şart. Çünkü, Homer'le ben, dâva peşinde koşturduğumuz eski günlerde, işin para getiren yönünde bulunuyorduk, ama şimdi para isteyen yönündeyiz. Üstelik, sana doğrusunu söyliyeyim mi, Tyler, para çekmecesi tamtakır boş durumda."

"Tüh be, keşki elime geçen paraları son meteliğine kadar çar-çur etmemiş olsaydım."

Sue Ann ona bakıp kısaca gülümsedi. "Sen çok tatlı bir dostsun Tyler," dedi. "Seni.... biliyorsun nasıl... tıpkı söz verdiğin gibi, yanımda tutmaya çalışacağım. Sana şimdiden çok borçluyuz. Bunu ne o, ne ben unutmıyacağız. Hadi bakalım, sen şimdi şu ayranı uslu uslu iç de bir arabaya atlayıp Lunt'a kadar git. Bakalım çocukları toparlayıp yemeğe getirebilecek misin, getiremiyecek misin?.. Homer son günlerde öylesine inatçı bir adam oldu ki, ihtiyacımız olan parayı pokerden kazanmayı aklına koyduysa hiç şaşmam."

"Ben de şaşmam... Çünkü orada çok süren çok kazanıyormuş."

Sue Ann onunla kapıya kadar geldi. Bir eliyle kapı tokmağını kavramış, başını kapı pervazına dayamış olduğu hal-

de, koridorda giden Tyler'ın ardından baktı. Tyler bir ara durup geriye dönerek birşeyler söylemek için dudaklarını araladı, ama, söyliyeceği sözleri bulamadı. Ağzı kupkuruydu. En sonunda kırık dökük bir şekilde, "İlerde herşey yoluna girecek, Sue Ann." diye kekelediğinin farkına vardı. Kadın bir şey söylemedi. Tyler ayrılıp gidemiyordu bir türlü. Orada durmuş, kadının yüzüne bakmağa bile cesaret edemeden, şakaklarının attığını, kalbinin vurduğunu duyarak kalakalmıştı. Kadın tek kelime söylemeden odaya girip kapıyı kapadı. O da uzun adımlarla asansöre doğru gitti.

Taksinin arka koltuğuna oturmuş, sandviç, kök birası satan küçük büfelerin neon ışıkları, tiyatro sahneleri gibi süslü benzin istasyonlarının göz kamaştırıcı parıltıları arasında ilerlerken, zihninde olta kurtları gibi kıvranıp duran düşünceleri bir düzene sokmağa çalışıyordu. Kalbi tek silindirli, eski bir gaz motoru gibi vurmaktaydı. Evet, Sue Ann için deli oluyordu, buna emindi, ama sanki buz üstüne yazılmış da buzların erimesiyle silinip gidecek olan bütün bu duyguların ne faydası vardı, üzüntü vermekten başka? 'Çocukluk etme' dedi kendi kendine. Küçük Francie ile felekten bir gün çalmış değil miydi? Francie cici bir kızdı, canlıydı, güzel giyinmesini biliyordu, istediğin yere götürebilirdin. Ne var ki, onu bu gece trene bindirmek üzere tekrar görmek zorunda bulunuşu canını sıkmaktaydı. Bu belki de kızın kendisi için fazla ağırbaşlı oluşundandı. Her neyse, bundan böyle kendini bir çekidüzene koyacak, yalnız işi gücüyle ilgilenecekti. Cebindeki küçük şişeden yarım tablet benzedrin alıp, kuru kuruya yuttu.

Otomobil şoseden ayrılarak iki yanında çam ağaçları bulunan bir yolda ilerleyip, kapısı üstündeki süslü alınlıkta mavi neon ışığı ile yalnızca LUNT yazılı, beyaz boyalı, alçak, uzun yapı önünde durdu. Tyler, şoförün parasını vermek üzere arka cebindeki para cüzdanını çıkarırken, başını koyu mavi neon ışığı yanında yemyeşil görünen göğe doğru kaldırıp, ulu çamlardan havaya yayılan limon kokusunu kokladı. Daha şimdiden binlerce yıldızla beneklenen bulutsuz gökyüzü ağır ağır kararmaktaydı. Yarasalar ağaçların arasında bir o yana, bir bu yana uçuyorlardı. Tyler tabelânın altından geçti, şapkasını almak üzere külrengi elini uzatan saygılı zenci kapıcıyı başı ile selâmladı, bara girdi. Dilinmiş limon, acı bira, viski, vernik kokusu nerdeyse aklını çelecekti, ama dayandı, içki ısmarlamadı. Barmen Tyler'ın tanıdığı barmen değildi.

Ona Senatör Crawford'u ,ya da Bay Stauch'u görüp görmediğini sordu. Barmen, 'hayır' anlamında başını salladı. Tyler homurdandı. "Patsy içerde mi?" "Dokuz buçuktan önce gelmez."

Tyler dönüp kendi başına çevreyi gözden geçirmeğe başladı. Barın gerisindeki kapı uzun bir koridora açılıyordu. İki yanda beyaz boyalı, bol ışıklı kumar hücreleri vardı. Yeşil masaların çevresine cilâlı sandalyeler eşit aralıklarla dizilmiş, fiş sütunları, marközler, yepyeni kâğıt desteleri hazırlanmış, rulet masalarının örtüleri kaldırılmıştı. Herşey yepyeni, yerli yerindeydi, ama vakit müşteriler için henüz çok erkendi. Kırmızı halının altındaki döşeme her adımda gıcırdıyordu. Tyler koridorun sonunda geriye dönmeden önce başını uzatıp dezenfektan kokulu boş tuvalete baktı. Lokantada da müşteri yoktu; yalnız birkaç zenci garson, tuzlaya konmuş, kara turnalar gibi; gümüş sofra takımları, papaz külâhı biçiminde katlanmış peçetaları hazır duran beyaz örtülü masalar arasında göze çarpıyordu.

Tyler kapıdaki yaşlı zenciye yaklaşıp bir yirmibeşliği havaya atarak yakaladı. "Eee, George, işler durgun galiba," dedi. "Bay Stauch'u gördün mü?"

"Bu ağşam hiş görmedim valla... Belki de saluuundadırlar."

"Oraya baktım," diyen Tyler yirmibeşliği tekrar havaya fırlattı. Yaşlı George'un gözleri lop yumurta gibi ak ak belermişti.

"Zatınızı tanır gibi oluyorum... Senatüürün avenesindensiniz, diil mi...? Vallailazim hiç şaşmam eğer o baylar tarasalı kulübede iseler. Bay Stauch bilâkis ekseriya orada bulunur."

"Nerede bu kulübe?"

"Zatınıza yolu ben kendim gösterirdim ammavelâkin, Bay Patsy'den korkarım, şu kapıdan ayrılmaya... Geriye dönün ağaçlığı çevreliyen dar toprak yolu bırakmayın." Tyler yirmibeşliği adamın pembe avucuna yerleştirdi. "Teşekkür ederim George," deyip arka kapıdan çıktı.

Dar yol dolana dolana gidiyordu gerçekten. Tyler acele etmeğe başladı. Çoğu korkulu düşlerde olduğu gibi, adımlarına engel olmak isteyen gizli bir güç vardı sanki. Çakıllı toprak yol, ayakları altında kayıyor gibiydi. Ayakkaplarının içine küçük taşlar giriyordu. Çamlık koru öylesine karanlıktı ki, her an başını bir ağaç gövdesine çarpabilirdi. Bu yüzden

dirseğini yüzü önüne siper ederek yürüyordu. Derken, seyrekleşen çalılar arasından önce bir tek, sonra bir sıra sarı ışıklı pencere gördü. Radyoda fener alayı şarkısı söyleniyor, ahşap binadan erkek kahkahaları, oradan oraya hareket edenlerin uğultulu gürültüleri duyuluyordu.

Herhangi bir kasdi olmadığı halde, önünden geçtiği ilk pencereden içeriye baktı. Burası beyaz gri döşeli bir yatak odasıydı. İki kişilik yatağı vernik cilâlı ağaçtandı. Chuck soluk mavi çizgili bir pijama giymiş, elinde bir viski bardağı, sırtı pencereye dönük olarak yatağın üzerinde oturuyordu. Geniş omuzlarının, kırmızı boğa ensesinin görünüşünden bir kadınla konuşmakta olduğu anlaşılıyordu. Tyler'ın kulağına çok hafif bir ipek hışırtısıyla, karıkmış bir kadın sesi gelir gibi oldu. Hemen oradan ayrılarak kapıya doğru yürüdü. Kapı bir hole açılıyordu. Duvarda geyik boynuzundan askılar vardı. Bir divanın üstüne şapkalar yığılmış duruyor, en üstte de Chuck'ın beyaz stetson'u görünüyordu.

Tyler kapıya vurdu, cevap almayınca içeri girdi. Köşeyi dönünce karşıya gelen budaklı çam kütüğünden bir kemer, geniş bir oturma odasına açılıyor, cilâlı ağaç duvarlar boyunca sıralanmış uzun boynuzlu hayvan kafaları içindeki ampuller odayı aydınlatıyordu. Kısa kütükler yanan taş ocağın önünde Norman Stauch bacaklarını açarak durmuş, büyük bir gümüş kokteyl karıştırma termosunu sallamaktaydı. Tyler'ı görür görmez kişner gibi bağırdı, "İ-i-işte unutulmuş adam da ge-ge-geldi."

Radyoyu karıştırmakta olan Herb Jessup, ağır ağır doğruldu, Tyler'a doğru bir adım attıktan sonra elini güçsüzce uzattı. Odanın öbür yanında Yargıç Banning ayağa kalkıp, masa üzerinde bulunan daktilo edilmiş bir tomar kâğıda elini basarak, gözlüklerinin üstünden baktı. Birçok ses bir ağızdan, "Hangi cehennemin dibindeydin?" diye soruyordu. Kocaman bir el sırtına bir yumruk indirdi. Jackie Hastings şöyle homurdandı: "Saunders'ı göderip memlekette ne kadar domuz ini, at ahırı varsa hepsini arattırdım, ama gene de seni bulduramadım."

"Dolaştım biraz," dedi Tyler. "Bu arada filim koptu gibi bi'şey."

Hepsi birden kahkahayı bastılar. Herşeye gülmeğe hazır gibi bir halleri vardı. Jessup soluk dudaklarında yarım bir

gülümseme ile, "Bir Numara küplere bindi," dedi. "Ama sonra o da boşverdi."

Yargıç Banning armut biçimi gövdesini masa gerisindeki sandalyeye yerleştirirken, babacan bir eda ile, "Evlât," dedi, "bize kalsa adını şirket listesine yazmıyacaktık ama, Senatör sensiz yapamıyacağını söyledi."

"Herneyse," dedi Jackie, "geç'olması, hiç'olmasından iyidir. Zati Bay Evans da gelmedi daha."

Tyler birdenbire onlara sırtını döndü. Chuck kapının önünde, başını yana eğmiş, bir yumruğu çenesinde, öylece duruyordu. Başının üstündeki kemer onu olduğundan daha kısa boylu, daha şişman göstermekteydi. Çizgili pijaması gövdesine büyük gelmişti. Yüzü şişkin, benzi solgundu. Gülümsemedi. "Anlat bakalım oğul," dedi sert sert. 'Kız güzelce miydi bari?"

Tyler sesini çıkaramadı. Gırtlağına takılan balgamı temizledi.

Chuck ona bakmadan, hattâ vereceği karşılığı beklemeden, "Pekâlâ," dedi, "Bay Yargıç, madem ki dâvanın ikinci, ya da 'kıç'ıncı, her ne haltsa işte, o boy göstermiştir, siz lütfen kendisine gerekli bilgileri verir, son durumu açıklarsınız..." Tyler'ın kendisini takibetmesi için başıyla bir işaret verdi.

Tyler, "Müsaadenizle, baylar," dedikten sonra onu takibetti.

Chuck onu holün bir köşesine çektikten sonra, "Lan, nerlerdesin kaç gündür?" diye fısıldadı. "Alla'lem otele de hiç uğramamışındır sen."

"Yoo, otele uğradım, oradan geldim buraya."

"Peki, Sue Ann nasıldı?" diyen Chuck'ın fırlak gözleri Tyler'ın yüzüne dikildi. Tyler ne söyliyeceğini bilemedi. Chuck kendinden emin bir gülümsemeyle, "Birez kızgın, birez üzgün, değil mi?" diye sordu. "Herneyse, sen şimdi onu telefonla bulup geç vakitlere kadar sürecek bi'işimiz olduğunu söyle... İşi süsliyerek anlat ama... De ki, Jerry Evans'la Halk Hizmetleri Komitesinin iki yüksek rütbeli üyesi... yüksek rütbeli olduklarını biliyorum, çünkü onları o mevkiye ben getirdim... aramızda toplanıp, eyalet halkının yüksek menfaatleri konusunda kararlar vereceğiz."

Tyler gülümsemekten kendini alamadı. "İnsaf be Chuck," dedi. "Sue Ann'a bari basın-toplantısı muamelesi yapmıyalım."

Chuck bunun üzerine, ekşi bir şey yalamış gibi, yüzünü buruşturdu, "Peki, sittiret,, ne istersen onu söyle. Kısacası,

görülecek işlerim var." deyip başparmağıyle omzundan geriye doğru işaret etti. "Jerry Evans gelince de bana haber vermeyi unutma."

"Telefon nerde?" diye sordu Tyler.

Koridorda telâşlı adımlarla gitmekte olan Chuck, "Ne bileyim ben," diye durdu, bir kapıyı rastgele açtı. "Burada yatak odasında bir telefon var, onu kullanabilirsin." dedi.

Tyler içeri girip kapıyı kapadıktan sonra pembe örtülü yatak üzerine oturarak komodin üstündeki telefonu aldı. Hat bağlanıncaya kadar epey zaman geçti. Yanaklarından aşağı terler akıyordu.

Kadının 'Alo' diyen tatlı sesini duyar duymaz kelimeler kendiliklerinden dökülmeğe başladı dudaklarından. "Ben alçağın biriyim, Sue Ann." Sue Ann'ın fingirdek gülüşü telefon kulaklığında çınladı. 'Ne olursun böyle konuşma Tyler. Hem bu birincisi değil ki, senin yoldan çıkışlarının... Hattâ işi ben elime almazsam sonuncusu da olmıyacak, korkarım. Esasen ikinizi bir 'Yoldan Çıkmışları Yolagetirme Evi'ne sokmayı bile düşünmüyor değilim... Sonra haber vermedi demeyin!... Homer iyi mi?"

Tyler ölgün bir sesle kekeledi: "Yani, ben demek istiyorum ki, insan tiksindiği bir işi sık sık yaparsa, tiksinilecek bir kimse olur çıkar, bunu hiç düşünmüş müydün?"

"Sen hele benim soruma cevap ver, Tyler."

Tyler bir an sustuktan sonra, "Chuck çok iyi," dedi. "Otele hemen gelemiyor, çünkü Jerry Evans'la konuşacak bir işi var. Jerry akşam yemeğine buraya geliyor."

"Para işi mi?" diye sordu Sue Ann.

Tyler, "Hı.. Hı.." dedi.

"Bence oteldeki Senatör dairesi Lunt gazinosundan daha uygun olurdu, bu iş için."

"Burada özel salon gibi bir yer var... Bunu sana telefonda anlatamam. Chuck benden sana telefon edip nasıl olduğunu sormamı, bu gece geç geleceğini söylememi istedi, hepsi bu."

"Hepiniz oraya toplanmış, içki içmiyorsunuz ya?"

"Hayır, valla, Sue Ann... Seninle konuştuğumuz iş halledilecek."

"İyi öyleyse, arada bir haber vermeyi unutma Tyler. Meraktan çatlıyorum."

Telefonu yerine koyduktan sonra başını elleri arasına alıp

dirseklerini dizlerine dayıyan Tyler yatağın üzerinde öylece kalakaldı. Bütün gece orada oturmak istiyordu. Daha fazla dayanamayıp bir çocuk gibi hüngür hüngür ağlıyabilmek istiyordu. Bir sigara yaktı. Sonra kendini zorlıyarak uzun, ağır adımlarla oturma odasına doğru yürüdü.

Yargıç Banning ağdalı hukukcu ağzıyla konuşmağa başlamıştı. Beşik sandalyede oturuyor, bir elinde külü uzamış bir püro tutuyordu. Meşe masanın üzerinde, dergiler bir yana itilerek açılan yerde, daktilo yazılı kâğıtlar deste deste sıralanmıştı. "Şimdi baylar şirket kayıtları ile ilgili bazı teferruat üzerindeki hâtıralarınızı tazelemekliğime izniniz olursa, bir kısım toprak-altı hakları konusunda mevcut İstihlâk Komitesi kararlarından başlıyacağım ki, bunlar Eyalet Parkı Derinlikleri, Eyalet hisse No. 312, 313, 314,... ilâh hisselerle ilgili olup, özellikle kazmak... ilâh yoluyla arama, ölçme, işletme, geliştirme... ilâh sonucunda gaz, ya da petrol kuyuları açma; gerekli yolların, demiryolların, ulaştırma hat, geçit... ilâhirenin yapımı, bakımı ki, adı geçen 'Eyalet Parkı' ile bu araziye komşu bulunan topraklardan özellikle dinlenme, eğitim, bilim, kültür gibi genel amaçlarla kullanılmıyan kısmının madencilik değerlerinin artırılmasına yarıyacak...

"Bu duruma göre Egemen... Eyaleti halkının yüksek menfaatleri, bu eyalet topraklarından gelir sağlamalarını; özel kişiler elinde bulunan komşu bölgelerdeki gelişmeler sonucu olarak karşılaşılabilecek sızıntı, akıntı, tıkanıklık... İlâh zararlardan korunmalarını, sağlama bağlamak... Ayrıca..."

Norman Stauch yalvarıcı bir sesle kekeliyerek araya girdi. Ba-bay yargıç, kısaca ö-ö-zetleyiver şunu Tı-Tı-Toby'ye" deyip elindeki kokteyl karıştırıcısını son bir kere daha şıkırdattıktan sonra ocak önünde bulunan bakır sini üzerine, viski bardaklarının ortasında bıraktı. "Üf be... ilâh, ilâh'lara ö-ö-öyle bi' kendimi kaptırmışım ki, parmaklarım nerdeyse bu-buz tutacak, ben hâlâ sa-sallıyorum."

Yargıç elindeki kâğıtları masanın üzerine koymuş, maşalı gözlüğünü çıkarıp aşağı doğru salıvermişti. Siyah bir kurdelâya bağlı olan gözlük iri göbeğinin hemen üzerinde sallanıp durmaktaydı. Gözlerini ağır ağır odada dolaştırıp her birine gülümsiyerek baktı. "Öyleyse baylar, ben de, koku alma organlarımızı büyük ölçüde gıdıkladığından hiç birimizin kuşkusu olmıyan Norman'ın kokteyline daha fazla buzlu su karışmasına engel olmak amacıyla, konumuzun geri kalan kısmını bir incir

çekirdeğine bile sığacak derecede kısaltacağım. Şöyle ki, İstihlâk Komitesi, Eyalet Parklarının belirli kısımlarını; belirli peşin paranın ödenmesi, ayrıca işletme gelirinden belirli hissenin ödeneceğinin tahhüt edilmesi şartiyle, kiralamak kararını vermiş bulunmaktadır. İşte bizler bu hisseleri almak amacıyla, Struck Oil Corporation adı ile, peşin ödenmesi gereken parası hazır, birleşik hisseli bir şirket kurmuş bulunuyoruz... Şirket ana yurdumuz eyaletin bütün yasalarına uygun bir şekilde kurulmuş olup, Bay Norman F. Stauch Başkan, Bay Tyler Spotswood Yarbaşkan-Veznedar; bilgisi, beceriklililiği, ödeve bağlılığı ile cümlemizin hayranlığını kazanmış bulunan Bayan Eleanora H. Jacoby de sekreterliğe seçilmişlerdir. Şirketin şartnamesi tamamlanmış, Bay Spotswood'dan gayri bütün ilgililerce imza edilmiş bulunmaktadır."

"Hadi bakalım Toby, bas imzanı da görelim," diye homurdanan Chuck, tekrar kapıya gelmiş, elleri kalçalarında, odaya bakıyordu.

Tyler meşe masaya doğru ilerledi. Yargıç tırnağı manikürlü işaret parmağıyle, kurşun kalemle işaretlenmiş noktalı imza yerlerini bir bir gösterirken nefesi Tyler'ın kulağında vızıldıyordu. Tyler titrek bir elle dört beş yere imzasını attı. Bu arada beyaz ceketli genç bir zenci herkese kokteyl dağıtmağa başlamıştı. "Barbado adalarında 'Yeşil Vızıltı' derler buna. Ya-yalnız ben yapabilirim bu-bunu," diyen Stauch bir bardak alıp Tyler'e getirdi. Yatıştırıcı, inandırıcı bir sesle, "Görüyorsun ya Tı-Tı-Toby bu işde açık bir kapı bırakmak niyetinde değiliz," dedi "Bö-böylece hiç kimse dedi-kodu yapamaz. Zati sırf bu yüzdendir ki, Senatör idare kuruluna kendi yerine senin alınmanı istedi."

Chuck uzatılan kokteyl tepsisini geri çevirdi. "Ben öbür odada baayanlarla viski içiyon," dedi. "Beni hepiniz tanırsınız... bu işin bi' tazı dişi gibi tertemiz olmasını isterim."

Toby kokteyl bardağını dudağına götürürken; bir yudum içki dokunmaz, bir yudumcuk aperitif dimağı cilâlar, diye düşünüyordu. Ilık-serin limon dilimiyle mente kokusu burun deliklerini hafifçe yakarak şakaklarına doğru ilerledi. Ama tam bu sırada Sue Ann'la buluşmak ihtimali aklına geldiği için, bir yudum bile içmeden, bardağı masaya bıraktı.

Jessup tatlı bir sesle, "Hisseler, kendisi geldiği zaman Bay Evans'a devredilecek şekilde düzenlenmiş bulunuyor," dedi, "Devir işleminin gereği gibi tamam olması için de yapılacak tek

iş Toby'nin imzasının noterlikce onaylanmasıdır. Bir noter bulabilmek için ise yarın sabaha kadar beklemek zorunda kalacağız belki de."

Stauch gülerek, "Pa-Pa-Patsy'nin sulh yargıçlığı yaptığı gibi noterlik de yaptığına bahse girerim," dedi, "Be-beş dolar veririm eğer yapmıyorsa."

Odanın ortasına doğru atılan Chuck, Tyler'in dergi yığınları ardına ittiği kokteyl bardağını yakalıyarak, "Şu meretten bir de ben tadayım," dedikten sonra şişman, iri poposunu kaldırıp masanın köşesine yerleştirdi. "Pöf be... zenci kerhanesi gibi bi' kokusu var..." Bir dikişte bardağı boşalttı. "Eğer Yargıç o uzun lâflara bi' son vermezse ben bu işin içinde bi' kurt yeniği var deye kuşkulanmağa başlıyacağım... Hepimiz biliyoruz ki, Jerry Evans tam bir iş adamıdır. Gene biliyoruz ki, onun o Güneydoğu Geliştirme Kumpanyası da şıkır-şıkır işliyen bir kumpanyadır... şu halde, eyaletin egemen halkını temsil eden Herb ile Yargıç hisseleri bu adama devrediyorlarsa, hisseler üç-kâatçı bir adama verilmiyor demektir... kuyular açılacak, eyalet kira bedelini alacak demektir. Gerisi teknik teferruat... Bizim için asıl dikkat edilmesi gereken nokta anlaşmayı hukuk diline tıpa tıp uygun bir dille düzenleyip, Galbraith sürüsünün ağızlarına sakız olacak bi' açık kapı bırakmamaktır. Programdaki ikinci iş ise, o namussuz radyo istasyonunu satın alabilmek için gerekli parayı; benim halka hizmet yolunda harcadığım, halka hizmete devam için harcıyacağım paraları ödeyecek bi' şirketin kurulmasıdır... Hisselerin devrinden sağlanacak olan kâr... Elbette bi' kâr elde edilecek ya... Bu kâr da Struck Oil tarafından, Her Vatandaş Bir Milyoner şirketinin bonolarına yatırılacak, böylece ortada hiçbir kıllı-kişli nokta bulunmayıp tabak gibi açık olacak... Benim bi' metelik değerinde hissem olmıyacaktır. İşi siz kendiniz düzenliyeceksiniz. İşte Koca Norm gözünü bile kırpmadan, ortaya beşbin dolar atıyor, bununla bono alacak... Evans da dahil bu işden herkes birşeyler elde edecek. Bana gelince, ben tıpkı egemen halkımızın hizmetinde olduğum gibi şirketin basit bir işçisi olacağım. Bunu böyle bellemenizi isterim. Bu iş bi' tazı dişi gibi temizdir."

Koridorun sonundaki odadan genç bir kadının çağırdığı duyuldu. "Chuck nerdesin." "Geliyoor" Chuck gözlerini devirdi. "Bi' dakka bile beklemeğe dayanamazsın, değil mi?" Odada bulunanlar hep birden kahkahayı bastılar. Chuck eliyle dizine vurdu, "Canım, mademki radyo işi tamam, bi' de şarkıcı kız

gerekmez mi... Evans gelince bana haber verin." Tyler onun koridorda yalpalıya yalpalıya gidişini içi sızlayarak seyretti. Mavi çizgili pijama pantalonunun ağı, arkasında torba gibi sarkıyordu.

"Eee, çocuklar," dedi Stauch, "Hem bekleyip hem bir iki el açık po-poker oynasak, ne-ne dersiniz?"

Hepsi birden oyun için masaya otururken Yargıç Banning kâğıtlarını toplayıp domuz derisinden sümene yerleştirdi. Yer açmak için dergileri masanın bir köşesine yığdı. Oyun cansız başladı. Tyler kartları takipde güçlük çekiyordu. Staüch masanın öbür ucunda geriye yaslanarak oturmuş, kâğıtları kendisi dağıttığı halde, yarış atlarından söz ediyordu.

Derken, dışardaki çakıllı yolda bir otomobilin durduğunu farkettiler. Stauch kalkıp holdeki camlı kapıya gitti. Ötekiler sandalyelerinde dönerek ona baktılar. Oysa gözlerini dışardaki karanlığa dikmiş kimin geldiğini anlamağa çalışıyordu. Sonra birden elini uzattı.

Evet gelen Jerry Evans'tan başkası değildi. Devetüyü ince bir palto giymiş, rüzgâra karşı otomobil sürmekten yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Koltuğunda şişkin siyah bir el çantası vardı. Eldivenlerini çıkarmağa çalışarak, içeri girdi. Bir adım gerisinden, altın çerçeveli gözlüğü, kutu biçimli dazlak kafasıyla, irikıyım bir adam gelmekteydi. "İyi akşamlar," dedi Jerry, "Yargıç Parsons'u da birlikte getirdim."

Yargıç Banning arı sokmuş gibi yerinden fırlayıp ileri atıldı. Öbürleri sallanarak ayağa kalktılar. Yargıç Parsons kendisine tanıtılanları ciddi bir baş iğişiyle selâmladıktan sonra soğuk bir sesle, "Baylar, sizlerle tanıştığıma çok memnunum," dedi.

Jerry, Tyler'a döndü. "Eee Toby nerde senin Bir Numara?"

"Şimdi gelecek," dedi Tyler.

"Yargıç Parsons'dan kâğıtlara bir göz atmasını rica ettim... Her şey hazır mı?"

Yargıç Banning, yargıç Parsons'u kolundan tutarak, "Sayın Yargıç, geldiğinize çok sevindim," dedi, "İşte şurada bütün evrakı gereği gibi düzenlenmiş bulacaksınız, bay yargıç." Domuz derisi sümeni alıp, mavi zarflar içindeki kâğıtları teker, teker çıkararak göstermeğe başladı. "İlkönce 312... ilâh, numaralı hisse senetleri ki, hepsi gereğine uygun olarak imzalanmış, Halk Hizmetleri Komitesi adına Bay Jessup ile benim tarafım-

dan, yani tahsisin kanuna uygun bir şekilde yapılabilmesi için onayı gereken üç komisyon üyesinden ikisi tarafından, onaylanmış bulunmaktadır. Ayrıca hisselerin devri için gerekli olan, Struck Oil Kumpanyası İdare Kurulu Üyelerinin imzaları alınmıştır... Şöyle oturmaz mısınız, Bay Yargıç?"

Jessup, yüzünde o yorgun gülümsemesi olduğu halde, bir koltuğu düzeltmekteydi. Yargıç Parsons tam oturuyordu ki, Chuck odaya girdi. Saçları ortadan ayrılmış, iki şakağından geriye doğru dalga dalga taranmıştı. Yeni ütülenmiş kruvaze bir elbise, kolalanmış takma yakalı pembe bir gömlek giymiş, mavi renkli kelebek bir boyun bağı takmıştı. İki elini birden uzattı. "Vay, vay, vay... neyse ki yetişebildiniz... yoksa hisseleri Standard Oil'a devretmek üzereydim... Bak hele sen, işte benim eski bir öğretmenim, çok saydığım eski bir rakibim de burada... Bay yargıç şu kâğıtları gözden geçirmek üzere buraya kadar zahmet ettiğiniz için size cidden minnettarım... Sizin burada bulunuşunuz bile, bu işin bir tazı dişi kadar temiz bir iş olduğuna en büyük delildir."

Yargıç Parsons gözlüklerinin üzerinden şöyle bir baktıktan sonra, "Ben de seni gördüğüme çok sevindim, Homer" deyip deri koltuğa gömüldü. "Jerry'nin avukatı olarak gidip bir bakayım dedim... İşte böyle Homer, Mordecai Jones seni benim yazıhaneye getirdiği o ilk gün, iyice kısalmış pantalonuna, kaba saba çoraplarına baktım baktım da dedim ki, içimden... Bu çocuk ilerliyecek... Ne kadar ilerliyeceğini kestirememiştim tabii... Ama biz eski topraklara az takla attırmadın hani..."

Chuck ellerini kruvaze ceketinin ceplerine sokmuş, ocağın önünde duruyordu. "Daha bi' şey görmediniz Lamar Parsons," dedi.

Yargıç Parsons cevap vermedi. Dudaklarını büzmüş, mavi zarflı kâğıtları okuyordu. Stauch yeni bir kokteyl hazırlamakla meşguldü. Tyler uzun masanın başında, iskambil kâğıtlarını dağıtarak ilgiyi pokere çekmeğe çalışıyor, ama, Herb'le Jackie gözlerini Evans'ın koltuğundaki siyah el çantasından bir türlü ayıramıyorlardı. Evans paltosunu da çıkarmamıştı, bir elinde bir kokteyl bardağı, Lamar Parsons'ın gerisinde ayakta durup öne doğru eğilmiş bakıyordu.

Oda sessizdi. Stauch'ın elindeki kokteyl karıştırma termosundan bardakları doldurmak için dolaştığı sırada sandalyelere çarpmasından başka gürültü yoktu. Çam koruluğunun ö-

bür kıyısından doğru hafif bir müzik duyuluyor, Lunt'taki cazın, geceyi St. Louis Blue'ları ile açtığı anlaşılıyordu.

"Çok güzel... yalnız bir imza noterlikce onaylanmamış."

"İşte P-P-Patsy de geldi," diye bağırdı Stauch. Uzun beygir suratında göze çarpan girintiler, çıkıntılar bulunan kısa boylu, dazlak kafalı bir adam, lâstik tabanlı ayakkaplarının burnuna basa basa öyle sessizce odaya girmişti ki, geldiğini hiç kimse farkedememişti. Beli dar, kahverengi bir elbise giymiş, kırmızı çizgili bir boyun bağı bağlamıştı. "Mühürünü getirdin mi Patsy?" Patsy, sınıfta arkadaşlarına misket atarken yakalanmış bir çocuğun sapanı ortaya çıkarışı gibi utangaç bir hareketle ıstampayı cebinden çıkardı. "Şimdiye kadar Patsy Donahue ile tanışmamış olan bir kimse hayatında çok şey kaybetmiş demektir," diye bağırdı Stauch, "Jerry, Yargıç Parsons... işte bu Patsy... kendisi memleketin en namuslu üç-kâatçısıdır." Patsy mühürü Stauch'un kafasına vuracakmış gibi kaldırdı. Stauch ise kokteyl karıştırma termosunu el-bombası gibi tutarak geriledi, bir yandan da gülerek, "Dur şaka söyledim," diye fısıldadı. Patsy'nin sert mavi bakışları odada bulunanların yüzlerinde dolaştı. Hepsi sırıtarak baş salladılar. "Baylar... çok memnun oldum," dedi.

Yargıç Parsons gırtlağını temizledi. "Doğrusunu istersen Bay Donahue, bizim memlekette olsaydık senin noterliğini kabul etmezdim, ama bu eyalette sicilin temiz görünüyor. Sonra anladığıma göre epeyce düzelmiş, işlerini yoluna koymuşsun."

"Yargıçla ben daha önce de karşılaşmıştık," dedi Patsy. "Yargıç beni Eyalet'in Düzeltme-Evine göndermişti beş yıllığına... yoo size hiç gücenik değilim Yargıç Parsons. Bana bi' ders oldu. Siz ödevinizi yapmıştınız... üstelik yargıtay kararıyla cezanın hepsini çekmeden kurtuldum." Patsy'nin yüzünde açık kalpli bir gülümseme vardı. Masanın öbür ucuna telâşsızca oturdu. Bağa çerçeveli gözlüğünü çıkarıp basık burnunun üzerine dikkatle yerleştirdikten sonra kâğıtları okumağa başladı... "Bay Spotswood, hiçbir etki altında olmadan, şu imzanın kendi imzanız olduğunu kabul ediyor musunuz?"

"Ediyorum," dedi Tyler.

Patsy küçük, düzgün elyazısıyla kâğıdı dikkatle doldurdu, mühürledi. Sonra ayağa kalkıp yarı alaylı bir eğilişle Lamar Parsons'a uzattı. "Saygılarımla, Yargıç Parsons... Baylar, eğer akşam yemeğini kulübede yemeği kuruyorsanız, size taze ista-

koz ıskarasını salık vermeme izninizi rica ederim. Bana doğrudan doğruya Portland Main'den gönderilmiş olan bu istakozları mutfağa vermeden önce kendim elden geçirdim. Özellikle bu gece salık veririm onları."

"Çok güzel, Patsy," dedi Stauch, "Bizim için bir düzine ayırıp ateşe koymasını aşçıya söylersen iyi olur."

"Teşekkürler Norm, bizim için zahmet etmeyin," dedi Jerry, "Yargıçla ben gitmek zorundayız."

"Nas'olsa bir yerlerde yemek yemiyecek misiniz?"

Yargıç Parsons soğuk bir sesle, "Özür dilerim Bay Stauch, bu akşam olmaz," dedi, "Şu devir, tahsis evrakından imzalı birer kopya alıyorum." Kâğıtları katlayıp iç cebine yerleştirdi. Bu arada Jerry de siyah el çantasını Chuck'ın eline tutuşturmağa çalışmaktaydı. "Bir kez de sen sayarsan iyi olur," diyordu, "Tam bin tane... İlk gün kararlaştırdığımız gibi birinci taksittir bu."

"Sen onu veznedar'a teslim et, daha iyi," dedi Chuck, "Benim aklım hesaba hiç ermez çünkü."

Tyler siyah çantayı almış göğsüne bastırmakta olduğunu farketti. Evansla Yargıç Parsons giderken ise, çanta kucağında odanın ortasında şaşkın şaşkın durduğunu, bütün gözlerin kendisine dikilmiş olduğunu hissetti. Evans'la Yargıç Parsons gider gitmez, onları kapıya kadar geçirmiş bulunan Chuck koridordan seslendi. "Buraya gel Toby... Şunun içindekileri görelim hele... Of be." Koridorda ilerliyor, Tyler da ardından gidiyordu. "Taze istakoz ıskarası ile şarkıcı kızlar, milyoner oğullarının bunlarla büyütüldüğünü söylerlerdi bize eskiden... eee, herkes kendi başına milyoner."

Tyler kuru bir sesle, "Sloganımız budur," dedi.

Chuck ellerini uğuşturdu. "Bu gece caza da çaldırtacağım onu."

Tyler holün öbür ucundaki yatak odasında geceliği içinde Eileen McCoy'la karşılaşacağını sanmıştı, ama odada, hafif bir kolonya kokusu, ikiz yatak üstünde hâlâ havada duran sigara dumanı, yatağın baş ucunda komodin üzerindeki pirinçten sigara tablasında düzgünce sıralanmış dört tane dudak boyası lekeli sigara ızmaritinden başka, kızdan hiçbir iz yoktu. Chuck onun izmaritlere baktığını farketti.

"Sen hoşlanır mısın bilmem, ama ben kızların sigara içmesinden hoşlanmam. Hiç hoşlanmam."

Tyler başını salladı. Sonra bir şey yapmış olmak için tabakasından bir sigara alıp yaktı.

"Hattâ erkekler için de iyi değildir sigara... Tabut çivisi derdi babam, hakkı da vardı... Karnım acıktı. Toby hadi sen git keyfine bak... Çanta içindekileri yalnız başıma daha çabuk sayabilirim. Patsy'nin kasası nerede acaba?"

Tyler çantayı yatağın üzerine koydu. Ağır bir yükten kurtulmuş gibiydi.

"Norm'a sorayım istersen," dedi.

"Yo, yo hiç kimseye sorma... Sen milleti toparlayıp doğruca gazinoya götür... Oraya geldiğimde masanın üstünü yiyeceklerle donatılmış görmeliyim."

Tyler dışarı çıkıp elini daha yatak odası kapı tokmağından çekmemişti ki, anahtarın kilit içinde sertçe döndürüldüğünü duydu.

Oturma odasında Stauch'la ötekiler son kadehleri boşaltmak üzereydiler. Yargıç Banning'in karısıyla buluşmak üzere Springs'e gittiğini söylediler. Herb Jessup, elinde dolu bir kadehle Tyler'a yaklaştı. Kısılmış gözlerle ona bakıp, "Sudan başka içki içmemek kararına boşver bu gece, Toby," dedi, "Çünkü WEMM radyosunu kutluyoruz bu gece... Çünkü Bir Numara'yı ulus sirkinde sahneye çıkarıyoruz."

Tyler bardağı eline alınca soğuk kaygan içkinin parmaklarını ıslattığını hissetti. Pantalon cebindeki sağ eli bir yumruk halinde sıkılmıştı. Bu eli birden çıkarıp Jessup'ın kadınımsı ağzı ile sarkık gıdığı arasındaki çenesine vuruşunu tahayyül etti.

"Ben Bir Numara'nın bütün millete birden hitabedeceği geceyi kutluyacağım," diyerek bardağı masaya koydu. Jessup'ı orada bırakıp gitti, Stauch'u kolundan yakaladı. "Hadi Norm, doğru istakozun başına. Bir Numara açlıktan gebereceğini söylüyor."

Stauch'u kapıya doğru götürürken, Jackie Hastings'in, 'O itoğlu it içmezse ben içerim' dediğini duydu. Elinde olmıyarak geriye dönüp sıkılmış yumruklarını sallamağa başladı. Bunu sanki kendisi değil de başka biri yapıyor, o sadece seyrediyor gibi bir his vardı içinde.

Odadakilere teker teker bakarak, "Kimmiş 'o itoğlu it'?" diye sordu.

"Hiç kimse itoğlu it değil," dedi Jackie dostça, "İnsaf et Toby, söz gelişi söylenmiş bi' lâf."

"Kimsenin kavga çıkarmaya niyeti yok, Toby." Jessup ağzını yaya-yaya her kelime üzerinde dura dura konuşuyordu. "Bizim bütün derdimiz senin neşelenmendir." Dolgun beyaz yanakları bir gülüşle titremeğe başladı. "Biz senin bu kadar alıngan olduğunu bilmiyorduk... İtoğlu iti bir kere bile ayık gördüğümüzü ben hiç hatırlamıyorum. Sen ne dersin Jackie?" Dirseği ile Jackie Hastings'i dürttü. "Hadi hadi, sen gel Herbert Amcanı dinle de kafayı bir güzel çekmeye bak."

Tyler üzgün üzgün, "Peki kabahat bende," deyip kapıda şaşırmış bir halle uzun burnunu uğuşturarak kendisini bekliyen Stauch'un yanına gitti. Gecenin koyu karanlığında ağustos böceklerinin gürültüleri duyulan çam ağaçları arasında uzanan, çakıllı ham yoldan tek kelime söylemeksizin ilerlediler. Tek katlı uzun yapının sarı ışıklı pencerelerinden çatal bıçak, tabak sesleri ile 'Loch Lomond'u çalan cazın tempolu tangırtıları geliyordu. Mutfaktan sızan kızartma kokuları havadaki çam kokusuna karışmaktaydı.

Yemek salonu kalabalıktı. Dans pistinin köşesinde, büyük yuvarlak bir masa, üstü sonbahar çiçekleri ile süslenmiş olarak onlar için ayrılmış bulunuyordu. Herb'le Jackie sandalyelerini çekerek oturmuş, Stauch da kızları çağırmağa gitmişti. Eileen McCoy'la üç gürültücü sarışını önüne katarak geldi. Eileen uzun boylu, siyah saçlı, duru-beyaz tenli bir kızdı. Şarap rengi kadife elbisesi içinde vücudu, sanat galerilerindeki mermer büstleri andırıyordu. Kapının önünde duran Tyler onların geçtiğini görür görmez küçük Francie'yi hatırlayıp hemen telefon kulübesine gitti.

Parayı yarıktan attı ama telefon numarasını bilmiyordu. Santralcı Sunnyside Motelini bağladıktan sonra da motel defterine hangi adı yazdığını hatırlıyamadığı için kekelemeğe başladı. Sonra, iki gün önce açık gri renkli bir Pontiac'la oraya gelmiş bulunan çift'in ayrılıp ayrılmadığını sordu. Uzun bir bekleyiş sonunda motelci, odadan hiç kimsenin cevap vermediğini, ama otomobilin hâlâ orada olduğunu söyledi. Tyler bir yükten kurtulmuş gibi rahatlıyarak, 'çekip gitmiş, ama çok kızmıştır herhalde' diye düşündü.

Telefonu yerine bıraktıktan sonra bir süre daha kulübede durup başka bir yerlere de telefon etmesi gerek miydi diye hatırlamağa çalıştı, daha doğrusu o masaya geç gitmek için bir bahane aramağa başladı. Şehirler arasının numarasını çevirdi, Horton'da Lorna Stockton'la konuşmak istediğini söyledi. Bek-

lerken, mide bulantısı kadar belirli bir can sıkıntısı, acı kara yükselip, bir damla mürekkebin kurutma kâğıdı üzerinde yayılışı gibi bütün benliğini kapladı. Telefon kulübesinin camlı kapısı önünden geçen giyimli kalabalık; püro içen spor kıyafetli adamlar, süslü şapkalı, çıtkırıldım davranışlı irikıyım kadınlar, uzun gece elbiseli güzel genç kızlar, iyice eğlenmeğe kararlı delikanlılar ile kendisi arasında gözle görülmez bir perde gerildiğini hissediyordu. Görüş alanının hemen dışında ise, her yanı kaplamağa hazır bir kâbus karanlığı, gittikçe yoğunlaşmaktaydı. Korkulu bir düş sırasında çığlığı basmadan önce duyulan bu duyuyu tanıyordu. Birşeyler içmezsem aklımı kaçıracağım, dedi içinden. Sonra sırf Sue Ann'ın hatırı için içkiyi bırakmış olduğunu hatırlıyarak, tatlı tatlı dertlendi.

Telefonda Lorna'nın sesini duyduğu sırada onu ne demeğe çağırdığını düşünmekteydi. Lorna'nın aranmaktan hem hoşlanmış, hem şaşırmış olduğu belliydi. "Sana sütununda yazdığın o birkaç satır için teşekkür etmek istiyordum da, kuzinim Lorna," "Sahi mi, kuzen Tyler... Bense senin benimle bir daha hiç konuşmıyacağını sanıyordum... Ben sırf matrak olsun diye öyle yazmıştım... zati başka türlü o yazıyı Pazar Masasındaki pinpona kabul ettiremezdim ya. Herneyse... aslına bakarsan, o zavallı halkı o şekilde dalgaya getirip oy avlamanız yüzünden topunuzu birden kurşuna dizmek bile küçük bir ceza olur bence." Tyler güldü. "Neyseki sen havlıyorsun ama ısırıcı değilsin Lorna... o yazın kalleşçe bir yazı olmadığı gibi gerçekten güldürücüydü, üstelik... ağızdan ağıza dolaştı durdu." Lorna sanki bıkmış-usanmış gibi bir kızgınlıkla, "Zati beni kimsenin ciddiye alacağı yok," dedi. "Yoo, benim çok hoşuma gitti... Her türlü propagandanın iyi bir reklâm olduğu ata-sözünü bilirsin herhalde." "Tyler sen çıkarcı'nın biri olmuşsun... Ama beni arayışın çok tatlı bir davranış." "Hoşçakal, Lorna." "Kendine iyi bak, Tyler."

Telefon kulübesinden çıkacağı sırada fazla konuşma ücretini ödemeği unuttuğunu hatırlatan santralcıyla şakalaşacak kadar kendisini iyi, hattâ neşeli hissetti. Çıngıl çıngıl gürültülü salonda masaya doğru ilerlerken ise, ne hissettiğini bile bilmiyordu. Benliğini saran durgunluk, can sıkıntısı her ne kadar, unutulmuş bir diş ağrısı gibi, her an ortaya çıkmağa hazır ise de, Tyler aldırmadan gidebiliyordu.

Kızarmış istakozlar masayı kaplamıştı. Caz, 'Big Apple'ı çalıyordu. Norm şampanya emretmişti. Chuck iri poposu mavi

yünlü ceketinden geriye doğru fırlamış, ayağının burnunu havaya kaldıra kaldıra, sırıtarak Eileen'le dans ediyordu. Herb şimdiden yemek arkadaşı kıza sokulmuş, onun gözlerinin içine bakmaktaydı. Jackie ile öteki kız fingirdeşiyor; Stauch'la kızların dan yaşlısı, plâtin saçlı, ince dudaklı olanı, Havre de Grace'deki eski zaman yarışları üzerine konuşuyorlardı. Yani hepsi Tyler'ı görmiyecek derecede meşgul bulunuyor; Tyler da orada, içkiye elini sürmeden, biraz istakoz yemeye çalışarak, hiç kimsenin aldırış etmediği fazladan bir adam olmanın keyfini çıkarmağa bakıyordu.

Yemeklerini bitirdikten sonra, Stauch'la kız-arkadaşı şanslarını öteki salonlarda denemek üzere gittiler. Tyler ise erimiş dondurma tabakları bulunan masada tek başına kalıp kahve içerek, dans pistini seyre koyuldu. Görüş alanı dışındaki can sıkıntısı, bungunluk acısını yeniden duydu. Nereye baksa yoğun karanlık hemen onun gerisinde hazırdı.

Gösterilerin başlıyacağını haber veren trampete gürültüleri arasında renkli ışıkların piste çevrilmesi ile, Chuck masaya gelerek hayatından pek memnun bir eda ile oturdu. Öteki çift de sallana sallana geldi. Chuck epey sarhoştu. Yanakları kızarmış, gözleri göz-çukurlarında iri iri belermişti. "Benim şarkıcı kız, cazcılar'nan konuşmaya gitti... Güzel bi' kız, değil mi?.. Gösteriyi bitirdikleri vakit ben ortaya çıkıp tatlı patatls üzerine bi' hava çalacağım, sonra caz benim yönetmenliğimde "Her Vatandaş Bir Milyoner" e başlıyacak."

"Patsy büyük adam," dedi Jackie. "Caza, ne isterlerse yapın diye tembihledi.' '

"Patsy bilir işini," dedi Jessup.

Jackie cevap verdi, "Elbet bilecek... Şu kulübeyi bütün memlekete biz tanıtıyoruz." Sonra sesini ağırbaşlı bir fısıltı halinde alçaltarak şöyle dedi: "Bir Numara, bence ele almadığımız bir nokta var."

"Yok canım?... Bana sorarsan bugün o iki yüzlü Lamar Parsons bunağı da dahil olmak üzere her noktayı ele aldık... O pinpon baykuşun gelişini Sue Ann'a da anlatayım, bak gözlerinden yaş gelinceye dek gülmezse ne dersen de."

"Yani, Jackie 'Her Vatandaş Bir Milyoner Şirketi hisselerini nasıl pay edeceğimizi kararlaştırmadık demek istiyor." Bu sözler Jessup'ın Aşk İlâhı yayına benzeyen dudakları arasından,

diş macunu tüpünden macun çıkar gibi, zorlamadan söylenmişti.

Chuck gülerek gürledi. "Tıpkı bi' elma gibi... Elmalı börek pay eder gibi... Toby not al."

Tyler not defterini cebinde bulamadığı için, az önce garsonun getirip masaya bıraktığı kabartma harflerle yazılı içki fiat listesini aldı, arka yüzünü çevirdi. Emre hazır bir şekilde, kurşun kaleminin ucunu diliyle ıslattı.

"Yaz Toby... Madde bir, Stauch ortaya koyduğu paranın iki katı değerinde hisse alacak. Madde iki, hisselerin yüzde ellisi Tyler Spotswood adına ayrılmıştır... Toby senden bunu, kamyon filân altında kalman ihtimaline karşı, Sue Ann'a devredilecek diye bir vasiyetle, bırakmanı istersem bana gönül koymazsın, değil mi arkadaşım? Zati ulusal politika için bu sermayeye ihtiyacımız olacak..."

"Niye gönül koyayım... Ben de böyle yapmayı düşünüyordum aslında."

Sonra, Yargıç Banning'le Herb yüzde onyedi-buçuk'ar, Jackie ise, en genç olduğu için, geri kalanı alacak... nokta, tamam. Buna bi' şey eklemek isteyen var mı?"

Hepsi susuyordu. Jackie kaşlarını çatmıştı.

Sarışın kızlardan ikisi bir örnek pembe fırfırlı etekler giymiş, birlikte yapacakları gösteri için masaların arasından ilerliyorlardı.

"Viva voce vote, yaşasın sesleri arasında kabul edilmiştir," diye bağıran Chuck ayağa fırladı. "Şu iki kız da amma şeker şeyler ha... resim gibi güzel ikisi de."

Azıcık şişmanca olanı, "Oh senatör, inşallah oyunu da beyenirsiniz," dedi.

"Senatör filân yok burda; köyden inmiş, azıcık gönül eğleyen bi' zavallı Chuck Crawford var. Şunu da bilmiş ol ki hemşire, eğer kendimi halk hizmetine vermemiş olaydım, büyük bi' ihtimalle bar oyuncusu olurdum ben de."

"Senatör, bahse girerim ki, siz şu halinizle bir film yıldızı bile olabilirsiniz," dedi sıska olanı.

"Üç sıçrayışta Capitol tepesinden Hollywood'a yani," diyen Chuck sırıtarak güldü. "Ama istemem. Çünkü onlar seyircileri görmüyorlar. Bense, insanları gözlerine baka baka eğlendirmeyi isterim... onları kendilerinden geçirmeliyim... bayır aşağı kütük yuvarlamak kadar kolay bir iş... Bütün o makine politikacılarına gelince ,onlar yalnız, filân teşkilât yüz oy sağlıya-

bilir mi, sağlıyamaz mı deye düşünürler... Örneğin on numaralı bucaktaki ihtiyar Snigilefritz binbeşyüz oy getirir gibi... Ama bu yol yanlış. Beri yandan halka, halkın tümüne ulaşmak o kadar kolay ki... onların gözlerinin içine bakacaksın, ne istediklerini göreceksin, düşüncelerini satacaksın onlara. Ama şunu da unutmayın ki, çok zor günlerde yaşıyoruz. Halk kendisini Adanmış Ülkeye götürecek bir Musa istemektedir."

Masalardan bir alkış tufanı koptu. Chuck hemen çevresine bakıp sırıtarak başıyla selâm verdi. Suratları kara boyalı üç oyuncu rollerinin sonuna gelmişlerdi. Masadakiler gülmeğe vakit bulamadan önce Chuck, iki büklüm olup gülerek, "Hepimiz bi' başka türlü kaçığız," dedi. "Tyler, söyle bi' şişe şampanya gelsin. Artık içkiler senâtürden."

İki sarışın, 'kız-kardeşler' oyununu oynadılar. Onları güldürücü bir hokkabaz takımı takibetti. Chuck'la avenesi durmadan içiyordu. Şişedeki viski epey azalmıştı. Eileen McCoy orkestra eşliğinde, 'Night and Day' ile 'My Man'i, Chuck'ın gözlerinin içine bakarak söyledi. Chuck gülüyor, kıza öpücükler gönderiyor, sandalyesinde duramıyordu. Bu arada akşam yemeği için gelmiş müşteriler gitmekte, yerlerini başkaları almaktaydı. Şimdi salonda erkekler çoğunluktaydı. En iyi giyimliler evlerine gitmişlerdi. Masalarda gürültü artmış, pistteki oyunlar daha bir canlanmıştı. Yan masada gri iş elbiseli, uzun boylu, kırmızı boyunlu üç delikanlı vardı. Bacaklarını uzatarak oturmuş, birbiri ardınca içiyorlar, her içkinin parasını banknot tomarlarından çekerek ödüyorlardı. Kendisini camlı bir hücreye kapatılmış gibi hisseden Tyler, sessiz bir iç sıkıntısı ile oturuyor, öbürlerinin sarhoş oluşlarını seyrediyor, üç delikanlının pistteki her gösteri ile salonda bulunan herkes hakkında kötü kötü konuştuklarını duyuyordu. Gözlerini Chuck'a dikmişler, lâf atıp alay ediyorlardı. Tyler durumu beğenmemeğe başladı.

Eileen'in fazladan söyletilen şarkıyı bitirdiği, ışıkların pisti yeniden aydınlattığı sırada, "Chuck, gidelim artık buradan," diye fısıldadı.

Chuck aldırmadı. Gerdanı ilkyazda kurbağa boynu gibi şişmiş, ellerini ağır ağır birbirine vurarak şarkıyı alkışlıyordu. Sonra ayağa kalktı, alkışlamağa devam ederek pistin öbür yanına gitti. Caz gürültülü bir fanfar yaptı. Chuck nota sehpası üzerinde duran okarinayı alıp solosuna başladı. Salondakilerin

yarısı gülerek alkışladı. Ama hiç kimse şarkının ne olduğunu bilmiyor gibiydi.

Tyler yan masadaki delikanlıları seyrediyordu. Bağırmağa başlamışlardı. "Defedin şunu... zırvalıyor, yuuu..." diyorlardı. "Atın dışarı... Amatör zırıltısına para ödemeye gelmedik buraya... Eileen'i istiyoruz." Bağırışa öteki masalardan da katıldılar. "Eileen'i istiyoruz." Islıklar, 'yuha' sesleri duyuluyordu. Tyler ayağa kalkmıştı. Jackie sandalyesinden fırlamak isterken kaymış, tutunduğu masayı büyük bir şangırtı ile devirmişti. Chuck, benzi kül gibi olmuş, elindeki okarinayı, beşikteki bir bebeğin şıngırdak sallaması gibi aşağı, yukarı hareket ettirerek, haykıran üç delikanlıya doğru geliyordu.

Herşey bir saniye içinde olup bitmişti. Gençlerden biri iki muşta vuruşuyla Chuck'ı yere sermişti. Tyler ötekinin ardından saldırıp kolunu gırtlağına dolayarak geriye çekmiş, o böyle yaparken Patsy'nin adamlarından biri de delikanlının göğsüne usta işi bir tekme indirmişti.

Tyler bırakıp doğruldu. Garsonlar devrilmiş masanın çevresinde halka oldular. Patsy Donahue, yüzünde hâlâ o sâkin gülümsemesi olduğu halde, Jackie Hastings'in pırıl pırıl bir toplu-tabanca tutan sağ elini yakalamıştı. Küçük elinin büküm yerleri bembeyazdı. Tatlı bir sesle, "Şu çakmağı cebinize koyalım." diyordu.

Chuck yerde oturuyor, gözünün biri şişmiş, alt dudağı kanıyordu. Yüzünde bir çocuk şaşkınlığı vardı. Tyler onu tutup ayağa kaldırdıktan sonra hemen dışarı çıkardı. Bir yandan da durmadan, "Chuck, çabuk uzaklaşalım buradan." diye fısıldıyordu.

Garson dizisinin gerisinde müşteriler, oradan oraya gidip geliyorlardı. Bir kadının çığlık çığlık bağırışı duyulmaktaydı.

Patsy Donahue, bıçak gibi keskin ütülü pantalonundaki görünmeyen tozları silkerek, ağır ağır yanlarına geldi. "Olan biten hiçbi'şiy yok, Senatör... Siz herşeyi Patsy'ye bırakın... İşte bi'taksi... İyi geceler baylar... Herhangi bi'şiy olmuşsa, Lunt'ın yüksek ünü adına en başta ben özür dilerim. İyi geceler, baylar."

Taksi karanlık yolda homurdanarak sarsıntısızca ilerlemeğe başladı. Tyler, yanında oturan Chuck'a bakmadı ama, onun titremekte olduğunu biliyordu.

Yatıştırıcı bir sesle, "Patsy herşeyi yoluna kor, Chuck," dedi. "Gazetelere yazılmasını önler. Son beş yıl içinde üç adam

vuruldu Lunt'da, bir adam da kendini astı ama, gazetelere tek kelime bile sızdırılmadı."

Chuck zayıf bir sesle sızlandı: "Ben onları gebertirdim ama, seçildiğimden beri Sue Ann silâh taşımama izin vermiyor."

"Hakkı da yok değil Chuck," diyen Tyler işi şakaya boğmak istiyormuş gibi, bir çocukla konuşuyormuş gibi her kelimeyi dikkatle söyliyerek, "Bir Amerika Birleşik Devletleri Senatörünün silâh taşıması doğru olmaz." dedi.

"Elimde o Allahın belâsı tatlı patatisden başka bi'şey bulunsaydı..."

Tyler cevap vermedi. Gözlerini farların ışığı ile aydınlanan yol şeridine dikmiş, ileri doğru bakıyordu.

"İri yarı olanını hakladım neyse ki. Bir güzel hakladım. İnanmazsan bak elimin oynak yerleri nasıl şişti."

Yumruğunu Tyler'ın avucuna bastırdı. Tyler parmaklarını onun elinin oynak yerleri üzerinde gezdirdi. Hiçbir değişiklik bulamadı. Gözlerini yoldan ayırmıyordu. Çeneleri kısılmış gibi konuşmuyordu. Chuck, yanında büzülmüş durmadan titriyor, terliyordu.

"Zati erkekleri ma'feden kadınların aklıdır..." diye sızlanıyordu. "Ah, tabancam yanımda olacaktı ki. Hayallah, ne yapıp yapıp bu işin gazetelere geçmesini önliyeceksin... Hayallah, o murdar istakoz mideme dokundu..." Chuck, iki bacağı arasından taksinin döşemesine kusmağa başladı. Tyler elinden geldiği kadar yana doğru çekilip yolu seyretmeğe devam etti.

Otelde, Tyler gece komisini bulup servis kapısını açtırıncaya kadar onu avluda bıraktı. Sonra şoföre bir on dolarlık vererek, Chuck'ı eşya asansörüyle yukarıya çıkardı.

Sue Ann açık mavi bir robdöşambr'la kapıya geldi. Terliklerini giymeği unutmuştu. Uzun saç örgüleriyle pek çocukça görünüyordu. Kapıyı açarken, "Ah, benim zavallı tatlı yavrucuğum," dedi incecik sesiyle. Sonra kolunu Chuck'ın omzuna atarak yatak odasına götürdü. Chuck giderken hâlâ titriyor, göğsüne düşmüş başı sallanıyordu.

Tyler çekingen bir sesle kadına sordu: "Benim yapabileceğim birşey var mı?"

"Bir dakika bekle... Seninle konuşmak istiyorum." dedi kadın.

Tyler sigara ardından sigara yakarak, bir aşağı bir yuka-

rı do'aşıyor, ne yapacağını kararlaştırmağa çalışıyordu. Saatine baktı: İki-otuzbeş'di. Birkaç kere telefonun yanına kadar gitti ama bir türlü karar veremedi.

Saatine yeniden bakıp 'üçe beş var' olduğunu gördüğü sırada, Sue Ann sessizce içeri girdi, masaya kapanarak ağlamağa başladı. Tyler onun başına dikildi, omzuna hafif hafif bir iki kere vurdu. Kadın ondan kaçınarak koşa koşa odadan çıktı. Ama bir saniye sonra, elindeki ıslak bezle gözlerini silerek geri geldi.

"Mışıl mışıl uyuyor." dedi.

"Çok mu fazla hırpalanmış?"

"Dudağı yarılmış, bir gözü morarmış, iki dişi de yerlerinden oynamış sanırım. Tyler, o kadar adam böyle şeylerin olmasını nasıl önliyemezsiniz? Oh, bıktım-usandım, hepinizden."

"Lunt'da caz'nan eğlenip duruyorduk... bir-iki sarhoş sataşmaya başladı, bir de baktım birbirimize girmişiz, Chuck'ı muştaladılar."

"Çok kimse gördü mü, bunu?"

"Tam bir salon dolusu... Tanıdık bazı gazetecilere telefon edip bu işi yazmamalarını rica etsem mi, diye bir türlü karar veremiyorum."

Kadın sıkılmış dişleri arasından, "Hayır, iyilikten çok, kötülük getirir, bunu yaparsan." dedi.

"Ben de bunu düşündüm... Çünkü bar şarkıcısı Eileen McCoy da oradaydı... yani tam bir hikâye konusu onlar için."

"Bundan çok daha kötü durumları gülüp geçerek atlatmış bulunuyoruz... politikadır bu, herşeyden önce... Ama, oh, bıktım-usandım hepinizden."

Tyler çaresizlik içinde sigara içip bir aşağı, bir yukarı dolaşmaktaydı. Sonra birden, kadının kendisini seyretmekte olduğunun farkına vardı. Sue Ann solgun yüzüyle, onun uykusuzluktan şişmiş gözlerine bakıyordu. Ağlamıyordu, artık. Gözlerini gözlerine dikerek sâkin bir sesle, "Tyler," dedi, "bazen bakıyorum da bu işe nasıl dayandığıma şaşıyorum, kendimi öyle bir alçalmış hissediyorum ki."

Tyler cevap vermedi. Kadının gözleri faltaşı gibi açılmıştı. "Korkuyorum." diye fısıldadı.

Tyler ağır ağır, "Bunların hepsi kitapta olan şeyler," dedi. "Uyku ilâcın var mı, Sue Ann?.. İçkiyi bırakınca uyumak zor oluyor da."

Kadın 'hayır' anlanıında başını iki yana çevirdi, sonra Tyler'ın anlıyamadığı acı, kırgın bir bakışla yüzüne baktı. Masaya doğru gitti, sırtını ona dönerek yeniden oturdu. Tyler kapıda durup, onun örgülü düzgün başını bir süre seyrettikten sonra, "İyi geceler," dedi. "Herhangi birşey aklına gelirse beni çağır... Burada bir oda tutacağım." Kadın karşılık vermedi. Tyler, eli kapı tokmağında, bir süre beklediyse de kadın başını bile çevirmedi. Asansöre doğru yürürken yorgunluktan başı ağrıyor, bacakları titriyordu.

B İ R N U M A R A

B Ö L Ü M

IV

Halkı bulmağa çalıştığınız zaman, sonunda bir maden işçisine varır dayanırsınız, belki:

adam boyasız, birbirinin tıpkısı evlerden birinde yaşar, şimdi bir dağ yarığında oturmaktadır, önündeki görünü kara cüruf yığınları, demiryolu rayları; ölü bir ay parçasının yeryüzündeki benzeri, dumanlarıyla çayır çimen ağaç kurutan bir tasfiyehanedir; fareler, tahtakuruları, insanlardan başka hiçbir şey yaşıyamaz,

bu kumpanya kasabasında:

adam yüzü ak bir adam, gözleri kömür tozlarıyla kat kat kararmıştır, ellerinin büküm yerleriyle tırnak aralarındaki kömür kirini yıkamakla temizlemek olacak bir iş değildir; ama adam sivri burunlu iskarpinler, sun'i ipekten bir gömlek ile, iş işlemekten fazla gelişip genişlemiş sırtına dar gelen kahverengi bir elbise giymiştir; üçüncü elden düşme bir otomobili, karısının da bir çamaşır makinesi vardır, evinin sokaküstü odasında pırıl pırıl cilâlı bir radyo durur, çocuklar lisede okumaktadırlar, üniversiteye de gideceklerdir.

elbette, Allahınizniyle bir sendika adamıdır; nasıl delme makinesi döndürücü bir güc olmadan işlemezse, bir tek adam da, sendika birliğiyle birbirine kenetlenmiş bin madencinin gücü olmadan, yöneticilerden gündeliğini koparıp alamaz;

adamın vardiyası istirahattedir şimdi; o da sulanmış yoldan aşağı sendikaya doğru gitmektedir;

geniş omuzlu, buğday tenli, kocaman elli adamlar, kocaman ellerini sarkıtıp pis bir odada oturmuşlar; sigara içiyor, tükrük hokkasına tükürüyor, dinliyorlar

ağzı lâfa yakışan birini;

pencere pervazlarını zıngırdatan güçlü derin bir sesi, kongre salonundaki üyelerin kulak zarlarını çınlatan bir kürsü palavracısını dinliyorlar (biz ödüyoruz onların tren paraları-

nı, zaruri masraflarını, yemeklerini, içkilerini, lüks otellerdeki yatak paralarını, onlar bizi temsil ediyorlar, ama biz ödüyoruz 'bilgin'in bilgiçlik diyetini, ilk baskı kitap kolleksiyonunun ücretini, kokteyl-parti'lerde giydiği kolalı gömleklerin, Onsekizinci yüzyıl vazoları, Lui Kenz salon takımlarının parasını, evinin kapısı üstündeki yelpaze biçimi pencerenin parasını biz ödüyoruz; mevki, iktidar işte budur, bizi işte bu iktidar temsil etmektedir); hoparlörden dökülen bu sözler, sözlüklerden seçilmiş bu kelimeler, Shakespeare cinasları, iğnelemeler, batırıp batırıp çıkarmalar, birer sağnak halinde havayı dalgalandırmakta, kulaklara dolmaktadır,

hem de, bunlar doğrudan doğruya, Atlantic City'deki kongre salonundan,

yalçın kayaları döven dalgaların gümbürtüleri gibi,

gözlerini kan bürümüş boğa hıncı taşıyan bir sesle,

bir söylevin bitiş sözleri olarak söylenmektedir;

artık o geniş sırtlara, o yüzbinlerle kıvrılıp sıkılan madenci ellere bakmak için yürek ister

ya bu eller

kömürden

yıpranmış dağlardan günlük kazançlarını, hiç kimsenin inkâr edemiyeceği haklarını koparıp alacak

iktidara sahip olurlarsa.

DAĞ-KÖYLÜ AĞZI DEĞİL

Telefon çaldı. Tyler yatakta dimdik doğruldu. "Saat sekiz efendim, günaydın," diyen santralcı kızın sesi alıcıyı çınlattı. Telefonu yerine koyduktan sonra esneyip gerinerek, yatağın kenarında bir süre oyalandı. Anca dört saat uyumuştu, göz yuvaları sızlıyordu. Pencereden mürekkep lekeleri gibi kiremitlikler, külrengi pus içinde dimdik yükselen otelin yan kısmı görünüyordu. Caddelerde kayarak giden otomobillerin homurtuları arasından, bir trenin şangırtılı gürültüsü duyulmaktaydı. Bir yerlerden bir perçin makinesinin rat-tat-tat takırtıları geliyordu. Sağanaklı havadaki toz, kömür gazı, egzost gazlarına ağıllardan yükselen fışkı kokuları ekleniyordu. Gün sıcak bir gün olacağa benzerdi. Tyler ayağa fırlayıp pencereyi kapadı. Acele etmesi gerekiyordu.

Telefon yeniden çaldığı sırada duşun altında sabunlanmak-

ta idi. Islak bir iz bırakarak telefona koştu. "Sen misin Toby? Ben Ed James."

"Merhaba çağırdığın için teşekkürler... Kartımı aldın mı? Nasılsın?"

"Uykulu... Yahu bu şehirde adamı uyutmazlar mı, hiç?"

"Uyumak ha," dedi Tyler. "Bir haftadır gözümü yummuş değilim."

"Neyse, Toby, Gulickin kahvaltı toplantısına gidiyorsun, değil mi?"

"Elbet. Bir Numara da gidiyor."

"Sahi senin oda numarası kaç?.. Alâ. Gelip bir dakika rahatsız edebilir miyim?"

"Bekliyorum... Ben şimdi giyinirim."

Tyler telefonu yerine koydu. Şimdi gerçekten bir telâş içindeydi. Masanın üzerinde buruşuk bir mendille bir avuç bozuk para ortasında duran eski altın saatin sade, yuvarlak yüzünde dakikalar uçuyor gibiydi. Şu andan, saat onbir'e değin yapılması gereken işler için yeter zaman yoktu. Duşunu aceleyle bitirip traş olmağa başladı. Yüzünün yarısını tamamlamıştı ki, Bayan Jacoby'ye telefon etmeği daha fazla geciktirmenin doğru olmıyacağını düşündü. Bayan Jacoby'nin genizden gelen o kesik kesik sesi, insana canlılık aşılayan bir tazelikteydi. Evet, söylevin mimeograf kopyeleri saat tam onbir'de 1215 Numaralı odada hazır olacaktı.

"Söylevi nasıl buldun, Bayan Jacoby?"

"Oh, fevkalâde, hem de öyle ağırbaşlı ki. Oh, bence fevkalâde bir iş başarmışsınız, Bay Spotswood."

"Yoo, Bayan Jacoby, benim kadar sen de biliyorsun ki, söylevin her kelimesi Bir Numara tarafından yazılmıştır."

Bayan Jacoby o küçük çığlıklarından birini attı, "Basma ne zaman verilmesini istiyorsunuz?" diye sordu.

"Bir Numara toplantıda konuşmağa başlar başlamaz... Daha önce vermek istemiyoruz, çünkü hazırlıklarda bir gecikme olabilir. Şu bizim kahvaltı toplantısından hemen sonra ben gelip seni göreceğim zaten."

"Hep dua ediyorum Toby amca... Bizim delegeler kazansın diye bütün kalbimle dua ediyorum."

Kapıya vurulduğu sırada Bayan Jacoby hâlâ konuşuyordu. Ed James, açık külrengi elbisesi içinde çok iri, canlı, pembe pembe içeri girdi. "Seni gördüğüme gerçekten çok sevindim," diyen Tyler, traş fırçasını kapıp yarıda kalmış olan traşını

tamamlamağa koyuldu. Aynada, avurtları çökmüş kendi suratı gerisinde, Ed'in yuvarlak çehresini görebiliyordu. Ed'in anlattıklarına başını sallıyarak cevap vermekteydi. "Bruce Slater'la tanışmak istemiştin. Odası koridorun sonunda. Telefon edip, kahvaltıdan önce kendisine uğrıyacağımızı söyledim. Bir iki kelime konuşmak için zamanımız vardır, herhalde."

"Teşekkürler, Ed... konuşabiliriz."

Ed, odada bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. "Toby, yahu, sen ne cehennemin dibine bu işden yakanı sıyırıp da, kendi başına politika, ya da başka bir Allahın belâsı işe atılmıyorsun? Bir sürü dostun var, be oğlum."

"Bana kim oy verir ki? Millet sandık başlarına Bir Numara için gidip oy'unu ona veriyor."

"Ama sen olmasaydın O ne yapabilirdi?"

"Bir yolunu bulurdu elbet."

"Vaşington'da bir iş alabilirdin hiç olmazsa."

Tyler yüzüne soğuk su serpiyordu. Yüzünü, başını bir havluyla kurulayarak odaya geldi. Ed'in suratına dik dik baktı. "Vaşington'da durum nasıl, Ed?"

"Vaşington nefesini tutmuş bekliyor... Daha doğrusu idare mekanizması bekliyor... zati ben de bunun için Bruce'le iki lâf etmenin iyi olacağını düşündüm ya."

"Onu senato'da dinlemiştir herhalde."

"Bruce senato'ya pek sık gitmez. Adeti değildir."

Tyler kravatını bağlıyordu. Aynadan gözlerini ayırmadan sordu: "Kongreden hoşlanıyor musun, Ed?"

"Lig maçları kadar değil. Her ne kadar ikisi arasında çok benzerlik varsa da, futbol daha temiz bir eğlence."

Tyler yanağındaki kanıyan yeri bir parça tuvalet kâğıdı ile silmeğe çalışıyordu. "Ed, senin de, şöyle rahatça bir traş bile olamadığın günlerin var mı?"

Ed bu soruya aldırmadan sözüne devam etti, "Sana söylediklerim 'lâf olsun' diye söylenmiş değil, Toby. İş için konuştuğum birçok kimseler sana bayılıyor, şu Her Vatandaş Bir... defet, adını bile söyliyemediğim şeye nasıl burnunu soktuğuna şaşıyorlar... Üstelik Chuck'm bir balon gibi sönmesi de uzak değil."

"Bu adam için sen de birşeyler yaptın, Ed, unutma."

"Haklısın... Ama ben seni 'kendi başına' görmek istiyorum... Açıkçası, Toby, sen de küçük kardeşin kadar kötüsün,

yalnız o dünyayı kızıllar adına kurtarmak için harcıyordu kendini... Sahi ne oldu, o?"

Tyler kızardı. Sert bir sesle, "Gidelim artık," dedikten sonra sıkılmış dişlerinin arasından devam etti: "Bu sabah konuşmam gereken bir sürü Allahın belâsı kimse daha var." Kapıyı sertçe kapattığı için anahtar yere düştü. Koridorda eğilmiş, koyu renkli yol halısı üzerinde anahtarı bulmağa çalışırken budalaca bir durumda olduğunu hissetti. Bu sırada cebinden bir de kalem düştü. Derken arañan eli, Ed'in gıcır gıcır boyalı kahverengi beyaz ayakkapları arasında anahtarla kaleme rastladı.

Ed gülümsiyerek seyrediyordu. Konuyu değiştirmek için neşeli bir sesle, "Kongreler hiç belli olmaz," dedi. "Bunu bilerek söylüyorum, çünkü Yasakcı Parti'ninkiler de dahil hepsini izlerim... Not defteri elde, işim budur zati... Gelişmelerin ne yönde olacağını titriyerek bekliyen iş adamlarına biz haber veririz." Yolu göstermek için öne düşerek, o gün hiç terlememeğe karar vermiş bir adam serinkanlılığı ile, ağır ağır yürümeğe başladı.

Tyler söz gelişi soruyormuş gibi, "Chuck hakkında herhangi bir haber yolladın mı?" diye sordu.

Ed koridorun sonundaki kapıya vurmak için durmuştu. "Kongre sonucunu bekliyorum," dedi.

İçerden gelen ses, "Giriniz" diye çağırdı. Sarı pantalon askılı çok uzun boylu bir adam, banyo kapısındaki boy aynası önünde durmuş, boyunbağını bağlıyordu. Özür diler bir eda ile onlara doğru döndü. Siyah ayakkaplar içindeki ayakları uzun, kıllı elleri uzun, iki yanında iki derin çizgi bulunan tazı yüzü uzundu.

"Bruce, bu Tyler Spotswood."

Bruce sessizce el sıktı.

"Hani bana Colombia Üniversitesinde Tyler'ın babasından kurs mu, ders mi aldığını anlatıyordun ya, işte o, Bruce."

Bruce Slatter, bir sandalyenin arkasına asılı ceketini alıp giymeğe çalışırken, hüzünlü hüzünlü başını salladı. Ceketin kollarını geçirmekte güçlük çekiyormuş gibi alnını kırıştırırken Ed, onun yakasını düzeltmek için uzanınca telâşla geriye çekilerek, "Teşekkür ederim, teşekkür ederim... buyrun oturun baylar," diye kekeledi. Uzun bacaklarını koltuğun içine kıvırarak oturdu. "Bay Spotswood'a bir şey sormak istiyordum," diye birden Tyler'e dönüp hüzünlü hüzünlü ona baktı. "Soru-

ma cevap vermek zorunda değilsiniz... Ama, Senatör Crawford içkiyi bıraktı mı?"

"Altı aydır bir yudum içki ağzına koymadı."

"Evet öyle söylediler... Mesut bir aile reisidir, değil mi?" Tyler yüzüne kan hücum etmeğe başladığını hissetti. "Bayan Crawford, Vaşington'un en akıllı kadınlarından biridir." diye cevap verdi.

"Tabiî, Chuck'a göre gerçeği bütünüyle; Bay, Bayan Vatandaş'a anlatabilmek için biraz yağlayıp ballamak, biraz da çapkınca davranmak gerektir... aşağı yukarı böyle değil mi. Toby?"

Tyler başını salladı. "Elbette, birinin ortaya çıkıp, bugünkü düzenin olanaklarını, halkın anlıyacağı bir dille anlatması gerek. Kendi zamanında Abe Lincoln de aynı şeyi yapmıştır," diye anlattı. Ama sözlerinin bir papağan tekerlemeleri gibi boş olduklarını da hissetti.

Bruce Slate 'hıh' der gibi homurdandı. Aralarında konuşulamıyan bir sır varmış gibi, sessizce bir onun, bir ötekinin yüzüne bakarak oturuyordu. Bu sıkıntılı sessizliği Tyler bozdu. "Müsaadenizle, benim hemen gitmem gerek... Mike Gulick'in kahvaltısında konuşuruz herhalde."

Bruce Slater kıvırarak koltuğun içine almış olduğu bacaklarını güçlükle doğrulttu. "Ah... Lincoln," diye içini çekti. Gözleri yerdeydi. Tyler kapıdan çıkarken, kıllı uzun elini ağır ağır salladı. Tyler saatine bakıp asansöre doğru yürüdü.

Chuck'ın kabul salonu kapısını vurmuş, cevap alamamıştı. Yeniden vurdu, bir süre bekledi, zaman kaybı duyusuyla nabzı hızlanmıştı, bir sonraki kapıya gitti. Onu da bir süre vurduktan sonra, yatak odası kapısı, birdenbire, dört beş parmak aralandı, Saunders'ın uzun yüzü göründü. Adam suratını asmış, daha fazla açılmaması için dizini kapının arkasına dayamıştı. Eli dar pantalonunun cebindeydi. Tabanca tuttuğu anlaşılıyordu. "Dur bakalım Saunders," dedi Tyler. "Gangster baskını filân yok ortada. Bir Numara'yı görmek istiyorum." Saunders kapıyı açtı, serbest olan elinin baş parmağı ile holü işaret etti, "Öteki kapıdan gir. Jackie'yi göndereyim de açsın. Bu kapıdan girmek yasak."

"Cehennemin dibi, kahvaltıya gitmeden önce Bir Numara'yla konuşmam lâzım, yoksa..." Tyler kendi kendine konuşuyordu. Kapı çoktan yüzüne kapanmıştı. Sessizce küfrederek kabul salonu kapısına gitti, bekledi. Kapıyı açan Jackie Hastings,

kalkık burnu ile her zamankinden daha soğuktu. "Emir aldık," diye fısıldadı. Nefesi ekşi ekşi kokuyordu. "Bir Numara'yı vurmak için fırsat kollıyan biri var bu otelde."

"İkiniz de çok polis romanı okuyorsunuz galiba." dedi Tyler.

"Yoo, hayır... Çünkü Jackie'nin okuyup yazması yok, benim de vaktim olmuyor."

'Sue Ann içerde mi?"

Jackie 'hayır" anlamında başını salladı. "Hanım en üst katta bi'oda tuttu. Cigara dumanından, küfürlerden uzak bulunmak için, herhal."

Tyler gözlerini kabul salonunda gezdirdi. Her sandalyenin üzerinde bir yığın gazete vardı. Köşelerde devrilmiş kâğıt sepetlerinden dökülen, buruşuk daktilo kâğıtları, döşemeye yayılmıştı. Bir Numara'nın resmi basılı el ilânları dört yanda göze çarpıyordu. Yeşil halının orta yerinde bulunan tükrük hokkasının çevresinde, yırtılmış kâğıt parçaları, püro izmaritleri, çiğnenip tükürülmüş tütün kalıntıları vardı. Kapının karşısına rastlayan duvara, Bir Numara'nın, bir söylev sırasında, ağzı açık, gözleri devrik, dalgalı saçları kabarmış olarak çekilmiş resminin birbuçuk metre boyunda büyütülmüşü asılmıştı. Tyler bu fotoğrafa bir süre baktıktan sonra, Jackie'ye döndü: "Jackie, şu pisliğin birazını temizlemek için, Saunders'la Crummit'i çağırsan nasıl olur? Domuz ahırından farkı yok buranın," dedi.

Jackie cevap vermedi. Saunders yatak odasına açılan kapıdan başıyla işaret ederek Toby'yi çağırıyordu. Tyler yanından geçerken, yana çekilip yol vermediği için ona sürtünmek zorunda kalmış, pantalon cebindeki tabancanın sert dokunuşunu elinin tersinde hissetmişti. Bu yüzden, midesinde başlıyan birşey, yükselip bütün vücuduna yayılarak, kaslarını bir tiksinti spazmı ile titretti. Sıkılmış yumruklarını pantalon ceplerinin derinliğine daldırarak yatak odasına girdi.

Chuck, kenarları mor biyeli peyaz ipekten bir pijama giymiş, ayaklarında Fas işi kırmızı terlikler olduğu halde, cumbanın ortasında bulunan yüksek düz arkalı sandalyede gün ışığına karşı oturmuştu. Çenesinin altında bir havlu vardı, yüzü sabun köpükleri içindeydi. Ufak-tefek bir İtalyan berber, durmadan gülümsiyerek sandalyenin çevresinde dönüyordu. Düzeltilmemiş yatağın üzerinde ise, başının altına iki yastık koyarak, krem renkli elbiseleriyle uzanmış bulunan Herb Jes-

sup, sigara içiyor, tavana doğru halka halka dumanlar üflüyordu. Odanın ortasında, Chuck'ın gerisinde bir aşağı bir yukarı dolaşan, beyaz elbiseli, irikıyım, yaşlıca bir adam, ona bir şeyler söylüyordu. Başında beyaz saçlarını kulaklarına doğru bastırmış, çok geniş, siyah bir şapka vardı. Söylediği her cümleyi, yumruğunu açık elinin içine hızla vurarak bitirip, noktalamaktaydı.

Herb, kımıldamadan, uykulu bir sesle, "Komodor Pendleton, size Toby Spotswood'u tanıtırım." dedi. Yaşlı adam ise, "Kölenizim, efendim," dedikten sonra sözüne devam etti. Tyler'ın yanında duran Jackie, işaret parmağı ile şakağını gösterdikten sonra, "Bayou Honda komodorunu tanırsın herhalde," diye fısıldayıp masanın yanındaki sandalyeye çöktü. Sabah gazetelerini gözden geçirmeğe başladı. Tyler sigara tabakasını çıkardı, duvara yaslanıp onunla oyalanarak adamın sözünü bitirmesini bekledi. Göz ucuyla bakınca, kapılardan biri önünde Crummitt'in, öbürü önünde de Saunders'ın gözcülük ettiğini görebiliyordu.

"Senatör, size izah etmeme lüzum yoktur ki, Bayou Honda bölgesinin, petrol, gaz, kereste, terebentin halinde tezahür eden tabiî zenginlikleriyle sonsuz önemi, hem özel teşebbüs, hem de Federal Hükûmet tarafından öyle bir ihmale uğramıştır ki, yaradanın cömert eliyle donattığı bu bölgede yaşıyan bizler, el altından çevrilen hain bir dolaptan şüphelenmek zorunda kalmış; derin körfezleri, seyrüsefere müsait geçitleri ki bunlar, az bir para sarfiyle önemsiz birkaç sualtı topuğu düzeltilmek suretiyle, Nevyork limanına dünyanın deniz ticaretini akıtan büyük Ambrose Kanalıyla bile boy ölçüşebilirler, Bayou Honda bölgesinin rekabetinden korkulduğu inancını uyandırmış bulunmaktadır... Bayou Honda ile Şikago, Kansas, Dallas, Los Angeles arasındaki demiryolunun ne kadar kestirme bir yol olduğunu önünüzde sayıp dökmeme ihtiyaç yoktur... Gene sizin gibi bilgili, ilerici bir zatın dikkat nazarına sunmama lüzum yoktur ki, Doğu çıkarlarının hiçbir kara hiyaneti ,gerçeğin gökkubbede ışıklı harflerle parlamasını gölgeliyemiyecektir. Benim sizden bütün dileğim, Senatör Crawford, Meclis Salonlarında, milletin gözleri önünde Bayou Honda ışığını devam ettirmeniz, güneşin yarın, yarından sonra, devresi gün doğacağı nasıl kaçınılmaz bir gerçek ise, Bayou Honda limanlarının geliştirilmesinin de öylece, savaş zamanında paha biçilmez önemini, barış zamanında milletin endüstri-

yel kırallıklarının ticaret dengesindeki kıymetini belirtmenizdir..."

Tyler saatine baktı. Dokuz-otuzbeş idi. Midesinde bir boşluk, bir 'herşeyi yitirmişlik' duyusu vardı. Tabakadan bir sigara çekti. Doktor ona sigara içmemesini söylemişti. Sigarayı dudakları arasına iliştirdi, ama yakmadı.

Odaya bir sulfata kokusu yayıldı. Berber işini tamamlamış, Chuck'ın boynundaki havluları alıyordu. Chuck yaydan fırlamış gibi ayağa kalktı. "Bitti mi, Tony?" dedi berbere. Sonra gırtlağını gürültülü bir şekilde temizleyip, yatağın ayak ucundaki tükrük hokkasına tükürdü. "Komodor," diye başladı, "şu anlattıklarının önemini daha derinden duyabilecek bir başka adam yoktur hayatta... Çok teşekkür ederim." Adamın elini dostça sıktı. "Bana güvenebilirsin." Esnedi. "Eh, şimdilik bana müsaade... Şu zavallı yıpranmış gövdeme biraz su serpiştireyim. Hadi bakalım sen de davran Herb."

Herb gevşek vücudünü yatakta toparlamağa çalışırken Tyler konuştu: "Chuck, biraz önce Bruce Slatter'i gördüm."

"O cehennemlik salağı mı? Ne istiyormuş?" diyen Chuck, pijamasının üstünü çıkarıp banyoya doğru yürüdü. "Şimdi yıkanacağım, sona da gidecen."

Tyler onun ardınca gitti, yorgun bir sesle şöyle dedi: "Gulick'in kahvaltısında onunla beraber bulunacağımızı unutmamışındır herhalde. Gulick bir profesör. Vaşington'da sık sık görünür... Ne dereceye kadar önemlidir bilmem, ama... Bruce Slater daha da başka birşeydir. Canı istediği zaman White House'a gider, yemeğini orada yer."

"Aklı varsa benimle aşık atmağa kalkışmaz," diyen Chuck, pijama pantalonunu çıkarıp banyo küveti içinde ayakta durdu. Hava, kokulu banyo sabunu buğulariyle doluydu. Chuck sevinçli bir çocuk gibi eliyle karnına vurdu. "Görüyorsunuz ya çocuklar, üç ay hergün kafayı çekince ne göbek kaldı, ne bi'şey." Ilık suya girip boynunu sabunlamağa başladı. "Devam et, dinliyorum."

Herb de gelmiş, banyonun dar kapısında Tyler'ın ardına sıkışmıştı. Tyler onun nefesini ensesinden aşağı hissetmekteydi. İçinden doğru kabaren bir hiddet dalgasını yutkunarak yatıştırdıktan sonra, ağır ağır devam etti: "Bana öyle geliyor ki, adam henüz son kararını vermemiş bir durumda. Onay Komitesinde bizi tutarsa sandalye bizim, ama hayır derse..."

"Sıkıysa desin bakalım. Bi'kere benim konuşmamı duyma-

dı daha. Sona onnara ne diyeceğini de bilmiyor, değil mi, Herb? Bu burnu kaf dağında liberaller, beni sanıyorlar ki, ben sırf baldırı çıplak biriyim." Göğsüne, omuzlarına su serpmeğe başladı. "Eğer aradıkları kitap malûmatıysa, yüzlerini kara çıkarmak benim için işten bile değildir... Biz de mürekkep yaladık, aksini söyliyeceğin alnını karışlarım."

Tyler gözlerini banyo paspasından ayırmadan, ağır ağır: "Saat on'a geliyor," dedi. "Geç kalmazsak iyi olur." Dönüp gitmeden önce, dalgalı ıslak başa, yağlı pembe enseye, beyaz yuvarlak omuzlara, sabunlu su altında kadın dizlerini andıran tombul dizlere baktı. Kafatasının içinde aniden çakan bir şimşekle, kendisini, tabancayı çekip, bu kadın sırtına doğrultmuş, tetiği çekerken gördü. Chuck alaylı alaylı, "Peki büyükanne, peki," diye sırıtıyordu. "Ama şimdiye kadar öğrenmiş olmalıydın ki, Bir Numara, bir maksadı olmadıkça hiçbir yere geç gitmez."

Tyler geri dönüp yatak odasına gitti. Şapşal gövdesiyle kapıyı doldurmuş bulunan Herb Jessup sessiz bir gülüşle sarsılmaktaydı.

Komodor bir sürü broşür bırakarak gitmişti. Tyler bir sabah gazetesi alıp, iki pencere arasında duvara yaslanarak, delegelerin gelişlerine ait haberleri okumağa başladı. Midesindeki duygu keskin bir sancı halini almıştı. İç sahifedeki listeyi okumadan gözden geçirirken, dertli dertli düşünüyor, "Bu şekilde kahvaltı beklemek midemdeki ülser için hiç de iyi değil." diye söyleniyordu.

Muhterem Chester Bingelow telâş içinde odaya girdi. "Eee, evlâtlar," dedi, derinden gelen yumuşak sesiyle. "Beklenen büyük gün nihayet geldi. Bugün ya koltuğu kazanacağız, ya da başımızı öne eğip kös kös evlerimize döneceğiz." Durumdan hoşnutmuş gibi ellerini oğuşturdu. "Sonuç şu, ya da bu... Ama benden bir dua okumam istendi." Tyler gazeteyi okumağa devam etti.

Derken kahverengi, kruvaze bir elbise, mavi bir gömlek giymiş olan Chuck göründü. Ceketinin üst cebinden iki üçgen halinde, mavi kenarlı bir mendil sarkıyordu. Kapıdan geriye doğru başını çevirip, "Hadi bakalım, daha ne bekliyoruz?" dedi. Tyler gazeteyi katlayıp takip etti. Otel koridorunda, en önde Jackie, onu bir adım gerisinde Chuck, onun iki yanın-

da, birer adım gerisinde Saunders ile Chummit yürüyor, hepsi de her zamanki gibi kısa, hızlı adımlarla ilerliyorlardı. Tyler birkaç adım daha geriden gittiği için asansörün kapı kanatları arasına sıkışmaktan dar kurtuldu. Ara kata geldiklerinde ise öne geçip, özel yemek salonlarından birine doğru yolu o gösterdi. Kapı açıktı. Chuck ona sürtünerek geçip doğruca içeriye girdi. Ötekiler şapşal şapşal koridorda kalmışlardı. Tyler omuzlarını düzleştirip takibetti.

Oda pırıl pırıldı, parlatılmış bıçaklardan, çatallardan, kolalı masa örtülerinden yansıyan ışıklar içinde adamların hepsi, yenice tıraş olmuş, güzelce yunup yıkanmış görünüyordu. Herbirinin çevresinde hâlâ bir tıraş kolonyası, diş macunu kokusu vardı. Külrengi seyrek saçları sivri kafasına yapışmış gibi duran, uzun boylu bir adam, Profesör Gulick, kapıya doğru gelerek Chuck'ı karşıladı. Coşkun bir şekilde el sıktı, gırtlak yumrusunu daha fazla ileriye çıkaracak şekilde başını geri atıp yatıştırıcı bir sesle iki üç soru sordu, cevapları dinlemedi. Yuvarlak masanın gerisinde Steve Baskette, ayakta, monoton bir sesle Bruce Slatter'e birşeyler söylüyordu. Ed James, bir köşede, ağzı kulaklarında gülümsüyor, kaynamak üzere olan bir çaydanlık gibi, kendi kendine kikirdeyip duruyordu. Profesör Gluick, herkesle ilgilenip yeterince konuştuktan sonra, bütün konukları masaya buyur etti.

Tyler, hem soğuk hem fazlaca ekşi bir kaşık greypfrut'u dalgın dalgın ağzına götürdü. Güçlükle yuttuktan sonra elini cebine atıp, Dr. Edgell'in vermiş olduğu, daktilo ile yazılmış perhiz yemekleri listesini çıkardı. "Ilımlı yiyecekler" diye mırıldandı. Geriye yaslanıp bir garsona işaret etti, lâpa getirmesini söyledi.

Chuck da greypfrut'u bir yana itip kahve bardağını kavramış, konuşmağa başlamıştı: "Artık herkes öğrenmiş bulunuyor ki, ben memlekette iken politikaya bir devrimci olarak atıldım. Şu bir tek nokta üzerinde hiç kimsenin hiçbir kuşkusu kalmasın... eğer benim istediğim para kazanmak olsaydı, hiçbir zaman bu yolu seçmezdim bunun için. Hukukçulukla hem kendime, hem aileme mükemmel bi' geçim sağlayabilirdim. Üstelik, bi' radyo istasyonu peşinde gömleğime varıncaya herşeyimi yitireceğime, petrol hisseleriyle uğraşır para kırardım... Ama benim istediğim bu değildi. Ben eyaletimdeki insanlara hizmet etmek için işe başladım, şimdiyse Demokrat Paritiye, ulus çapında bütün halka hizmet etmek istiyorum."

Steve Baskette, ağırlaşmış gözkapaklarının altından uykulu uykulu bakarak, "Evet, istiyorsun..." dedi. "Ama bunu gerçekleştirebilmen için, Galbraith ile taraftarlarının seni alaşağı edememeleri gerek."

Profesör Gulick, ince kısa bir kahkaha attı. "Ne bakımdan olursa olsun, bir Amerika Birleşik Devletleri Senatörünü alaşağı etmek, öyle kolay bir iş değildir," deyip sustu.

Bu söze yalnız Ed James güldü. Chuck, yumruğunu çenesine dayayıp bir süre pencereden dışarı baktı. Her iki şakağının üzerindeki kahverengi saç lülelerini yerlerinden oynatacak şekilde başını salladı. Her kelimeyi düzgün söylemeğe dikkat ederek, "O kendini bir şey sanan çetenin hiçbir önemi yok," dedi, "Ben o Galbraith'e öyle bir oyun oynayıp, ne budala bir adam olduğunu, öyle bir göstereceğim ki hepiniz şaşacaksınız... Herneyse, benim asıl açıklamak istediğim şey, baylar..." Chuck'ın şimdi doğrudan doğruya Bruce Slater'e söylediğini Tyler görmekteydi... "Devrimcilerin politikada kaybedişlerinin bir nedenidir... Onlar için kurulu düzeni yerle bir etmek kolaydır; Henry George kendi çağının para-delisi toplumunu ne güzel yermiştir... Marx'ın İngilteredeki endüstriyel düzeni kötüleyişi de, derin bir şekilde haklıydı... Kafatasında beyni, elinde bol vakti olan kimseler, sistemdeki aksaklıkları her zaman için gösterebilirler, ama bunların en başarısız yönleri: yapıcı olmayışlarıdır... Ben çok geceler gözümü yummadan bu nokta üzerinde durup düşünmüş, şu sonuca varmışımdır ki: bunların 'koca dağdan birtek tavşan' ka'dırabilmelerinin bir nedeni de, o bilgiç bakışlarıyla topluma dışardan bakmalarıdır... bunlar hiçbir zaman düpedüz, sıradan vatandaşın günlük yaşama çabasını, güz çiftini sürüşünü, kapı kapı dolaşarak, ürününü satışını, doktora para ödeyişini, çocuğunu okula gönderişini ya da karın ağrısına iyi gelir deye mısır lâpası yeyişini anlıyabilecek kadar işin içine giremezler... Toplum dediğin mısır-darısı, meşe ağacı gibi bir bitkidir.. .onlar toplum üzerine yüce derin kuramlarını kuruncaya dek, toplum büyür, çiçek açar, meyve verir... Hiç durmadan değişir... Eh, onlar her kelimesi beş dolar getiren bir yığın sözü bir düzene sokup da kuramlarını hazırlayıncaya dek bitki büyümüş, bambaşka bir duruma girmiştir. Toplum düzeninin değiştirilmesi, düzeltilmesi; o toplumu gün-gün izleyen becerikli politikacılara verilmelidir. Mısır yetiştirmek isteyen bir adam, elbet bu işin ustası bir çiftçi, ortakçı arar;

Çiçeksiz Bitkiler uzmanı, bir Botanik Profesörü tutmaya kalkmaz."

Bunu söyliyen Chuck'ın yüzünde, dayanılması zor bir komik hal vardı. Tyler ile Ed gülmeğe başladı. Bruce Slater'in uzun çehresinde sakin bir neşe belirmişti.

"Bu noktada sizinle beraberiz, Senatör Crawford" dedikten sonra, birden sustu, çok konuşmuş olmaktan korkuyor gibi bir hal aldı.

"Ya bizim istediğimiz toplum düzenini değiştirmek değilse?" diye homurdandı Steve Baskette, "Belki ben bu işlerden pek anlamıyorum, ama bana öyle geliyor ki, bu kongre, bizim her işimizi vakitlice yürütecek birkaç namuslu, becerikli Demokratı seçmek için toplanıyor."

Bruce Slater önündeki yumurta tabağından okuyormuş gibi, "Hayır, bu kadar değil hepsi," dedi. Herkes onun daha fazla bir şeyler söylemesini beklediyse de, Bruce Slater susmuştu.

Chuck güvençli bir sesle bağırdı: "Amerika toplumunun köpeklere yem olmasını istemiyorsak, bu düzeni değiştirmemiz şarttır. Amerika halkının karşısına çıkıp da, her işi eskiden olduğu gibi yürütülebileceğini söyliyecek bir adam, ya çılgındır, ya düzenbaz..."Sesi salonu çınlatıyordu.

Tyler çıkarıp kucağında tuttuğu saatine bir göz attı. Bardağındaki ayranı bir dikişte içti. Masaya iğilerek, "Profesör Gulick, müsaade ederseniz benim hemen gitmem gerek," diye fısıldadı. Profesör Gulick ayağa kalktı, kolunu Tyler'ın omzuna atarak kapıya kadar onunla geldi. "Bugün sizin buraya gelmenizi bilhassa istemiştim Bay Spotswood. Sebebiyse, eski bir öğrencim olan kardeşiniz Glenn'e karşı beslediğim sevgidir..." Alçak sesle konuşuyordu. "Gördüğüm gençlerin en gözü karası, en bildiğinden şaşmazı idi. Yeni bir haber aldınız mı ondan?"

Tyler kaşlarını çatarak, 'hayır' anlamında başını salladı. "Zavallı Glenn, ömrünü büsbütün boşa harcadı," dedi.

Profesör Gulick ise işaret parmağını, dersanedeymiş gibi iki yana sallıyarak, "Ben o kadar emin değilim, ben o kadar emin değilim," diye fısıldadı.

"Çok teşekkür ederim efendim... Sizinle, Bay Slater ile tanışmak benim için bir zevk oldu." diyen Tyler, özel yemek salonu kapısı kapanırken, Chuck'ın güvençli bir sesle, kelimeleri büyük bir dikkatle söyliyerek, sözünü bir beyitle bağladığını duydu:

Kötüler peşinde bir yurt, kötülere yem olur
İnsan insanlıktan çıkar, nerde servet cem olur

Crummit'le Saunders, özel yemek salonu kapısının iki yanında, dimdik duruyorlardı. Tyler'ın çıktığını gören Crummit yılışıkça sırıttı, ama Tyler başını çevirerek asansöre doğru hızlı adımlarla ilerledi.

Hem güneş, hem elektrik ışıklarıyla aydınlanan ara kat, şimdiden puro dumanlarıyla dolmuş, havası ağırlaşmıştı. Yakalarında yaldızlı delege işaretleri bulunan iriyarı adamlar, koridorlar boyunca öbek öbek toplanmış, alçak sesle konuşuyorlardı. Tyler, kümeler arasından geçerken, şuraya buraya dağılmış bir halde, Galbraith'in adamlarından birkaçını da görmüştü. Demekki adamlar boş durmuyorlardı.

İri şişman adamlar, okuma salonundaki masanın çevresinde toplanmış, yazma salonundaki masalarda harıl harıl çalışmağa başlamışlardı. Her komisyonun bulunduğu oda kapısı önünde yoğun bir kalabalık vardı. Her açık kapıdan daktilo tıkırtıları duyuluyordu. Otel komileri, Batı Birliği Habercileri, uğultulu kümeler arasından yol bulmağa çalışmaktaydılar. Tyler, asansör önünde bekliyen kalabalık arasına sıkışmış dururken, mavimtrak çeneli, yumuşak fötr şapkalı genç bir adam gelip kolundan yakaladı, "Eee, Toby," diye fısıldadı, "Chuck artık muhafızlar tutmağa başlamış, öyle mi? Şu dakikada özel yemek salonu kapısı önünde iki herif duruyor... bütün çocuklar bunların özel muhafız olduklarını söylüyor, Chuck, o heriften gözüne yumruğu yiyeliberi, bunlarsız bir yere gitmiyormuş... New Orleans'dan gelen bir çocuk var, bunlardan birini tanıyor, belâlı bir kabadayı olduğunu söylüyor, adı da Tepegöz bilmem neymiş..."

Tyler en sakin gülümsemelerinden biriyle delikanlının yüzüne bakarak, "İyi ki sordun Joe," dedi, "Hani şu kamışlığın ötesinde, mandaların artık hiç dolaşmadıkları bir düzlük var ya, işte orada Bir Numara'nın en ateşli taraftarları bulunur... bunlar zaman zaman gelip peşine takılırlarsa, adam ne yapabilir, herhalde birşey yapamaz değil mi?"

Joe sırıtarak, "Pekâlâ Toby," dedi, "Ben bir kere de senin düşünceni sorayım demiştim... Bu işi gazeteye bildirirken senin için elimden geleni yapacağını."

"Sağol Joe, senin iyi bi' çocuk olduğunu biliyordum zaten."

Tyler kalabalıkla sürüklenerek asansöre girdi.

Böylece yukarı kata doğru çıktığı sırada kara kaplı küçük not defterinin sahifelerini gözden geçirmek, tamamlanan işleri çizmek istedi, ama önünde bulunan adamın durmadan geriye kaykılması yüzünden yapamadı. Neyseki onuncu kata doğru kalabalık seyreldi. Onikinci katta tam dışarı çıkarken sahifenin köşesine çiziktirilmiş Marcellus T. Bond adına gözü iliști. Bu ad, ona Güney Ohio'nun küçük bir kasabasındaki, yuvarlak çehreli şişman bir adamı hatırlattı. Adam bankacıydı, henüz tam olarak kazanılmış sayılamazdı. Hâlâ terazinin orta yerinde bulunuyordu. Kendisiyle konuşmak gerekti. Tyler bu işi tamamiyle unutmuştu.

Başını not defterinden kaldırıp bakınca merdiven başındaki pencere önünde duran bembeyaz oval çerçevesinden, demriyolunun ötesindeki gölü, mavi pırıltılı göl parçasını seyretti. Sonra bir çocuk gülümsemesiyle senatörün yüzüne bakarak, "Günaydın Senatör Johns," dedi. Senatör Johns'un gri gözlerinde mavimtrak bir ışıltı vardı. "Ooo Tyler, ne var, ne yok bakalım?"

"Koşturup duruyoruz efendim... Bakıyorum siz hiç de heyecanlı görünmüyorsunuz bugün."

"Eee, birkaç Cumhuriyetçi kongresiyle Terakkiperver toplantısını saymazsak, bu benim onuncu ya da onbirinci Demokrat kongremdir. Artık bu gibi işlere alışmış olsam gerek... Ama seninle karşılaşmam iyi oldu.. .Ortalıkta bir söylenti dönüyor, güya biri Genç Crawford'u vurmak istiyor, o da özel muhafızlarla dolaşıyormuş, doğru mu... Bana pek saçma birşey gibi geldi. Yoksa bu da, Crawford'un başka bir propaganda oyunu mu?"

"Hayır senatör, siz de biliyorsunuz, Galbraith çetesinde bir sürü yalancı var... partinin dizginlerini elden kaçırmamak için bunların yapmıyacakları hiçbir şey yoktur... Hattâ ben, daha kötü birşey ortaya atmadıklarına şaşıyorum... Bence, Chuck Crawford'un dostları en akla gelmiyecek şeyler için hazırlıklı bulunmalıdır."

"Neyse, söylediklerin inşallah doğrudur... Bu adam, eğer biraz daha ağırbaşlı olsa da fazla atıp tutmasa, bu memleket ona, kafası çalışan herhangi bir kimse için şimdiye kadar sağladığı yükselme imkânlarının en büyüğünü verebilir. Ne demek istediğimi biliyorsun... Her Vatandaş Bir Milyoner saçmalığı gibi şeyleri gırtlaklarımızdan aşağı yumrukla itercesine yutturmağa kalkışmağı bir yana bırakıp; incelemek, düşünmek ü-

zere oturmalıdır artık... Birleşik Devletler Senatosu birçok adamın üniversitesi olmuştur."

"Siz hele, Onay Komisyonunda dâvasını savunuşunu duyuncaya değin bekleyin Senatör."

Senatör, cebinden kocaman bir altın saat çıkarıp kapağını açtı, düşünceli düşünceli baktı.

"Şimdilik Allaha ısmarladık, efendim," dedi Tyler, "Yapılacak bazı işler var da." Hemen ayrılıp 1215 numaralı odaya gitti. Bayan Jacoby sakin sakin oturmuş, hiç telâş etmeden daktilo ile mektup yazıyordu. Frank-Goodday, şehirli elbisesinin düz paçalı pantalonu altında rençber çizmeleri olduğu halde bir koltuğa yerleşmiş, mimeograf baskılı bir kâğıdı okuyordu. Başını kaldırıp sırıtarak Tyler'a baktı. "Kaçamak tarafından bir göz gezdiriyordum," dedi. "Doğrusu bayım, çok ilgi çekici bir söylev, bu. Benim asıl şaştığım şey, Texarkola'lı bi' zavallı Chuck Crawford'cuğun hem bütün bilgileri edinip, hem hukuk işlerini yürütmeye nasıl vakit bulabildiğidir. Bir dağ-köylü-ağzı değil bu."

"Güzel bir söylev," dedi Tyler acele acele, "İnşallah beklenen etkiyi yapar... Bayan Jacoby, lütfen Bay M. P. Bond'un odasını arayın bakalım orada mı? Sonra da Royal Featurs'den Joe Hazard'ı... Basına verilecek kâğıtları ben götürüp vereceğim."

Bayan Jacoby, telefonu kulağına bastırmış olduğu halde, yüzünü yukarı kaldırdı: "Doğru söyle Bay Spotswood senin fikrin ne? Ah ben öyle heyecanlıyım ki... Bay Pond cevap vermiyor... Bay Hazard da öyle."

"Öyleyse ben gidiyorum," diyen Tyler, bir tomar kâğıdı büyük bir zarfa koymak için uğraşıp duruyordu. Bayan Jacoby sakin sakin gülümsiyerek kâğıtları onun elinden alıp yerleştiriverdi.

"Bond'a haber göndereyim mi?"

"Hayır, geç kaldık. Onu Komisyon odasına girerken yakalıyabilirim herhalde."

"Valla," diyordu Frank Goodday, "Birleşik Devletler senatörlerinin yarısında böyle bir söylevi, değil hazırlamak, anlamak için bile kafa yoktur."

Tyler kapıyı kapamadan çıkmış, acele acele asansöre doğru gidiyordu. Ara kata geldiği zaman, geniş ana koridordaki kalabalıkda, koridorun sonundaki komite odasına doğru bir dalgalanma farketti. Saat onbir'e beş vardı. İçinde, yakalamak zo-

rında olduğu treni kaçırmak korkusuna benzer bir sıkıntı ile, odalara girip çıkmağa başladı. Arada bir gördüğü tanıdık çehrelere sırıtıp geçiyordu. Derken Marcellur P. Bond olduğunu sandığı bir adama gözü takıldı.

Adam büyük bir telâş içinde karşıdan gelmekteydi. Tam tuvaletin kapısından gireceği sırada Tyler ona yetişip kolundan yakaladı.

"Bi' dakka, bi' dakka" dedi.

Adam döndü, çoktanberi görmediği kardeşini bulmuşcasına bir sevinçle Tyler'ın elini sıktı, "Ooo, nasılsın" dedi, "Nerelerdeydin, hanım nasıl, çocuklar ne âlemde?"

"Sabahtan beri sizi yakalayıp iki çift söz edebilmek için aramadığım yer kalmadı... Bu otelde kulaktan kulağa dolaşan pis bir dedikodu var ki, durdurmak istiyorum." Adamın pırıltılı bakışları buğulanmağa, gözleri şehlâlaşmağa başladı.

"Ne iyi, ne iyi" dedi, "İnsan eski dostları görünce, o eski, tasasız günleri hatırlıyor."

"Bahse girerim ki, beni tanımadınız... evet bazan zordur, adam'la adını bir araya getirebilmek, tıpkı suçla cezayı birbirine uydurmak gibi." Karşılıklı durmuş kahkahalarla gülüyorlardı. "Bay Bond, şimdi hatırladınız değil mi, Toby Spotswood'u?"

Adamın gözleri bir anda şüpheyle kararıp küçüldü.

"O belki senin adındır ama benimki Bond değil..."

"Peki siz Marcellur P. Bond değil misiniz?"

"Son duyduğum ana değin adım: MacAvoy'du... Spotswood... sen şu Crawford denen çıngıraklı yılanın bizi altetmesine çalışan herif olmıyasın... Vay başıma gelenler..."

"Sen de Galbraith delegasyonundan MacAvoy, ha?"

"Elbette, hem de sizler için en azından işlerinizin ters gitmesini istiyen biriyim."

İkisi de gülüyorlardı. Tyler elini uzattı. "İçkiler benden bu sefer... Özür dilerim Bay MacAvoy." Soğukca el sıkıştılar. Bay MacAvoy herşeyi düzeltmek istiyormuş gibi, "Bu iş, delege işaretlerimizi yakamıza takmadığımızdan oldu," dedikten sonra telâş içinde ayrılırken, Tyler de arkasından, "Boşu boşuna uzun bir yolculuk yaptınız, hepiniz, çok fena..." demekten kendini alamadı. Bay MacAvoy homurdanarak döndü, azametle baylar helâsına girdi.

Tyler delegelik işaretini çıkarıp yakasına iliştirdi. Koşturması gerekti. Koridorun sonundaki odada, Onay Komisyonu

üyeleri yerlerini almağa davet edilmekteydiler. Burası genişçe bir salondu, ama tavanın fırınlanmış meşe kaplamalarıyla avizeler, üyelerin üstünden basıtırıyormuş gibiydi. Bütün yerler tutulmuştu.

Tyler içeri girerken bir çocuk eline bir kâğıt tutuşturdu. Çocuğa para vermek için dalgın dalgın cebini yokladı. Arka duvar boyunca ilerleyip Chuck'ı görebileceği bir yer bulmağa çalışırken kâğıdı açtı. Sue Ann'ın mavi mürekkeple acele çiziktirdiği bir pusulaydı. Harfler gözünün önünde dansediyordu. Okuyabilmek için kolunu biraz uzattı, kalbi göğsünde hızla çarpıyordu. "TYLER, SAAT ONİKİDE CADDE ÜZERİNDEKİ LAKESİDE KAFETERYADA ÖĞLE YEMEĞİNİ BERABER YİYELİM. NE OLUP BİTTİĞİNİ ÖĞRENMEK İSTİYORUM. ESKİ ARKADAŞIN ZAVALLI SUE ANN."

Tyler, yaşının yirmiyi bulmadığı günlerden bu yana kendisini hiç böyle hissetmemişti. Oda, kırmızı perdeli pencereleri, uzun meşe masaları, kabuğu içinde fasulyeler gibi sıra sıra bir sürü gergin suratla birlikte fır fır dönmeğe başlamıştı. Gözlerini kapayıp, duvara yaslanarak, dikkatini odada olup bitenlere verebilmek için çalıştı.

Karşı taraf delegelerinin verdiği soru önergesine sıra gelmişti. Galbraith'i tutanların sözcülüğünü yapan Lamar Parsons hiç durmadan, tatsız bir şekilde konuşuyordu. Oda havasızdı. Tyler bayılacak gibiydi. Lamar Parsons'un katıkmış, sert, avukat konuşmasını dinlemek yerine, Sue Ann'a söyliyeceklerini kararlaştırmağa başladı. Ona, bu işlerden artık vazgeçtiğini, Chuck'ın Sue Ann'a karşı davranışı yüzünden Sue Ann'ın da vazgeçmesi gerektiğini söylüyordu. Kişi erkek olsun, kadın olsun onurunu korumalıydı. Bir arkadaş ya da bir koca belirli bir yere kadar hoşgörülebilirdi ama, fazlası fazlaydı. Artık son kerteye gelmişlerdi. Üstelik Chuck'ı başarısının en yüksek noktasında yalnız başına bırakıyorlardı. Bahtı açık olsun. Onu yükseltmek için ikisi de köleler gibi çalışmışlardı, şimdiyse cehenneme kadar yolu vardı. Biraz da kendi yaşamlarını yaşamalıydılar. Evet biliyordu, ordudan ayrıldığından beri kendisini içkiye vermişti, ama işte bırakmıştı. Evet hasta bir adamdı, ama Mayo Kliniğine gidip iyileşebilirdi. Yeniden iş hayatına atılacaktı. Yaşı daha yeni kırkını bulmuştu. Önünde her türlü fırsat vardı. Henüz eli ayağı tutuyordu. Çok kimseler işlerine kırkından sonra başlamışlardı. Yalnız şu edindiği görgü bile... Ama o sayfa kapanmıştı artık... Seni mutlu kıl-

maktan başka bu dünyada hiçbir şey beni ilgilendirmez Sue Ann...

Lamar Parsons konuşmasını bitirdi. Tyler onun söylediklerinden bir kelime bile duymamıştı. Komisyon üyelerinden biri birşeyler geveledi. Üyelerin oturdukları masalardan bir gülüş duyuldu. Aradaki başlar kımıldayınca Tyler, ön sırada bulunan Bruce Slater'in, bir cenaze memuru suratı gibi durgun, soğuk yüzünü, ileri doğru uzanmış uzun bacaklarını gördü. Chuck ayağa kalkmıştı.

O konuşmağa başlarken, Tyler da odanın çevresinden dolaşıp basın masasına doğru kaydı. Joe Hazard'ın omzundan ileri iğildi, tanıdığı muhabirlere sırıttı, konuşmanın kopyelerini dağıtmağa başladı. Sonra ayak burunlarına basarak kapıya doğru gitti. Kapıda dinlemek için bir an durdu. Chuck, kitap ingilizcesiyle, sakin, alçakgönüllü, konuşuyordu: "Bugün önümüzdeki problem, şu ya da bu kimse problemi değildir," diyordu. "Cevaplandırmamız yereken soru; delege gruplarından hangisinin Eyalet Demokrat Seçmenlerini, (ki, bu bizim Eyaletimizde bütün seçmenler demektir,) temsil ettiği sorusudur..."

Tyler, bütün dinleyicilerin, gerilmiş bir gitar teli gibi, dikkatle kasıldıklarını hissetti. Orada uyandırmaktan çekindiği biri varmışcasına kapıyı usul usul kapadıktan sonra, koşarak en yakın hol merdivenine gitti.

Duvar saatinin ibreleri dostca işaret etmekteydi. Saat henüz onbir buçuktu. Biraz hava almağa ihtiyacı vardı. Holdeki kalabalık arasından yol açarak sokağa çıktı.

Trafiğin gürültü patırtısı, vitrinler önünden geçen insanların telâşlı kımıltısı arasında, tozlu rüzgârın, renksiz gün ışığının içinde yıllardanberi hissetmediği şekilde, kendi kendini bulmuş gibiydi. Şapkasının vizyeri, kırık, sakalı uzamış bir adam, kongre toplantısını büyük başlıklarla haber veren bir gazeteyi burnunun altına doğru uzatınca, başını çevirdi. Göğsünü şişirip omuzlarını geri atarak yoluna devam etti. Bugün, şu sürtünerek geçtiği insanların yarısı için bu başlıkların, yalnız birer gazete başlığı olduğunu, öteki yarısının ise hattâ gazete bile okumadığını bilmek, ona bir rahatlık veriyor, gergin sinirlerini yatıştırıyordu. Bir başağrısının birdenbire geçmesine benziyordu bu. Endişelerinin son kalıntılarını da, gün ışığı, rüzgâr alıp götürmüştü.

Nehrin üzerindeki köprüde, ardından gürültüyle geçen kamyonlara aldırmadan, çatanaları, gezinti motorlarını, mav-

naları, tankerleri, karanlık suları seyretmek için durdu. Yırtık atlet fanilalı, kirli sarı saçlı, omuzları güneşten kararmış genç bir adam iki silindirli motorbotunun dümeni başında aşağıdan geçip göle doğru yol aldı. Tyler kendi kendine, bu adamla hayatlarını değişmek mümkün olsa, bir saniye bile duraksamadan değişebileceğini düşündü. Gazetelerde hayat değiştokuşu ilânları için niye bir sütun yoktu, sanki? Kendi yaşamının özelliklerini sıralamağa başladı: kiralık bir politikacı, yaşlanmağa yüz tutmuş hafif mide ülserli, içkiyi yeni bırakmış bir ayyaş... ama suratını buruşturdu. Fazla can yakıcıydı. Hiçbir şey düşünmemeğe çalışarak yürüdü. Göl kıyısında bir plâja gidip biraz yüzse iyi olacaktı.

Kestirme bir yan sokaktan geçip, dalga kıranın granit taşları üstüne geldi. Her şey birdenbire sakinleşmiş, yatıştırıcı bir hal alıvermişti. Rüzgâr açıklardaydı. Mayolu delikanlılar, çocuklar serilmiş güneşliyorlar, yaşlıca bir adam kitap okuyor; mayolu, güneşten yanmış, genç bir çift ayni sıcak kayanın üzerine dizdize oturup sarmaşdolaş olmuşlardı. Açıkta, soluk mavi su üstünde: yüzenlerin başları, kırmızı bir yarış kayığı, yelkenli iki sandal, ufukta köpüklerden bir iz bırakan bir dizi mavnayı çekip götüren bir çatana vardı. Böylece hayallere dalmış gölü seyrederken, birdenbire, hızla inen bir asansörde hissedilen iç kaymasına benzer bir duyguyla zamanı hatırladı. Saatine baktı. Onikiyi on geçiyordu.

Sue Ann'ın beklemeyip gitmiş olmasının verdiği korkuyla bütün vücudunu ter basarak hızlı hızlı ana caddelere doğru yürüdü. Nefes nefese vardığı bir bulvar köşebaşında, yolu dolduran otomobiller arasından bir taksiye işaret etti. Ama şoför görmedi. İkinci taksi durdu. Asma köprü kalkıktı, bu yüzden koltuğun ucuna ilişip dimdik oturmuş, sıkıntı içinde saniyeleri sayıyor, bir yandan da kadının beklemeyip gitmiş olduğuna kendisini alıştırmağa çalışıyordu. Lokantanın önünde taksiden inişini, geniş camlı pencereden içeri bakarak başka adamları bekliyen başka kadınları görüşünü, tek tek yabancı kadınların oturduğu masalar arasında umutsuzca ilerleyişini görür gibi oluyordu. Taksi umduğundan daha kısa bir zaman sonra kafetarya önünde durdu. Sırtı camekâna dönük olarak, cebinde bozuk para ararken bacakları titriyordu. Dönüp bakmağa henüz cesareti yoktu.

Kapıdan girip kasiyeri geçer geçmez onu gördü. Solgun, yorgun görünüyordu. Yüzünü gizliyen geniş, yeşil bir şapka, ye-

şii çiçekli basma bir elbise giymişti. Yeşil eldivenleri, elbisesiyle şapkasından ayrı bir yeşillikteydi.

"Oh Tyler beni böyle bekletmen ne fena" dedi.

"Özür dilerim Sue Ann. Öyle telâşlıydım ki bu sabah."

"Elbet telâşlıydın... Homer konuştu mu, toplantıda?"

"Hangi toplantı?.. Hay Allah, nerdeyse unutuyordum. Ben yüzmek için göl kıyısına gitmiştim."

"Bense burada oturmuş, beni atlattığını düşünmeğe başlamıştım."

Birer tepsi alıp, yemeklerin sıralandığı tezgâh önündeki kadın erkek dizisine katıldılar. Tyler'ın bütün iştahı kaçmıştı. Hülyalı bir sesle, "Sue Ann," dedi, "Hayatını başka birininkiyle değiş tokuş etmeyi düşündüğün oldu mu hiç?" Sue Ann durup irileşmiş gözlerle onun yüzüne baktı. "Bir sinir krizi falan geçiriyor değilsin ya, Tyler?"

"Evet tam bir sinir krizi... Toplantıya gittim elbet. Seninki tam günündeydi... belki bazı küçük aksilikler çıkabilir, ama Galbraith'i destekleyen bütün o para babalarına rağmen Chuck kazanacak gibi görünüyor."

"Ah, inşallah... Hep bunun için dua ediyorum."

Tyler alaylı alaylı, "Bayan Jacoby de dua ediyor," dedi. Sesindeki alaycı acılıktan pişman olmuştu.

Sue Ann safça sordu: "Ne tatlı bi' kız değil mi?"

"Ben artık herşeye boş veriyorum, vermiyorsam Allah benim belâmı versin, Sue Ann."

Kadın kuru bir gülüşle kısaca güldü. "Kendini alçalmış hisseden bir ben varım, sanıyordum... neyse durmıyalım. Trafiğe engel oluyoruz. Bu şehirde de insanlar birbirlerini amma iteleyip duruyorlar ha."

"Bana zararsız bir yemek seçmekte yardım et lûtfen... Karnım aç değil, ama doktor ülserimi beslemezsem iyi olmaz diyor."

Kadın hafif bir çığlık attı. "Mısır ezmesinden al... Oh, Tyler, sizlerin yüzünden ben de içkiye başlıyacağım bugünlerde."

Tezgâhın sonundaki uzun burunlu kızın, keskin şüpheci bakışları önünde tepsilerini tutarak, üstündekileri yazmasını beklediler. Sonra kafeteryanın boş bir köşesine gidip kırmızı küçük masaya oturdular. Sue Ann tepsilerde bulunanları masanın üzerine sıralarken, Tyler oturduğu yerden dışarda gidip gelen kalabalığı seyrediyordu. "Hadi bakalım Tyler, şu kirli tepsileri uslu uslu al da yerlerine götürüver." Kalktı, tepsileri

alıp tezgâha götürdü. Ne diyeceğini, nasıl söyliyeceğini kararlaştırmağa çalışıyordu. Henüz erkendi. Ama nasıl söylemeliydi acaba? Gelip sandalyeye çökercesine oturdu. "Sue Ann, benden paso artık."

Kadın şapkasının altından korkulu bir bakışla ona baktı. "Ne demek istiyorsun Tyler?"

"Artık ben bütün bu işten elimi eteğimi çekiyorum. İlk önce Mayo Kliniği gibi bir yere gidip tedavi olacağım."

"Ama Homer'in sana o kadar çok ihtiyacı var ki... siz ikiniz hep birlikte çalıştınız."

"Artık burama geldi," diye eliyle çenesinin altını işaret etti. "Daha fazlasına dayanamıyacağım."

"Sana bi'şey deyim mi Tyler, bazan ben de kendimi öyle alçalmış hissediyorum ki, ne yapacağımı bilemiyorum." Birdenbire ağlamağa başladı. Üstünde yeşil yıldızlar bulunan beyaz çantasından bir mendil çıkarmağa çalıştı.

"Yapma, Sue Ann. O adam için değmez..."

Kadın burnunu sildikten sonra gülümsedi. "Aklımı mı kaçırıyorum nedir.. Bilirsin ben gözü yaşlı cinsten değilim, ama şimdi ne zaman konuşmağa başlasak çocuk gibi hıçkırıyorum."

"Bu haline bayılıyorum, Sue Ann."

Kadın ona sertçe baktıktan sonra başını salladı. "Başbaşa öğle yemeği yemenin en saçma şekli... Tyler sen çok tatlı bir adamsın, ama delinin birisin bence."

Tyler ifadesiz bir sesle çabuk çabuk konuşmağa başladı. "Belki öyleyim... Elbet öyleyim... Ben senin için tepeden tırnağa deli-divaneyim, Sue Ann, bu böyle sürüp gidemez..." Kadın küçük oğullarından biriyle konuşur gibi sözünü kesti. "Saçmalama Tyler... Sen Denizci Barnacle Bill'e benzediğini kendin söylersin her zaman... onları kucaklayıp öpeceksin, sonra çekip gideceksin... her limanda bir başka kız."

"Böyle olduğunu sanırdım, ama değilim... benim dünyada sevdiğim tek kadın işte burada, bu masada."

"Ama benim çocuklarım var düşünülecek."

"Onların iki alelâde, aklı başında, basit vatandaş tarafından yetiştirilmeleri kendileri için daha iyi olmaz mı? Üstelik o adam bu dünyada kendinden başka kimseyi düşünmez. Biliyorsun bunu."

Sue Ann sandalyesinde çöktü. "Bu şekilde konuşmamızı istemiyorum... Ben hoş bir öğle yemeği yerken, toplantıdaki

tuhaflıklara biraz güleriz diye düşünmüştüm... Hep böyle eğlenmez miydik eskiden?"

"Ben de içimi dökmek zorundayım Sue Ann... Bir daha geri dönmemek üzere ,hemen istasyona gidip bir trene atlıyarak uzaklaşmak istiyorum."

"Böyle düşünen yalnız sen değilsin... Aradabir, aradabir değil çok zaman ben de kendimi alçalmış hissediyorum." Birdenbire doğrulup dimdik oturdu, iki küçük elini masanın kenarına koydu. "Hayır bu şekilde konuşmam doğru değil. Bak yemeklerimiz soğudu... Son günlerde hiç beyzbol maçı seyrettin mi, Tyler?"

Şakaklarını bir çember sıkıyor gibiydi. Cevap veremedi.

"Çok kötü bir şey bu," diyen kadın sandalyesini masadan biraz geriye itti. "Küçük bir kızken hayatın çok tatlı olacağını sanırdım. Babam sağken öyle mesuttum ki... Evlendiğimizin ilk günlerinde Homer, dünyanın en sevimli insanıydı... Giydiği çorapları bir görmeliydin... Bazı geceler uyanınca onun gülünç hallerine gülmekten katılacak gibi olurdum. İnsanların Jersey'lere benzediğini hiç düşündün mü? Jersey danaları pek sevimli olurlar, bizim vardı bir tane, kedi yavrusu gibi zıplar dururdu. Evet pek sevimli olur ama, bir de bakarsınki, büyümüş seni öldürmeğe kalkışıyordur."

Tyler kendi kendisine acıma dertliliğinin ılık tatlılığıyla dopdolu olduğunu hissetmeğe başlıyor, bu duygu şakaklarındaki basıncı hafifletiyordu. "Neyazık," dedi. Gözleri yaşarmıştı. "Özür dilerim... Bilmeni istiyordum ki..." Başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Duygularını anlatmağa başlamasına pişman olmuştu. "Neyse ziyanı yok." Masanın kenarını tuttu. Kadının küçük eli uzanıp Tyler'in eline hafifçe vurduktan sonra ürkek bir kuş gibi hemen geri çekildi. 'Zavallı Tyler'cik," dedi. Gülümsemeğe çalıştı. "Meğer ne dertliymişiz ikimiz de. Görenler de dünyadaki son dostumuzu yenice yitirdik sanacaklar."

"Ben yitirdim. Biliyorum ki... Hayır seni bilmiyorum."

'Sen de yitirmedin," dedi kadın. Sesi ince yüksek çıkmıştı. "Neyse geçelim bunları... Ben, Her Vatandaş Bir Milyoner konusunda konuşmak istiyordum. Koca senatör Johns'la uzun, romantik, têt-à-têt bir görüşme yaptım... Senatör Johns'a bayılıyorum. Onda babacığıma benzer birşeyler var... Biliyor musun, küçük bir kızken ne zaman başım sıkışsa hemen baba-

ma koşardım. Beni kocaman, güçlü kollarına alıp kaldırınca içim güvenle dolardı... Senatör babam gibi bir adam değil, hiç değil ama, gerçekten aklı başında bir kimse."

Tyler bir türlü dinliyemiyordu. Dalgın dalgın mırıldandı: "Ne tuhaf, konuşman tıpkı Chuck'ın konuşması." Kadın şapkasını çıkarıp kucağına bıraktı. "Nefret ediyorum şu şapkadan." Başını sarsınca uzun örgülerinden birinin ucu kurtulup, kulağının üzerine komik bir zülüf halinde döküldü. Uzanıp düzeltmek isteğiyle Tyler'ın parmakları karıncalandı. Kımıldamadan onu seyrederken içini dolduran ılık duygularla gözlerinin nemlendiğini hissediyordu.

"Neyse, Senatör diyor ki, Homer artık böyle şeyleri dürüp büküp bir yana koymalıdır. Onda o güç, o kafa, o oy avcılığı varken, ulus çapında bir üne adaydır, ama halk herşeyin hemen paylaşılması gibi büyük lâfları, bizim oradakilerin anladığı şekilde anlamaz. Bizim hemşeriler Homer'in mecaz konuştuğunu biliyor... Ne demek istediğimi anlıyorsun... Ama kuzeyliler bunu böyle anlamazlar."

Tyler gırtlağını temizledi. Karıkmış bir sesle, "Galbraith güruhu da anlamaz," dedi. Gırtlağını tekrar temizledi.

"İşte asıl nokta da bu... Senatör diyor ki, çekişmeye artık bir son verip barışmak için tam zamanıdır... Steve Baskette'in bu bahar White House'da bir hafta sonu geçirdiğini biliyorsun... Steve'i gözetlemek gerek."

"Şu özel muhafızlar hikâyesinin Chuck'a bir hayli kötülüğünü dokunduğunu biliyorum. Kendisiyle o herifler olmadan her zamanki gibi konuşabilseydim... Ama adamlar at sinekleri gibi yapışmışlar."

Kadın birdenbire, "Aman Allahım," dedi. "Saat nerdeyse iki olacak. Kongre öğleyin oturuma çağrılmıştı... Sen gidip bir baksan iyi olmaz mı Tyler?"

"Yok canım, zaten bir süre duadan başka birşey dinlemiyecekler."

"Bu işe seni ben başlatmadım, Tyler," diyen kadın eldivenlerini alıp ayağa kalktı, şapkasını gelişi güzel başına geçirdi. "Gitmek zorundayım, çocuklar için bazı şeyler alacağım."

Tyler da ağır ağır dikildi. "Bunca yıldan sonra benim de, küçük kardeşim gibi, dalgın bakışlı idealistlerden olabileceğimi aklın kesiyor mu?"

"Homer öyle, içten içe... İnan bana."

Tyler iki hesap pusulasını alarak, kapıya kadar kadının

ardından gitti. Kadın bir saniye içinde taksiye atlayıp uzaklaşmıştı. Tyler'ın şimdi bütün aklında kalan: onun sesi ile gözlerindeki ılık yorgun bakışlardı. Oraya yenice gelmiş olduğunu, aralarında hiçbir şey geçmediğini hayal etmeğe çalıştı. Kendi kendine, aklımı iyice kaçırıyorum galiba, dedi, sonra cadde boyunca yaya olarak ilerlemeğe başladı.

Otel birkaç sokak ötedeydi ama, o daha büyük taş yapıya ulaşmadan yorulmuş gibiydi. Bir süre, nefes almak için ana giriş kapısının gölgeliği altında durdu. Midesinde düğümlenen bir sancı vardı.

Yakalarında delegelik işaretleri uçuşan, hasır şapkalı, beyaz eldivenli adamlar, pırıl pırıl siyah bir otomobile biniyorlardı. "Sen de gel Toby, yerimiz var," diye Chuck'ın sesiyle hayallerden kurtuldu. Sarsak sarsak uzun siyah arabaya doğru yürüdü. İçerden uzanan ellerin kendisini yakalayıp çektiler. Krema rengi kaplamalı, öne doğru katlanabilir arkalıklı koltuğa yerleşmesine vakit kalmadan araba hareket etti. "Nasıl güzel değil mi?" diye bağırdı Chuck... "Hiçbir yerine kurşun işlemez... Jackie bunu bu bölgenin belâlılarından birinden kiraladı... Ya ben nasıldım, ha?"

Chuck arka sırada, bacaklarını Herb Jessup'ın dizleri üzerinden pencereye doğru uzatıp boylu boyunca yatmıştı. Ağzında yukarı doğru kalkık bir puro vardı. Herb, şiş dudaklarını gerip sararmış dişlerini gösteren bir sırıtışla sırıttı. Yapmacıklı bir sesle, "Gangster'in yatağı ben değil miyim, yani?" dedi.

Otomobili Jackie Hastings sürüyordu. Crummit'le Saunders onun yanına sıkışmışlardı.

"Ne hayat be... Bu gangsterler cidden yüksek bir hayat sürüyorlar... Eee Toby, koca kurt, ya ben nasıldım ha?"

Tyler'ın ağzı kupkuruydu. "İyiydin Chuck."

Herb alaylı alaylı, "İyiydin," diye homurdandı. "James G. Blaine'den buyana yapılmış savunmaların en parlağıydı."

"Herifleri paniğe uğrattık... Şuncağız güçlük çekmedim... Çok kolay oldu."

"Tabii," dedi Tyler. Sesindeki sertliğe engel olamamıştı. "Komisyon raporları sonucunu almadan kesin olarak bilemeyiz."

"Sonuçlar, bok... bulacaklarını buldu onlar... O senin dostun, Bruce Slater var ya, hani şu üç metre uzunluğunda bir baston yutmuşa benziyen herif, bana gelip ne dedi biliyor mu-

sunı, 'Senatör Crawford, senin bu savunman James G. Blaine çağından buyana herhangi bir politik kongrede duyduğum savunmaların en parlağıydı.' "

Herb heceleri uzata uzata şöyle dedi: "Senatör Johns bir de kollarını dolamasın mı ,seninkinin boynuna... Nerdeyse öpecekti."

Chuck gülmeğe başladı "Kulak asma ona... Herb'in kalbi fesat."

"Billy Johns'la konuşmak fırsatını bulabildin mi?" Tyler iş adamı edası ile konuşmağa başlamıştı. "Genel konularda bazı düşünceleri vardı."

"Kongre sonucu alınıncaya kadar hiç kimseyle konuşmaya niyetim yok."

"Sue Ann konuşmuş."

"Sue Ann... Vayanassına, bi' ailem olduğunu hepten unutmuştum nerdeyse."

"Öğle yemeğini birlikte yedik... koca Billy Johns için iyi bir şeyler yapmamız gerek."

Chuck gürledi: "Herb sen ne dersin bu işe ha Sen işi başından aşkın olduğun bir sırada sekreterin tutup karını yemeğe götürüyor. Ne âlâ, değil mi?" Tyler yüzünün kızarmağa başladığını hissetti. Herb'le Chuck dirsekleriyle birbirini dürtüyor, gülüşüyorlardı. Herb cırlak bir sesle cevap verdi: "Yalnız öğle yemeğineyse mesele yok, ama hiçbir sekreterimin karımı alıp akşam yemeğine götürmesini istemem."

"Toby emniyetlidir. Evcildir o, değil misin Toby? Hem de genelevde evcilleştirilmiş..." Önde oturan üç adam kahkahayı bastı. Herb sessiz bir gülüşle sarsılıyordu. Saunders başını geriye çevirerek göz kırptı: "Taşı tam gediğine koymadınsa Allah benim belâmı versin Chuck."

Otomobil kongre salonu önünde sarsılarak durdu. Chuck bacaklarını Herb'in tombul dizlerinden indirip arabadan çıktı, Saunders'la Jackie hemen onun ardında yer aldılar. Herb Jessup yaya kaldırımı üzerinde, mendilini çıkarmış, Chuck'ın lâstik topuğunun beyaz pantalonunda bıraktığı lekeyi silmeğe çalışıyordu.

Tyler duyduğu tiksintinin yüzüne vurmasına engel olamadı. İki adamın bakışları bir saniye için karşılaştı. Tyler ensesindeki tüylerin diken diken olduğunu hissetti. Sonra birden

dönüp, uzun adımlarla kongre salonunun kalabalık holüne doğru yürüdü.

İçeri girince oraya ne yapmağa geldiğini hatırlıyamadı. Gidip gelen delegeler arasında koridordan koridora dolaşmağa başladı. Galeri kısmındaki sandalyeleri henüz hepsi dolmamış bulunan büyük salonun çivit rengi boşluğunda kırmızı, mavi, beyaz kumaşlar dalgalanıyor; çaprazlama ışıklar geniş panolara çizilmiş resimleri aydınlatıyor, birbirine karışan gürültüler dalga dalga yükselerek yankılanıyordu. Tyler koridorlarda bir süre dolaştıktan sonra, salonu daha iyi görebilmek için balkona çıktı. Nefes nefese eğilip aşağıya baktı. Pembemsi bir sis krateri içinde, plâtformda el kol hareketleri görünen siyah noktadan başka, her kafadan bir ses yükseldiği farkediliyordu.

Kongre sonuçları belli oluncaya kadar yapacağı hiçbir iş yoktu. Yorgunluktan canı çıkmıştı. Midesindeki tırmalayıcı sancı gidip gidip geri geliyordu. Bir kadehcik birşey içebilseydi. Dik çimento merdivenden aşağı inmeğe başladı. Bir kadeh içki içmek düşüncesi yüzünden paniğe benzer bir telâşa düşmüştü. En iyisi eve gidip doktorunu çağırmaktı. Tuhaf bir söz bu ev kelimesi de. Ev bir otel odasıydı, herhangi Allahın belâsı bir otel odası. Merdivenin hole inen son basamakları kırmızı halı kaplıydı. Sancı öylesine artmıştı ki, oturmak zorunda kaldı. Bütün vücudundan soğuk bir ter boşanıyor, iki büklüm kıvrılmış titriyerek, orada kırmızı halılı basamakta oturuyordu. Başının döndüğünü, midesinin bulandığını hissetti. Yakalarında delege işaretleri bulunan adamlar, yanından gelip geçerken merakla ona bakıyorlardı.' Organın kesik kesik çaldığı "Yaşlı Demirkır At" havası bütün koridorlarda yankılandı. Gürültü kulaklarını sağırlaştırmaktaydı.

Derken demir trabzanlara tutunarak ağır ağır hole inebilecek gücü buldu. Holden geçip parıltılı ikindi güneşine çıktı. Bir taksiye sendeliyerek kendini atabildi. Oteldeki odasında, (yarı baygın bir halde; ev, mide ülseri olduğun yerdir, diye mırıldandı) elbiselerini çıkarıp, bir bornuz giydikten sonra yatağına uzandı.

Başucu masası üzerindeki radyoyu açtı. Bir kongre gürültüsü odayı doldurdu. Maksat söylevleri dinlemekse, burada salondakinden daha iyi duyabilirim, diye düşündü. Tanrı da biliyor ya, hiçbirini duymak istemiyordu. Gözleri kapalı, sırtüstü uzandı. Sancı biraz hafifliyordu. Büyük, yuvarlak kelimeler hiçbir etki uyandırmadan, kulaklarında uğulduyordu.

Burada böylece uzanmaktan başka bir isteği yoktu. Derken uykuya daldı.

Telefonun ziliyle uyandı. Pencereden dışarda akşamın alaca karanlığı başlamıştı. "Alo, Alo..." Konuşan Sue Ann'dı. Ama ne söylediğini duyamıyordu. "Bir dakika, Sue Ann, bir dakika lûtfen." Radyoyu kapadı. Zihni binbir düşünceyle karmakarışık bir durumdaydı.

"Tyler, uyuyor muydun yoksa?"

"Biraz dinleneyim dedim... Pek sağlam bir adam değilim."

"Hemen bir doktor çağır öyleyse Tyler, anladın mı? Senin tepeden tırnağa bir revizyona ihtiyacın var... Aman Allahım, ne hoş değil mi?"

"Neee?"

"Bizimkilerin kazanışı... sen de ne budalasın... Otelin holünde Lamar Parsons'u gördüm. Öfkesinden deliye dönmüştü."

"Önceden bilmen bir sonuç değil miydi bu, Sue Ann?"

"Öğle yemeğinde böyle konuşmuyordun ama."

"Belki boş inançları olan bir adamım da, ondan... Belki de karamsarın biriyim."

"Tyler, sana haber vermek istedim sadece... Ben şimdi istasyondayım. B. O. treninde bir kompartıman ayırttım. Çocukları Vaşington'dan alıp yaz için memlekete götüreceğim. Çünkü onların Doğuda uzun boylu kalmalarını istemiyorum. Doğu onları ma'fedecek."

"Tyler'ın kalbi yine hızlı hızlı çarpıyordu. Şakaklarından soğuk bir ter boşanmıştı. Sadece, "Sen görülmemiş bir kadınsın Sue Ann," diyebildi.

"Şimdi, dinle beni Tyler." Sesi o geçmiş günlerde, mahkeme salonunda bir dâvayı savunurken olduğu gibi çok sertti. "Sen de doğruca o kliniğe git. Güzelce bir dinlen, kendine baktır... Doktorların sözünden dışarı çıkma... Ben bu yazı memlekette geçireceğim... Sizleri sonbaharda görürüm artık."

"İyi ama, Sue Ann... seni bir kerecik daha... göremez miydim?" diye kekelemeğe başladı. Ama kendi kendine konuşmuş oldu. Kadın telefonu çoktan kapamıştı.

BİR NUMARA

BÖLÜM

V

Halkı bulmağa çalıştığınız zaman, sonunda daima bir kimseye varırsınız: bu, üstü kapanmış spor otomobiliyle yazıhanesine giden bir adamdır, sümen çantasını yanına koymuştur, otomobilin radyosu kısık bir sesle, haberleri, yemek tariflerini, banka ikramiyelerini, ısmarlama elbise reklâmlarını vermekte, halk türküleri, dans havaları çalmaktadır;

adamın çantası, daktilo ile yazılmış, çoğaltma makinesiyle basılmış, raporlar, tüzüklerle doludur;

ağzında kahvaltıda yediği domuz pastırmasının tadı, gözleri otomobillerle dolu caddelerde kendine bir yol bulabilmek için dikkatle açılmış, parmakları trafik ışıklarında kendiliklerinden vites değiştirmekte, tabanı gaz pedalına basıp kalkmakta, ama aklı şimdiden yazıhanesindedir,

masasındadır, evrakla dolu tel sepette, kahverengi, mavi dosyalarda, yazıhaneler arası konuşma araçlarında, telefonlarda, holün sonundaki âmirin sesini kulaklara, başüstüne diyen adamın sesini âmire ulaştıran diktafonda,

söylediklerini yazan dalga-dalga saçlı stenografta, dosyaları karıştıran düz saçlı sekreterde, odanın öbür yanında yığılı eski evrakta, kataloglar, alfabetik sıraya göre yazılmış adlar, raporlar, diyagramlar, grafikler, gelecek günlerde yapılacak işler üzerine alınmış emirlerdedir,

bunlar adamın masasında

binbir iş havasını çalabileceği tuşlar

(ara-nağmeler üst kademece onaylanmıştır)

görev ise, alfabetik sıraya göre yazılmış adlar, sayılar, grafikler, telefondaki sesler, daktiloda vurulan harfler, konuşmağa gelip paltosunu çıkararak masanın sağındaki sandalyeye oturan adam, sunulan sigara, geri çevrilen püro, tam zamanında kurnazca kesilen görüşme, günlük buluşmalar takvimi, öğle yemeği sırasındaki konuşma, bir raporu dinlemek,

gelecekteki gelişmeleri duvar haritasında incelemek, bir filim seyretmek, belki de bir direktifi gözden geçirmek üzere şube başkanları ile yapılan toplantıdır,

milyon pencereli Olemp'in, hava ayar tertibatlı, değişmez ısılı ikliminde, her Allahın günü düğmelere basarlar, emirler gönderirler; uzaklardaki teşkilât kolları harekete geçer, ama iklim değişmez; yağmur yağar, dolu yağar, çamur olur dona çevirir, sıcaklaşır, insanlar su çiçeğine yakalanırlar, karılarını boşarlar, aşağı kata düşerler, büyük kazançlar için şans denerler, arabalarıyla elektrik direklerine toslarlar,

olaylar olur; acenteler, telgraflar, telefon konuşmaları, mektuplarla haber alınır, raporların sayısız kelimelerinden öğrenilir,

bir büzülme, bir şişme

atardamarla giden kan, karadamarla geriye doğru akar; emirler rapor halinde döner gelir;

ama el çantalı adam, yalnız, yazıhanesine gelirken geçtiği sabah sokaklarını, evine dönerken geçtiği ikindi sokaklarını, herkesin yağmurluğunu iliklediği avluyu, geç gelenlerin ayak patırtıları ile yankılanan koridoru, kalabalık asansörü, yazıhanenin pırıl pırıl camlı penceresinden içeri bakan bomboş gökyüzünü, bir de

sekreterin masa üstüne koyduğu
ince vazo içindeki belki bir gülü
görür koklar işitir duyar.

EYALET PARKININ DERİNLİKLERİ

Uçak gecenin içinde kuzeye doğru sâkince homurdanmaktaydı. İki bin beşyüz metre yükseklikte, motorların değişmiyen gürültüleriyle dünyadan ilgisini kesmiş bulunan Tyler, tertemiz yolcu kabininde kendisini, hastaları yataklarına yatırılmış bir hastane koğuşunda gibi hissediyordu. Hostes de tıpkı bir gece-hemşiresi gibi, siperlikli bir ışık altında geride sessizce oturmuş, dizleri üzerinde açtığı dergiye dalmıştı. Öteki yolcular, küçük okuma lâmbalarını, birer birer söndürüp uyumağa başlamışlardı. Tyler'ın hemen gerisindeki iri-yarı adam, belirli aralıklarla, düzgün bir şekilde horluyordu. Tyler ise gözlerini kapıyarak, geriye yaslanmış, arada bir dalıyordu... Oturduğu koltuk bir, sakat sandalyesiydi. Bir hastalın-

nede çılgınlık krizleri tedavisi görmekteydi. Gri duvarlı küçük bir ameliyat odasında sandalyeye kayışlarla bağlanmıştı. Önünde bulunan bir perdede gazete haberleri sütunlar halinde bir birini takip ediyordu. Okuyabilmek için gözlerini kıstı, ama harfler çok küçüktü. Hiçbir şey çıkaramıyorum, diye söylendiğini duydu. Sonra harfler, mikroskop altında şekiller gibi, büyüdü büyüdü, apartımanlar boyunca okunamaz, iri puntolu gazete başlıkları halini aldılar. Kuru bir hukukçu sesi, şöyle diyordu: Sanık bilerek, istiyerek, kötü niyetle önceden kurarak... Hayır, n'olur yapmayın. Onu deli diye hastaneye yatırmışlardı. Deli gömleği içindeydi. Korkulu bir düştü bu. Sarsıntıyla uyandı.

Kupkuru dudaklarını diliyle ıslatarak, alaca karanlık kabinde bir sağına, bir soluna baktı. Motorların monoton gürültüsü kulaklarında uğulduyordu. Kabin fazla sıcaktı. Ayakkapları sıkıyor, nasırlarını ağrıtıyordu. Çok gecelerin uykusuzluğu yüzünden gözkapakları sızlamaktaydı. Donunun paçaları yukarı sıyrılmış, bacaklarını acıtıyordu.

Pantalonunu çekip don paçalarını sarsarak aşağı indirmek için yarım doğruldu. Gömleğinin dışarı çıkmış uçlarını pantalonuna sokuşturdu. Yaylı koltuğa yeniden oturduktan sonra, yan tarafta bulunan yarım küre şeklinde maden kaplı okuma lâmbasını yaktı. Uyumağa çalışmak boşunaydı. Göğüs cebinden gözlüğünü çıkarıp burnunun üzerine yerleştirdi. Sonra eğilip koltuk arkalığını ayarlama kolunu çekerek arkalığı dikleştirdi. Ağır el çantasını dizlerinin üzerine koydu. Büsbütün umutsuzluğa düşmekten birşey çıkmazdı. Vaktini, şu Allahın belâsı kâğıtları bir düzene sokmakta kullanabilirdi hiç olmazsa. Çantadan, daktilo ile yazılı bir tomar kâğıt alıp kucağına koydu. Bunlardan bazıları mavi zarflı mahkeme zabıtlarıydı. Gazetelerden kesilmiş parçalar, birbirine iğnelenmiş mektup suretleri, üzerine notlar çiziktirilmiş sarı yapraklı bir not defteri vardı. En iyisi kendini şöyle bir toparlamaktı.

Önce gazete kupürlerini tarih sırasına göre birbirine tutturarak düzenlemeğe başladı. Bu arada birkaç satır okumaktan da kendini alamıyordu. Gözleri başlıklara, yarım cümlelere, paragraflara takıldıkça dişleri gıcırdamaktaydı.

CRAWFORD'UN SEKRETERİ İFADE VERDİ...
Gelir vergisi dâvasında savcı iddiasını tamamladı...
Struck Oil kumpanyasının içyüzü açığa vuruldu...

'CHUCK' TAARRUZA GEÇTİ... BİR NUMARA YÖNETİCİLERİN TARAFSIZ DAVRANMADIKLARINI SÖYLÜYOR... EYALET PARKININ DERİNLİKLERİ REZALETİ GENİŞLİYOR... Bundan birkaç ay önce White House'la bozuşmasından bu yana, Senatör 'Chuck' Crawford ile, doğup büyüdüğü eyaletteki teşkilâtına yağdırılan yıldırımlarda, idare mekanizmasının usta elini görmemek, tarafsız bir gözlemci için, imkânsızdır... Gerçekten de, onun tek başına giriştiği muhalefet sonunda, çoğunluğun güvendiği dağlara öyle bir kar yağmıştır ki, çileden çıkan İdareciler gerekirse işi sonuna kadar götürmeğe... Ne var ki, kendi eyaletinde girişilecek bir kovuşturmadan fazla birşey sağlanacağı şüphelidir... orada öyle bir düzen kurmuş bulunmaktadır ki, bunun yanında en parlak günlerinde Tammy Hall bile çocuk oyuncağı gibi kalır... yaylalarda, dağ eteklerinde, hattâ pamuk simsarlarının yazıhanelerinde, bazı varlıklı bağımsız petrolcüler arasında... 'Chuck'a çılgıncasına bağlı kimselerin bulunduğu... bunların hertürlü mantık dışında... Her Vatandaş Bir Milyoner plânına yürekten inandıkları, söylenmektedir.

CRAWFORD'UN BELÂLILARI ORTALIĞA KORKU SAÇIYOR... Ilımlı Yöneticiler Derneği Başkanının, kalmakta olduğu otelde, gazetecilere verdiği demeçte ileri sürdüğüne göre...

EYALET PARKININ DERİNLİKLERİ TOZ-DUMAN GÖĞE YÜKSELMEKTE diyor devrimci adaylardan...

"Bu güzel işte," diye mırıldanan Tyler, sanki kendisi de bu işin içinde değilmiş gibi, gülümsediğinin farkına vardı.

Zihni birden gerilere uzandı. Küçük bir çocukken, arasıra kendisinin gerçek Tyler'den başka bir kimse olduğunu kurar, iki yanı ağaçlıklı dar yoldaki sarı tuğlalı, asansörsüz apartımanda yaşıyan; papaz kılıklı, okuma meraklısı, her zaman parasız bir baba, yenleri geniş entarili, şeker gibi bir anne, uslu ama işe yaramaz bir küçük kardeş'den kurulu aileye hiç benzemiyen, varlıklı bir ailenin çocuğu olduğunu düşünürdü.

Motorların hiç dinmeyen uğultusu, havalandırma deliğinden giren, ısıtılmış yüksek irtifa havasının hışırtısı ile donuk-

laşan hayal gücü, okul çağlarının sisli anılarına doğru sürüklendi.

Bu yükseklikler de uçağın içi sâkin, huzur vericiydi. Çocukça bir istekle, şimdi gitmekte olduğu yere değil de, Deniz Kıyısına rota tutmuş... ya da, tıpkı filimlerdeki gibi hiç kimsenin uğramadığı bir vadiye inivermiş, olmağı, kurmaktaydı... Allahım, bıkmıştı artık bu yaşamaktan.

CHUCK CRAWFORD YÜKSEK MEVKİLERDEKİ DEMAGOGLARA ATEŞ PÜSKÜRÜYOR

Kendisini destekliyen çevrelerin belirttiklerine göre, eyaletleri dışında toplanan Her Vatandaş Bir Milyoner toplantılarının en büyüğü sırasında 'Chuck' Crawford, (teşkilât merkezlerindeki adıyla: 'Bir Numara') İdarî mekanizmanın, bütün hazine köpeklerini kendi üzerine saldırttığını söylemiştir. "Erkek iseler teker teker gelsinler." diye gürleyen Chuck, rakamlar vererek karşılaştırmalar yapmış, söylevini, sokaklara taşan alkış tufanlarıyla, eski günler mitinglerini hatırlatan bir coşkunluk içinde sona erdirmiştir.

"Büyük miting, yok devenin pabucu," diyen Tyler, o edilen duaları, söylenen türküleri, radyo istasyonunun propagandası için mimeografla basılıp dağıtılan sayısız propaganda kâğıtlarını hatırlıyordu. "Büyük miting, yok devenin pabucu." Ondan sonra gelen gazete parçasını okuyunca suratını buruşturmaktan kendini alamadı:

...Her ne kadar Senatör 'Chuck' Crawford'un yakın sırdaşı bulunan Tyler Spotswood'un ifadesinden böyle bir sonuç çıkarmak mümkün değil, üstelik Bir Numara şahsen bu işten alnının akiyle çıkmış, ise de, Denmark eyaleti meselesinde bazı dalaverelerin çevrildiği sanılmaktadır. Her ne kadar 'Bir Numara' kendisini temize çıkarmayı becermiş, eyalet gazetelerinin hiçbiri bu konudaki gerçekleri yazmış değil, ise de, teşkilâtta bulunan birçok, 'İki Numara', 'Üç Numara'ların, halkın kesesinden avuç avuç aktardıklarıyla ceplerini doldurdukları kuşkusu devam etmektedir...

"Bunu yazan herifin Allah belâsını versin." Tyler doğrulup dimdik oturunca dizindeki kâğıtlar yere kaydı. "Ben de amma kaz-kafalıyım ha, bu işin içinde o kadar uzun zamandan beri bulunuyorum ki, artık derimin kalınlaşmış olması gerek." diye söylendi. Canı cehenneme, bunları yeniden okumanın ne faydası vardı. Hepsini daha önce okumuştu. Av köpekleri hep bir ağızdan havlıyorlardı işte. Herkes birbirine sokulur, çenelerini de kısarlarsa, bir halt olmazdı; Horton kovuşturması başka güne bırakıldığı sırada, "Epey kara leke sürecekler gibi görünüyor," diyen Chuck'ın güvençli sesi, Tyler'ın kulaklarında çınlıyordu... "Azıcık çamurun hiç kimseye bi'zararı dokunmaz." Tyler ayağının çevresine düşmüş kâğıtları toplamağa başladı. Bunlardan biri pantalon paçasının kıvrımına takılmıştı. İstemediği halde okumağa koyuldu:

İster bilerek yapılmış, ister bir tesadüf sonucu olsun, ama gerçek şudur ki, bazı belirli radyo istasyonlarının gelir kaynaklarını inceleyen Federal Büyük Jüri'nin projektörünü, 'Chuck' Crawford'un adı kötüye çıkmış WEMM yayın istasyonuna çevirmesi, iyi bir şans olmuştur... Elde edilen bilgiler, gelir vergisi bildirilerini inceliyen maliye uzmanları karşısında, kendilerini savunan Chuck'ın yakın adamlarının ifadeleriyle doğrulanmaktadırlar. Sonuç şudur ki, Senatör ile kendisinin palavracı iş arkadaşı Muhterem Peder Chester Bigelow'un, yüksek idare makamlarına saldırmak için her gece yaptıkları yayınların parası... halkın cebinden aşırılmadır...

Birisi son satırın altını çizmiş, yazının hemen kıyısına, kırmızı kalemle, "Çamur" kelimesini yazarak, sonuna da bir soru işareti koymuştu. Çamur. Yatıştırıcı, okşayıcı bir kelimeydi bu. Elbet çamurdu. Tyler, ellerinde, kucağında bir sürü kâğıtla, başını geriye atıp küçük yastığa bıraktı... Chuck'ın neşeli neşeli gürüldiyen sesi kulaklarındaydı: "Epey kara leke sürecekler gibi görünüyor," diyordu. "Azıcık çamurlu bi'soru işaretinden heç kimseye bi'zarar gelmez, değil mi?.. soru işareti?" İki yanı suratlarla, delege suratlarıyla dolu caddede hoparlörlü kamyonu sürmekteydi. Bandolar, 'Her Vatandaş Bir Milyoner'i çalıyor, Chuck mikrofona bağırıyordu, "Alelâde halk için parola: Ustaca-Usulüyle-Çok-Çok'dur... Eyalet Parkının Derinlikleri gelişimi, doğrudan doğruya alelâde insanların cep-

lerine akmaktadır. Biz, her birimiz bir milyoner akımında yüzeceğiz hemşerilerim... Biz baştanbaşa petrole bulanacak, biz paraya gömüleceğiz." Kamyon, bir karnaval kayığıydı. Tyler'ın kafatası içindeki dost sesi, korkunç bir düş değil bu, diyordu. Bu bir hoş çılgınlık nöbetidir. Bu düş bir hoş. Hepsi de, silindir şapkalar, ceketataylar, çizgili pantalonlar giymişlerdi. Alelâde halkın delegeleri, iş tulumları üstüne, silindir şapkalar, ceketataylar giymişlerdi. Chuck cumhurbaşkanı seçilmişti. Kayığın üstündeki altın tahttan, "Tyler Spotswood seni devlet bakanı yaptım," diye gürledi. Halk, konfetiler, kırmızı, beyaz, mavi serpantinler savuruyordu. Konfetiler vites dişlilerinin arasına sıkışıyorlardı. Tyler durmadan gaz pedalına basıyor, ama motor almıyordu. Bu bir korkulu düş değil, bu bir saçma düş değil, diye durmadan bağırıyordu kaldırımın kenarına dizilmiş kızlara, çıplak bacaklı, tambur major kılığındaki sarışın kızlara. Kızlar da incecik sesleriyle, 'yaşasıın' diye bağırışıyorlardı. Takır takır takır. Otomobilin lâstiği patladı. Derken uyandı.

Motorların sesi bir değişik geliyordu. Gazete parçaları yere düşmüştü. Motorlara kulak kabartarak, uçağın yükselmekte mi, yoksa alçalmakta mı olduğunu anlamağa çalıştı. Bir yandan da, gazete parçalarını toplayıp, zarfa koyuyordu. "Bunları Bayan Jacoby düşünsün," deyip zarfı çantaya yerleştirdi. Mektupları okumağa başladı. Tomarın en üstünde, Sue Ann'ın mavi mürekkeple acele acele çiziktirdiği mektup vardı. Bunu o gece bir kere daha okumuştu. Bir köşesinde kabartma yazı ile Bar-Zi Çiftliği damgası bulunan açık mavi bir kâğıda yazılmıştı. Karıncalanan gözlerle yeniden okumağa koyuldu. Okudukça, arada bir, gırtlağının düğümlenmesine engel olamıyordu.

Sevgili Tyler,

Homer hafta sonunu burada geçirdi. O önemsiz karışıklığı konuştuk. Zavallı Tyler'cık. Bu olay üzerine konuşmak bizi gerçekten çok üzdü, oysa ki hava çok güzeldi, o burada olduğu sürece epey de eğlendik. Geyik avına gittik, Andy bir ördek vurdu. Daha doğrusu babası nişan alıp, o tetiği çekti. Hemen ardından Ted Wheatley de ateş ederek hayvanı başından vurdu, iyi yaptı, çünkü Andy'nin kurşunu ördeğin sırtını yalayıp geçmişti. Ama oniki yaşında bir çocuk için pek kötü bir

atış sayılmaz. Hepimiz senin de, burada olmam çok istedik. Çocuklar hep Toby amcalarını soruyorlar. Onların nasıl büyüdüklerini, buradaki yaşayışın onlara nasıl iyi geldiğini bilemezsin. Şimdiye kadar çiftliksiz nasıl yaşayabilmiş olduğuma ben de şaşıyorum. O günlerde kendimi nasıl alçalmış hissettiğimi hatırlarsın. Oysa, burada, okula giden bir kız gibiyim. Ne Waşington'u ne de oradaki o korkunç sosyeteyi hiç görmesem, umurumda bile değil. Homer'e gelince, o elbette işiyle görevinden başka birşey düşünmemek zorunda.

Çocukları alelâde birer vatandaş olarak yetiştirme konusunda söylediklerini hiçbir zaman unutmıyacağım, ama Tyler, inan ki çiftlik onlara gerçekten çok yaradı. Daha şimdiden birer sığırtmaç gibi ata binmesini öğrendiler... Zavallı Homer'cik, doğuştan dağ-köylü olduğundan atlarla başının hoş olmadığını söylüyor. Oğlanları midillilerinin üstünde bir görmelisin.

Chuck'ın söylediğine göre, şimdi daha iyiceymişsin. Bu beni herşeyden çok sevindirdi. Umarım ki, kendine bakar, delice işler yapmazsın. Ne demek istediğimi biliyorsun.

Bir kere, üzüntüyü bir yana bırak, Tyler. O leke sürme, çamur atma oyunu hep politika, sonra unutma ki senin ardında, dünyanın en kafalı politikacılarından biri ile güçlü bir avukat var. Homer diyor ki, şimdi yapılacak tek şey, telâşa kapılmadan fırtınanın geçmesini beklemektir.

Çürük bir dişe tatlı dokunmuş gibi bir sancı hissetti. "Allah kahretsin, şimdi şurada bir kadeh içki olsaydı." Kelimeler dudaklarından dökülürken başını geriye, yastığa bastırdı. Tanrım, çatlamak işten bile değildi. Uykuya dalmak için çalıştıkça, aklına takılan düşünceler, kafatasının içinde sivri sinekler gibi vınlıyordu.

Kulakları, motorların sesinde bir aksaklık daha farketti. Bakarsın bir motor bozukluğu. Bakarsın düşüp parçalanıyorlar. O zaman, artık ne yeni bir kovuşturma korkusu. Ne yeniden sorguya çekmeler. Ne de avukatların tecil istemeleri. Bütün gücüyle tam bir karanlığı düşünmeğe çalıştı, tam bir karanlık, bayılma gibi, ama ondan daha derin, daha koyu, sonsuz bir karanlık. Şu hiçbir şeyden hoşnut olmıyan el

sinir külçesi, üflenen bir kibrit gibi sönerek ucu bucağı olmıyan bir karanlığa dalsa. Başını iki yana çevirdi. Ölmek istemiyordu, henüz. Gözlerini açtı.

Karşıda, kapının üstündeki buzlu camda, 'SİGARA İÇMEYİNİZ... KEMERLERİNİZİ BAĞLAYINIZ' işareti yandı. Birdenbire içini dolduran bir sevinçle, ellerini yüzüne siper ederek pencereden dışarıyı görmeğe çalıştı. Karanlıkta görüş alanını çaprazına kesen üç ışık çizgisi, titrek yol ışıkları, sonra bir hava alanının insana güvenç veren iniş-kalkış pistinin, hafif bir pus arasından biraz soluk görünen ışıkları, vardı. Derin bir oh çekti. Belki herşey düzelecekti. Kâğıtları çantaya yerleştirmek için toplarken, Waşington'dan gönderilmiş olup, kendisini çok şaşırtan kartpostala gözü ilişti. Küçük düzgün bir yazıyla şöyle deniyordu:

Sayın Bay,

Yakın bir hısımın mektubuyla ilgili bir konuda görüşmek üzere sizi bulabilmek için aylardan beri uğraşıyorum. Derken gazeteler yoluyla adresinizi ele geçirdim. Lûtfen beni sabah, saat ondan önce, Cap 9799'dan arayınız. Bu saatten sonra dışarı çıkmış olurum. Derin saygılarımla,

Benjamin Battista, Oğ.

Uçak öyle bir güzel inmişti ki, Tyler tekerleklerin yere dokunuşlarını bile duyamamıştı. Çimen alanda ilerlerken yolcu kabini hafifçe sarsılıyordu. Uçak durur durmaz, hostes kapıyı açtı. Gecenin serinliği içeriye doldu.

Gözlerini kartpostaldan ayırmamış olan Tyler, titredi. Acaba herhangi bir dedektifin aklına esen o parlak buluşlardan biri mi, yoksa birkaç dolar sızdırabilmek için kendisine Fransız Yağma Hisseleri'nden bir servet kazandıracağını söyliyecek kaçığın biri miydi? Yoksa bir maliye memuru mu? O zaman gidip adamı görmesi gerekirdi, böylece herifin ne yapmak niyetinde olduğunu sezinliyebilirdi. Tyler kartı öbür kâğıtlarla birlikte yerleştirdikten sonra çantayı, saat zincirinden sarkan küçük bir anahtar ile kilitledi. Sonra hafifçe sendeliyerek uçaktan dışarı çıktı. Hava çok soğuktu. Çeneleri birbirine vurarak titremeğe başladı, yakasını kaldırıp koşa koşa bekleme salonuna gitti. Bütün yolcuların yüzleri solukmuş gibi idi, erkekler, kadınlar, kürk mantoların, bütün düğmele-

rı iliklenmiş paltoların içinden uykulu gözlerle birbirlerine bakıyorlardı. Tanıdık kimse yoktu. Çıplak ışıklara sisin verdiği kırmızımtıraklık içinde suratları hayalet görmüş gibi korkuluydu.

Tuvaletten çıktıktan sonra, soğutucudan kâğıt bardağa su doldurdu. İçki içmek istedikçe almak üzere, klinikteki doktorun verdiği yatıştırıcı tabletlerden ikisini, yeleğinin üst cebinde buldu. Ağzına atıp yuttu. Uyuması gerekti. Tabletler güven vericiydiler. Uçağa girer girmez, yastığını bir güzel kabarttı, sonra koltuğa rahatça yerleşti. Tırmanış sarsıntıları geçip de, uçak kuzey rotasında kayar gibi düz uçuşa başlarken o da kendisini, avukatların savunmalarından yarım yamalak aklında kalan cümlelerin, itirazların, yeğniltici nedenlerin, erteleme isteklerinin arasında naçar, uyku enginlerine doğru sürüklenir buldu.

"Vaşington'a geldik efendim, Vaşington'a geldik." Bir hostes omzunu sarsıyordu. Uykulu gözlerini açtı. Yanındaki pencereden soluk çivit mavisi bir aydınlık sızmaktaydı. "Vaşington efendim," diye bağırdı hostes. Tyler kalın bir sesle: "Hıı, elbet. Teşekkür ederim." dedi. Sarsak sarsak ayağa kalktı, şapkasıyla çantasını aldı, gün doğumunun serpintili, soğuk alaca karanlığına çıktı.

Hava alanının ışıkları gözlerini bulandırdı. Kocaman paltolu adam Chuck idi. "Paltosuz... geberirsin bu soğukta." Chuck'ın sesi hem kısık, hem sertti. "Bana bak Tyler, sarhoş filân değilsin ya?.. Çünkü hepimiz aklımızı başımıza toplamak zorundayız bugün, en azından bunu yapmak zorundayız." Tyler, şaşkın gözlerle, Chuck'ın kocaman paltosunun kürklü yakasından dışarı uğramış ablak, buruşmuş bir elma gibi kırış kırış yüzüne bakıyordu. O da, çevreleri morarmış fırlak, iri gözlerle, endişeli endişeli Tyler'ı süzmekteydi. Tyler'ın dişleri takırdamağa başladı. "Ben iyiyim," diye kekeledi. "Bir fincan kahve içersem uykum da açılır."

"Hey Allahım, korkunç bi'haldesin Tyler. İşte otomobil, hemen..."

Beyaz bir ışık Tyler'ın gözlerini kamaştırdı. Gözlerini kırpıp uykulu uykulu elini yüzüne kaldırdı.

"Yakala şunları," diye haykırdı Chuck. "Yakala şu herifleri Crummit... Saunders parçala o fotoğraf makinesini."

Pardesülü bir grup, terminal binasının gerisinden çıkıp on-

lara doğru koşarak geldi. Yağmurlu havada çakan flâşlar, birşeyler söyliyen beyaz yüzleri aydınlatıyordu.

"Dizinle vur, sersem... Gel hadi. Hemen uzaklaşalım buradan." Tyler olan biteni anlıyamadan, Chuck onu kolundan yakaladığı gibi, uzun bir otomobile sokmuştu. Direksiyonda şoför üniforması ile Sam vardı. Potomak üzerindeki köprüyü hızla geçip şehre doğru gittiler. Tyler ıslak çimento üzerine yığılmış kurtulmağa çalışan adamları Saunders'ın uzun kolları ile bastırdığını gerçekten görmüş, inen yumrukların tok seslerini, yere çarpılan makinelerin, camların kırılışlarını gerçekten duymuş muydu, iyi bilmiyordu.

"Savaş başladı Toby," dedi Chuck nefes nefese. "Sâkin günler geride kaldı... Büyük Jüri önünde radyo istasyonları soruşturmasını yapan o dümbürdüdük savcının gözlerini kan bürümüş... Ulan ben mapusane bülbülü bi'herifle resim çektirir miyim hiç..." 'cık cık' der gibi sesler çıkardıktan sonra, öne doğru eğilip yaşlı Sam'a bağırdı, "Neye cenaze alayındaymışız gibi gidiyorsun be Sam? Sür, arkadaş... Üç yıldan beri her gün gittiğin Senato binasının nerede olduğunu öğrenmişsindir herhalde."

Tyler başındaki ağırlığı dağıtmak için silkindi. "Chuck, sen Horton'daki işden paçayı sıyırdın... Ama çomağın kirli ucunu tutmak Norm Saunders'la bana düştü orada."

"Eğer hepiniz benim dediğimden çıkmazsanız, hiçbir yerde, hiçbirinizin, Allahın belâsı bir tekinizin başı derde girmez. Ben daha hiç kimseyi hapse sokturmadım hayatta... Ne var ki, o Orta Batılı tahtakurusu Mackenzie Turner, hani şu başsavcı olmak istiyen namussuz var ya, bu sabah seni sorguya çekecek, hem de epey terletecek seni... Bir şeye çok dikkat edeceksin... Horton'da verdiğin ifadenin kopyası onda yokmuş gibi davranacaksın. Bu herif ile Steve Baskette, o bunak tosbağa, başbaşa verip herşeyi kendi istedikleri gibi yürütmek için düzenler kurmuşlar. Benim teşkilât onların hepsinin hakkından gelirdi, ama Allah kahretsin, çırasız yakaladılar..."

Tyler dışarıya bakıyor, Constitution Bulvarı boyunca sıralanmış, sütunlu yapıları, aynada yansırcasına birbirine benzeyen yapıları seyrediyordu. Geniş, tenha caddelerdeki asfalt parıltısı, ona otomobilin karanlık göllerde, büyük kanallarda kayıp giden bir sandal olduğu hissini veriyordu. Frerler Okulunun koyu kırmızı tuğlalarını, iri kadanaların çektikleri bira arabalarını hatırladı. Her gördüğü şey eski anıları canlandı-

rıyor, kendisini bir türlü şimdiki zamana getiremiyordu.

Yaşlı Sam, arabayı yavaşlatıp soluk gri renkli bir yapı önünde durduktan sonra, kara yüzünü geriye çevirerek, bütün dişlerini gösteren bir sırıtışla, yayvan yayvan, "Doğrusu, Bay Chuck," dedi. "Sizi buraya çabucak getirmediğimi söyliyemezsiniz herhalde."

Tyler hafifçe güldü, "Sürüşün ustacaydı, Sam," dedi. "Ne olsa eski toprak."

Sam homurdanmağa başladı: "Oysa benim sabahın bu saatinde ya yatağımda, ya da kilisede olmam gerekirdi, Bay Toby."

Chuck bir kelime bile söylemeden dışarı fırlamıştı. İki zenci garsonun sabunlu su ile sildikleri antrede ona yetişebilmesi için Tyler'ın koşması gerekmekteydi. Asansörü çağırmak için birkaç kere düğmeye basmak zorunda kaldılar. Böylece beklerken Chuck durmadan küfürler savuruyordu. En sonunda demir kapılar açılınca yaşlı gece nöbetçisi kasketinin vizyerine işaret parmağıyla dokunarak, "Özür dilerim baylar," dedi. "Oooo, günaydın Senatör. Bugün erkencisiniz." Chuck yumruklıyacakmış gibi adamın üzerine varıp, homurdandı. Tyler ise durumu yumuşatmak için kendi kulağına bile budalaca gelen bir gevezelikle, "Erken mi? Ben daha yatağa bile girmedim. Benim için geç, diyebilirim."

Chuck koridorda hızla ilerleyip, kabul salonu kapısını kendi anahtarı ile açtı. Tyler da hemen ardından küçük antreyi geçip, cilâlı büyük bir masa, sarı sırmalı kırmızı kadife ile kaplı eşyalar bulunan; kâğıt, cilâ, izmarit kokulu geniş odaya girdi. Duvar boyunca sıralanmış büyük pencerelerden gökyüzü dolusu külrengi bir aydınlık gelmekteydi. Chuck kürk astarlı paltosunu bir iskemleye attı. Masanın öbür yanında bulunan divana sırtüstü uzanınca başındaki siyah fötr şapka yere düştü. "Vaşington'a geldiğimden beri hiç bu kadar erken kalktımsa Allah belâmı versin," dedi. "Toby, hep senin yüzünden bu başıma gelenler..." Tyler, "Benim yüzümden mi?" diye başladı. Ama Chuck hemen sözünü kesti, "Allasen bi'telefon et te aşağı, nöbetçiye sor bakalım, oğlanlar gelmişler mi?"

Tyler somurtarak masadaki telefona gitti. Konuşmasını bitirince başını sallayıp Chuck'a baktı. "Bana öyle alçakça bakmasana be köpoğlusu..." dedi Chuck, sonra gözlerini Tyler'ın yüzünden ayırıp tavana dikti. "... şuncağız bi'piç kurusuyken State Line bulvarında taşıyamıyacağım kadar çok gazete ile

koşturduğum günlerden beri yaptığım heç bi'iş yoktur... hayatımın heç bi'noktası yoktur ki, devlet işlerini eskirbacı düşünüşü, davranışı ile yürütmeğe çalışan, o kaçıklar, o hayalperestler sürüsünün en azılısı, ağzı süt kokan devrimcileri önünde hesabını veremiyeyim..." Chuck sırtüstü uzandığı yerde monoton bir sesle anlatıyordu. "Bunu bu gece söyliyeceğim," dedi bir ara. Sonra sert sert Tyler'a baktı. "Ne var ki, bir adamın kıymeti arkadaşlarıyla ölçülür, derler."

"Ağır ol, Chuck," diyen Tyler onu yatıştırmağa çalışıyordu. "Ben asıl kaçıkların biz olduğumuzu sanıyordum."

Chuck cevap vermedi. Tyler pencerelerin önünde bir aşağı, bir yukarı dolaşmağa başladı. Sabah aydınlığıyla parıldayan ıslak geniş asfalt caddelerin, yaprakları kurumuş ağaç dizilerinin öteşinde Capitol kubbesi kurşunî göklere doğru yükselen Senato kısmını görebiliyordu. En üstteki küçük kubbeyi tutan sütunların çevresinde kara sığırcık sürüleri daireler çizmekteydi. Zihni durmadan eski günlere kayıyordu. Büyük babası ona şehrin tarihsel yerlerini gezdirip anlatırdı. Onun topallıyarak hızlı hızlı gidişine, böğür boşluğunda bir sancı olduğu halde ayak uydurabilmek için koştururken, iki yanı ağaçlı bulvarın sonunda, ikindi göğüne doğru pespembe yükselen Capitol kubbesi karşısında duyduğu hayranlığı hatırlıyordu. Zihnine çöken sisleri dağıtmak için başını sarstı. Ama düşünceleri, eskimiş bir gramofon plâğı üzerindeki iğne gibi durmadan kayıyor, yoldan çıkıyordu. Sırf birşey söylemiş olmak için, "Bu iş beni endişelendiriyor," dedi.

Chuck yattığı yerden kızgınlıkla gürledi, "Endişelendirir elbet. İpin heriflerin elinde bulunuyor, oğlum... Seni kurtarıp kurtaramıyacağımı da bilmiyorum."

Telefon çaldı. Tyler hiç düşünmeden cevap vermeğe seğirtti. "Evet, hemen yukarı gelsinler... Nöbetçi, Crummit'le Saunders'i yukarı bırakayım mı, diye soruyor.. .Herif budalanın biri galiba."

"Şükret Allaha... Ama eğer polislerle de dalaşmışlarsa, yapacağımı bilirim ben o itoğlu itlere."

Holden ayak patırtıları duyuldu. Ağızları kulaklarında olarak Crummit ile Saunders içeri girdi. "Neyse, gelebildik," diye bağırıyorlardı. "Ben de diyordum ki," diyen Chuck başını kaldırmadan devam etti, "Eğer bu iki dangalak polisle başlarını derde soktularsa, onları doğru geldikleri yere gönderirim."

Saunders, yarılmış dudağına kirden kapkara, kan lekeli bir mendil bastırarak, "Yok, bey," dedi, "yok Bir Numara, hiç bi'polisnen derde girmedik. Bi'devriye arabası ardımızdan azıcık kovaladı, ama onu da Alexandria istasyonunun orada ektik."

"Numaramızı da aldılar elbet," dedi Crunımit. "Ama bu onların hiç bi'işine yaramaz, çünkü yedek plâkalarım var."

"Buraya taksiynen geldik... O fotoğrafçıyı pataklayışımı gördün mü, Bir Numara? Herif bundan böyle epey bi' zaman fotoğraf motoğraf çekemez, inan olsun bey... Çünkü eldivenimin içinde şöyle bi' şeycikler vardı da..." Uzun dana suratı, işinin ustası bir adam kuruluşuyla parlıyordu, cebinden bir dizi muşta çıkardı.

Chuck yarı yarıya doğrularak, "Hemen götür o şeyleri bu yazaneden dışarı," diye bağırdı. "Adamcağızları öldürün demedim ki ben size."

"Bi' daha resim çekmemelerini garantiye almaktan bi' zarar gelmez herhalde."

"Delikanlı da sıkıydı ha," dedi Crunımit. "İyice yumulup benim o eski, sert vuruşlardan birini indirmek zorunda kaldım... herifin iki büklüm oluşunu gördün mü, Bir Numara?"

"Neyse, şimdi zırıltıyı gürültüyü bırakın da, biriniz hemen buradan defolup aşağıya, lokantaya ins.n, bize kahvaltı getirsin... Kahve sıcak olsun haa... Erken olduğu için telefonla istemek olmaz, değil mi, Toby?"

Tyler 'evet' anlamında başını salladı. "En iyisi birini gönderip getirtmek, Bir Numara."

"Burada, Meclisin asık suratlı kanun koyucuları, sabahın saat onundan önce gözlerini açmazlar... Bak ben size bi'şey söyliyeyim... Bu dünyada her gün erkenden kalkan bi'adam gördünüz mü, o adam aradığını bulacak demektir... Peki, ne demiye sallanıp duruyorsunuz hâlâ? Crummit, sen git kahvaltıyı al... Saunders yüzünü yıkasın..." Onlar gittikten sonra divanın ortasına oturup kırmızı ipek işlemeli mavi çoraplarına baktı. "Her işiniz için bana güvendiğinize bakınca," dedi Tyler'e, "donlarınızı benim sıyırıp oturağa oturtmamı da benden beklemediğinize şaşıyorum."

Kollarını başının üzerine uzatıp gülerek yeniden uzandı. "Biraz sonra Chester Bigelow burada olacak, ondan sonra

da Yargıç, eğer siz de başı kesik tavuklar gibi ortalıkta dönüp durmazsanız, bu işin altından nasıl kalkacağımızı, durumu nasıl idare edeceğimizi kararlaştıracağız... Bizim memlekette de söylediğim gibi, bana da biraz çamur atacaklar... hepimiz biraz, biraz çamurlanacağız... ama bana bi' kötülük yapamazlar... Çünkü halk var benim ardımda, bunu aklından çıkarma."

"Teşkilâtı dağıtırlarsa bunun sana hiçbir faydası dokunmaz ama... Bunu benim sana söylememe bile lüzum yok, Chuck."

"Senin bana hiç bi' şey söylemene lüzum yok."

Tyler öfkeyle, "Ben gidip masamda ne var, ne yok bir bakacağım," dedi. "Bana ihtiyacın olursa çağırırsın."

Ara kapısından geçip kendi odasına girdi. Günlük işlerin insana verdiği sükûnet içinde, bir sürü kâğıtları, birbirine tutturulmuş mektupları gözden geçirmeğe başladı. Ne olur, herşey herzamanki gibi sürüp gitseydi. O gün yapılması gereken işlerin listesini yukardan aşağı okurken Bayan Jacoby'nin küçük küçük yazıları gözlerinin önünde kayıyordu. Geriye doğru yaslanınca, döner sandalyesi her zamanki gibi gıcırdadı. Derken, çantasında bulduğu kartpostalın bir eşini gözden geçirmekte olduğunu farketti. Aynı düzgün el yazısı, aynı telefon numarasını veriyor, Sayın Bay, diyordu, yakın bir tanıdıkla ilgili bir iş konusunda... Ayağa kalktı, Bayan Glendinning'e bir not bırakmak üzere bitişik yazıhaneye geçti. LÜTFEN CAP 9799'a telefon edip BAY BATTİSTA'YA KENDİLERİNİ BUGÜN SAAT ONİKİDEN SONRA BURADA GÖREBİLECEĞİMİ SÖYLEYİN. T. S. Mavi yapraklı küçük not defterine bu şekilde bir not yazmak Tyler'ın yapageldiği bir işdi, bunun için de yatıştırıcı bir etki yapmıştı. Yeniden masası başına yerleşerek bir dâva dosyası üzerine dolma kalemiyle helezonlar çizmeğe başladı.

Sonra tepeden iner gibi Chuck odaya girmiş, masanın başına dikilmişti. "Toby," dedi, sâkin sâkin, "sen öteden beri içkiye düşkün bir adamsın, bunu saklamamalıyız... Çok kötü bir şey... ama gerçek." Sesi yükselmiş, dramatik bir hal almıştı. "Senin hesap-kitap işlerine, kuş beyinli Saunders'den bile fazla aklın ermez. Oysa ki ,o herifin beynini güve yediğinden, elleriyle ayaklarındaki parmaklarını bile güç sayabilir... eğer fazla acele etmezsen... Sonra herkes bilir ki, bütün ayyaşların hâfızası zayıftır... Ben kendim de içkici bi'adamdım

eskiden, onun için bilirim... Sen şimdi şuncağız bi'şey hatırlıyamıyorum dersen, hiç şaşmam. Horton'daki en kötü iş, Sue Ann'ın sana içkiyi bıraktırmayı aklına koymuş olmasıdır. Kadın aklı işte... Şimdi, Norm Stauch'a gelelim.. Bu adam, bir kumarcıdır, genelev patronu, alçağın biridir, bunu sen de biliyorsun. Peki ne yaptı, çılgınca ziyafetler verdi, bu arada sana okuduğunu anlıyamıyacak olduğun bi'haldeyken kâğıtlar imzalattı... Şimdi hiç bi'halt hatırlamıyorsun. Hepsine anlamadan bastın imzayı. Onlara de ki, sorun bakalım Stauch'a benim özel sekreterimi ne maksatla ayartmak istemiş... Hisseler işi onu bu yola götürdü elbet."

Tyler dosya üzerine çizmekte olduğu helezondan gözlerini ayırmadan, "Bu işde Norm Stauch'un hiçbir su..." dedi.

"Benim işlerime burnunu sokmadan önce ayağını denk atarsa kendisi için iyi olur."

"Biz onunla arkadaşız." Tyler ağır ağır doğrulmağa başladı. Dışarda kapılardan biri vuruluyordu. Tyler, Chuck'ın ağız uçlarının seyirdiğini gördü. "Saunders, bak bakalım neymiş." diye bağırdı Chuck telâşla.

Chester Bigelow sevinçli, heyecanlı bir şekilde bitişik yazıhaneden göründü. "Günaydın, günaydın sana, evlât... Bir Numara geldi mi?.. Eh, Eh, Eh." Kollarını ileri uzatarak yaklaştı. "Duydum ki, Tyler Bir Numara seni gazetecilerin eline düşmeden kurtarmış... Doğrusu ya, uçaktan inince, iki tek atmış olacağından, hani her zamanki gibi, dilini tutamıyacağından çok korkuyorduk... yani biliyorsun işte." Muhterem Bigelow da bütün gece uyumamış gibiydi. Geniş ağızlı, yüksek elmacık kemikli, yaşlanmağa yüz tutmuş çocuk yüzü kirli sarı bir renkteydi.

Chuck alaylı, alaylı, "Gözünü hiç yummadığına bahse girerim, Muhterem." dedi.

"Arkadaş arkadaşa olduğumuz zaman bırak şu Muhterem lâfını; benim hiç kimseden bi' farkım yok. Hem kimin nesine ben bütün geceyi uyumadan bekliyerek geçirmiş sonra..."

"Bekliyerek o şuh üryan olsun diye, değil mi, Chest?"

"Boşver, Homer... Bu durum karşısında şu karara vardım ki..."

"Hey, Saunders, o salak daha gelmedi mi?"

Öbür odadan iki kişi birden, "Geldi efendim," diye bağırdılar. Crummit kapıda hazırol vaziyetinde göründü. "Bi' tepsi içinde masanıza koydum, Bir Numara."

"Hadi bakalım öyleyse çocuklar."

Chuck'ın ardınca özel yazıhaneye doğru ilerliyen Chester Bigelow, durmadan konuşuyor, geniş ağzını alabildiğine açarak, çekme masadaki bardakları sarsacak derecede yüksek sesle anlatıyordu. "Anacığımın dizlerinde öğrendiğim politik inançların çürüklüğünü ispat etmek benim için büyük acılara mal olmuştur... Bugün düşünebilen hiçbir kimse, demokrasimizin tamir kabul etmez bir şekilde bozulmuş olduğu kararına varmadan, memleketteki durumu anlıyamaz. Zor kullanmanın tek çıkar yol olduğunu ise, namuslu bir tek adam ileri süremez. Bugün bizler, en aziz tuttuğumuz ülkülerin üstünlüğüne karşı, atalarımızın Tanrısına olan derin imanımıza karşı, eşsiz güzellikteki Amerika kadınlığının kutsallığına karşı, bütün beyaz ırkın varlığına karşı hazırlanmış bir suikastla yüz yüze bulunuyoruz... Bu kirli fesat; atalar yurdu, hrlstiyan ekinli bu kıt'ayı alttan alta kemirip alçaltan bu kirli fesat bu memlekette kök salmıştır. Çamurlu dallarını da hükûmetin hem yürütme, hem de yasama kollarına sarmış bulunmaktadır."

Chuck masasına yerleşmiş, bir bardak portakal suyu içmişti. Uzun karton kaptan bardağına kahve koydu, parmaklarını şıklatarak kahvenin sıcaklığına sessizce küfretti. "Bi' bardak kahve içsen iyi olur, Chester," dedi. Kırdığı kızarmış ekmeği bardağa daldırdıktan sonra ağzına attı.

"Çok şükür ki, yasama gücü sevgili ulusumuzun göklerini karartan bu 'izm'ler vebasıyla kirlenmekten aşağı yukarı kurtulmuş bulunuyor... ama, bunlar da kara kan'la zehirlenip kandırılmış seçmen oylarına dayanmak zorunda olduktan sonra neye yarar ki... Oysa yüce beyaz Anglo-Sakson ırkı hükmetmek için yaratılmıştır, Homer Crawford. Vatanseverlerin yasayı avuçlarının içine almaları zamanı gelmiştir artık. Bu ihanet..."

"Bi' bardak kahve iç, Chester," diyen Chuck ağzı kızarmış ekmekle dolu olarak onun sözünü kesti, "Lexington-Concord savaşı günlerinde bulunmuyoruz... Sen hele bekle, ben o Pensilvanya Bulvarı 1600'daki Cumhurbaşkanlığı masasına bir oturayım... İşleri öyle bi' düzene sokacağız ki, her Amerikalı bayrağı ile öğünür olacak... Sen bekle hele."

"Bekle ha?.. Gelip bizi yataklarımızda öldürsünler diye mi... Hayır Homer, bu memlekette beyaz ırkın hınçla ayağa kalkma zamanı gelmiştir artık."

Chuck kahveye batırıp ağzına götürmekte olduğu kızarmış

ekmeği yarı yolda durdurup bardağın içine bıraktı. "Beni tutan şey, küçük bi' kasaba avukatının hınçla davranıp doğrulması, ama bu hıncının beş paralık bi' sonuç vermiyecek olmasıdır... Senin bu iri iri ırkçı lâflarına gelince, Chest, bunlar ancak Cumhur Başkanlığı seçim kampanyasında işe yarıyabilir, ama şimdi araba atın önünde bulunuyor. Yapacağımız iş, isim listeleri üzerinde çalışmaktır. "Kızarmış ekmeği ağzına attı, sonra duvar boyunca sıralanmış sarı çamdan yapılma kasaları işaret etti. Kasaların her çekmecesi başka bir harf taşıyordu. "Kimse karıştırmasın diye onları burada bulunduruyorum. Bu listelerdeki her kadın, erkek yayınlarımızı muntazaman alır, radyo yayınlarımızı dinler, ben gidin oylarınızı kullanın dedim mi, sandık başlarına giderler, uzak durun dedim mi uzak dururlar. Ben onlara, çocuklarınıza hintyağı içirin dersem hintyağı içirirler. Gidin kendinizi uçurumdan aşağı atın desem, bahse girerim ki, hepsi birden atarlar kendilerini uçurumdan. Bir gün zorda kalsam da 'Vaşlngton'a gelip yıkın şu tefecilerin tapınaklarını başlarına deyiversem, tanrı tanık, gelirler... Öyle değil mi, Toby?"

Tyler cevap vermedi. Ocak rafı üzerindeki maun çerçeveli eski saat, dokuzu çaldı. Tyler onun bu tatlı çınlayışının hiç dinmemesini isterdi.

Saunders hol kapısından eğilerek, "Yargıç Banning'nen Herb Jessup geldi, Bir Numara." dedi.

İlk olarak Yargıç Banning girdi. Benzi nerdeyse saçları kadar beyazlaşmıştı. Gözlerinin alt kapakları kızarmış, sarkıyordu. Yüzünü sisler kaplamıştı sanki. Sırtı kamburlaşmış, bastığı yerin sağlamlığından kuşkulanıyormuş gibi bir halle, döşemeyi sivri burunlu ayakkaplarıyla yoklıyarak, yürüyordu. Her adımda ayakkapları gıcırdamaktaydı. Onun hemen ardısıra Herb Jessup'ın iri şapşal gövdesi göründü. Küçük gözlerinin altında sarkan torbalar kırış kırıştı. Balık ağzına benziyen ağzının altında kat kat çenesi yakasının üzerine yığılmıştı. Odaya girince, ikisinin de gözleri önce Tyler'a takıldı. Tyler onların kendisine endişeyle baktıklarını biliyor, ikisiyle de gözgöze gelmek istemiyordu. Kıpırdanmadan oturmağa çalıştı. Sigara tabakasını çıkararak onun'la oyalanmağa başladı. Sonra bir sigara alıp dudaklarının arasına sıkıştırdı, ama yakmadı. İstemediği halde sigara tabakasını bir açıyor, bir kapatıyordu.

"Meraba, Herb." Chuck gülerek bağırdı. "Kıçından çengo-

le asılmış bi' adama benziyorsun... Korkacak hiçbi şey yok be evlât... Toby'yi alıp götürmesi için Grossman'a saat kaçta gelmesini söylemiştin Yargıç?"

"Dokuz-Otuz'da, Bir Numara."

"Grossman, senin bacaksız yavudi avukatın Toby. Seni oraya avukatsız göndereceğimi düşünmemişsindir herhalde Peki sorgu kaçta başlıyor?"

"On'da."

Tyler boş kahve bardağını masanın köşesine koymak için ayağa kalktı. Chuck önündeki tel sepetten aldığı, daktilo yazılı bazı kâğıtları gözden geçirmeğe başlamıştı. Tyler bir sigara yakıp, sırtı pencereye dönük olarak ayakta durdu. Yargıç Banning, Herb Jessup, Chester Bigelow divana yerleşmişlerdi. Hepsi de, ışıktan kısılmış gözlerle suratları çarpılmış, ona bakıyorlardı.

Bayan Jacoby, bitişik yazıhaneye açılan kapıdan başını uzatarak, neşeli bir cıvıltıyla şöyle seslendi: "Günaydın Senatör... Günaydın baylar. Bakıyorum hepimiz kuşlar gibi erkenciyiz bu sabah.."

"Uçağın kaldırılmaması ihtimali var mı? Hava durumu pek iyi görünmüyor."

"Hemen telefonla sorarım," dedi Bayan Jacoby. "Yerleri ayırttım."

"Dört kişi gidiyoruz: Saunders, Crummit, Herb ile ben. Trenle gitmeğe kalksak yetişemeyiz Atlanta'ya." Bayan Jacoby'nin başı geri çekildi.

"Plânı hazırlamışındır inşallah Homer," diye başladı muhterem Bigelow, "Bu memleket halkını tehlikelere karşı uyarmamız gerek, hem de..."

Chuck masa üzerindeki diktafon düğmesine basıp, "Bayan Jacoby," diye seslendi. "Bize biraz daha ekmekle kahve söyleyiver... kahve çok olsun... Bazılarımız için bu üçüncü iniş olacak aşağıya." Ayağa fırladı, pencere önünde duran Tyler'a doğru gitti. "Eee, Toby...?"

Tyler, Chuck'ın yüzüne bakmaktan kaçındı.

"Anlamıyorum neden Horton'da söylediklerimi burada da tekrarlıyamıyorum... kârlar, daha doğrusu benim payıma düşen kazanç... sırf bir defter tutma yanlışlığı yüzünden, benim adıma kaydedilmişti. Hisseler üzerinde küçük bir kumarla büyük paralar kazanan senin o yakın arkadaşların ise, bu hisseleri politik düşüncelerimizi yayacak olan radyo istasyonuna

devretmişlerdi... Bu para hiçbir zaman benim olmamıştır. Üstelik hazine vergi uzmanı da şirketin vergilerini gereğine uygun bir şekilde ödemiş olduğunu söyledi."

Yargıç Banning sâkin sâkin, "Hayır, oğul, böyle olmaz," dedi. "Bu işe birçok kimselerin adı karışmış bulunuyor. Adamların gözünü kan bürümüş hem de."

"Stauch, kendi aldığının verdiği ödünç karşılığı olduğunu söyliyerek kurtuldu ama."

"Onu da bi' sıkıştırırlarsa, o hükümsüz kılınan notu meydana çıkaramadıkça, hiç bi'şeyi ispat edemez." dedi Chuck.

Herb bir kahkaha attı. "O notu meydana çıkaramıcak."

"Allah kahretsin, benim ifadenin bir sureti sende..." dedi. Tyler. "Başım kazan gibi... Ne söylemiş olduğumu hatırlıyamıyorum."

Chuck tatlı bir sesle, "Öyledir, öyledir Toby," dedi. ". . . . Sorgu boyunca durmadan kafayı çekmiş olabilirsin." Divanda oturan üç adam nefes bile almıyor gibiydiler. Oda öylesine sessizdi ki, caddeden geçen tramvayların gürültüsü olduğu gibi duyuluyordu. Pencere pervazındaki serçeler cıvıldaşmaktaydı.

Tyler sıkılmış yumruklarını ceplerine daldırdı. "Benim kadar sen de biliyorsun ki, altı aydır bir kadeh bile içki koymadım ağzıma."

Chuck yeniden sandalyesine çöktü, parmaklarını dalgalı saçları arasından geçirmeğe başladı. "Herkes benim bi' ayyaşla işbirliği ettiğimi ayıplıyabilir ama, azıcık yumuşak yürekli olmaktan bi' zarar gelmez. Ben bugüne kadar hiçbi' eski arkadaşımı yüzüstü bırakmamışımdır."

Tyler sırtını pencere pervazına dayadı. Odanın yoğun sessizliğinde kendi nefes alışını duyabiliyordu.

"Seni son gördüğümde kafayı çekiyordun, ama," diye homurdandı Herb, "Nautilus kulübünü hatırlıyorsun, değil mi? Olsa olsa iki ay önceydi."

Chuck'ın masasındaki zil çaldı. Diktafon düğmesini çevirince duyulan ses, Bayan Glenning'in sesiydi. "Senatör, şehirler arasından Bay Spotswood'u arıyorlar. Oraya bağlıyayım mı?"

Tyler kapıya doğru gitti. "Kendi masamdan konuşacağım." dedi.

Chuck da tekrarladı: "Kendi masasından konuşacakmış."

Tyler kapıya doğru giderken bütün gözlerin ensesine di-

kilmiş olduğunu hissediyordu. Geriye dönüp sertçe sordu: "Şehirden ne zaman gidiyorsunuz?"

"Merak etme Toby, gitmeden önce seni göreceğim; hem seni, hem de senin o bacaksız Yavudi avukatını."

Tyler kapıyı çekip kapatırken hepsi birden konuşmağa başlamışlardı. Şu kelimeleri duydu... "Çok kötü... Ne yazık... Boş yere güvenmişiz..." Döner sandalyesine yerleşti, telefonu aldı.

"Alo," Ses Sue Ann'ın sesiydi. Çok zayıf duyuluyordu.

Tyler'ın yapabileceği tek şey ise heyecanını sesinden belli etmemekti. "Nerdesin, Sue Ann?"

"Çiftlikte... Tyler, seninle konuşmak istedim. Dün gece Homer'e telefon ettim ama, ağzından hiç birşey alamadım... Sana bir suç yükliyemezler değil mi?.. Birinci sınıf bir avukat tuttun mu, bari? Herkes Mackenzie Turner'in korkunç bir adam olduğunu söylüyor... Onu bir de ben görüp kendisiyle konuşmayı çok isterdim..."

"Sue Ann, dur şu bağlantıyı değiştirmelerini söyliyeyim. Sesini güçlükle işitebiliyorum."

Genç kadının uğultular arasındaki gülüşü çok tatlıydı. "Benim sesim biraz kısıldı da ondan Tyler. Yani, kendim de biraz halsizim... Yataktayım... küçük bir kaza geçirdim... çok fazla ata binmekten olsa gerek... hayır, dahili bir kaza... Dr. Hildreth'i çağırdım, iki gün çiftlikte kaldı... Sakın Homer'e söyleme. Bu geceki söylevini verinceye kadar duymasını istemiyorum. Onu bocalatabilir. İyileşeceğim, ama Dr. Hildreth iki ay kadar yataktan çıkmamak zorunda kalabileceğimi söyledi... Hayır, gerçek bir tehlike yok... Ben yalnız Homer'i o derece işi başından aşkın olduğu bir sırada üzmek istemiyorum, üstelik bu geceki söylevine kötü tesir edebilecek bir şeyi dünyada istemem... Çünkü bu şimdiye kadar verdiği söylevlerin en büyüğü olacak... İnan bana. Bazı kısımlarını bana telefonda okudu. Tyler, bence bu küçük aksilik hayır getirecek... Bu korku ona bazı işleri yürütmekte kullandığı usulleri değiştirecek sanıyorum. Seninle ben bu konuda hep aynı düşüncede olagelmişizdir... Tyler, iyisin ya Sesin endişeli gibi geliyor... Hayır, hiçbir şeyim kalmıyacak... Bu konuyu telefonda konuşmak istemiyorum. Homer Vaşington'a dönünce sana hepsini anlatır... Artık hiçbirimiz eskisi kadar genç değiliz... Saçma birşey ama, ne kadar çok endişe edersem... Kongreden bu yana, birçok şeyler için üzüldüm... üzüldükçe daha fazla ata

bindim, oysa bu benim için sandığım kadar iyi birşey değilmiş. Ameliyat edilmek zorunda bile kalabilirmişim. Burada böylece uzanırken ne düşünüyordum, biliyor musun? Artık bir tek bile kadın arkadaşım kalmamış olmasına üzülüp duruyorum... Bence buna Vaşington sebep oldu, oysa eskiden o kadar çok kız arkadaşım vardı ki... Ella McCoy'u hatırlıyor musun? Ah ne cici bir kızdı... Sahi, Tyler sen niye kendine uygun, tatlı, güzel bir kız bulup evlenmiyorsun?.. Hakkın olan bu cici kızla tanışmayı çok isterdim. Konuşabileceğim hiçbir kadın arkadaşım yok artık... Saçmalama Tyler, sen hoş, güvenilir, tatlı bir adamsın, böyle olduğunu sen de biliyorsun pekâlâ... Ben de burada uzandığım yerden kolejli bir kızkardeş gibi gevezelik edip duruyorum... Hadi bakalım, kendine dikkat et, üzülme sakın. O bildiğin şeye yeniden başlamanı istemiyorum. Homer ne yapıyor? Ya, toplantıdaysa rahatsız etme... Yalnız yarın bir aralık kendisini beklediğimi söyleyiver. Telgrafla haber verirse otomobili hava alanına gönderirim. Hepinizin gelmenizi çok isterdim. Burası o kadar güzel ki... Sonbahar havasının en güzeli..." Ses gittikçe hafifliyerek kesilmişti.

Tyler orada öylece oturup telefona bakarak sessiz, sessiz duramazdı. Koridora çıktı, sigara içerek bir aşağı, bir yukarı dolaşmağa başladı. Koridor şimdiden telâşlı telâşlı gidip gelen erkekler, kadınlarla dolmuştu. Yanından geçen kimseler merakla onun yüzüne bakıyorlardı. Onların yüzleri ise hep silikti. Birini ötekinden ayıramıyordu.

Ufak tefek bayan Glendinnig, dikkatini çekebilmek için ceketinin yenini tuttu, "Ah, Bay Spotswood... sizi aramadığımız yer kalmadı. Grossman geldi," dedi, üzüntülü üzüntülü. Kadının öyle saf bir hali vardı ki, hemen kolları arasına alıp havaya kaldırmak isteğini duydu. Ama bunun yerine, ardısıra giderek yazıhaneye girdi.

Bay Grossman, Tyler'ın masası yanındaki hasır sandalyede oturmaktaydı. Saçsız kafalı, neşeli, ufak tefek, kurbağa gibi bir adamdı. Ayağa kalkıp şöyle dedi: "Bay Spotswood, asıl ben çok memnun oldum... Eskiden beri dostum olan Yargıç Banning beni, sizin o Korkunç Türk'le girişeceğiniz savaşta yardımcınız olmak gibi zevkli bir ödeve tâyin etmiş bulunuyor... Biz hukuk fakültesindeyken Mac Turner'e 'Korkunç Türk' derdik... Ha, evet onu iyi tanırım... Yıllardan beri tanırım... daha doğrusu onun beni tanıdığından daha iyi ta-

nırım onu..." Kıs kıs gülerek sandalyesine yerleşti, kısa bacaklarını Tyler'a doğru uzattı. Tyler dosya kapağı üzerine yeniden helezonlar çizmeğe başlamıştı.

Kendi kendine konuşuyormuş gibi, "Başıma gelenler, kayıt tutma işlerinde sallapati oluşumdandır." dedi.

"Bunda bir kötülük yok ki... Var mı, ama?.. Sallapati'lik... biz buna sanatçı yaradılışı diyelim en iyisi... politika alanında bir sanatçı... bir sanatçıdan küçük ayrıntıları akılda tutması beklenemez... Özellikle..."

Tyler, dobra dobra tamamladı: "Hergün sarhoşsa."

Bay Grossman başını salladı, renksiz bakışlarını tavana dikti. "Ruhsal baskılar... burçların, yıldızların etkileri... kadınlar... pırıl pırıl bakışlı kadınlar... yağmur etkisi... para, sen bilmeden akıp gitmiş kucak dolusu para... Şairin dediği gibi: Eğer bilmemek mutluluksa... bilmek de budalalık." Bay Grossman sandalyesinde geriye yaslanıp gülümsiyerek Tyler'a baktı. Tyler saatini çıkardı.

"Gitsek iyi olur." dedi.

Bakışlarını masadan yukarı çevirirken de Chuck'la yüzyüze geldi. Chuck ellerini kalçalarına dayamış, masanın önünde duruyordu. Mavi porselen bakışlarını, sanki hiç tanımıyormuş gibi Tyler'ın gözlerine dikmişti. Bir çocuğa söylüyormuş gibi konuştu. "İşte böyle, baba hindi, bugün burada kalıp Bay Grossman'la, senin, o Cehennem Savcısı ile savaşınızı görmek isterdim. Canı cehenneme, senin ondan çok daha kötülerini tek elle alt ettiğini görmüşümdür... Kaba gürültü herifin biridir o, değil mi, Max?"

Tyler dimdik oturup, tek kelime söylemeden ona baktı.

Chuck'ın elinde bir telgraf kâğıdı vardı. Tyler'ın yüzüne doğru uzattı. "Az önce bi' tel aldım bizim baayandan. Belki görmek istersin."

DİNLENMEYE ÇİFTLİĞE GELMENİ BEKLİYORUM, OĞLANLAR İYİ, TYLER'A İKİMİZİN DE HER BAKIMDAN GÜVENDİĞİMİZİ SÖYLE.

Tyler bunu okumak için ayağa kalkmış, sınıfta yazı ödevini okuyan bir öğrenci gibi dudaklarını kıpırdatarak gözden geçirmişti.

"Güvendiğimizi, işte senin okumanı istediğim kelime asıl buydu... Sue Ann'ı bilirsin, kafalıdır, bi' kadın için."

"Beni telefonla aramıştı..." Tyler kekeledi. "Senin biraz dinlenmen gerektiğini söyledi.'

"Ne demek istediğini biliyorsun, Tyler... Sen şimdiye kadar hiçbir arkadaşını yüzüstü bırakmış adam değilsin... Ben de öyleyimdir, unutma bunu." Chuck onu kapıya doğru götürürken bir kolunu omzuna atmıştı. Bay Grossman seke seke önden gidiyordu. Chuck, Tyler'ın kulağına fısıldadı: "Ben bugünkü durumumu sana borçluyum. Umarım ki memnunsundur... Dur, şapkanla paltonu unutuyorsun... zati sen herseyi unutuyorsun... bellek yitikliği, baba hindi, yani hâfıza kaybı."

Chuck askının bulunduğu yere kadar gidip Tyler'ın şapkası ile yağmurluğunu aldı. Tyler istemiye istemiye kollarını geriye uzattı, Chuck'ın tuttuğu yağmurluğu giydi. Chuck arkasından elini sokup ceketinin eteğini çekti. Sonra hafifçe sırtına vurdu. Tyler uslu uslu şapkasını aldı, kapıdan çıktı. Arkasına bakmadan yürüdü.

Takside giderlerken Bay Grossman'a söyliyecek fazla birşey bulamadı. Hava açılacağa benziyordu. Union istasyonu önündeki trafik kalabalıktı.

Bay Grossman içini çekerek şöyle dedi: "Şu istasyon önünden her geçişimde, Nevyork trenine atlayıvermek geçer içimden."

"Ben'se bir bilet veren olsa, cehennem trenine atlar giderdim." dedi Tyler.

Bay Grossman 'cık cık cık' dedikten sonra, kırgın bir sesle, "Durum hiç de o derece kötü değil azizim Bay Spotswood," dedi. "Bizim için tek güçlük, karşımızdaki adamın yükselme tutkulu bir genç oluşundan doğmaktadır."

Taksi, Bölge Mahkemesinin önünde sarsılarak durdu. Cumhuriyetin ilk günlerindeki örneklerine göre yapılmış olan büyük bina, insanın süngüsünü düşürecek derecede tanıdık görünüşlüydü.

Tyler'ın içine bir güvenç geliverdi. "Bacak kadar bir çocukken dedemin getirdiği günden beri bu yapıya girmedim sanırım," dedi. "Dedemin pirzola biçiminde bıyıkları vardı, gümüş saplı bir baston taşırdı... Koca ihtiyar derdik ona."

Bay Grossman saygılı bir sesle sordu: "Vaşington'lusunuz demek, Bay Spotswood?"

"Gecekondularından birinde doğmuşum... Bu şehirden nasıl tiksindiğimi Tanrı bilir. Babam bir Y.M.C.A. başkanıydı, cemaatsız bir Üniteriyen Papazı gibi birşey... Ama bu işde başarısız bir adam sayılamaz... Hani şu Cemiyeti Akvam patırtısı. Cenevre'de bir görev aldı. Yurt dışında oluşuna sovi-

niyorum şimdi... Ben ailenin dik başlısıydım... Daha ondört yaşımdayken oyun salonlarına gider olmuştum... Yani o yakın ilgilerden, kardeşçe sevgilerden uzak durmak için neresi olursa oraya gidiyordum."

Bay Grossman, holdeki kalabalık arasından yol açmağa çalışıyor, bir yandan da, "Öyle mi, öyle mi?" diye mırıldanıyordu. Şişman adamların, sıska adamların, yağmurluklar içinde sıcak gövdelerin, fötr şapkalar altında oflayıp puflayan suratların arasından ilerliyorlardı.

Tyler bu birbirine karışan suratlar içinde birini tanıdı. "Merhaba Toby," dedi Joe Hazard. "Hele akşam gazeteleri bir çıksın, göreceksin... Vay anam, vay."

Tyler'ı telâşlı telâşlı merdiven başına kadar getiren Bay Grossman, kulağına fısıldadı: "Geç kaldık Bay Spotswood."

Tyler elini sallıyarak selâm verdi. "Sonra konuşuruz Joe."

Merdivenin üst başına geldiklerinde, Grossman'ın nefesi Tyler'ın ensesinde ıslık çalmaktaydı. Sahanlıkta Tyler'ın bileğine dokunarak, nefes nefese, "Biliyorsunuz Bay Spotswood," dedi, "Yüksek Jüri... selâhiyeti sınırsız bir mahkemedir... Ben sizi tanıklar odasına bırakmadan önce... şöyle biraz oturalım... kitaplıkta." Pencereler arasında döşemeden tavana kadar deri ciltli kitaplar bulunan uzun salona girdiler. Salon tozlu tozlu cilt kokuyordu. Bir masanın köşesinde fısıltı ile konuşan iki adam, yanlarından geçtikleri sırada bir an onlara baktıktan sonra hemen gözlerini indirdiler. "Şimdi Bay Spotswood, herhangi bir soru çok... eee... güç olursa, hemen Anayasa haklarınızı ileri sürebilirsiniz... Ben burada bekliyeceğim... eğer soru Anayasa haklarıyla ilgili kanun maddelerine değinen bir soru ise, Bölge Savcısının Özel Yardımcısı Bay Turner'den dışarı çıkıp avukatınıza danışmak için izin istersiniz... sizi suçlu ya da kötü bir duruma düşürebilecek hiçbir soruya cevap vermeyin." Bay Grossman'ın ağzı geniş bir gülümsemeyle yayıldı.

Tyler birşey demedi. Sandalyede, kamburunu çıkararak oturmuş kahverengi ayakkaplarına bakıyordu. Üzerlerinde kurumuş bir çamur serpintisi vardı. Şunları bir boyatabilseydim bari diye düşünmekteydi.

Bay Grossman çantasındaki dosyaları karıştırıyordu. "Yargıç Banning bana 'Her Vatandaş Bir Milyoner Şirketi' yönetim kurulu toplantı tutanaklarından bazı bölümlerin kopyelerini vermişti. Sizin istifanız hangi tarihte yürürlüğe girmiş bulunuyor Bay Spotswood?"

Tyler, Grossman'ın sakin gözlerine sertçe baktı. Bir panik duygusu içini kaplamağa başlamıştı. Konuşmadan önce birkaç kere derin derin nefes almak zorunda kaldı.

"İstifa etmiş değilim," diye kekeledi, "Eğer yanılmıyorsam..."

"Peki yönetim kurulunun 5 Ağustosta Alcasar otelinde yaptığı toplantıya siz katılmadınız mı?" Bay Grossman önündeki kâğıtlara bakarak konuşuyordu. "Hayır, katılmamışsınız, anladığıma göre."

"Hayır..." Sonra birdenbire aklına geldi. "Ama tabii, şey... şirketin kuruluşu sırasında hepimiz birer istifa kâğıdı imzalayıp vermiştik şeye..." Birden sustu. Yüzünün kızarmağa başladığını hissediyordu.

Bay Grossman nefes darlığı yeniden geri gelmişcesine, "Hıh," dedi "Tutanak kopyelerini gözden geçirmek ister miydiniz?" Tyler 'hayır' anlamında başını sallayıp ayağa kalktı. Bay Grossman acı duyuyormuş gibi ona baktıktan sonra sandalyesinde geriye yaslandı. "Ben burada olacağım," dedi kısık bir sesle, "Ben burada kalıp bazı kanun maddelerini inceliyeceğim, Bay Spotswood." Bu durumdan hoşlanmış gibi sesine bir canlılık gelmişti. "Yüksek Jüri salonu holde, sol kolda, hemen hemen en sondadır. Komser Muavinini göreceksiniz orada... Holün karşısında da tanıklar için bir bekleme odası vardır."

Tyler, mahkemenin dar koridorunda uzun adımlarla ilerlerken kendisini bambaşka bir adam gibi hissediyordu. Arada bir yarı şaka, yarı ciddi olarak kapıldığı, başka bir kimseyle hayatını değiştokuş etme isteği yerine gelmişti sanki. Kendisinden başka biri oluvermişti. Şimdi o, koyu mavi üniformalı yaşlı adama, tanıkların Yüksek Jüri önüne çıkmak için hangi kapıdan girdiklerini soran kimseydi. Bir taşra istasyonunun bekleme salonunu hatırlatan sıraları ile küçük bir odaya sokulan adamdı. İçeriye girince öbür yolcular donuk bakışlarını ona dikmişler, ama ne bir kelime söylemiş, ne de gülümsemişlerdi. Daha önce bir yerde gördüğü, yumuşak yün elbiseli genç bir adam da vardı, ama başını kaldırıp bakmamıştı. Tyler da adını hatırlıyamıyordu. Kendi adını bile hatırlayıp hatırlıyamıyacağını bilmemekteydi. Orada, yağmurluğu kolunda, şapkası dizlerinin üstünde, hiçbir şey görmiyen dalgın gözlerini bir yerlere dikerek oturmuş bekleyen işsiz güçsüz bir adamdı. Yaşlı memur kapıya gelip de adını çağırınca, istasyon şefi treni haber veriyor sandı: Tyler Spotswood. Bunun kendi adı olduğunu anlamakta güçlük çekti, ama bacak kasları kendiliklerinden ge-

rilerek dikildiler, ayakları da kapıya doğru götürdü. Koridorun karşı yanına geçerken Joe Hazard'ın zayıf sırtı ile Ed James'in şişman arkasına gözü ilişti. Tanımadığı uzun boylu bir adamla konuşuyorlardı. Onu görmediler. Dürbünün tersiyle bakılan kimseler gibi erişilmez bir uzaklıktaydılar sanki.

Yüksek Jüri salonu kapısı Tyler'ın ardından kapandı. Salon bir okulun sınav odası gibiydi. Uzun pencerelerden kuzeyin külrengi aydınlığı giriyor, iki dizi halindeki suratların dikkatli profillerini aydınlatıyordu. Karalar giymiş, masada oturan, pembe yüzlü adam Jüri başkanı olsa gerekti. Asıl işi ölü kaldırıcılığı mı, yoksa baş garsonluk mu acaba, diye düşünüyordu Tyler. Oturacağı sandalye gösterildiği sırada hiç kimse fazla bir ilgi göstermedi. Öksürmeler, kâğıt hışırtıları, ileri geri fısıldaşmalar, döşemeye sürtünen ayakların çıkardığı gürültüler duyuluyordu. Pembe yüzlü adam yapmacık bir önemserlikle kara kitabı uzatıyordu. Tyler'ın el bastığı bu kitap İncil'dir. "Doğruyu, yalnız doğruyu, bütünüyle doğruyu söyliyeceğine namusun üzerine yemin eder misin?" Gürültüler kesilmişti. Salon sessizdi. Adam Tyler'a bakıyordu. Konuşma sırası ondaydı. "Ederim" deyince, sesi beklenmedik bir şekilde yüksek çıktı.

Bir düğmeye basılmış gibiydi. Hışırtılar, fısıltılar kesilivermişti. Gırtlaklar temizlenmişti. Yüzler kendisine doğru çevrilince, salonun karşı yanındaki yirmi üç çift göz, birer projektör gibi yüzüne dikildiler. Bu delici bakışlar karşısında güçsüzleştiğini hissetti. Keşke kahvaltıyı iyi yapsaydım diye geçirdi içinden. Ayakkaplarımı boyatabilseydim, diye düşündü.

Ortabatı karıkmışlığı ile çok yakınından bir ses: "Adınız?" diye vızıldadı. Masanın öte başındaki Mackenzie Turner'in beyaz yüzünü yeni görüyordu. Bu yüz genç Napolyon'un plaster bir büstündeki yüzüne şaşılacak derecede benziyor, yalnız bunun çenesi daha köşeli, alnına sarkan siyah saç tutamı ördek kuyruğu gibi dümdüz kesilmiş bulunuyordu. Tyler gülümsemekten kendini alamadı.

"Adım, Tyler Spotswood," dedi.

Bölge Savcısının Özel Yardımcısı, koyu mavi kruvaze elbiseli, ufak yapılı bir adamdı. Geniş omuzluydu ama, bacakları ince, ayakları küçüktü. Ablak solgun yüzü ile dörtköşemsi saçlı başı, gövdesine göre biraz kocamancaydı. Masada otururken, Tyler'ın Jüri üyelerinden bazılarını görmesine engel oluyordu. Kapkara keskin bakışlarla onu yukardan aşağı süzmekteydi.

"Memleket?.. Memleketin neresi?"

"Burada, Vaşington'da doğmuşum."

"Şimdi nerede oturuyorsun? Halihazır kanuni ikametgâhın nerede?"

"Ordudan terhis edildiğim günden beri Horton'da... yani o şehrin Sunrise Bulvarı, 1827, adresine kayıtlı olarak oyumu kullanırım..."

"Asıl işiniz Vaşington'da, değil mi?"

"Çoğu zaman Vaşington'da bulunurum, özellikle Meclis faaliyetteyken."

Turner önündeki masa üzerinde bulunan kâğıt yığınlarını karıştırmağa başladı. Kâğıt hışırtıları karışan sesi daha sert bir hal aldı. Başını kaldırmadan konuşuyordu.

"Bize halen ne işle uğraştığını da anlat biraz, Bay Spotswood."

Tyler ağlamsılı bir sesle sızlandı: "Senatör Crawford'un yazıhanesinde çalışıyorum."

"Onun sırdaş sekreterisin, değil mi?"

"Sekreterlerinden biriyim."

'Bunun için de, onun bütün işleri hakkında tam bir bilgiye sahipsin, öyle değil mi?"

"Hayır... Kesin olarak diyebilirim ki, değilim."

Turner hemen kâğıtlardan birini çekerek kaldırdı, üst kenarından Tyler'a baktı.

Tyler gözlerini çarpıtıp kâğıtta ne yazılı olduğunu okumağa çalıştıysa da, Turner kâğıdı sağa sola sallamağa başladı, sonra birdenbire sordu: "Maaşın kaç "

"Üçbin beşyüz... Âdet olduğu gibi."

"Peki, Her Vatandaş Bir Milyoner Şirketinden aldığın maaş nedir?"

"Hiç."

"Peki, ya Senatörün öteki... propaganda işlerinden?"

Tyler, Mackenzie Turner'in bakışlarını kendi üzerine çekmek için güvençli bir sesle başladı: "Ben arada bir..."

"Soruma 'evet' ya da 'hayır'la cevap ver ,rica ederim."

"Bugün için hiçbir şey."

"Senatörün temsilcisi olmak hasebiyle WEMM İstasyonu işlerini biliyorsun, herhalde?"

"Bir dereceye kadar."

"Evet mi, Hayır mı?"

"WEMM İstasyonu yönetim kurulu üyelerinden biri de sensin, değil mi?"

"İstasyon bir yönetmence işletilir."

"İstasyon Her Vatandaş Bir Milyoner şirketinin yönetiminde, bu şirketin malıdır değil mi?"

"Gerekli paranın bir kısmı oradan sağlanabilir."

Turner'in ağız uçları aşağıya sarktı. Başını geriye doğru itince de, karga kanadı kırkması dörtköşe alnı üstünde sallandı. "WEMM yönetim kurulu üyelerinden biri misin, değil misin?"

"Değilim."

"Ya Her Vatandaş Bir Milyoner şirketinin?"

"Değilim."

Nihayet, Turner'in kara gözleri Tyler'ınkine dikilmişti. Tyler da aynı şekilde ona bakmaktaydı. Boynundan yukarı yükselen bir kırmızılık, istemediği halde, yanaklarına yayılıyordu.

"Peki geçmişte herhangi bir süre için?"

Tyler yatıştırıcı bir şekilde gülümsemeğe çalıştı. "Pek iyi hatırlamıyorum... İlk kurulduğunda bir çeşit sandalyesiz üyelik yapmışımdır, belki. Bu iş Senatöre radyo ile haksızca saldırıldığı günlerde, üç beş arkadaş arasında başladı... Şaka olsun gibilerden.. hemen hemen... Ben zati pek iyi bir iş adamı değilimdir, korkarım."

Turner sandalyesinde hızla geriye dönerek, Jüri üyelerinin gergin yüzlerine baktı. Yeniden döndüğünde gülümsüyordu. "Maliye Bakanlığı bu küçük şaka ile şu ya da bu şekilde hiç ilgilendi mi?"

"Evet efendim. Defter tutuşumuz pek iyi değildi... Ama bu iş düzeltilme yolundadır."

"Bakanlık şakayı anladı demek?" Nerdeyse gülecekmiş gibiydi. "Yani şaka maka tutulan bu defterleri görmeğe yetkilisin."

"Bir dereceye kadar."

"Son beş yıl içindeki gelirin, kabaca, nedir... gelir vergisine temel tutuğun... Yıllık net gelirin..."

"Korkarım ki... bazı araştırmalar yapmadan..."

"Evine gidip araştırma yapmana fırsat vermeğe hazırız... Soruşturmanın geri kalanını bugün öğleden sonra saat ikiye bırakacağım."

"Sağolun efendim," diyen Tyler derin bir oh çekmekten kendini alamadı. Mackenzie Turner ise, öğrencilerini salıvermek üzere olan bir öğretmen gibi uykulu, durgun bir hal almıştı. "Yalnız, soruşturmayı geri bırakmadan önce," diye başladı,

"Homer T. Crawford adına yürüttüğün para işlerinin hesabını nasıl tuttuğunu anlatabilirsin bize belki."

Tyler hemen, "Çok kampanya parası gelip geçti elimden," dedi. "Ama bu işde birçok komisyonlara karşı sorumlu bulunuyordum."

Mackenzie Turner ona bakmıyordu. Kahverengi bir dosyadan çıkardığı kâğıttaki elyazısı ile tutulmuş notlara dalmıştı. Başını kâğıttan kaldırmadan alçak bir sesle, "31 Ocak 1935 de," dedi "Her Vatandaş Bir Milyoner şirketinin Sekreter-Veznedar'ı olarak Horton'daki East Coast National Bank'dan on sekizbin beşyüz altmış dolarlık bir çek ile, şirket hesabından para çektin mi?"

'Defterime bakmam gerek."

"Bu parayı aldıktan sonra ne yaptın?"

"Defterime bakmam gerek."

"Bay Crawford'a mı verdin?"

"Aklımda yanlış kalmadıysa..."

"Evet ya da Hayır diye cevap ver."

Tyler sandalyede dimdik oturdu. Dudaklarını ıslatmaktan kendini alamadı. Bir sandalye gıcırdadı. "Bu soruya karşı," diye ağır ağır cevap verdi, "Anayasa haklarıma baş vuruyorum.."

"Demek oluyor ki, parayı sen kendin aldın."

"Hayır almadım... Böyle bir para çekilmişse bazı amaçlar için harcanmıştır."

"Ne gibi amaçlar?"

"Politika amaçları... Belki de kampanya giderlerine girmiştir."

"Hayır girmemiş," dedi Turner sertçe, "31 Ocak 1935'de Sekreter-Veznedar olarak, Her Vatandaş Bir Milyoner şirketi hesabından onsekiz bin beşyüz altmış dolar tutarında para çektin mi?"

"Mümkündür."

"Anayasa haklarına dayanma isteğini geri mi alıyorsun?"

Tyler cevap vermedi.

"Eyalet Parklarının Derinlikleri petrol hisseleri hakkında ne biliyorsun?"

"Gazetelerde okuduklarımı."

"Hiç petrol işinde bulundun mu?"

Tyler gülümsemeğe çalıştı. Sandalyesinde geriye doğru yas-

lanarak, bacak bacak üstüne attı. "Dünyanın bizim bölgemize düşen kısmında herkes petrol işiyle ilgilidir..."

"Basında, Eyalet Parklarının Derinlikleri diye adı geçen petrol anlaşması hisseleri hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz demek?"

"Gazetelerde ne okumuşsam o kadarını biliyorum... Bu da hep politika."

"Evet ya da Hayır diye cevap ver."

Tyler gırtlağını temizledi. Sanki kelimeler hem ağır, hem de derinden çekip çıkarılmak zorundalarmış gibi, yavaş yavaş dikkatli dikkatli bir şekilde cevap verdi: "Bu soru karşısında, korkarım ki, Anayasa haklarıma dayanmak zorunda kalacağım, hiç olmazsa avukatıma danışıncaya kadar."

"Yani sen buraya, Yüksek Jüri önünde yemin etmiş olduğun halde, Her Vatandaş Bir Milyoner şirketinin yönetim kurulu üyelerinden biri olmadığını söylemek için mi gelmiş bulunuyorsun?" Turner yumruk halinde sıkılmış ellerini önündeki kâğıt tomarına basıtrarak ona doğru eğilmişti. Ağır ağır konuşuyordu, hüzünlü bakışlarını Tyler'ın başı üstünden duvardaki bir noktaya dikmişti.

"Hayır efendim, bunun için gelmedim," dedi Tyler.

Turner de yorgun bir iç çekişiyle fısıldadı: "Sorguya ara verilmiştir, bu arada toplıyabileceğiniz bütün belgelerle birlikte, saat ikide burada bulunun lütfen. Bizi boşuna uğraştırmıyacağınızı ümidederim... David C. Galloway, lütfen."

Tyler koridora çıktığı zaman terlediğini farketti. Islak gömleği sırtına yapışmıştı. Bay Grossman Yüksek Jüri salonunun kapısı önünde bacaklarını birbirinden ayırıp durmuş; yün ceketli, düğme burunlu, ufak tefek bir adama İskoçyalı ile Yahudinin hikâyesini anlatıyordu. Uzun adımlarla ilerliyen Tyler, tam onlar gülmeğe başladıkları sırada yanlarına geldi Düğme burunlu adam, incecik sesiyle, "Pek komik" diyordu.

Tyler araya girip, "Bay Grossman," dedi, "Savcı belgelerle birlikte saat ikide yeniden gelmemi söyledi... Saat kaç şimdi?"

İkisi birden saatlerini çıkardılar. Bay Grossman ağır ağır cevap verdi: "Benimkine göre, onikiye yirmi iki var."

"Öf be, bütün bir gün orada kalmışım gibi geldi bana... Hemen yazıhaneye gitmem gerek."

"Ama bir konuşmalıyız," dedi Bay Grossman.

"Gel öyleyse." Tyler onu kolundan yakalayıp koridor boyunca acele acele götürmeğe başladı. "Hemen yazıhaneye gi-

dip Senatörü yaka... neyse biriyle buluşacaktım... Şu gazetecilere görünmeden kaçalım." Merdivene saldırdı. Aşağı inip de arka kapıya geldikleri zaman Grossman oflayıp puflamağa başlamıştı. "Şapkamı kitaplıkta elçantamın içinde bıraktım," dedi nefes nefese, "Bir dakika içinde gidip hemen alıvereyim."

"Bay Grossman öğle yemeğinde Burlegh'de buluşalım... Benim gitmem gerek." diyen Tyler, kırmızı sarı sonbahar ağaçları altındaki çimenlikte, güvercinleri ürküterek koşmağa başlamıştı. Köşe başında bir taksiyi durdurdu.

"Çabuk Senatoya çek." Arkasına yaslanıp gözlerini yumdu. "Hey Tanrım, bulaşık bezi gibi kirli hissediyorum kendimi," diye mırıldandı. Taksi yürümüyordu. Birdenbire doğruldu. "Allasen biraz çabuk ol, arkadaşım. Uçakla gidecek bir adamı yakalamam gerek."

"Yani hava alanına mı, demek istiyorsunuz?"

"Hayır Senato, dedik ya."

"Eğer ikimizin de hastanelik almamızı istemiyorsanız bayım, sakin olun," diyen şoför hızını değiştirmeden, kalabalık öğle trafiği arasında ilerlemeğe devam etti. "Elimden geldiğince hızlı gidiyorum. Ama karakolluk ya da hastanelik olmaya hiç niyetim yok, ya sizin?" Şoför hoş bir nükte yapmış gibi güldü. "Ne kadar acele, o kadar yavaş, ben bunu bilir bunu söylerim."

"Peki, peki, nasıl istersen." Tyler terden ıslanmış mendiliyle alnını kurulamağa çalışıyordu. Taksi şoförünün ensesine doğru bağırdı, "Hastanelik olsak, daha ne isterim, dinlenirdim hiç olmazsa."

Tyler'ın asansörden dışarı atladığı sırada, yazıhaneye doğru uzanan koridorda garip bir sessizlik vardı. Oysa burada bir sürü gazeteciyle karşılaşacağını sanmıştı. Kapıyı anahtarla açıp içeri girdi. Senatörün yazıhanesinde de, Bayan Jacoby'nin odasında da hiç kimsecikler yoktu. Kabul salonundaki masasının başında bulunan Bayan Glenning, sakin sakin gülümsedi. "Bay Spotswood, hani o delikanlı vardı ya..."

"Senatör nerede? Senatör burada değil mi?"

"Oh, hayır, uçağı kaçırmamak için acele gitti. Hattâ Bayan Jacoby Senatörün söyliyeceklerini not edebilmek için otomobille hava alanına kadar gitmek zorunda kaldı. Basına söz verdiği bildiri gibi birşey varmış... Ama şu delikanlı..."

"Uçak kaçta kalkıyor? Belki yakalıyabilirim onları. Onu mutlaka görmem gerek."

"Uçağın oniki ellibeşte kalkacağını söylemişlerdi galiba."

Tyler saatini çıkardı. Bire on vardı. Sanki bir trene yetişmek için koşturmuş, koşturmuş, ama tam istasyona vardığı anda trenin kalktığını görmüş gibi soluğu kesik, dizleri dermansız, kalakalmıştı.

"Telefonla konuşabilirsiniz belki." Tyler 'hayır' anlamında başını salladı. Alnında yine terler belirmeğe başlamıştı. "Bay Spotswood, o delikanlı geldi."

"Ne delikanlısı?"

"Öğleyin buraya çağırmamı istediğiniz genç. Epeydenberi bekliyor... Hatırladınız değil mi, Bay Spotswood?" Kadın masasının üstündeki notları gözden geçirmeğe başladı. "Capitol telefon numaralarından biriydi."

"Ha, evet, kartpostal gönderen... Ne istiyormuş?"

"Yabancı bir adı var," diye fısıldadı Bayan Glenning, "Belirli zamanlarda yemek yemediği de anlaşılıyor yüzüne bakınca, zavallı çocukcaz... üstü başı da pek düzgün değil."

"Şimdi hiç vaktim yok... Saat birden önce öğle yemeğinde Bay Grossman'la buluşacağım. Beni araman gerekirse Burlegh'deyim."

Bayan Glenning başıyla, gerisindeki kapıyı işaret etti. "Ne istediğini sordum," dedi esrarlı bir sesle, "Sizi özel olarak görmek zorundaymış, vereceği bir haber varmış..."

"Belki de sadece bir bildiri istiyordur."

"Ben yemeğe gideyim mi, yoksa Bayan Jacoby gelinceye kadar bekliyeyim mi?"

Tyler birden büyük bir kızgınlıkla patladı. "Ne bileyim ben. Her zaman ne yapıyorsan onu yap." Kadının yüzü gerildi. Dudakları tokat yemiş gibi titredi. Tyler hızla öbür odaya geçerken, dönüp özür dilemeği düşündü, ama vakti yoktu. Şapkasını başına hızla geçirerek kapıdan girdi. "Beni görmek istiyordunuz, Bay... Bay..."

"Battista benim adım." Dağınık siyah saçlı, yeşil zeytin benizli, zayıf genç ayağa kalktı. "Siz de Bay Tyler Spotswood mu?"

"Evet. Ne istiyorsun?"

"Bu murdar kapitalist ülkesine geri geldiğim gündenberi sizi arıyorum. Küçük kardeşinizi tanırdım." Sesi iyice kurumuştu. Brooklyn'in rıhtım ağzıyla konuşuyor, ama arada bir İspanyol ağzına da kaçıyordu.

"Ee, sonra?" Tyler onu tepeden tırnağa süzdü. Gerçekten

yeterince beslenmediği belliydi. İnce mor dudakları, yay gibi kara kaşları ile ince bir yüzü vardı. Dirsekleri, dizkapakları ağarmış mavi elbisesi, üstünden sarkıyordu. Pembe gömleğinin ernimiş yakasında kirden bir çizgi vardı.

"Gazetelerden öğrendiğime göre sizin de başınız az buçuk dertte bu kapitalist düzenle, Bay Spotswood. Eh, Sandy ile ben iyi arkadaştık. Onunla öte yanda, Enternasyonal Tugayda bir süre yanyana bulunduk. Size benden hiç yazmamıştır, herhal. Yazdıysa bile, elinize geçmemiştir. Küçük kardeşinizle ikimizin başına bir sürü dertler geldi, bir sürü diyorsam, gerçekten bir sürü."

Tyler sabırsızca saatini çıkararak, "Bunların hepsini biliyorum," dedi.

"Bilmediğiniz bir şey var ki, Bay Spotswood, o da Sandy'nin bana bir mektup verdiğidir... Onu hapise atmışlardı, sonra Faşista'lar öldürdü... beni de tıkamışlardı içeri... sinyoritalarnan çok oynaşmak yüzünden. Onun ağabeysine yazdığı son mektup, hayattayken size yazdığı son mektup, sizce kaç dolar eder?"

"Hiç, bence hiçbir değeri yok."

"Kapitalist usulleri kullandığım için kızdınız, di'mi?.." Delikanlı gülümsiyerek düzgün dişlerini gösterdi. "Başka ne yapabilirim? Kapitalist düzeni alaşağı etmek için elimden geleni yaptım, canım çıkıncaya değin uğraştım. Faşista'lar beni vurmadılar, çünkü çabuk kaçtım. Ama neye yarar? Yemek için kapitalist düzeni kullanmak zorundayım."

"Peki, peki, sen kazandın. Ne kadar istiyorsun?.. Dur. Mektubu göreyim, ilk önce."

Delikanlı cebinden Meksika damgalı meşin bir cüzdan çekip çıkardı, bir sürü yıpranmış kâğıt arasından kirli bir zarf ayırdı. Üzerindeki yazı Glenn'in el yazısına benziyordu.

Bunu Tyler'a doğru uzatarak, "Bi'yi'mibeş," dedi.

Tyler kara tırnaklı, kahverengi sıska elden mektubu aldı. Yarıya kadar zarfından çıkardı, sonra bakmağa korkuyormuş gibi içeri itti. Evet kardeşinin el yazısıydı. Para çantasına davrandı. Kalbi hızla atmağa başlamıştı. Beş tane beş dolarlığı sayarken parmaklarının titremelerine engel olmak zordu. Zarfı geri kalan paraların yanına yerleştirip çantayı iç cebine koydu. Delikanlı paraları kaparcasına almış, parıltılı gözlerle seyrediyordu.

"Hemen okumıyacak mısınız?" diye sordu. "İsterseniz sız

okurken beklerim, belki açıklamam gereken bi'şey vardır için-de. İsterseniz birlikte bi' meyhaneye gidelim."

Tyler 'hayır' anlamında başını salladı. "Vaktim yok bugün." Hol kapısını açtı. Arkadaşça bir sesle, "Hadi bakalım ahbap, koştur şimdi," dedi. "Bahtın açık olsun."

"Peki, patron. Bana darılmadınız ya?"

Tyler, o gidince keşke beklemesini söyleseydim, diye düşündü. Bayan Glenning de gitmişti. Kabul salonunun ortasında, başında şapkası, elleri ceket ceplerinde, bir süre durup düşündü. Ayakları üşüyordu, avuçları ıslaktı. Havaya ihtiyacı vardı. Burlegh'e kadar yürüyerek gidebilir, ne yapacağını yolda kararlaştırabilirdi. Geç kalırsa dünya yıkılmazdı ya!

Gökyüzü açılmıştı. Güneş kaldırımları pençe pençe kurutuyor, çimenliklerde zıplıyan sığırcıkların dolgun göğüslerini parlatıyordu. Motorları homurdanarak yeşil ışığın yanmasını bekliyen bir sıra otomobilin parlak radyatörleri önünden yolun öte yanına geçerken, asfalt üzerindeki kurumuş yerlerin çevresinden kıvrım kıvrım buğular yükseldiğini gördü. Böyle bir caddede işsiz güçsüz, en son ne zaman yürümüş olduğunu pek hatırlıyamıyordu. Karar verdi, ne saatine bakacaktı, ne de köşebaşlarına serilen gazetelerin başlıklarına. No spikka İngliş, bir ses kafatasının içinde budala saçmalıkları tekrarlıyordu.

İğribüğrü kaldırımlı bir köşebaşında, zencilere özgü bir lokantanın penceresindeki alüminyum çerçeveli yemek listesini gözden geçirmeğe başladı. En başta, PİLİÇ KIZARTMASI 35 sent, yazılıydı. Güneşin sıcaklığı yanaklarında, ayak topukları üzerinde sallanarak orada dururken, cebinde ancak otuzbeş senti bulunan bir zenci çocuğu olsaydım keşke diye düşünmeğe başladı. Yıkanmamış camın ötesinden, akları belermiş bir çift zenci gözünün kuşkulu kuşkulu kendisini süzdüğünü görünce oradan ayrıldı. Az ilerde kartondan kesilmiş gülen kızların bira, sigara reklâmlarını seyretmeğe koyuldu. Bir oyun salonunun penceresinde Custer'ın son direnişini canlandıran bir resim vardı, çocukluğundan hatırladığı tablonun sinek pislikleri ile beneklenmiş bir kopyasıydı. Sarı saçları rüzgârla uçan Custer, tabancasındaki son kurşunu atmış; baltalarla saldıran Siou'ların, mavi üniformaları içinde yere düşen askerlerin, ölü atların arasında, ayakta duruyordu. "Zavallı koca Custer" diye mırıldandı, oradan ayrılıp giderken.

Daha ilerdeki köşebaşında, hiç oralı değilmiş gibi, bir duble bira istedi. Şehrin bu kesiminde içki içmiyeli o kadar çok

olmuştu ki, tezgâh başında ayakta durulamıyacağını bile unutmuştu. Muşamba örtülü masaya oturup tedirgin, tedirgin vakti düşünmeğe başladı. Soğuk bira dilini buruktudu. Öyle bir acele içmişti ki, bir kısmı genzine kaçmıştı, sokağa çıkıp gittiğinde hâlâ boğuk boğuk öksürüyordu.

Otelin giriş holündeki saate göre biri sekiz geçiyordu. Kadınların etekleri, erkeklerin ütülü pantalonları arasından, Grossman'ın bir kitap üstüne eğilmiş saçsız başını gördü. Sonra bir süre yanında dikilip, kitaba baktı: ALFRED LORD TENNYSON'DAN SEÇME ŞİİRLER. Bay Grossman, geniş koltukta bacaklarını açıp, eğilerek oturmuş, ağzı kulaklarında bir gülümsemeyle okurken her zamankinden daha çok bir kurbağayı andırıyordu.

Tyler gırtlağını temizledi, ama Bay Grossman başını kaldırıp bakmadı. "Bay Grossman... geciktiğim için özür dilerim." Grossman soluk gözlerin şaşkın bakışlarıyla ona baktı. "Yok ziyanı, yok ziyanı," dedi. İğrile büküle ayağa kalktı. Kitabı cebine yerleştirdi. "Herkes saçma sanır ya... Şiir okumaya başladım mı... sinirlerim yatışır."

"Ben sadece sizi beklettiğim için üzgünüm.. ama benim için, Bay Grossman, değişik özellikte bir gün bugün."

"Ya ya," dedi Bay Grossman, "Hepimizin böyle günleri olur bazı bazı, değil mi ya?"

"Evet olur," diyen Tyler, yemek salonundaki son küçük boş masaya otururlarken sordu: "İçki içmek ister misiniz?"

Bay Grossman korkulu bir bakışla ona baktı. "Hayır, teşekkürler. Ben hiç içmem."

"Ben içerim, Bay Grossman... Garson, dört Martini. Biraz acele olsun... Ne yemek istersiniz? Yemekler berbattır burada, ama ne yapalım."

"Öğleyin pek fazla yemem," dedi Bay Grossman, "Yumurtalı domuz pastırmasına ne dersiniz?"

"Yumurtalı domuz pastırmasına bayılırım, Bay Grossman. Bu ülkede her kahvaltı sofrasına konulduğunu görmek isterdim." Garson ikisinin önüne de ikişer Martini kokteyli bırakırken, Bay Grossman gözlerini tavana kaldırarak durdu. "Bağışla beni, ben içki içen bir adam değilim." Bakışları çekingen çekingen Tyler'ın yüzünü araştırdı. "Karışmak gibi olmasın ama, acaba bu öğleden sonrası için kafalarımızın dumanlı bulunmaması daha iyi olmaz mıydı?"

Tyler bir kahkaha atarak, "Birer yudumluk şeyler bunlar...

hepsini ben içerim," dedi. "Ben hukuktan pek anlamam Bay Grossman, ama körkütük nasıl sarhoş olunur iyi bilirim... Evet, işte şöyle."

Yüzünde sabırlı bir üzüntü ile Bay Grossmann, Tyler'ın önce birinci, sonra ikinci, üçüncü, dördüncü Martini kadehlerini dikişini seyretti. Tyler yine gülmeğe başlamıştı. "Zeytinler zıkkım gibiydi," dedi. Bu sözle gerçekten çok gülünç bir şey söylemiş olduğunu düşündü. Bay Grossman kendisini zorlıyarak hafifçe gülünce de ona karşı ılık bir yakınlık duydu. "Bay Grossman hiç kimse çıkıp da sana bir prens olduğunu söyledi mi?" Çatalını küçük yumurtalı pastırma, kızarmış ekmek parçalarına batırmağa uğraşan Bay Grossman gözlerinin çevresinde kırgın kırışıklıklar olduğu halde Tyler'a baktı. Azıcık sert bir sesle, "Bay Spotswood," dedi, "Asıl konuya geçsek daha iyi olmaz mı, artık?"

"Önce sen benim yumurtaları da yiyip bir iyilikde bulun da..."

Bay Grossman tombul ellerinin avuçlarıyla bir şeyi kendisinden uzaklaştırır gibi bir hareket yaptı. "Teşekkür ederim, teşekkür ederim. Gerçekten yapamam. Ben az yiyenlerdenim, hemen hemen bir Bitkiyer'im."

Tyler niyet ettiğinden daha yüksek bir sesle, "Garson," diye bağırdı. "Bu yumurtalar şaşı bakıyorlar bana... Al götür şunları... Suratımdan hoşlanmadılar herhalde."

"Taze oldukları içindir, efendim. Başka birşey istiyor musunuz, efendim?"

"Üzme kendini, Corc, hepsi eşsiz... Ama ben rejim yapıyorum da... İçine zeytin ko'madan bir küçük Martini daha getir. Şu yumurtaları, selâmlarımla birlikte aşçıbaşına ilet. Onları kör bir dilenciye vermesini söyle."

Bay Grossman 'cık cık cık' sesleri çıkarıyordu. "Biraz birşeyler yeseydiniz iyi olurdu... ı... ı... genç Mackenzie Turner ne gibi sorular sordu?"

"Hatırlamıyorum."

"Peki ama bu şekilde ben size nasıl yardım edebilirim?"

"Edemezsin Bay Grossman. Kurtarıcı İsa bile yardım edemez bana... bilirsin O yalnız kendi başını kurtarabilenlere yardım eder."

"Hadi, hadi, birşeyler hatırlıyorsunuzdur herhalde."

"Zeytinler bir yana... kafamın içi, Bay Grossman, bomboş..."

Pek tehlikeli bir zehirlenmenin de kötü zeytinden ileri geldiğini biliyor muydun? Ha, ne diyorlardı ona? Hayır botülizm değil."

Bay Grossman kaşlarını çatıp, işaret parmağı ile masaya vurmağa başlamıştı, ama garson balkabağı pestilini getirince açgözlü bir çocuk gülümseyişiyle gülümsemekten kendini alamadı. Bu arada Tyler'ın önündeki boş masa örtüsü üzerine de bir kokteyl daha konmuştu. Tyler da gülümsedi. "Yaraşın, Bay Grossman. Botülizm'i düşünmiyelim artık." Kadehi dikip hesabı istedi. Saatine baktığında tam ikiydi. Ayağa kalktı, eğildi, elini Grossman'ın eli üstüne koydu. "Yemeğini güzelce bitir Bay Grossman. Kötü zeytinlerden ne gibi bir zehirlenme ileri gelebileceğini unutmamağa çalış, ben de senin o güzel öğütlerine uyacağım... bilirsin... Âb'ı nisyan kıyısında oturup da ağlaştılar... Arada bir benim de şiir okuduğum olmuştur." Garsona bir dolar bahşiş verdi. Bay Grossman'ın bir şey söylemesine vakit bırakmadan lokantadan çıkıp, bir taksinin arka koltuğuna yerleşti.

Göz açıp kapayıncaya kadar yargı-evinin önünde taksiden atlamış, dik merdivenleri koşarak çıkmağa başlamıştı. Gazeteciler toplu bir şekilde hâlâ oradaydılar. Ed'in ablak suratıyla Joe'nun kara sivri çenesi gözüne ilişti. Birçok selâmları, şaşkınlık ünlemlerini, yollu bir geminin ardında kalan çerçöp gibi, geride bırakarak, tek kelime söylemeden, topluluğu yarıp geçti; küçük bekleme odasındaki eski yerine oturdu.

Burada bulunmaktan hoşnuttu. Kapının yanında oturup öğle yemeğini sindirmekte güçlük çekiyormuş gibi duran yaşlı komser muavinine sırıtmış, ama karşılık olarak, beş para etmez bir gülümsemeden başka birşey alamamıştı. Hani tanıklar? Botülizm'e mi tutulmuşlardı yoksa? Oda kendisine kalmıştı. Belki de hayatta kalan tek tanık kendisiydi. Şimdi düşünebilirdi artık. Kafatasının içinde Martiniler hoş bir şekilde çalkanmaktaydı, ama ümit ettiği derecede sarhoş değildi. Nasıl sarhoş olunacağını unutmuş olmasından ileri gelemezdi bu. Madem sarhoş değildi, öyleyse düşünmeliydi. Herşeyden önce... Derken, yeşil benizli, karıkmış sesli, üstü başı dökülen delikanlıyı hatırladı. Çocuğun mektubunu nereye koymuştu?

Ceketinin üst cebinden gözlüğünü çıkardı, burnuna dikkatle yerleştirdi. Yaşlanıyordu artık. Tam alışamamıştı okuma gözlüklerine daha, ama ilk belirtiydi gözlükler. Yaşlanınca hiç sarhoş olamaz bir derecede mi yaşlanmış olacaktı acaba? Mek-

tubu açtı. Tarihi yoktu. Yazıldığı yer, yoktu. Ama çocuğun elyazısıydı. Kâğıt, terli kumaş, tütün kokuyordu. Kenarlarında, ıslanıp da yeniden kurumuş gibi, alay alay kahverengi lekeler vardı. Kelimeler silikti, zor okunuyordu.

Mektuba gözlerini dikmiş bakarken, babasının ne hissetmiş olacağını düşündü. Olup bitenlere bakınca, Anne, iyi ki vakitlice ölüp gitmişti o zaman. Zavallı anacığım. Tyler çamaşır dolabının lâvanta kokusunu, annesinin geniş kol yenlerini, bu geniş yenlerin kahvaltı masasında öteberi içine girip babasını sinirlendirdiğini hatırlıyordu. Hiçbir zaman geçinememişti babasıyla, o küçük budala Glenn'le de geçinememişti... Bir gün annesiyle birlikte çarşıya gitmişti. Kâğıt sarılı paketleri taşıyor, dışarı çıkmakta olan bir kadına camlı kapıyı açarak yol veriyordu. Dışarda sakin sakin kar yağmakta idi. Annesi bir fayton tutmuş, o da annesinin faytona binmesine yardım etmişti. İçerde çenesine kadar yükselen paketleri düşürmeden tutmağa çalışırken ise, annesi ona doğru iğilip, o ince, tatlı, gururlu sesiyle şöyle demişti: "Benim küçücük oğlum bir kocaman adam oldu artık, değil mi, öyle?" Faytoncu gülmüştü oturduğu yerden, sonra atlar yürümeğe başlamışlardı. Kar ,atların nal seslerini boğuklaştırıyordu. Faytonun içi, meşin, gübre, velense kokuyordu.

Mektubun kıpırdıyan harflerini seçebilmek için gözlerini kıstı.

Harfler yine de biraz titriyorlardı, ama güçlük çekmeden okuyabiliyordu. Hey Tanrım, bütün bu budalaca şeyler neden olmuştu? İlk başlangıcından beri, annesinin öldüğü günden bu yana, bunca kahrolası budalaca şeyler.

İnce kâğıdın iki yüzüne sıkca yazılmış uzun bir mektuptu. Evet, Glenn'in yazısıydı gerçekten.

Sevgili Tyler,

Hatırlıyor musun, hani sen, babam, ben, tartışmalara tutuşur, tepelerimiz atar, herbirimiz bir yana çeker giderdik? Acaba şimdi bir arada olsaydık yine böyle yapar mıydık? Sade suya fasulya olan akşam yemeğinden sonra, şu adını bile yazamıyacağım, unutulmuş beldede oturup sana hem bir selâm yollıyayım, hem de eskiden beri süregelen bir aile kavgamızı sonuçlandırayım dedim.

Biraz geç de olsa artık anlaşılmış bulunuyor ki, ben bir işçi lideri olarak yaratılmamışım. Ben eskiden karşımdakinin dü-

güncesini benimsemekten, çocukca bir küskünlüğe bürünerek kaçınabilirdim. Sonra her istediğim zaman küsemiyeceğimi anlamağa başladım. Yalnız şunu da hemen söyliyeyim ki, Kale'ye giden bu garip yol üzerinde bulunan tamiranede, tamirci olarak, cumhuriyetçi kamyonlarının dişlilerini değiştirmek, frenlerini düzeltmek, karbüratörlerini temizlemek, supaplarını ayarlamak üzere çalışmağa başladığımdan beri kendimi çok daha iyi hissediyorum.

Bazan günün her saatinde çalışıyoruz, bazan da öylesine az işimiz oluyor ki vakit geçmek bilmiyor, canım sıkılıyor, ama biliyorum ki, Kale elde tutulmalıdır, yarım da olsa yaptığım her iş, Kale'nin elde tutulabilmesi yolunda bir kamyon dolusu cephane daha demektir. Benim ola ola bir tamirci oluşuma belki güleceksin, ama bu savaş ödevlerini katır sürücüsü olarak yapan kimseler yanında ben bir Henry Ford sayılırım. (Katır sürücüsü deyip geçme, adamlar işlerini öyle ciddiye alıyorlar ki âdeta gurur duyuyorlar, tıpkı bizim Koca İhtiyar gibi) Herifler ingiliz anahtarını ceviz kırma aygıtı sanıyorlar.

Böyle zamanlarda, hele işin gücün motor tamir etmekse, aklın başka yerlere gider, düşünmezsin ama eski günleri hatırlarsın. Örneğin ben babamla, senle tutuştuğumuz tartışmaları, yaptığımız ağız kavgalarını hatırlıyorum. Frerler okulunu bıraktıktan sonra ,seninle aramızda dostca iki kelime bile geçmemiştir, değil mi, Tyler?

Şimdi, o konuları keşke daha bir serinkanlılıkia tartışabilseydik diyorum. İnsanın aklı başına gelinceye değin epey tecrübe geçirmesi gerekiyor, ama bugünlerde bir adamın tecrübe edineyim derken aklını kaçırması işten bile değildir. Neden, hava akınlarından sonra bodrumdan her çıkışımda bir kaç parti sloganını daha yitirmiş olmaktayım. Her gün ödüm patlarcasına duyduğum korku, içimi, gördüğüm her adama, kadına, çocuğa karşı, yaşayan herşeye karşı sevgi ile saygı ile dolduruyor.

Hiç unutmam, yıllarca önce bir üzgün günümde konuştuğum kızı Newyork hayvanat bahçesine götürmüştüm. Kızın başını şişirircesine şu kimsenin nasıl kokmuş bir Stalinci ötekinin nasıl bir Faşist beriki grupun ne derece tehlikeli olduğunu - bilirsin bu izm' li konuşmaları - anlatıyordum, derken bir porsukla yüz yüze bulunduğumu farkettim. Bilirsin porsuk gülünç bir hayvandır. Yuvarlak küçük bir kafesdeydi bu da,

Neyse, beni bir süre dikkatle dinledi dinledi sonra başını yukarı kaldırdı bir güzel esnedi. Ama ne esneyiş! Gülmeye başladım; aslına bakarsan porsuk beni aklımı kaçırmaktan kurtarmıştı çünkü gerçekten işin çok derinlerine dalmış bulunuyordum. Çok şeyler yalan çıktı hep birden. Sen benim şimdi de saçmalamağa başladığımı düşünüyorsun belki ama bir adamın gerçek olarak ne demek istediğini kelimelerle anlatabilmesinin güçlüğünü göz önüne getirmelisin.

Gerçek şu ki, önemli olan ne yaptığındır, ne dediğin değil. Hayatımda öğrendiğim bir şey var: her birimizin her yaptığı bir önem taşır.

Senin şu çok iyi becerir göründüğün göz boyamacılık işinle uğraşırken, halk için halk eliyle halkın yönetimininin güçlüklerini benden çok daha iyi görmüşsündür. Bu konuda ne düşündüğünü hep merak ederim. Ben çok derinlere daldığım günlerde hep bu konuyu düşünürüm.

Tyler, ben asıl şunu söylemek istiyorum ki, o herifleri Birleşik Devletler yaşama tarzının halk eliyle halk için yönüyle fazla oynatmamalıdır. Bu tarz bize gelişme özgürlüğü vermiştir. Asıl amaç da büyük halk kitlelerini yükseltmek değil midir? Halkın hep birlikte her bakımdan daha yüksek bir duruma ulaştırılmasını herşeyden önce istediğimiz sürece, o tarz sona ermez. Ama verdiğimiz sözlerin hergün biraz daha fazlasını yerine getirmek, gerçekleştirmek zorundayız. Düzenimiz içinde pek az kimseye gelişme alanı sağlıyacak olursak, kimsenin bu düzene inancı kalmaz. Bir yaşama tarzına yeteri kadar insan inanmayınca da o tarz son bulur, çöker gider.

Neyse, ben yine vaaza başladım. Bu bizim kanımızda var galiba. Kendine iyi bak, bahtın açık olsun. Şimdi içinde bulunduğum özel durumdan çıkabilirsem, yurda dönmeden önce Cenevre'ye gidip babamızı görmeğe çalışacağım.

Seni seven kardeşin
GLENN

Tyler mektubu kaşlarını çatarak okumuştu. Harfleri seçmeğe uğraşmaktan gözleri ağrıyordu. Kirli sahifeler bulanıklaşmıştı. Bekleme odasında bir sessizlik vardı. Kapının yanında oturan mavi üniformalı adam uyuya kalmış elindeki gazeteyi yere düşürmüştü. Arada bir vızıltıyla horluyordu. Tyler gırtlağını temizledi, gözlerindeki bulanıklığı gidermek için başını sarstı.

Sarhoşluğu geçmişti. Zihni açılmış, pırıl pırıl aydınlanmıştı, ama üzüntülüydü. Evleri dağılmadan önce; babası, Glenn, kendisi, annesinin mezarı başında sessizce durdukları o son gündeki gibiydi. Yalnız, o mezarda Glenn vardı şimdi. Mektubu dikkatle katlıyarak para çantasının arasına koydu. Babasına yollıyacaktı. Gözlüğünü çıkardı, sildi, kutusuna yerleştirdi.

Glenn sanki karşısındaymış gibi, uyanık beyaz yüzü, hafifçe yukarı kalkık burnunun üstünde çatılmış kırmızımtırak kaşları, düşüncesini karşısındakine kabul ettirmek istediği zamanlarda dikilen kızıl saçlı uzun başı ile görebiliyordu. Kulaklarında Glenn'in sesinin çınlayışı, hattâ kızmağa başladığı zamanlar bu sesin inceliğini duyuyordu. "Herneyse, çocuk aradığını buldu," diye düşündü. Düşüncelerin girdabında hayali silikleşiyordu. Simasını hatırlıyamamaktaydı artık. Onu en son ne zaman görmüştü? Babasının görünüşü nasıldı? Ya Sue Ann? Hayır hatırlıyamıyordu. Ne tuhaf, devam ediyor ediyor ediyorsunuz, derken birden...

Neyseki Glenn, ağabeyinin de bir palavracı, bir düzenbaz, bir piçkurusu olup olmadığını hiçbir zaman öğrenemiyecekti. Sue Ann öğrenecekti ama.

Bir kere karar vermek kendi elindeydi. Sonra direnmesi gerekiyordu. 'Koca Toby ağzı sıkı bir adamdır.' Onlar öyle sanırlar. 'Hayatta öğrendiğim bir şey var: her birimizin yaptığı herşey bir önem taşır... Başımı yargıcın omzuna koyup gözyaşları arasında herşeyi anlatırken ne sevimli olurum kimbilir.' Ya Sue Ann, ya çiftlik, ya çocuklar... Chuck olsa bunlara hiç aldırmaz, bildiğini okurdu. Aslına bakarsan, bir sürü adam daha çok öncelerden; doğruyu, yalnız doğruyu, bütünüyle doğruyu söylemeğe başlamış olmalıydı. Şimdi ise, ya okkanın altına gitmeğe razı olacaksın, ya da suçu ortağının üstüne atıp tatlı canını kurtaracaksın. Halk Spotswood'dan dâvacı. Spotswood, Crawford'dan dâvacı. Crawford halktan dâvacı. Cümleler kafatasının içinde, atlı karıncanın boyalı atları gibi gittikçe artan bir hızla dönüyor, zihni işlemez hale gelinceye değin dönüyorlardı. Bir kere. Sonra. Daha sonra. Ama 'bir kere' sık sık geri geliyor, herşey yenibaştan başlıyordu.

Defet, hemen karar vermek zorunda değildi henüz. Kararını, yeniden sorguya çekilmeğe başlayınca verirdi.

Bacakları uyuşuncaya kadar orada kımıldamadan oturduktan sonra ayağa kalktı, bir aşağı bir yukarı dolaşmağ başladı.

Kan akınını sağlamak için tepinmek zorunda kaldı. Tepinişi muavini uyandırdı.

"Vakit biraz geç değil mi, dersin ahbap?" dedi Tyler, "Bana sıra gelip gelmediğini bir sorsan nasıl olur?"

"Ne? Ne? Saat kaç oldu?"

Tyler saatine baktı. "Dördü geçiyor... Ben de nerdeyse yığılıp kalacağım. Dün gece hiç uyumadım, çünkü."

Yaşlı adam dışarı çıktı, ardından kapıyı dikkatle kapadı. Geri geldiği zaman Tyler'a yan gözle baktıktan sonra, "Tanık filân dinlemiyeceklermiş gayri," dedi. "Yargılama gerektiğine karar veriyorlar. Tanıklar serbes."

"Peki, benim yeniden gelmem gerekecek mi, yoksa Bay Turner beni dinlemekten usandı mı dersin?"

Yaşlı adam Tyler'ın çıkması için yana çekilirken, "Tanık olarak çağrılmıyacaksın, gayri," dedi.

Yağmurluğu kolunda, şapkası fiyakalı bir şekilde yana eğik olduğu halde merdiven başına geldi. Birinci kat holünde bulunan Ed James'e gözü ilişti. Bu herif burada bütün gün ne cehennemin dibini arıyordu acaba?

"Hey Ed, nâber? Neler dönüyor gene buralarda?"

"Onu asıl ben sana sormalıyım, Toby... Bütün bildiğim Mac Turner'in basın için bir bildiri hazırlamakta olduğudur. Bu iş epey ilgi çeker oldu... Mac'dan hoşlanmadın mı yoksa? Büyük adamdır doğrusu."

"Bir prens," dedi Tyler sertçe. "Sen onu bırak da şimdi, neler dönüyor ortalıkta allasen?"

Bay Grossman yanlarında duruyordu. Yüzü asıktı. Tombul yanakları çökmüş gibiydi. "Meraba Grossman, bi' aksilik mi çıktı?" dedi Tyler. Sonra Ed ile onu tanıştırdı. Bunun üzerine birdenbire yüzü gülen Grossman, "Bay Ed James öyle mi?" diye sordu, cilveli bir şekilde, "Memnun oldum, efendim, memnun oldum... Sütununuzun okurlarındanım, çok bağlı okurlarından biriyimdir."

Tyler homurdandı. "İyi ki hatırlattınız o sütunu, Ed allasen çok yüklenme bize... biliyorsun... eski dost düşman olmaz."

Bay Grossman yapmacıklı bir sesle, "Bay Spotswood, sizinle bir dakika konuşabilir miyim?" diye sordu. Sonra onu yeninden tutup İyon biçimi sütunlu ön kapıdan dışarı çıkardı. "Bay Spotswood, bazı kötü haberlerim var... Yüksek Jüri, sizin bu sabahki sorgu sırasında yalan yere yemin... eee... bilerek yalan yere yemin ettiğinize karar verdi. Yakalanmanız için im-

zalanan kâğıt komiser muavini Perry'de. Perry kararı hemen yerine getirmek istiyor..." Tyler, mavi üniforması vücuduna iyi oturmamış, sıska bir polisin sütuna dayanmış dik dik kendisine bakmakta olduğunu gördü.

"Ama çok budalaca bir şey olur bu... Söylediğim her kelime doğruydu."

"İnşallah öyledir... öyle olduğunu inşallah ispat edebiliriz... Size söylediğim gibi Madkenzie Turner, gözü çok yükseklerde bir adam."

Derken, Tyler kendisini, özür diler gibi bir gülümsemeyle süzen, mavi üniformalı Bay Perry ile el sıkışırken buldu. "İşte böyle Bay Spotswood, Bay Grossman'la da anlaştığımız gibi, kararı bugün daha geç yerine getirmektense hemen yerine getirmek sizin için daha iyi olacak... yani kefalet filân işlerini düzenlemek daha kolay olacak... Şimdi lütfen benimle gelirseniz..."

Önde Perry sonra Tyler sonra Bay Grossman, tek sıra halinde merdivenlerden yaya kaldırımına indiler. Kaldırımda patenlerle kaymağa çalışan kızıl saçlı, çilli yüzlü, küçük bir kızın ardına takılmış beş on okul öğrencisi, büyük bir gürültü patırtıyla, memurlar kalabalığının arasından geçip gözden kayboldular. "Yakalama kararını görmek ister miydiniz, Bay Spotswood?" diyen Perry iç cebini arıyordu.

"Hiçbir Allahın belâsını görmek istemiyorum... Şu işi hemen bitirelim." Tyler dönüp yargıevine doğru hızlı hızlı yürümeğe başladı. İki yanında giden Grossman'la Perry ,onun uzun adımlarına uymakta güçlük çekiyorlardı. Merdivenleri çıktığı sırada bir fotoğraf makinası parladı. Fotoğrafçılar sütunlar arasında koşuşup durmaktaydılar. Joe Hazard kalabalık içinden el salladı. "Özür dilerim dostum, ama kaçırılacak fırsat değildi." Tyler birden kendisini, yargı evinin holünde, alaca karanlık koridorlarında ilerliyen tuhaf bir geçit alayının orta yerinde bulunuyormuş gibi hissetti.

Yargıç yorgun görünüşlü bir adamdı, gözlerinin altında torbalar vardı. Tutanak yazmanı, yeşil cam abajurlu ışık altındaki masada oturuyordu. Sivri çeneli, sivri burunlu yüzü sapsarıydı. Tyler'a artık kimsenin aldırış ettiği yoktu. Kendisi hakkında, yüzüne bakmadan, sanki bir balya maldan konuşuyormuş gibi, söz açıyorlardı. Yapılan işlemlerin gidişini izlemekten vaz geçerek, arı kovanına düşmüş de, kurtulmak için çırpınmanın hiçbir işe yaramıyacağını anlamış bir kimse

gibi; kulaklarında vızıldıyan sözlere aldırış etmemeğe karar verdi. Vaktin geç olmasına şükretmeli, diye düşündü. Herkes bir an önce evine gitmek istiyordu. Derken yargıcın uzun, bezgin cümlelerinden birinde, "İkibin dolar kefalet," sözlerinin geçtiğini farkedebildi.

Boyatmak için bir türlü fırsat bulamamış olduğu ayakkaplarına bakarak, "Hay Allah, bu kadar parayı nereden bulurum bu gece bilmem ki," diye kekeledi. Bay Grossman bu sözlerden kırılmış gibi onun yüzüne baktıktan sonra acele acele kulağına şöyle fısıldadı: "Bu iş için gerekli yollara baş vurduk. Kefalet kumpanyasının bir adamıyla anlaşmış bulunuyoruz." Tyler cevap vermek için ağzını açtı ama, Bay Grossman geveze bir çocuğu susturur gibi ona susmasını işaret etti.

Yargıç ayağa kalkmıştı. Tutanak yazmanı, eski zamanların kutu içindeki yaylı kuklası gibi, yarı doğrularak birşeyler söyledi. Yargıç hemen salonun arka kapısından çıkıp gitti. Duruşmanın sona ermesiyle herkes daha tabii hareket etmeğe başlamıştı.

Bay Grossman her zamanki saygılı sesiyle, "İzniniz olursa Bay Spotswood," dedi, "Size Güvenlik Kefalet Kumpanyası memurlarından Bay McIlhenny'yi tanıtmak istiyorum." Bay McIlhenny yünlü elbisesi içinde tostoparlak, sevimli bir adamdı. Tyler onun önünde kendisini, sigorta oluyor ya da ikili bahse giriyor gibi hissetti. Derken, tutanak yazmanının masasına eğilip tutanağı gözden geçiren Bay Grossman'ın geniş sırtı gerisinden Ed James'in ay gibi yuvarlak yüzü göründü. "Paranın bir kısmı benden," dedi Ed James.

Tyler'ın başı dönüyordu. "Olmaz Ed, istemem. Ya doğruca cezaevini boylarsam?" dedikten sonra sinirli sinirli devam etti: "Bu işleri benden başka herkes çok iyi biliyor galiba."

Ed onun kulağına şöyle fısıldadı: "Sinirlenme Toby. Zaten seninle benim biraz konuşmamız gerek." Tyler dinlemiyordu. Bütün istediği şuradan biran önce çıkıp gitmekti.

Kâğıtların üzerindeki nokta-noktalı yerlerin sonuncusuna son imzayı da atan Tyler, hemen temiz havaya çıkmazsa boğulacak gibi olduğundan, hızla dışarıya yöneldi. Bir adım gerisinden Ed geliyordu. Tyler kendisini durdurmağa çalışan gazetecilerin arasından koşarak geçerken, "Birşey söyliyemem bu akşam, çocuklar... Çünkü hiçbir halt bilmiyorum," diye bağırdı.

Biraz sonra caddede, yaya kaldırımında bir taksinin ya-

nında durmuş, alaca karanlıkta, serin kuzey-batı rüzgârıyla ciğerlerini doldurmaktaydı. Caddede ışıklar yanmağa başlamıştı. Ed yanına gelmiş durmadan tekrarlayıp duruyordu: "Şimdi bak, Allahını seviyorsan, unutma, seninle mutlaka konuşmamız gerek... Saat yedide, Dubley'de istakoz yiyeceğiz."

"Tamam Ed tamam... teşekkürler... herşey için teşekkürler... Ben o zamana kadar yazıhanede bulunacağım."

Nihayet takside yalnız başına idi. Ne olur, ne olmaz diye, arabayı bir bayi önünde durdurup bir şişe viski aldı. Asansörden dışarı çıktığında öylesine yorgundu ki, koridor boyunca ilerliyebilmek için ayaklarını sürümekte bile güçlük çekiyordu. Yazıhane kapısı kilitliydi. Anahtarı ancak bütün yelek ceplerini karıştırdıktan sonra bulabildi. İçiçe odaların hepsi de bombostu, çok şükür. İlk yaptığı iş, su soğutucusunun yanından bir karton bardak çekip ağzına kadar viskiyle buzlu su doldurduktan sonra masanın köşesine yerleştirmek oldu. Döner sandalyesinde geriye doğru yaslanarak yudum yudum içmeğe başladı.

Peki şimdi? Karton bardaktan sulu viski yudumlayıp, tavana bakarak uzun bir süre öylece oturdu. Viski hafif gelmeğe başlayınca kalktı iki bardak daha aldı. Birini viski, tekini de su ile doldurdu. Uzunca bir yudum sade viski biraz kendisine gelmesini sağladı. Şimdi toparlanabilirdi artık. İlk önce...

İki elinde iki karton bardakla daktilo masasına gitti, bardakları masanın kıyısına koydu. Sonra şaryolu daktiloya yazıhanenin resmî başlığını taşıyan, birinci hamur kâğıtlardan birini taktı.

SAYIN HOMER T. CRAWFORD
CUMHURİYET SENATOSU
VAŞİNGTON

SEVGİLİ CHUCK
SEN ALLAHIN BELÂSI KALLEŞ KANCIK NAMUSSUZUN BİRİSİN.

Her tuşa vuruşunda dişlerini gıcırdatmıştı. Sonra burun kıvırdı. Allah kahretsin, neye yarardı sanki. Kâğıdı çekerek daktilodan çıkardı, küçük parçalar halinde yırttı, kâğıt sepetine attı.

Doğruldu, karton bardaklarını alarak kendi masasına gitti. Viski bardağı boşalmıştı. Yeniden doldurdu. Ayık, neşeli hissediyordu kendisini, şimdi. Uykusuzluğu geçmişti. Dolma kalemini çıkardı, çekmeceden başlıksız bir kâğıt aldı, her harfini özençle yazarak, derhal geçerli olmak üzere, sekreterlikten çekildiğini bildiren bir istifa döşendi, tarihini yazdı, imzaladı, katlayıp bir zarfa koydu, zarfın üstüne yanlamasına olarak büyük bir dikkatle şunu yazdı:

SENATÖR CRAWFORD, KİŞİYE ÖZEL, ÇOK İVEDİ.

T. S.

Zarfı masanın üzerindeki tel sepete bıraktı.

Sonra yeniden tavana bakmağa başladı. Bitişik odada telefon çalıyordu. Kendi telefonunu kaldırıp kulağına götürdü. Ses yoktu. Kalkıp gitti, kabul salonunda Bayan Glendinning'in masasındaki küçük santral levhasını buluncaya değin sarsak sarsak arandı. Fişleri uygun yerlerine sokuncaya dek saatler geçti sanki. Kendisinden umulmaz bir sabırla orada, ayakta durmuş bağlantıyı sağlayıncaya kadar bir fişi çıkarıp öbürünü sokmuştu. Telefon eden Ed James'di. "Bana bak Toby, saat yedi buçuk... Ben açlıktan ölüyorum... burada istakoz bisküvisi yiyip kokteyl içerek bekliyorum."

"Peki Ed, sen yemeğe başla... Benim bir yere daha telefon etmem gerek, sonra oraya geleceğim."

"Bak, Toby, beni atlatmazsın değil mi? Şu seni suçlandırma ile ilgili çok önemli bir şey var seninle konuşmamız gereken... Seni bu gece mutlaka görmeliyim... Eğer buraya gelmek istemiyorsan, ben yazıhaneye geleyim."

"Hayır Ed, geleceğim... Bu namussuz yerden bir an önce çıkmak istiyorum... Benim için de Çinkotigiz hazırlat... hemen geliyorum." Tyler telefonu kapadı.

"Alo santral, bana şehirler arasını verin lütfen... Alo, Bayan Senatör Crawford'la konuşmak istiyorum, beni Bar Zi Çiftliği... Çinkapin, New Mexico'ya bağlayın... peki, haber verin lütfen." Karanlıkta, Bayan Glendinning'in masasında oturup beklemeğe başladı. Sigara içmek istedi. Sigara tabakasını çıkardı. Boştu. Bütün ceplerini karıştırdıktan sonra, masaları dolaşarak çekmecelere bakmağa başladı. Nedense, birdenbire, gece hırsızlığına çıkmış gibi hissetti.

Bayan Jacoby, başını yana iğip bir süre ona baktı. Sonra hüngür hüngür ağlamağa başlayarak, kendisini bir koltuğa at-

tı. "Toby amca,' 'diye hıçkırdı, "Nasıl yapabildin? Nasıl yapabildin bunu?"

"Dur hele, dur hele... Bayan Jacoby," diyordu Tyler, "Işığı yakayım mı?"

"Hayır, hayır git buradan," diyen genç kız daha yüksek sesle hıçkırdı. Tyler aydınlık kapıya kadar geriledi, orada durup karanlığa doğru konuşmağa başladı: "Şimdi, şimdi, Bayan Jacoby, üzülme... Güç bir durum, ama hepimiz elimizden geleni yapıyoruz," Tyler monoton bir sesle mırıldanıyordu.

"Siz öyle diyorsunuz, ama olanlar oldu artık."

Tyler yeniden mırıldandı: "Yo, yo,"

Kız birşey demedi. Hıçkırıkların yerini burun çekişleri aldı gittikçe. Tyler da kabul salonuna giderek telefonu açtı: "Alo şehirler arası lütfen... Şehirler arası, özür dilerim, az önce istediğim konuşmayı yapamıyacağım; evet o konuşma. İstemiyorum efendim. Hayır... hiç şüphesiz... Evet, evet... vazgeçtim!"

Sonra, orada, karanlıkta kendi nefes alışını dinliyerek oturdu, telefonun zili sanki kafatasının içinde çalıyormuş gibi yeniden çalmağa başlayıp da onu belinletinceye değin öylece kaldı. Telefon eden Ed'di. "... Hey Toby, oğlum ne oldun Allasen? Ben burada şorbadan başlayıp şekerlemeye k geldim. İçip bekleye, bekleyip içe şeroş olmaya başladım. Şen 'iç acıkmaz mısın be herif, hı?"

"Namussuzum bu sefer hemen geliyorum Ed... Yenice tamamladım bütün yarım kalmış işleri."

"Bak ben neler yedim anlatayım. Böylece hemen gelirsin belki. Senin istakozları yedim, sonra levrek ıskarası, sonra..."

Tyler onun sözünü kesti. "Hemen geliyorum oraya... Üzülme Ed."

Telefonu yerine bıraktıktan sonra şapkasıyla paltosunu aradı. Viski şişesini gördü, bir yudum viski ile bolca su içti. O zaman paltosu ile şapkasının üzerinde bulunduklarını farketti.

Bayan Jacoby senatörün yazıhanesindeki ışıkları yakmamıştı. Hâlâ orada olmalıydı, çünkü radyodan hafif hafif, 'Oh Johnny, Oh Johnny, Oh' şarkısı duyuluyordu. Şapkasıyla paltosu üstünde, ayakta durmuş, her iki elinde birer viski bardağı ile kendi kendine gülümsüyordu. Genç kız, yemek müziklerini, parazitleri çabuk çabuk geçerek başka bir istasyon arıyordu

şimdi. Derken bir salonun kof uğultusu arasından Chuck'ın sesi; açık, yüksek bir şekilde duyuldu:

"Hemşerilerim, bu gece karşınıza kötü talihin misketlerine, oklarına hedef olarak çıkmış bulunuyorum. Ama uzun bi' süre için değil. Hemşerilerim size haber vereyim ki, benim de sıram gelecektir. Çünkü ard ayaklarım üzerine şahlanıp söyliyeceğimi söyledim... Çünkü yüksek yönetim katlarına çıktıkları halde içinden geldikleri halkı unutmamış pek az kimseden biri olduğumu gösterdim, çünkü paracıklarımla bütün vaktimi, bu memlekette neler olup bittiğini, bu memleketin bugün nasıl yönetildiğini, gelecekte Tanrının izniyle daha iyi bi' şekilde nasıl yönetileceğini vatandaşlarıma acı gerçekler şeklinde anlatmak, halk tabakalarının politika eğitimlerini geliştirmek amacıyla WEMM İstasyonu için harcamış bulunuyorum... Çünkü ben sesim kısılıncaya değin bu ülkenin özgür halkına hükümet sizin işinizdir, bu işi siz yürütürsünüz, diye bağırdığım için, Vaşington'u bi' ahtapot gibi sarmış da boğan çıkarcıların, tekelcilerin, Pensilvanya Bulvarı, Capitol koridoru mihracelerinin, kırallarının çamurlu saldırılarına uğruyorum. Bu akılları bir karış yukarıda profesörler ile hayalperest sosyal işçiler kalabalığı Eskurbacı Yahudi torbalarındaki her derde devâ ilâçları, panzehirleri ile hükümet çarklarını tıkayarak..

"Yeniden canlanan Güneyin bu kentinde siz soylu, namuslu vatandaşlarıma haber vereyim ki... ben arada bir tatlı yüzlere, yalancı gülümsemelere Sezar'ın Brütüs'e inandığı gibi kanmış olabilirim, ama... ah, bunlardan en kancıkcası, arkadaşını sırtından bıçaklıyanı... Size burada bu salonda bu gece haber vereyim ki, gönlümün en derin köşelerine değin aradım, ama orada hiç bir şey bulamadım... Ben State Line bulvarında, güçlükle taşıyabildiğim gazeteleri satarak, yorgun yoksul anacığımın yiyecek almasına yardım için koşturduğum çocukluk günlerimden bu yana ömrümün her bir saniyesinin hesabını, bu memlekette bulunan herhangi bir mahkeme, ya da Yüksek Jüri önünde alın aklığı ile verebilirim. Başarıya doğru uzanan kaygan kaypak yol boyunca benimle birlikte savaşmış o kahraman arkadaşlar, dostlar topluluğu arasında benim hiçbir suçum olmadan, hattâ kendilerinin bile suçu olmadan, lekelenmiş bir iki kişi bulabilirler... ama bütün köpeklerini benim üzerime kışkırtıp, işlerimde en küçük bir leke bir kir bulmağa çalışan o şaşkaloz şapşal İlericiler sürüsünün en az-

gınlarına meydan okuyorum, işte. Çevremde son saldırı için dönerek havlıyan o alçak av köpeklerine, hadi gelin bakalım diye bağırıyorum... Onlara şairin kelimeleriyle sesleniyorum:

"Baştan başa zifiri kara
Beni örten şu gece ortasında
Boyun eğmez ruhum için
Şükrederim Tanrılara

"Zalim pençesinde günün
Ne sızlandım ne yas ettim
Darbeleriyle kara talihimin
Yarılan başımı dimdik tuttum..."

Tyler iki elinde bulunan ezilip ıslanmış karton bardakların önce birinden sonra ötekinden yudumlıyarak, odanın ortasında dimdik durmuş dinliyordu. Karşısında biri varmış ta onunla konuşuyormuş gibi normal sesiyle "Şu Allahın belâsı manzumenin hepsini okuyacak galiba," dedi. Boşalmış karton bardakları avucunda ezerek kâğıt sepetine fırlattı, sonra dışarı çıkıp kapıyı çarparak kapattı.

Asansöre doğru giderken hafifce yalpaladığının farkındaydı. Bir eliyle duvara dayanarak asansörü bekledi. Ayağıya inerken sallanmadan ağırbaşlı bir şekilde dik durabildi, holde uslu uslu ilerliyebildi, bir taksi bulmak üzere sokağa çıktı.

Taksiye binmiş Dudley'e giderken yine uykusu gelmişti. Işıklar korkunç bir hızla geçip gidiyor gibiydiler. Taksiden sendeliyerek çıktığı sırada caddede birdenbire esen soğuk rüzgârla kendine geldi. Dimdik yürüyerek lokantaya girdi. Masaların çoğu boştu. BARRON'S WEEKLY'yi okumakta olan adam Ed'di herhalde. Gazete aşağı indirilince Ed'in çok yemek yemekten pembeleşmiş yüzü, kendisine bakan yuvarlak gözleriyle birlikte ortaya çıktı.

"Vay," dedi Ed, "Vay, Vay, Vay."

Tyler onun karşısındaki sandalyeye çökerek, "Ben sarhoşum, Ed" dedi.

"Şapkanı çıkarıp biraz oturmak istemez misin?"

"Şapkamı çıkarmasam da olur... Ben bi' Quaker'ım çünkü."

"Sıcak bir çorbaya ne dersin Toby? Tam anlamıyla akıllı uslu bir konuşmamız gerek seninle."

"Sıcak bi' kahve... ama kaynar derecede sıcak olsun... Ben

sarhoşum, Ed, evlâdım, ama körkütük değil.. İstediğin gibi anlat... Noel'e kadar anlat. Bi' eski arkadaşım olarak, şapkama, paltoma anlat." Garson ona doğru seslenmekteydi. Şapkasıyla paltosunu almasına ses çıkarmadı.

"Konuşmamız gereken şey şu Toby. Buraya gelmeden önce Mackenzie Turnerle bir saat harcadım. Koca Mac bu işde kararlı, ama sana karşı hiçbi'şeyi yok... dünyada yok... Sırf sendeki belgeleri ortaya çıkarabilmek için seni o şekilde güç bir duruma düşürmek zorunda kaldı... başka hiçbir çıkar yolu yoktu."

"Bende hiç belge yok ki."

Ed masanın üzerinden ona doğru iğildi. "Onun aradığı sen değilsin... Seni tedirgin ettiğine çok üzgün, Toby... Senin sağlam olduğunu biliyor, onun düşüncesi dostumuz Chuck'ın gittiği yolda durdurulması zamanının geldiğidir, bence de öyle."

"A'lanta'da yaptığı konuşmayı az önce dinledim... radyodan dinledim.. Düzmece arkadaşları kandırmış kendisini... Yalancı namussuz... Neyse ziyanı yok... Dün bütün gece uçakta, bugün bütün gün tanıklar için o küçük bekleme odasında düşündüm... Halka boş veremeyiz, ama asıl güçlük benim, ben de senin kadar, ya da herhangi bir itoğlu it kadar halkım, halktanım. Halkı düzeltmek istiyorsak en baştan, bir numaradan başlamalıyız... o koca palavracıdan demek istemediğimi anlamışındır. Yani önce kendimizi düzeltmeliyiz, görüyorsun ya... Düşünme acıtır, Ed." Çenesinin altında kapkara genişleyip tüten kahve fincanına baktı. Kahve kokusu zihninde bir kapıyı aralayıvermişti... evlerinin mutfak kapısı, küçük Glenn önüne bir önlük takmış annelerinin kahvaltıyı hazırlamasına yardım ediyordu. "Kızoğlan" diye bağırıp kapıyı çarpmıştı... "Benim şu içkiyi bırakmam gerek," diyordu sakin sakin kahve bardağının içine, "İnsanın kafasını karıştırıyor..." Şimdi bir ruletin üçgenleri dönmekteydi. Kızılkara, kızılkara, daha yavaş, daha yavaş; kırmızı; kara. Kafatasındaki ruletten kurtulabilmek için bağırmak zorunda kaldı: "Hani eskiden, her içki içilen yerde bir resim vardı bilirsin... Hey be, koltuk meyhanelerini, oyun salonlarını, köşe başlarındaki sokak kızlarını ne kadar çok severdim, zavallı yosmacıklar evde dinledikleri öğütlerin acısını çıkarmak için yaratılmışlardı sanki... ama ben Custer'in Son Direnişi üzerine konuşmak istiyordum. Eskiden her meyhanede bulunan resim buydu."

"Toby, sen şu kahveni niye içmiyorsun be oğlum?"

"İstemiyon' da ondan... Belkim botulizm'e yakalanırım içersem... Evet Custer sonuna dek direndi, kızılderliler kafasını kesip gövdesinden ayırdılar, çocukluğumda Vaşington'da dolaşırken hep bunu düşünürdüm... Bizim moruğun babası tuhaf bi' bunaktı. Koca İhtiyar, derdik. En çok hoşlandığı şey, bizi elimizden tutup Smithsonian Enstitüsüne götürerek Langley plânörünü göstermekti. Herkes buna Langley'in kaçıklığı derdi... Bir de bizi Hill'e götürür kongre salonlarını gezdirirdi... Kongre Salonları derdi bizim Koca İhtiyar onlara... Sonbaharda iki yanı ağaçlı bir caddenin sonunda Capitol'ün kubbesini görürdüm, onun ardınca koştururken... kubbe bulutlara yükselirdi... Bazan işte böyle duygulanırım. Bu sabah da öyle oldum. Öyle, hem de Custer'in Son Direnişi... Bi' kadeh içki ısmarla, Allasen."

Ed'in yüzü bazan yusyuvarlak büyüyüp yaklaşıyor, bazan da çok uzaklarda küçücük görünüyordu. "Benim demek istediğim de işte buydu, Toby." Ed tıpkı babasının yaptığı gibi öğütler vermekteydi. "Yüksek Jüri önüne çıkıp, bütün bildiklerini anlatmak senin için kaçınılmaz bir ödevdir. Mac Turner'in bütün istediği: gücünün son sınırına değin işbirliği yapacağına söz vermendir. Bunu yaparsan seni suç sanıklığından silecek."

Tyler kadehi alıp bir dikişte içti. Islak bir tutam saçı alnından geri itti. Lokantanın içi kof gürültülerle uğulduyordu. "Hayır, olmaz," diye haykırdı. "Sanık olarak direnecek, sanık olarak düşeceğiz... Custer gibi."

"Sakin konuşalım, Toby... Amerika yurddaşı olarak bu senin ödevindir Toby... üstelik bir dergiyle anlaşmış bulunuyorum. Büyük bir anlaşma. Chuck Crawford'u sen'le ben yükselttik değil mi Toby? Ama o su koyverdi... Şimdi de biz onu kızağa alacağız."

"Hayır, Custer olsa böyle yazmazdı... Bak sana anlatayım." Gürültüyü bastırabilmek için bütün gücüyle çabalıyordu. Anlatabilmesi için lokantanın sessiz olması gerekti. Gürültüyü uzaklaştırmak ister gibi elini masa üzerinde sağa sola sallayınca kahve bardağı devrildi. Garsonlar dört dönüyorlardı. Bir garson şapkasıyla paltosunu getirdi. O da ciddi ciddi ayağa kalktı. "Şıkıp gidelim buydan... şok şayhoş."

Döner kapıdan çıkarken bütün ağırlığıyla Ed'in koluna yaslandı. Dışarda sokak lâmbası altında dururken, rüzgâr onu ye-

niden kendine getirir gibi oldu. Ed'den geri geri uzaklaşarak gülümsemeğe çalıştı. "Demek istiyorum ki, benden hoşlanmıyorlar, orda... Mackenzie Turner de hoşlanmıyor benden .. Custer çok büyük bi' hata işlemişti, çok büyük taktik bi' hata işlemişti. Tıpkı benim gibi. Zavallı Glenn'ciği hatırlıyor musun?"

"Elbet, elbet, Horton'da bizi o tanıştırmıştı birbirimize, Toby. Unuttun mu? Ben o zaman hâlâ East Coast'ta çalışıyordum."

Tyler sallanan kaldırımın üzerinde bacaklarını ayırarak sıkıca dikildi: "Sen ne dersen de, Custer çok hata etmişti, anladın mı? Ama bırakıp kaçmadı. Sonuna dek direndi, sonunda da kafasını... İşte çocuğun son mektubunun da bende yarattığı duygu bu, büyük kubbenin üstünde küçük kubbe, çevrede bulutlar, en yücede ise gönderine çekilmiş şanlı bayrak... Sittiret, anlatamıyorum."

Ed bir taksi çevirdi.

"Toby," diye bağırdı kulağına, "Hadi gel benim oraya gidelim, azıcık ayılalım, sonra ben Mac'ı çağırırım, olur mu?"

Tyler büyük bir hiddetin bütün benliğini sarmakta olduğunu hissetti. Yumrukları sıkılıyordu. "Hayır olmaz."

Taksi şoförü oturduğu yerden dışarı sarkmış, yatıştırıcı bir sesle: "Ağır olun, baylar, ağır olun," diyordu.

Ed onu kolundan tutup taksiye çekmek istedi. "Toby, Allahını seviyorsan çocukluk etme, aklını başına topla. Hapisaneye gitmek istemezsin değil mi?"

Tyler kolunu çekip kurtardı. "Hayır olmaz."

"Bir vatandaş olarak ödevindir bu senin."

Ed onun kolunu yakalamak için yeniden uzandı. Ama daha ne olduğunun farkına varamadan, Tyler silkinip suratına bir yumruk attı. Yumruk çenesine çarpmıştı. Ed geriledi, sokak lâmbasının altında durarak ona baktı. Ed başını hızla geriye kaçırırken biraz sendelemişti. Şimdi ise elini kaldırmış, şaşkın şaşkın çenesini oğuşturmaktaydı. Tyler birşey söylemek için ağzını açtı ama konuşamadı. Ed'in birşey söylemesine de vakit kalmadan yanından geçti. Rüzgârlı caddede uzun, hızlı adımlarla yalpalıyarak ilerledi.

BİR NUMARA

Halkı bulmağa çalıştığınız zaman sonunda daima rüzgârlı

bir köşebaşında kurşunkalem satan, eklem yerleri kireçlenmiş yaşlı bir adama, ağır akşam gazeteleri paketini omuzlamış koşturan, kulaklarının ardı kirli, kanter içindeki küçük oğlana, bir mağazada on saat çalıştıktan sonra evine dönmek için sabırsızlanan, deri çantasını havaya kaldırarak tramvaya işaret veren kıza, gece vardiyasındaki işine geç kalmamak için acele eden, yemek çıkını koltuğunun altında, tilki suratlı delikanlıya, Noelden önce evleneceği, saat beş-onbeşte ise bir kokteyl salonunda buluşacağı kızı düşünerek sevinen, taksinin arka koltuğunda dimdik oturmuş, yenice binbaşılığa yükselmiş olan pembe yüzlü adama, gözlerini kaldırıma dikmiş ayaklarını sürüyerek giden, omuzları düşük, cezası geriye bırakılmış suçluya, otobüs bekliyen çok çocuklu iriyarı anneye varır dayanırsınız; kadın çarşıda alışveriş yapmıştır, bacakları ağırlaşmış, ayakkabı topuklarından birisi ufalmıştır, ardında iki kirli çocuk vardır:

halkı bulmağa çalıştığınız zaman onbinlerce yüzlü piramidin her bir kişi üstünde

tek başına:

tornacının, kaynakcının, çırağın, makinistin, benzincinin, frencinin, avukatın, aşçının, güzellik enstitüsündeki kızın, doktorun, berberin, radyo onarıcısının, kamyon şoförünün, kalafatçının, saatçinin, denizcinin, dökmecinin, çiftlik yanaşmasının, deneycinin, ölçücünün üstünde dengelendiğini,

ya da Senato lokantasında omletini iştaha ile yiyen kahverengi yünlü elbiseli, ak saçları kulaklarına doğru dökülen şişman adamın, ya da meyhanenin açılır-kapanır kapısından geçerek el sıkışmak için elini uzatan ince uzun taşralı politikacının, ya da danslı yemekte içki ısmarlıyan zevzek bakışlı politika yardakçısının, ya da ağır ağır konuşan, tütün çiğniyen, dana satmak için şehre inmiş de Cumartesi gecesinin ışıl ışıl gazinolarını, ne-alırsan-on-sent mağazalarını, dükkânlarını dolaşan, kamyonlar, katır arabaları, kırmızı çamur zifosları ile kirlenmiş otomobillerin doldurduğu caddelerdeki kalabalık arasında ilerlemeğe çalışan celebin, ya da güneşli bir Pazar günü okyanus kıyısında kumlara uzanmış, artist görünüşlü güneş yanığı delikanlıların, kızların arasında karnını içeri gekip göğsünü şişiren genç çapkının, ya da birşeyler olan maden ocağı ağzında, yüksek tel çitlerin dışında kızarmış gözlerle bekliyen, omuzları şallı yabancı asıllı kadının üstünde dengelendiğini;

ya da iki yumruğunu masaya basmış, gözlerinizin içine içine bakan, hepimizin başına iş açmağa kararlı işverenin üstünde dengelendiğini görürsünüz;

halk hem herkes'dir

hem de;

parmak uçlarının ince girinti çıkıntılarındaki seyirmeyi kulak zarlarındaki uyanıklığı, gözbebeklerindeki ayarlanışı, sinirlerin öteye beriye işaretler çakışını, akla durgunluk verecek kadar çok sayıda hâtıranın toplanışını, havadan sözcükleri, duyguları istekleri gereksinmeleri dürtüklüyen kokuları, acıları, sesleri duyan bir tek adamdır,

beynin zaman kalemiyle oyulmuş girinti çıkıntıları başlamalarla sona ermeleri ayarlamaktadır:

her can canlar örgüsünün bir teli:

komşular, karılar, çocuklar, kapıya gelen postacı, mutfakta iş gören kadın, daha yüksek kademedeki adam;

en zayıfca zayıf, en güçlüce güçlü

halk cumhurdur,

halk sizlersiniz.

S O N

B Ö L Ü M L E R

Amerika Birleşik Devletlerinin yaşıyan romancıları içinde özel yeri olan John Dos Passos'tan bugüne kadar dilimize, öyle sanıyoruz ki, hiçbir kitap çevrilmiş değildir.

Sel romanlarım bir senfoni gibi hazırlıyan, türlü dil ve ses oyunlarına önem veren bu yazarın çevrilmesindeki güçlük ondan bir şeylerçevirmek istiyenlerin karşısına büyük bir engel olarak dikilmiştir. Biz bu engeli aşmaya çalıştık ve işte size onun romanları arasında, en önemlisi değilse bile, en çok ilgı çekmiş olanlarından birini bu ciltte sunuyoruz. Bir senatör tipini başarı ile çizen Dos Passos "Bir Numara" adını taşıyan bu eserinde Amerikan demokrasisini güçlü bir şekilde hicvetmektedir. Dünya yazarlarının en önemlilerinden birini daha okurlarımıza tanıtmak fırsatını bulduğumuza seviniyoruz.